

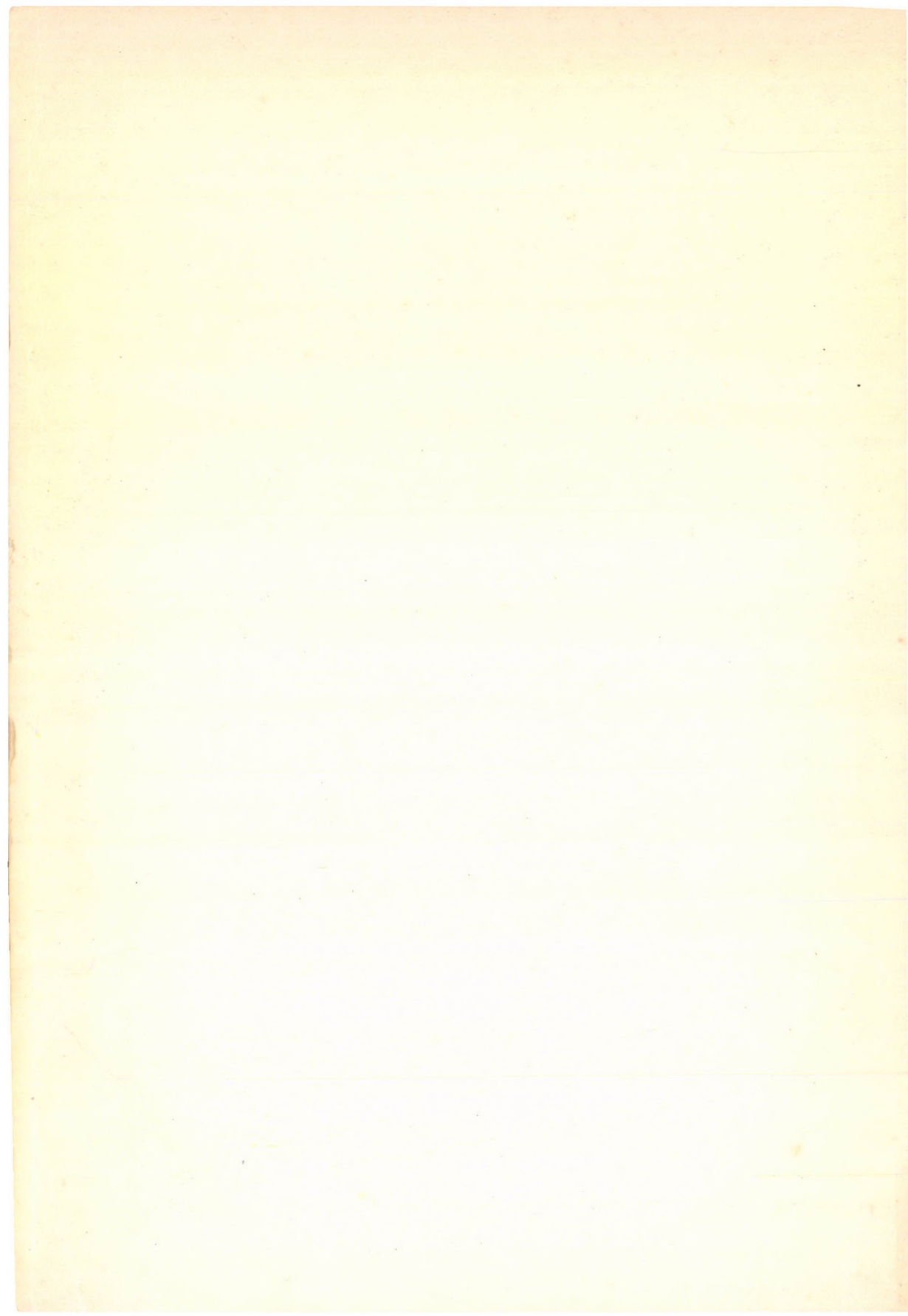
folklór archívum

Nagy Dezső

Az amerikai magyarok
folklórja I.

8

1978

FOLKLÓR ARCHÍVUM

FOLKLÓR ARCHÍVUM

8.

Szerkesztő: HOPPÁL MIHÁLY

MTA NÉPRAJZI KUTATÓ CSOPORT

Budapest, 1978

4727

FOLKLÓR ARCHIVUM
kézirat gyanánt

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia
Néprajzi Kutatócsoportja

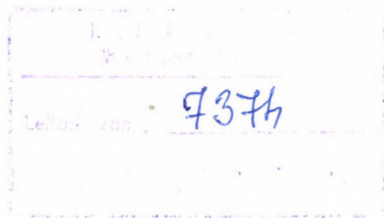
Rövidítése: FA

Accepted abbreviation: FA

Szerkesztőség: MTA Néprajzi Kutatócsoport
FOLKLÓR OSZTÁLY
1250 BUDAPEST Pf. 29.

Készült a MTA KESZ Sokszorosító üzemében

HU ISSN 0133-3771

779270 MTA KESZ Sokszorosító. F. v.: dr. Héczey Lászlóné

Dr. NAGY DEZSŐ

AZ AMERIKÁS MAGYAROK FOLKLÓRJA

I.

Lektorálta:
KATONA IMRE

BEVEZETŐ

A magyar néprajztudomány egyik nagy adósságából szeretnénk törleszteni valamit e munkával. Legújabbkori folklóralakulásunk méltatlanul elhanyagolt területe az amerikai magyarok folklórájának kutatása. Pedig gazdag és sok műfajú ez az anyag, amelynek bemutatásával némi betekintést nyerhetünk elszakadt véreink gigászi küzdelméről az Újvilág minden nemzetiséget egybeolvasztó kohójában. Az elmúlt fél évszázad számos antológiájában, folklórkiadványában találunk ugyan szemelvényeket az amerikai népköltészetről. De semmiségnek tűnnek ezek a jeladások ahhoz a hatalmas műfaji gazdagsághoz képest, amely híven őrzi véreink akkori, a hazai emlékekhez menekülő lelkének gyöngyszemeit, mint kagyló az igazgyöngyöt.

Móricz Zsigmondot idézem: „A bujdosó magyar, akit az otthon elűzött! A bujdosó magyar, aki a hajószörnnyetegen fedélközén gubbasztva, tarisznyán élődve megy át a Vízen, rettegve a vizgálattól, vajjon elég épnek, erősnek találják-e, hogy az amerikai gépiszonyatok páriája legyen... A bujdosó magyar, akit a „dipónál” sátánoknál rosszabb ügynökök lesnek, hogy utolsó morzsáiból kifosszák a hazai házégettet.. A bujdosó magyar, aki nyílt és tiszta tekintettel áll kis zsinóros mándlijában, szálegyenes lábakon az idegen világ előtt s a bárány tehetetlenségével s még az istenektől sem értett bégetésével megy a legrosszabb „plézekre” s lesz zöldfülű „grinór”, újonc, aki újonca a nélkülözéseknek s a szenvedéseknek, aki boldog, ha tovább szökhet a kinból a nyomorba, s „lakást vehet potom áron erdőben és réteken...”

„Virginia, Colorádó telistele majnával, /Tele vannak robotoló bevándorló hangyával...”

E hangyák, akik jönnek seregestől, milliószámra s reményük kincs, az álmuk – vagyon s tengődnek, vetődnek ki a bányába, gyárba, évek során át hallgatagon... s akinek a karjuk ütésén kőpaloták nőnek, millió kincsek törnek elő, a lábaik nyomán városok kelnek, vizek folyását gátba verik...”¹

Ezekről a bujdosó magyarokról kívánunk szólni, akik nem csupán Amerika gyáiraiban, bányáiban munkálkodtak, de létrehozták a magyar folklór egyik utolsó rezervátumát, a hazai folklór adaptációját és továbbélésének lehetőségét a hazától távol, amerikai környezetben, s mindaddig életben tartották, amíg a kényszerítő körülmények során be nem következett a „lélek kialakásának” folyamata.

Az elmúlt évtizedben a hazai tudomány nagy figyelemmel fordult a kivándorolt magyarság problémái felé. Puskás Júlia a kivándorlás történeti kérdéseit kutatja,² Kovács József a szocialista magyar irodalom dokumentumait vizsgálta az amerikai magyar sajtóban.³ Mi, magunk az amerikai magyarok folklórájának kutatását tűztük ki elvégzendő feladatként.

„Sok urunk nem volt rest, se kába
birtokát óvni ellenünk,
s kitántorgott Amerikába
Másfél millió emberünk.”

(József Attila)

E néhány sor könyvtárnyi adattömeget pótol érzékletes, heurisztikus erejével. De járjuk körül e kérdést a statisztika objektívnak tűnő számsorainak fényénél.

Hazánkban a kivándorlás az 1880-as évektől – a mezőgazdasági válság jelentkezésétől – vált tömegessé. Zömmel az USA-ban kerestek szerencsét. A kivándorlóknak kb. 30%-a magyar volt, 70%-a az akkori Magyarországon élt nemzetiségekhez tartozott. A nagymérvű kivándorlás legfőbb oka a nagybirtokrendszer fenntartása volt, amely a parasztság millióit kárhóztatta földnélküliségre, ugyanakkor a nincstelenek jelentős részét a fejletlen gyáripar sem tudta foglalkoztatni. Az I. világháború után 1921–1942 között a kivándoroltak száma a hivatalos adatok szerint meghaladta az 52 000-et.

Összefoglaló adatként megemlíjtük, hogy 1820–1921 között a világ összes országaiból kivándorolt az USA-ba: 34,435.332 fő, Ausztria–Magyarországból 4,078.500 fő.⁴ Hivatalos statisztikák szerint: 1871–1913 között a magyar birodalomból 2,038.233 fő, az európai kikötők statisztikája alapján (Fiumétól–Hamburgig) 2,028.266 fő vándorolt ki; ezen belül 1899–1913 között 1,226.687 fő a hivatalos statisztika szerint, de 1,550.211 fő a kikötői adatok szerint. Horvátország–Szlavónia adatai 1899–1913 között: 158.162 férfi és 37.127 nő: összesen 195.289 fő vándorolt ki.⁵

A kivándorlók túlnyomó többsége (60%) mezőgazdasági cseléd és napszámos, kisebb arányokban őstermelők, ipari segéd munkások, egyéb napszámosok. Egészen kis számban önálló iparosok, kereskedők, értelmiségiek voltak a kivándorlók között.

Történeti bevezetőként ennyit kívántunk elmondani. A további történeti kutatások majd elmélyítik, részletezik és értelmezik az elmúlt évszázad kivándorlással kapcsolatos adatait, eseményeit.

„Amerikába gyűttem ki munkásnak...”

AZ AMERIKÁS NÉPKÖLTÉSZETRŐL

Az amerikai magyar népköltészet, népdalok gyűjtése kétirányú volt. Az egyik: magában Amerikában kezdődött. Kemény György⁶ az amerikai magyar irodalom fél évszázadon át munkálkodó vezéralakja, már a század első éveiben felhívásokat tesz közzé lapjában amerikai népdalok beküldésére, s az egyes darabok közlése után 1909-ben és 1913-ban már közzéteszi antológiáit. Számos későbbi kiadvány mindig e közlések alapján mutatja be az amerikai népdalokat. A másik gyűjtési terület maga az óhaza: Magyarország. Folklor vonatkozásban a mindig és minden újat megérező Kálmány Lajos áll a sor élén, s az egyes dalok közlését leszámítva őt követik 10–20 évenként a különböző szerzők, gyűjtők antológiái. Csak néhányat, a legjelentősebbeket említve, az I. világháború idején a FFC keretében végzett amerikai dalok gyűjtésében kitűntek: Harsányi László, Gell Antal, Maller László; gyűjtéseik Sebestyén Gyula hagyatékában található a Néprajzi Múzeum Adattárában. Rickert Ernő összefoglalása: Amerikai magyar költők címmel jelent meg Budapesten 1920-ban.⁷ E kötetben 26 amerikai népdalt közöl, s ezek, mint az összevetésből kitűnik, mind szóról szóra egyeznek Kemény 1913-as antológia darabjaival. Ez a kötet indította Móricz Zsigmondot, a bevezetőben említett verses sorok megírására. Tíz évvel később Csorba Zoltán írt könyvet⁸ az amerikai magyar irodalomról, s benne 16 amerikai magyar népdalt idéz. Forrása: Kemény gyűjtései.⁹ 1952-ben Hubay Miklós írt cikket a Szabad Nép-ben¹⁰, amelyben utal Móricz korábbi tanulmányára, de az idézett népdaloknak szintén Kemény György antológiája a forrása. Faragó József, erdélyi népköltészeti antológiájában szintén közöl amerikai dalt, amely a Kemény gyűjtött dal egyik változata.¹¹ Ez évben jelent meg Ortutay Gyula: Magyar népköltészet c. három kötetes kiadványa, amelyben először közöl amerikai népdalokat tudományos elemzéssel egybekötve.¹² 1965-ben Gy. Körmendy Katalin adott ki egy kötetet amerikai dalokból.¹³ Ehhez dallamokat is gyűjtött. Az általa közölt dalok túlnyomó többsége szó szerint megegyezik az ősforrással: Kemény antológiájával. Békefi Antal népdalgyűjtő, 1966-ban megjelent gyűjteményében a Bakony vidékén gyűjtött amerikai dalait közli, német és szlovák, e témára vonatkozó gyűjtéseivel egyetemben.¹⁴ Ortutay Gyula–Katona Imre, 1970-ben és 1976-ban megjelent két kötetes Magyar Népdalok-ban¹⁵ 28 amerikai dalt közöl. (A második kiadás változatlan szövegű.) E dalok túlnyomó többsége a már sokat idézett ősforrás: Kemény György. Ezek többségét azonban nem Keménytől veszik át, hanem Gy. Körmendy Katalin „megdallamosított” kompilációjából.

Gunda Béla angol nyelven írt egy összefoglalót „Amerika a magyar néphagyományban” címmel, amelyben 17 amerikai dalt közöl.¹⁶ Balassa István nagyhatású könyvében a Bodrog-köz néprajzáról írván,¹⁷ egy gazdag fejezetet szentel a kivándorló Bodrog-közi magyarok sorsának, életének alakulásáról. Gazdag népköltészeti anyaggal illusztrálja munkáját, amelyben sorra felismerjük a Kemény-féle gyűjtést, az FFC gyűjtőinek anyagát és új anyagként Csáky Kú József verses visszaemlékezéseit. Miután könyve ismeretterjesztő jellegű bibliográfiai adatokat, forrásokat nem közöl. De elmondhatjuk, hogy az amerikai magyarok életének, dalainak mindeddig legszínvonalasabb összefoglalása.

A legutóbbi írások egyike e témakörben Bán Oszkár tanulmánya,¹⁸ 1976-ból: amelynek során megemlíti Kemény György gyűjtését, amelyből 7 amerikai dalt idéz szó szerint. A minap 1977-ben jelent meg Nemcsik Pál „Magyar Munkásdalok” c. kiadványa, amely 10 amerikai dalt közöl a korábbi antológiákból és saját gyűjtéséből.¹⁹ Mielőtt rátérnénk a szövegek közlésére, rövid jellemzést adunk erről a jellegzetes folklórjelenéségről. Mitől maradt meg ez a népköltészet? Hogyan variálódott tovább? Mi adja meg a jellegét? S meddig látta el lelki municióval az amerikai magyarokat? Ezekre a kérdésekre kell elsősorban válaszolni. Az amerikai magyarok mindig igyekeztek korábban kivándorolt honfitársaik köré csoportosulni. Ennek az összetartásnak, mely a szellemi kincsek megtartását is jelentette, az alapja a *burdos* rendszer volt. Egy-egy hazánkfia ki már valamennyire vergődött az idegen világban, majd minden esetben magyar felelést választott (legalábbis az első generációra ez volt érvényes), számos nóta is szól erről, s ha a maga környezetében nem talált ilyet, akkor hirdetett a magyar lapokba, melyek százsámra jelentek meg Amerikában. Kibéreltek – most már mint *miszter* és *miszisz* – egy emeletes faházat és kosztosokat – *bodikat* – tartottak, akinek a képviselőletében az általuk választott *fő-burdos* vagy *vezér-burdos* vitte a szót. Így együtt voltak a nap minden órájában a *plézeken*, a gyárban, a *majnában* s otthon a *burdos-házban*. Együtt daloltak és emlékeztek. Adaptálták hazai folklóremlékeiket a honvágy szivárványán megszínesítve és új környezetük élményanyagát folklórmintákra formázták. Dallamkincsük alapja az óhazai népdalok, katonanóták, népszínmű-dalok voltak. Az amerikai nagyvárosokban (New York, Cleveland, Detroit, Toledo stb.) rengeteg magyar szalon volt, ahol összeverődtek a magyar zenészbandák. E szalonokban hazai italokat fogyaszthattak, hazai ételeket ehettek és éltek az életüket úgy, mintha otthon lennének. Sokat *muffoltak* a munkaviszonyok következtében és egyik *plézről* a másikra vitték hazai és ott-teremtett népdalaikat. Ezeket beküldték a magyar lapoknak, azok rögtön közölték is azokat, így több százézes magyar népsereg ismerhette meg, vallhatta magáénak a népköltészeti alkotásokat.

E népköltészet jellegét az életforma adta meg. Itthon túlnyomó többségük, mint a történeti részben bizonyítottuk mezőgazdasági munkás volt. Amerikában egyik napról a másikra, ahogy kiszabadultak a bevándorlási hivatal szigorú ellenőrzése alól, munkások lettek. Földmunkára szinte alig ment valaki. (Amerikában a földművelés idénymunka, mert ott nem lehet egész évben ebből megélni.) Tőkéjük nem volt, hogy a hatalmas szabad területekből szerezzenek maguknak földet és ismeretlen éghajlati, termelési viszonyok között kivárvák, míg a földek termőre fordulnak. Ez a munkásélet azután megszabta a népdalok alaphangját, hangulatát is. Szomorú ez az alaphang, nosztalgikus, hazavágyódó és egyben romantikus. Vidám amerikai dalt alig találtunk forráskutatásunk során. Formailag alig hoztak újat a dalok, nóták, a honvágycentrikusság és ebből következőleg a hazafiság a jellemzőjük. A másik kielemezhető különbség a hazai népdalkincsessel szemben a munkásélet problémáinak a folklórba való bekerülése, amelyben a dolgozó tömeget érzéseinek, a munka verejtékének, egyszóval az amerikai magyarság életének költészetté való átalakulása figyelhető meg. Még a hivatásos amerikai magyar költők is kizárólag munkástémákról írnak azért, mert többségük maguk is kétkezi munkával keresték meg kenyerüket, s kizárólag munkásközönség számára írtak.

Szécskay György²⁰ költő egyik strófájával érzékeltetem a mondottakat:

*Hudson vize de siet a tengerbe,
Rajta siet egy nagy hajó keletre.
Siess hajó, vidd el hírét majd annak,
Hudson partján megrepedt a szíve egy bús magyarnak.*

A magyarok Amerikában is megőrizték nótázó kedvüket. Érzéseik és költői kedélyük ott is termett dalokat. A dalok formai értéke nem valami magas színvonalú, gondolataik sem eredetiek, csak érzéseik őszintesége miatt becsesek számunkra. Kiseb és nagyobb gyártelepeken együtt élve, s a nagyvárosokban egész negyedeket alkotva jobban megőrizték magyarságukat. A magyar környezet, az ezerarcú amerikai magyar élet a háttere és sokszor motívuma az amerikai magyar népdalnak. Az ottani magyar népköltészet nem más, mint dallá alakított, formált életük tükré. De a magyarok munkálta bányák mélyén számos igazi magyar dalt hallani.

Kovács József írja a szocialista magyar irodalom amerikai helyzetével kapcsolatban, a népdalról, hogy: „Az új környezet sorvasztó, bénító hatása az amerikai magyar népdalban tükröződött először. A népdal átváltozásának egyetlen pozitív vonása, hogy a korábbi paraszti életformát kifejező dal illeszkedik az új környezethez, több-kevesebb sikerrel kifejezte az ipari munkássá válás folyamatát, az új életforma tartalmát. Születtek ugyan a hazaival egyenértékű változatok, amelyek megtartották eredeti kifejező erejüket. Pl. a közismert betyárdal, munkásdal változata: „*Ne csodálkozz rajta, hogy én hervadt vagyok, / Kilen esztendeje, hogy köszörüs vagyok...*” A népdal változása azonban mégsem ez a jellemző. Az átalakulás a szövegek romlását hozta magával. Többségük nem az újraköltés útján jött létre, hanem csak egy-egy szó megváltoztatásával, mégpedig a magyar helyett angol szó betoldásával...” Majd gondolatait e szavakkal fejezi be: „...az amerikai-magyar munkásirodalom története...szüntelen küzdelem ez ellen a bénító hatás ellen...”²¹

Nem tudhatjuk, hogy a szerző mennyire ismerte a különböző antológiákat, s népdalkiadványokat és milyen mennyiségű anyag és műfajok ismeretében hozta meg ítéletét az amerikai-magyar népköltészet vonatkozásában. De elmondhatjuk, a gyűjteményünkben lévő, teljesnek mondható anyagok és műfajok ismeretében, hogy míg Kovács végeredményt summáz, amelyben nincs köztünk ellentmondás, addig mi egy folyamatot mutatunk be a virulens állapottól a törvényszerűen bekövetkező elhalás állapotáig. Anyagunk bemutatása bizonyíték lesz az általunk mondottakra.

Hogy meddig élt, élhetett a magyar dal az idegen környezetben? Az I. világháború után, a 20-as évek eleje lehetett, amikor a történelmi események következtében már csak keveseknek adatott meg – az első generációk közül – hogy visszatérjenek Magyarországra. Mit kerestek volna a csendőrszuronyok árnyékában azok, akik ha sok megkötöttséggel, de mégis egy szabadabb életformához szoktak. Sokan közülük meghaltak, megöregedtek, elfáradtak. A második generációnak pedig, akkor, csak egy lehetősége maradt, teljesen beolvadni az emberiség nagy kohója: szülőföldjük, Amerika életébe, mindennapjaiba. A magyar szalonok megszűntek a prohibíció következtében, a társasélet fellazult, hazai utánpótlást alig kaptak, miután a kivándorlási törvényeket megszigorították. Magukkal hozott magyar nyelvük egyre inkább feltöltődött angol szókészlettel, s a virrasztó magyar lélek lassan kialudt. A 20-as években már új népdalok, változatok nem teremttek. Ezt érzékeljük forrásainkból. De az Amerikában sokáig együttélő magyarság javára írhatjuk, hogy mintegy emberöltőn át nyelvünk és folklórunk ellentállt a beolvadás kísértésének.

Rövid életemnek szomorú napjai,
Vajjon hova lettek annak víg órái.
Csak a sok bús élet szívemet repeszti,
S a nagy tengeren túl el is temetheti.

Mily szerencsétlennak mondhatom magamat,
Nagy idegen földön töltöm napjaimat,
Elhagytam hazámat, benne hű páromat,
Kiért az én szívem soha meg nem nyughat.

Ugyan hogy nyughatna lelkem, egy hű párom
Mert elhagytam véled szép, aprós családom,
Elhagytalak vélek, bízzatok istenbe'
Hogy segítsen engem lépni közitektebe.

Sokat felsóhajtok az atyai istenhez,
Boldog isten segélj vissza kedvesimehez,
Mert ez:iszonyatos nagy Amerikába:
Szívemet a kín az örömtől elzárta.

Édes jó istenem, légy segítségemre,
E sok szomorúság váljon örömömre,
Hogy midőn eljutok szép magyar földemre,
Dicsérjük az istent fenn a magas égbe.

Bizony mindenkinek a kasza helyébe,
Nehéz csákánt adnak a magyar kezébe,
Úgy ereszkedik le a kőszén bányába.
Büdös mécses lévén az ő bokkrétája.

Bemegyén ő annak roppant mélységébe,
Lépcsőkön majd mind négy, vagy ötszáz ölnyire,
Hova bárha bemén, nagy rettegve bemén,
Már egyebet semmit nem tud tenni szegény.

És ott a bányába szenet vág, pipázik,
A víztől, mint csorog naphosszáig ázik,
Ott lövöldözi a бүdös kőszén lábát:
Várja minden percben a maga halálát.

Onnan, hogyha kijön még rá sem ismernél,
Mert rútabb, piszkosabb az undok ördögnél.
De azon sok piszok még semmit sem ártana,
Van ám elég szappan nagy Amerikába.

Amivel megmossa szépen az orcáját,
 Szidja és átkozza Észak-Amerikát.
 Úgy tizennégy ezer magyarnak a szíve:
 Búsul, nincsen kedve, vajjon hogy is lenne.

Hogy is volna kedve, mert amerre csak járt,
 Mert olyan szép hazát, mint Magyarország nem lát.
 Virágzott is szépen az a magyar haza,
 De a népnak javát e vidék elfogta.

De amióta azt ide befoglalta,
 Szép magyar hazának sok árvát okozta,
 Kivándorlott abból olyan sok szép magyarfi:
 Más világra mentek élelmet keresni.

2.

Ha kimegyök, ha kimegyök Délamerikába,
 Jegyet váltok, jegyet váltok szép Magyarországba;
 Egy jó jegynek, egy jó ötvenes dollár lösz az ára,
 Visszagyüvök, kis angyalom, szép Magyarországba.

Vrbica (Egyházaskér) Torontál.

3.

Fecském, fecském, édes fecském,
 Vidd el az én levelecském;
 Vidd el, vidd el Amerikába,
 Tödd a rúzsám ablakába!

Ha kérdözi: honnan gyüttél?
 Kinek a postása löttél?
 Mondd mög, hogy egy bús árva szívtől
 A te régi szeretödtől.

4.

Látni akarsz gyöngyéletet?
 Gyere a majnába,
 Föd alatt törd tönnyeredöt,
 Ne a napvilágba!

Fog a *pikát*, sújts egy nagyot,
 ne kímélt az eröd,
 Csillog-villog, csak úgy sajog,
 Amint oda veröd.

Kész a fúrás, fére innét,
 mindjár' nagyot dörren:
 Gyorsan! Gyorsan! nem is hinnéd
 Hányszorosan zörren.

Hol a *sufli*, ide vele,
 Most mutasd meg mit tudsz,
 Erre pajtás, erre gyere:
 Gyáva vagy, ha elfutsz.

Színig telve már a *káré*,
 A *mulit* fogd elé,
 Vén szenvedő, Hopp! *Giraré!*
Háriap! Kifelé!

Pél és *batli* mind üres, jaj!
 Elöveltük sokszor,
 Pedig ami legnagyobb baj:
 Szomjunk kínozz olykor.

14

Este van, a nap is löszát,
Fére a *kornpájszot*,
Hol az új *szut*? Nyújtsd ide hát
A möggyszárú tajtot.

5.

Leöntöm a *módlit* az új gyárban,
Plendi kislány bolondul utánam,
Nosze miszek, büszkén odamondom:
Szeret engem a *burdos*-gazdasszony.

7.

Verd meg Isten a nagyságos urakat,
Ütik-verik a szegény parasztokat.
Nem lehet már az országban megélni,
Ki kell Amerikába vándorolni.

9.

Késő este rágyujtok egy haszán cigarettára
A gráve *évnnyún* végigmegyek,
A benézek egy tanyára.
Nyiss hát ajtót Bandi komám,
Berugom a kapudat:
S még az éjjel potya sörrel,
Teleiszom magamat.

10.

Ha a *miszter* öreg lesz,
Jesz, *jesz*, *jesz*.
Megbolondul, vagy megvesz:
Jesz, *jesz*, *jesz*.
Ifjú feleséget vesz,
Ki fejére szarvat tesz:
Jesz, *jesz*, *jesz*.

11.

Nevijorki kikötőben
Áll egy nagy hadihajó,
Közepében, négy sarkában
A nemzeti lobogó.

Asszony! *Kédi!* *Majnás* vagyok
Büszkén hajtogatom,
Úr vagyok és úr maradok,
Alább soh'sem adom.

6.

Tolidóban a legárvább én vagyok,
Potyadrinkszet már én sehol nem kapok.
Egy *péld* serért, ha megyek a *szalonba*:
Nincsen hitel a *szalonos* azt mondja.

8.

Nem vagyok én *burdon* senkinél,
Nem is élek holmi *jenkinél*;
Bárha szénpor ropog alattam:
Szabad magyar gyerek maradtam.

Csendesség van a Gréve *évnnyún*,
Most a tanya nem zajos.
A citera ritkán hallik,
S a hangja oly panaszos.
Kesereg a Gelegonya,
Tudja a szösz mi lelte?
Csibész pajtás, *stappol* minden:
Szkuner nincsen hitelbe.

Nóta vége csak az lesz:
Főburdos a helyettes:
Jesz, *jesz*, *jesz*.

Fújja a szél fújja,
Hazafelé hajtja,
Megcsalódott amerikás
Megyen haza rajta.

Nevijorki kikötőből
 Indul már a nagy hajó,
 Gyönyörűen fodrozódik
 A nemzeti lobogó.
 Imádkozzál pajtás
 Az itthonvalókért,
 Hűséges szép szeretődért,
 Meg a jó szülődért.

Nevijorki kikötőből
 Elindult már a hajó,
 Hej, de szépen libben-lebben
 A szent magyar lobogó.
 Fújja a szél fújja,
 Hazafelé hajtja,
 Megcsalódott amerikás
 Megyen haza rajta.

12.

Amerikát három éve taposom,
 Hazamegyek csalódottan, kóduson;
 Hej, de mikor a nagy tenger keríti,
 Lelkem a vágy hiába is hevíti.

Isten segít, de mégis megpróbálom,
 Gyermekeim, feleségem sajnálom.
 Hazamegyek, nagy jó estét kívánok:
 Megszakadna itt a szívem utánok.

Amerika, utált legyen a neved,
 Mert a magyar megcsalódott tebenned.
 Amerika légy örökkön átkozott:
 De még az is, aki ide elhozott!

13.

Nagy Ociján tenger vize,
 Ne hánd a hullámod.
 Úgy is tudod, régen láttam,
 Szép Magyarországot.

Ha még egyszer megláthatom,
 Megmaradok benne.
 Nem kell nekem soha többet,
 Amerika kincse.

14.

Amerikába gyüttem ki munkásnak,
 Hajón hoztak, hogy én gyalog ne járjak.
 Járjon gyalog, aki minket lealáz,
 Nem érdemes hajót adni az alá.

15.

Eljöttem én jóbarátom,
 Nagy Amerikába.
 Beötöztettek itt engem,
 Csúf német ruhába.
 Az egek is meghasadnak,
 A csillagok sírnak,
 Hogy a magyar emberre itt,
 Oly csúf ruhát húznak.

Ha felhúzom a pantallót,
 Itt-ott vagyok benne,
 Ha felveszem a bakancsot,
 Úgy csosztatok benne.
 Ha felveszem a sapkámat,
 Leér a vállamra:
 Nem merek rátekinteni
 A magyar lányokra,

16

Jaj, Istenem mit csináljak,
Megölöm magamat,
Nem merem megszólítani:
Kedves galambomat.

Akit magyar öltözetbe
Az ölembé vettem;
Rám se tekint, mint a páva,
Úgy elmegy mellettem.

El akartam a pantallót kerülni,
De már látom mégis köllön viselni.
Pantallómnak olyan vékony a szára:
Esik a hó, fázik a lábam szára.

16.

Édesanyám fia vótam, de is kedves vótam,
Mert, ha bús vót, vagy szomorú, meg is vigasztótam.
De immár, most nincs fia,
Nincs, aki vigasztalla,
Sajnálhat engem.

Bécsben ültem az omnibusz leghátullába,
Onnaj néztem édesanyám hervatt arcába.
Szája el volt hervadva,
Két orcája meghalva,
Sirathat engem.

Mikor engem a gőzös vitt a tengerpartra,
Leültem én ebédelni, mint egy legruta.
De én ennyi nem tudtam,
Csak mindét siránkoztam,
Érted angyalom.

17.

Ne csodálkozz rajta, hogy én hervatt vagyok,
Kilenc esztendeje, hogy köszörűs vagyok.
Tizediket tötöm az Alber-gyárába,
Vasat köszörülök farmerok számára.

18.

Amerika határába,
Leszállott egy vándor páva,
De sok levél a szájába,
A magyaroknak számára.

Mindenkinek vígat hozott,
Csak nekem szomorút hozott,
Az van a levélbe írva:
Hogy a feleségem csalfa.

Ugyan páva, mit gondoltál,
Hogy ily bús levelet hoztál?
Nem gondoltam én egyebet:
Feleséged másat szeret.

19.

Idegen ég alatt,
Sok bujdosó magyar,
A föld méhét vájja.
Míg a szülőföldön,
Pusztul, egyre pusztul
Az apró ház tája.

Sötét bánya mélyén,
Küzd sok ezer magyar
A nyomorult létért.
És mennyi elpusztul
Élete tavaszán,
Még mielőtt célt ér.

19.

Ha bemegyek, ha bemegyek,
A *szalonos* úrnál,
Nagyobb úr is vagyok én ott
Kárneki Andrásnál,
Addig iszom amíg bírja,
a pénzem a *paketbukba*.

20.

A hankákon végestelen végig,
Az asszonyok, mind a *porcsot* ülik;
Minden *stepszen* gugol kettő-három,
Én istenem, de sok kereszt, járom!

22.

Édesanyám, ha bejön, édesanyám, ha bejön Trentonyba,
Ja nagy kapun nézzen be, ja nagy kapun nézzen be
Rublinyba.
Ott lát engem melles *dzsekesz* nadrágba:
Ott keresem a pénzem, hogy babámmal elverjem
A bálba.

Ha meg el nem pusztul,
S ezernyi veszély közt,
Sértetlenül marad:
Gyilkos munka révén,
Összekapar talán
Ezüstöt, aranyat.

De csillogó arany,
Csengő, hideg ezüst,
Soha meg nem váltja;
Mert hiányzik
Régi nótás kedve,
S lelki boldogsága.

A hitelt meg a *szalonos*,
A többihez meg felírja.
Haj! Csuhaj! *Misziszkém*,
De be vagyok rúgva!

21.

12, 13, 14
Cigáros *görl* olyan *hari* hová mégy?
A Szét és Bród *koneron*,
Vár engem a *szvithártom*,
Aki vel a pénzemet *elspendolom*.

23.

Megy a gazda hazafelé,
A szénfüstös gyárból.
Megszökött a felesége,
A *burdingos* házból.
Mert olyan az asszonyfajta,
Az Urát mind sorra csalja:
A *főburdosával*.

25.

Ha bemegyek a szalonba,
Rávágok a *báréra*;
Kérdi tőlem korcsmárosné,
Sör kell e vagy pálinka?
Se sör nem kell, se pálinka;
Szép lány kéne, ha vóna.
Lányom is van, kökényszemű,
Májner legény számára.

26.

Nem megyünk, nem megyünk,
Pencelvániába,
De csak itt maradunk
A *Kácengárdába*.

27.

Fehér holló, jaj de régen bújdosol;
Nem láttad e galambom valahol?
Láttam bizony a *nyujorki dipónál*,
Hajójegyet váltott ott az *ágentnél*.

Kapitány úr jól vezesse a hajót,
Magyarországnak vegyen direkciót:
Ott vár engem feleségem, gyermekem,
Akiért megreped a gyenge szívem.

28.

Amerikát, jaj de régen bújdosom,
Kiemennék én belőle csak tudnék hon'
Kimennék, de a nagy tenger keríti,
Szívemet a búbanat keseríti.

24.

Ha benézek a kofferom ajjába,
A *misziszke* is megfordul az ágyba.
Jaj, istenem el kell nékem
Muffolni, de muffolni;
Mert a miszter a *klájernál*
Megtalál még csúfolni, de csúfolni.

Küldje ki hát szalonosné,
Hadd nézzek a szemébe;
Ki is küldte a szalonosné
A kiskapu elébe.

Belenéztem a kis leány,
Csalfa kökény szemébe,
Jól tudott ő kacsintani,
A bús *májner* legényre.

Nevijorkból elindul a gőzhajó,
Szomorkodik rajta a sok utazó;
Árbócára selyem zászló van tűzve
Isten hozzád Amerika örökre.

Amerika nékem nem szülőhazám,
Még sohase volt benne egy víg óram;
Jártam pedig, vándoroltam eleget,
De a szívem csak jobban keseredett.

Jóbarátim gyertek ide sorjába,
Kísérjetez engem az állomásra;
Majd ott aztán felülök a gőzöszre,
Visszamegyek régi szülöföldemre.

29.

Hallottam Amerikáról,
Sok szépet beszélni.
Elindultam én is oda,
Szerencsét keresni.

De engemet a rossz talál,
És a jó elkerül
Boldogtalan a világon,
Én vagyok egyedül

Nem okolhatok én senkit,
Magam vagyok az oka;
Nem kísért ki a falumból,
Senki karonfogva.

Se a bíró, se a csendör,
Se a falu szája,
Csak az átkos pénzvágý hozott,
Az idegen tájra.

30.

Jaj, de nagyon tornyosodik,
Fejem fölött a felhő,
Talán bizony óhazából,
Magyarország felöl jó?

Oly epedve bánatosan,
Nézegetek utána,
Jaj, istenem csak egy szóra,
Fejem fölött megállna.

Állj meg felhő, barna felhő,
Ha szép hazából jöttél;
Az én gyászos homlokomra,
Csak egy pár cseppet ejtsél.

Hátha abba a pár cseppbe,
Orvosságom ottan lenne:
Óhazában értem síró,
Feleségem bús könnye.

31.

Az oakdeli dugógyárnak,
Bádog a teteje,
De sok magyar legénynek ott
Hervad a kedvese!

Az enyém is benne van,
Az én édes babám;
Bánatosan ki-ki néz,
Rostélyos ablakán.

A szerencsésebb legény így felelt e nótára:

Lám, az enyém nincs benne,
Itten ül az ölembe;
Páros csókot osztogat,
Kacsingat a szemembe.

32.

Barna kislány, több levelet ne írjál:
Mert engemet *Steltonba* már nem talál.

Holnap este sej-haj! Kimegyek a *dipóra*,
Kiváltom a tikketet *Ohijóba*.

Éjfél után egyet ütött az óra,
Gyere babám, kíséj ki a *dipóra*.
Nem megyek én, mer' a szívem meghasad,
Ha vissza kell, ha vissza kell
Onnan jönni magamnak.

Nem jössz vissza elmegyünk Fiuméba!
Felülünk a sej-haj!
Felülünk a Kárpáthia hajóra.

Hamiltoni Ferry utcán
Véges-végig járok...
Hó esik az útra,
Hideg szellő fújja.
Barna kislány bánatosan
Kiáll a kapuba.

Hamiltoni Ferry utcán
Véges-végig járok...
Barna kislány várja,
De hiába várja:
Azt a szőlke magyar legényt
Megölte a bánya.

Nincs szebb élet a mienknél,
A bányászi mesterségnél;
Mert mi adót nem fizetünk,
Mikor tetszik elmehetünk.

Hétfőn reggel virradóra,
Jön a *pitbósz* az ajtóra,
Föl, bányászok hat az óra,
Eldudált már a *bojlerba*.

Miszter *pitbósz* nem dolgozunk,
Mind egy szálíg *besztrájkolunk*:
Besztrájkolunk, megmutatjuk.
Hogy a szenet nem *ládoljuk!*

Szép élet a bányász élet,
Egy fináncsal nem cserélek.
Bánya mélyén a munkája,
A misziszke a babája,
Csihajja!

Árpádhonba szeretnék lemenni:
Csak ott lehet szeretőt keresni.
Kökényszemű árpádhoni lányok,
Pünkösöd napján lemegyek hozzátok.

Ahol a sok földi eper terem,
Onnan való lesz a feleségem:
Kiválasztok a sok közül egyet,
Kit az isten számomra teremtet.

Piros pünkösöd vasárnap reggelén,
Esküdött egy árpádhoni legény;
Szamócába nőtt fel a kedvese,
Isten áldja meg őket örökre.

38.

Áldd meg Isten Amerikát Örökre,
Már én többet ki nem megyek belőle.
Inkább megyek a bányába *pikkelni*:
Mintsem otthon zsidó bérese lenni.

39.

Tegnap kaptam jó anyámtól levelet,
Gyere haza édes fiam, ha lehet.
Hazamennék de nincs egy betyár *tallérom*,
Akivel a hajójegyet megváltom.

Szomorú az édesanyám háztája,
Mert a fia kint van Amerikába.
Nem is lesz az víg tán egyhamarjába,
Itt sinylődik a gibbsi fűrészgyárba.

40.

Szánt az ökor, bús a gazda,
A búgond őt igen bántja.
Az adósság húzza,
Meggagyott a búza.

Haza gondol hajnaltájba,
Búsan felsóhajt magába,
Otthon jobb lett vóna,
Ahol kalászos a róna.

Eladom mindenem
Megveszem *tiketem*,
S vissza megyek ríva,
Az öreg *Kontriba*.

Odahaza se jó,
Igen sok az adó,
Sok a végrehajtó,
Jegyző, szolgabíró!

Veszi vándorbotját,
Széles tengeren át,
Visszaindul fázva:
Nagy Amerikába.

41.

Mit ér olyan *főburdosnak* élete,
Kinek mindig nadrágzsebben a keze,
Nem meri a sej-haj! misziszét megölelni,
Mert attól fél, hogy a *políc* elviszi.

42.

Feleségem jár a szivargyárba,
Gyűjti a pénzt a ládafiába:
Csak te gyűjtsed, édes feleségem,
Én lassanként elmulatom szépen.

43.

Amerika aranybányák hazája,
Sült galamb száll minden ember szájába.
Lám, hogy diktál, komandéroz velem is,
Csak azért is,
Kifogok rajt, az eszén is.

22

44.

Perth-Amboy Szűz Mária,
Mennycsászágnak királynéja...

45.

Fölemelte a burdomat
Misziszikém,
Orájt, decol, muffolok hát
Innen én.
A burdomat hiába is emeli,
de emeli,
A *picburgi* nagy harang majd
fizeti, de fizeti!

Betyárburdba megyünk édes
bodikám.
Az lesz majd a betyárellet
igazán.
Odagyünk majd hozzám az én
szeretóm:
De azért csak tiszta lesz
a nadrágom, a zsebkendőm.

46.

Letettem már a szerszámot,
Sufli vót az első;
Sír a *bigbász*, sír a *bigbász*,
Mint a zápor esső.

Ne sírj *bigbász*, ne sírj,
Vissza fogok gyünni:
Csak az édes *ókontrimat*,
megyek vizitálni.

47.

Nem zörög a kocsikerék, ha kenik,
Jertek lányok, kíséjtek Hamburgig.
Hamburg mellett felülök a hajóra:
Szervusz lányok! Megyek Amerikába.

Amerikába terem a rizskása,
De sok lánynak benne van a babája;
Verd meg Istven Amerikát örökre,
Csak te babám, szabadulj ki belőle.

48.

Adriai magyar tenger habjai, de sárga,
Azon visznek el engemet Dél-Amerikába,
Ott is én leszek az első, én állok a sorba:
Isten veled édes hazám, látlak e vagy soha?

49.

A *picspolti* temetőbe, kimegyek sétálni,
Hallok egy kakukk madarat szépen kiáltozni.
Szólalj meg hát kakukk madár én (már) azt sem bánom:
Otthon van a feleségem, csak aztat sajnálom.

50.

Napról-napra dudálás szól
A new-yorki *dokkokból*:
„Éljen! Éljen! Amerika”
Hangzék ezer torokból.
Horgonyt vet a vasóriás,
Cunard Line hajója,
S hol örvendve, hol meg sírva,
Száll a népség le róla.

Innen aztán transzportálnak
Mindenkit a szigetre,
Hol öröm, vagy bú a bánat
Száll a szegény szívekre.
Kinek szeme tán trahomás,
Vagy az újja tán nem ép,
Visszaviszik kegyetlenül,
Sírhat-bőghet bármiképp.
Ide bizony ép kéz-lábú,
Egészséges ember kell,
Mert a gőz-gáz, s villanygépek
Fél kezét nem szelnek el.

A hajónál leskelődnek
Lélekkufár ügynökök,
Jobbak, mint ők százezerte
A fekete ördögök.
Hitegetik, csalogatják
Huncutsággal a népet,
S elmondanak légből kapott
Isteni szép meséket.
Jó fizetés és jó munka,
Hej, elcsavar sok fejet!
És a vége: fejtik őket,
Akárcsak a tehenet.

Trenton, *Paszék* és Bethlehem
Mindezek a jó helyek,
Csak e három rongyos *pléztől*
Vigyázatok emberek.

Még a mándlin el sem kopik
A hazai szép zsinór,
Már is szökik e helyekről
A becsapott sok *grinór*.
Ami ruha rája férhet,
Felölti azt magára,
Gud bájt se mond, s gyorsan felül
Szent Péternek lovára.

Gyalogolnak s közben kicsit
Megtanulnak angolul,
Jessz és oll-rájt minden szava
A magyarnak azontúl.
Ügynök itt is, ügynök ott is,
Szállítanak majnába.
Ingyen utaz most a *grinór*
Az ördögnek karjába.
Gáz, avagy víz nincsen semmi,
Mond az ügynök, Abraham,
Csak vegynek *szalfer-lámpát*
S gumicsizmát szaporán.

Virginia, Colorádó
Telisteli *majnával*,
Telve vannak robotoló,
Bevándorló hangyával.

Itt sem marad ám sokáig,
A jó földi, a *grinór*,
Pedig régen elkopott már
A mándliján a zsinór.
Odahagyva *burdot, misziszt*
Adósságot egy csomót,
Utra kel és éhen csúszik,
Akárcsak egy drótostót.
Megtanulnak *dzsumpolni* is
A döcögő *frédeken*,
S lakást vesznek potom áron
Erdőkben és réteken.

És az ilyen, haza ha ír,
Milyen az ő levele?
Dicsekvéssel és jóléttel
Van a papírja tele.
Ha répát szed a farmernél,
Azt írja, hogy farmer lett,
Százhatvan hold termőföldet
Rizkásával bevetett.
Mikor pedig maltert hord a
Házépítő *murárnak*,
Azt írja, hogy gazdája lett
Egy cserepes új háznak.
Avagy hogyha *léber-munkás*
Bizonyára *forman* már,
Parancsolgat a – *szalokban*,
Nem munkában, az a kár ...

Fiumébe ültem fel a hajóra
Visszanéztem széles Magyarországra.
Áldott legyen Magyarország örökre,
A sok magyar boldog lehessen benne.

Mikor kezdtem a tengeren utazni
Kezdett velem a gőzhajó játszani
Én meg csak úgy imádkoztam magamba
Én istenem segíts vándorlásomban.

Aki meghal, a tengerbe bevetik.
A húsait a nagy halak megeszik,
A csontjait a hullámok dobálják,
Odahaza a sok árvák siratják.

52.

Mindent merni, nem csüggedni,
Soha semmit nem pihenni.
Ne légy gyáva semmittevő,
Tompán, lustán ébredező.

Ne hajts térdet, ne hajts fejet,
Félelmesen ne húzz terhet.
Tettre készen és merészen,
Vágyad jelen, s jövő léssen.

53.

Elmehetsz már kapum előtt,
Nem vigyázlak, mint azelőtt;
Tanú hallá vallomásod,
Ha megszeged, majd megbánod
A *Jailban*.

Kis Komárom, nagy Komárom,
Hej, csak volna öt dollárom.
Jaj, de a lapjára vernék,
Még csak istent se ismernék.

Csingilingi lapszerkesztő,
Hejretyutyutyú.
Azt mondja: munkáskedvelő
Hejretyutyutyú.
Ehnye, ehnye, az ebadta,
Hát az elvét merre hagyta?!
Tán eladta?!

Jaj de csöndes kint a város végén,
Nem zörög a gyár, nem füstöl a kémény.
Szegény ember, reszket, fázik,
A családja könnytől ázik.
Nincsen házbér, de még kenyér sincsen.

Lekaszálták mér a rétet,
Nem terem több virág ott.
Olyan kopár az erszényem,
Melyet a bojkott bántott.
Olyan vagyok, mikét nyáron
Zálogba csapott kabát,
Csakhogy nekem nyugvóhelyet:
„Uncle” a polcon nem ad.

54.

Zord múlt nyomában új kor támad,
A szolgaság lejárt idő.
Elég soká kínzott a bánat,
Fényt árasztva jön a Jövő!
Kezünk művelni tud csodákat,
Ó, társak, ne tőrjünk tovább.
Nyomort, gyalázatos igát,
Fel, összetörni rabigánkat!
A síkra, munkafi,
Szabadság üdve hí.
Jogunk a lét, elvünk a jog,
Elvégre győzni fog!

Fel! Munka népe, harcmezőre,
Zsarnok hatalmat törni meg.
Hőselelkűek, bátrak, előre!
Utánunk jó majd a tömeg.
A nép, a népek Messiása,
Bíborban égő ég alatt,
Diadal útján mint halad.
A gyászos múlt pirulva lássa!
Zászló alá magyar:
Porrá lesz az agyar.
Zászló alá, ó, ifjúság,
S újjá szül a világot!

Fel munka népe harcra, harcra,
 Jogunkat kell kiküzdenünk.
 A győzelem hatalmas kardja,
 Igaz ügy a mi fegyverünk.
 Kinek fejére süjt csapása,
 Vad mérget ont, mint méhfullánk:
 Békát, s kígyót kiált reánk,
 Vesztét az ellen hadd kiáltsa!
 A síkra, emberek!
 Országok, nemzetek!
 Vesszen a rém, győzzön a jog,
 Előre magyarok!

55.

Jön a piros zászló népe,
 Igaz ember ne félj tőle!
 Nem kívánja senki vérét,
 Csak saját munkája bérét.

A munkásnép trikolórja,
 Szebb, mint elődei sorja,
 Pirosan fénylő sugára,
 Népjog hajnalhasadása!

Állj be közénk katonának,
 Szolgálni a szabadságnak,
 Pénzt sem adunk, sört sem adunk,
 Hanem testvérül fogadunk!

Célunk előtt, ha meghalunk,
 Akkor is meglesz jutalmunk.
 Népmilliók boldog sorsa,
 Lesz küzdelmünk emlékszobra.

56.

Alig, hogy suhancná nőttem,
 Béres szolga lett belőlem.
 Vagy vetettem, vagy arattam,
 Hasznót hajtott a szorgalmam,
 – Az úrnak!

Mikor verítékem omlott,
 Jól bevált a paraszt homlok,
 Jaj, de ha béremért szóltam,
 Szemérmetlen fickó voltam,
 – Az úrnak!

Besoroztak katonának,
 Ragyogó fegyvert adának,
 Hogy megvédhem telkét, házát,
 Magyaroknak szép hazáját,
 – Az úrnak!

Ami engem legjobban bánt,
 Szerettem egy szöske kislányt,
 Feleségül nem vehettem,
 Mert, hajh, sohasem tetszettem,
 – Az úrnak!

Földönfutó lett belőlem,
 Alamizsnából kell élnem,
 És szereznem kell e véget,
 Másvilági üdvösséget,
 – Az úrnak!

Urak, urak, büszke urak,
 Az ítélet kürtjén fújnak,
 Meg van írva hegyen-völgyön:
 Lesz még másként is e földön,
 – Az úrnak!

Mert pár pohár bort felhajtok,
Azt mondják rám korhely vagyok,
És amiért nincsen kincsem,
Azt mondják szorgalmam sincsen.

Korán reggel, késő este,
Arcomat verejték lepte,
Hiába folyt verejtékem,
Jóból sose jutott nékem.

Ha bent ülök a kocsmában,
Mindjárt egész más világ van,
A mámor egy dicső vidék,
Ott lakik az egyenlőség.

*

Úgy szeretem a galambot,
Mint a szentet a kápolna,
Hát még hogyan szeretném, ha
Egy hű galambocskám volna.

Úgy szeretném, úgy szeretném,
Miként a nap a világot,
Szívem tüze ő szívében,
Hajtana örök virágot.

Régen nézem,
Valamelyik majnás plézen
Melyik ház lesz jó,
Csinos és olcsó
Turbékoló, párnak való?

Bestappolt a meglelány, meglelány,
Ha van *miszisz*, minek lány, minek lány?
Ha *policok* bevisznek, kiválnak a *misziszek*,
Misziszek.

A virágnak ápolás kell,
Nincs erőmben ezt ígérni.
Egek, talán mégis jobb így,
Elhagyottan, árván élni.

*

Megkérdeztem papot, bírót, hajdút,
Merre van az igazságos jó út?
Mutatták, de hiába kerestem,
Mindenfelé csalán csípte testem.

Veres zászlót láttam lengedezni,
Gyere, mondok, attól megkérdezni,
Meddig fog még üldözni a bánat?
Hol találhatom meg a babámat?

Veres zászló azt felelte nékem,
Megtalálom én még üdvösségem,
De vigyázzak, mert az az út nem jó,
Melyet mutat hajdú, pap és bíró!

Minden megvan már hozzá,
Mi az üdvöt meghozná,
Csak éppen a párom,
Seholse találom.

60.

Magyar gyerek vagyok,
Annak is maradok,
Azt a fityuláját!
Jókor le nem fekszem,
Mindig csak verekszem,
Azt a kutyafáját!

Bicska a kezemben,
Pisztoly a zsebemben:
Kocsma az én otthonom.
Hogyha pénzem nincsen,
Majd ad az én kincsem:
A *burdos asszonyom!*

61.

Felszántottam jaz trentonyi
Temetőt, temetőt, de temetőt.
Vetek bele a lovamnak
Legelőt, legelőt, de legelőt.

Közepibe jén magam is
Beültetem virágnak,
Aki akar, majd leszakít magának,
Szerető babájának.

62.

Söprik a trentonyi utcát,
Elszerették a barna lányt.
Amig szendén eljárt a *fektribe*,
Elől rövid lett a *szártje*.
Söprik a trentonyi utcát,
Elszerették a más urát.
A menyecskék, sej, haj, olyan csalfák,
Szeretik a más almáját.

A dzseneszi utca ki van festve,
Arra jár a legény minden este,
Ha megteszi, jól teszi:
Tudja jól mit ad neki
Egy menyecske.
A trentonyi kislány olyan csalfa,
A legényeket mind sorra csalja,
Hamis szemmel azt nézi,
Aki őtet ha kéri: betakarja.

63.

Egy trentoni kislány tyúkot ültetett,
A tyúk alá csak két hímes tojást tett.
Meg is vizitálta minden szombaton,
Hogy a kotló még nem nyomta e agyon?

Egy másik kislány is tyúkot ültetett,
A tyúk alá nagyon is sok tojást tett.
De a sok tojásból csak egy csiken lett,
Mert a Sári néni rossz kártyát vetett.

A harmadik kislány már okosabb volt,
Nem ültetett tyúkokat, ha alkalma volt.
Nem is szedett tojást, alkonyat után,
S csak úgy lopva járt el a legény után.

64.

Megy a gőzös, megy a gőzös Kinkorára,
Kinkorai, kinkorai nagy drótyárba.
Rajta van a fő drótnyújtó,
Ihaj, csuhaj!
Menyecskéket csalogató.

Megy a gőzös, megy a gőzös Nevijorkba,
Egy család megy vissza rajt' az *ókontriba*.
A vőm uram, szörnyen mulat
Ihaj, csuhaj!
Mert az anyós meg itt maradt.

Megy a gőzös, megy a gőzös *Nyúbrunsvickba*,
 Egy legyén megy, egy legény megy vissza rajta.
 Nem talált itt: feleségre,
 Ihaj, csuhaj!
 Ez az ő nagy szerencséje!

65.

Nem füstölög már a kémény,
 Nem zörög már a *fektri*.
 Hogyha hívlak barna kislány,
 Alkonyattájt gyere ki.

Ha az anyád szidna,
 Sose hallgass rája,
 Inkább hallgass a legénynek,
 Csókot kérő szavára.

66.

A trentoni kislányok,
 Hejre tyu, tyu, tyú.
 A vejt *szitibe* kijárnak,
 Hejre tyu, tyu, tyú.
 Vesznek egy adag *ájszkrimet*,
 Hejre tyu, tyu, tyú.
 Kínálgatják a legénynek,
 Hejre ...
 A menyecskék is olyanok,
 Hejre ...
 Szeretl a tilos dolgot,
 Hejre ...
 Kávét isznak, *kekszit* esznek,
 Hejre ...
 Más uráról beszélgetnek,
 Hejre ...

Néném asszony dehogy különb,
 Hejre ...
 A garatra sokszor felönt,
 Hejre ...
 Főzőkanál a kezében,
 Hejre ...
*Viszki*s flaskó a kezében,
 Hejre ...
 Veszekedik az urával,
 Hejre ...
 Alsó,felső szomszédjával,
 Hejre ...
 Meginna egy szőlőhegyet,
 Hejre ...
 Péterről a köpönyeget,
 Hejre tyu, tyu, tyú.

67.

Burdosélet a legszebb a világon,
 Nem nőülök, míg élek a világon.
 Nem bánom én akármit is susognak,
 Én magam is fölcsapok *főburdosnak*.
 Ha nincs pénzem, van hitelem,
 Hitelez a *misziszem*,
 Burdosélet a legszebb a világon!
 Burdosélet a legszebb a világon,
 A bodival hál a burdos az ágyon.
 Nem bánom én akármit is beszélnek,
 Legszebb dolga van a burdos vezérnek.

Burdosélet a legszebb a világon,
 Ha felfordul ez a világ, nem bánom.
 Ha megunom a helyemet, otthagynom,
 Megpakolva felteszem a kufferom.
 Nyomja vállam a füttykös,
 Így *muffol* a *főburdos*.
 Burdosélet a legszebb a világon!
 Burdosélet a legszebb a világon,
 Hogyha magam gancs parádéba vágom.
 Végigmegyek a *Kennedin* feszítve,
 Úgy nézek a vén boszorkány szemébe.

Félrevágom a kalapom,
 Megsodrom a bajuszom.
 Burdosélet a legszebb a világon!
 Burdosélet a legszebb a világon,
 Burdoskodást mindenkinek ajánlom.

68.

Zúgva, zakatolva megy a gép,
 Szédül a fej, vérzik a tenyér.
 Izzadt arccal dolgozik a nép,
 Mert kell a mindennapi kenyér.

Gyilkos munkánkért mi a bérünk?
 A nagyvilág ezt megszokta már,
 Hogy gépünk sokszor festi vérünk:
 Munkás piros véérért nem nagy kár.

A nép tovább küzd, míg a teste ép,
 Nem szűnnek a létért e harcok,
 Most a nyomor a lelkekbe tép,
 Mutatják azt a sápadt arcok.

Kormos gyárok és sötét bányák,
 Mind annyi emberőrlő malmok,
 Kívánják prédának a testét,
 S temetőben nőnek a sírhantok.

69.

Szép Lousiana virágos ölében,
 Boldog magyar farmer dolgozik serényen.
 Árpádhoni magyar veteményes földje,
 Szép Lousiana legszebb ékessége.

Árpádhoni magyar a legelső farmer,
 Közvélemény nála jobb munkást nem ismer.
 Egy nemzet fia sem tud túltenni rajta,
 Sem angol, sem német, sem büszke francia.

Pedig beh szegényen telepedtek ide,
 Nem is múltott annak még sok esztendeje.
 Mind üres erszényű, szegény jövevények,
 Csekély gazdaságot, de szűkösen kezdtek.

Acél-izmos karral fogtak a munkába,
 És törték a talajt izzadva-fáradva.
 Munkájuk nyomában dús tenyészlet fakadt.
 Vadonból termőföld lett a kezük alatt.

Ha van jó koszt, s jól vagyunk a mamával,
 Nem cserélek a római pápával.
 És ha a *miszisz* megszán,
 Sokszor nyalhatom a szám.
 Burdosélet a legszebb a világon!

Míg a gyár, s bányában a magyar,
 Sápadt arccal nagy munkához lát,
 Addig másik magyar a farmer,
 Piros arccal éli világát.

Szánt, vet, arat, jószágot tenyészteszt,
 S boldogságban telnek a napok.
 Szabadban szerez kenyért és pénzt:
 Nem föld alatt, mint a gályarabok!

Jól teszi ki farmot vesz bölcsen
 Mert ott később éri meg az agglét,
 Tesz-vesz, morog, friss még a vén is,
 S reményét semmi sem tépi szét!

Vissza a földre, jó testvérek!
 A természet bájos ölébe!
 Isten azért adá a földet,
 Hogy magyar ember, azt művelje!

És ma büszkén járnak táncos paripákon,
 Dúskálkodva élnek jó módban, vidáman.
 Árpádhoni magyar veteményes földje,
 Szép Lousiana legszebb ékessége.

30

70.

Betyárburdon élek én,
Puskagolyót eszek én,
Én, én, én.
A gombócom savanyú,
De nem bánt a gond, a bú,
Gond, se bú.

Ha megtérek a *majnából*
Vár reám a vacsorám,
Ha meg nincsen vacsorám,
Megélek én szalonnán,
Szalonnán.

71.

Hat nap egy *pedába*,
Hat nap egy *pedába*,
Az a jó, az a jó, az a jó!
Rég elhozott ide,
Rég elhozott ide,
A hajó, a hajó, de a hajó.
De én azért *grinór* vagyok, mindmáig.
Megmaradtam zöldnek,
Megmaradtam zöldnek,
Halálíg, halálíg, de halálíg.

A *bodik* ekkor Májk felé fordultak és kórusban fújták az utolsó sorokat: De te azért *grinór* Májk vagy mindmáig ... Később a *grinór* elszerette a nagyokos Csák Péter kedvesét, s mikor a *bodik* gúnydalt énekeltek rá elmuffolt a plézről:

A *grinór* legénynek, a *grinór* legénynek,
Van esze, van esze, de van esze .
A lányt elszerette, aki Csák Péternek,
Volt biz' a kedvese, de kedvese.
A Csák Péter de nagyra volt,
Mindmáig, de mindmáig,
De azért a lányból *Grinór* Májkné lészen,
Halálíg, halálíg, de halálíg.

72.

Sorozzák a legényt
Büszke katonának;
Sorozó ajtóban,
Ott pislog a bánat.

Kinek a kezébe,
Hites írást adnak;
Sorozó ajtóban,
Hej, sirva fakadnak.

változat:

Sorozzák a legényt,
Váltig katonának,
Katonasorokon
Végig száll a bánat.

Mert hiszen az izmos,
Daliás legények,
Érzik, hogy ők mind csak
Ágyúöltelékek.

73.

Még azt mondják Junitányba,
Hogy én *májner* nem vagyok.
Pedig én már kilenc éve,
A *majnába digolok*.
Büszkén digolom a szenet,
A munkám a *ládolás*,
Terád bízom a *görlimet*,
Hogy el ne szeresse más.

Kanászvilli híres görlük,
Isten véletek.
Már egy hétig én véletek,
Nem beszélhetek.
Mert énnekem holnap reggel,
A *majnába* kell menni.
Éles *pikkel* kell a szenet,
Kell a szenet *digolni*.

74.

Mikor a *majner* megyen a munkába,
Térdre ereszkedik a *majna* szájába:
Istenem, teremtőm, őrizz meg a bajtól,
Régen elbúcsúztam kedves családomtól.

Mikoron a bányász leér a *plézébe*,
Jön a *gecs*, fölfelé, fellépett a *gecsre*.
Viszi a *gecs* viszi száz ölnyi mélységre,
Szegény *májner* bodit óvja Teremtője.

Mikoron a bányász leér a *plézébe*
Sufli a kezébe, felnéz a tetőre,
Vizsgálja, vizsgálja a tetőn a bunkót,
Nem fossza e tőle meg az utolsó szót.

75.

Magyar vagyok, amerikás *foriner*,
Söröm, viszkim hordószámra lenn hever,
Nem parancsol nékem a *bász*, de nem ám!
Ha *kicsászol* akad majd *dzsáb* más tanyán.

Sáros volt a csizmám otthon a bizony,
De csúfos szó sosem élt meg ajkamon.
Fűzős topánt hordok már itt, fényeset,
Káromkodok istók uccse eleget.

Csiszolt krágli, keménykalap, aranylánc,
Lötyög rajtam, mikor vadul megy a tánc,
Kurjantásomtól a *báré* is mozog,
Három tucat *lófert*, mikor *trittolok*.

Otthon Julis volt a babám nem titok,
Itt meg Méri, Kédi után bomolok,
Egyik burdon, ha a potyát megunom,
Gudbáj nélkül *muffolok dzsamp* fogaton.

No, de azért hú pápista a lelkem,
Templom is él, pap is él a pénzemen.
Csengő *kvódert* adok minden *pedakor*,
Alázattal süvegel a *kollektor*.

A templomban ásítozom urasan,
Hébe-hóba bemenni, ha kedvem van.
Nekem ugyan hjába papol a Főúr,
Kiteremtem, hogyha olykor rám mordul.

Nagy úr vagyok, enyém ez a *fri-kontri*,
Minden angol úgy tisztel, hogy „*Ju hanki*”,
Mikor aztán fejbe kólint a *majna*,
Mennybe viszi lelkemet a *kollekta*.

32

76.

Mikor engem Killits báró vizitál,
Veregeti az asztalát, meg-megáll:
No, te bodi jó leszel katonának,
Dayton mellé csikósnak vagy bojtárnak.

Azért, hogy én be vagyok sorozva,
Ne félj rózsám nem leszek katona,
Lesz még talán bíró atyám oly szíves,
Nem szóz majd rám hét hónapi hívest.

Hármat rikkantott már, hármat rikkantott már
A rigó, a rigó, a rigó.
Behívatott engem, behívatott engem,
A bíró, a bíró, a bíró.
El is húzta alfelül a nótámat,
A daytoni priccsen, a daytoni priccsen,
Siratom a kocsmámat.

Zsendelyezik a kaszárnya tetejét,
Mind elviszik Dayton felé a legényt.
Marad otthon kettő-három nyomorult:
Holdvilágnak, jaj, de nagyon beborult.

77.

Kanadai havas mezőn nyílik az ibolya,
Eredj oda vándorlegény szakíts egyet róla.
Szakíts róla, tedd levélbe, küldd el haza
Szép Magyarországba.
Ird meg abba a levélbe, hogy a virág is ily gyászos,
Messze Kanadába!

78.

Magyarország gyászba van,
Magyarország gyászba van,
Mert Károlyi távol van,
Mert Károlyi távol van,
Messzi külsországban van.

18-ban másképp vót,
Mert Károlyi itthun vót,
Mert Károlyi itthun vót,
Nagy urakra rájuk szót,
Szegényember apja vót!

A nagy urak vádolják,
Ország baját rátolják.
Akármivel vádolják,
Felosztotta Kápolnát,
A magáét hagyta rád!

Jön még a kutyára dér,
Lesz még szőlő, lágy kenyér,
Éhezel és fázol itt:
Hozzuk haza Károlit,
Hozzuk haza Károlit!

79.

Az idők fiai vagyunk,
viharba ojtott csillagok,
sirályként felsikolt szavunk,
s az égre dobják a vad napok.

Előre, mint száz éves ék!
Míg száz halált, száz ágyú hint,
Nem rettegünk harcot veszélyt,
Mit veszthetünk? csak láncaink!

Ki meghalt köztünk az is él,
s ha szeme már jéggé törött,
Puskája újra harcra kél,
nem hallgat el, tovább dörög.

S ha meghalok felnőtt fiam,
Szebb élet vár reája:
„Apám a véred bennem él,
Vagyok szabadság és kenyér
Csatázó katonája!”

80.

Úgy forog a kocsikerék, ha kenik,
Gyere babám, menjünk rajta Hamburgig.
Hamburg mellett felülünk a hajóra,
Gyere babám menjünk Amerikába.

Amerikába terem az angol lány,
Fáj a szívem, ha ölelni akarnám.

81.

Nem zörög a kocsikerék, ha kenik,
Jertek lányok kísérjetez Hamburgig.
Hamburg mellett felülök a hajóra,
Szervusz lányok! Megyek Amerikába.

Amerikába terem a rizskása,
De sok lánynak benne van a babája;
Verd meg Isten Amerikát örökre,
Csak te babám, szabadulj ki belőle!

82.

Adriai magyar tenger, hajjai de sárga,
Azon visznek el engemet Dél-Amerikába;
Ott is én leszek az első, én állok a sorba,
Isten veled kedves babám, látlak-é, vagy soha.

Amerika nékem nem szülőhazám,
Nincsen benne se víg napom, sem óráim;

- Búval élem, búval töltöm világom,
Senki se látja szomorúságom.

Fiumében ültem fel a hajóra,
Visszanéztem széles Magyarországra.
Áldott legyen Magyarország örökre,
A sok magyar boldog lehessen benne!

Mikor kezdtem a gőzhajón utazni,
Kezdett velem a gőzhajó játszani;
Én meg csak úgy sóhajtoztam magamba:
Én istenem, segíts vándorlásomba!

84.

Adria hús tenger, játszik a hulláma,
Azon menek kisangyalom Dél-Amerikába.
Itt is én leszek az első, én állok a jobb sorba,
Isten tudja látlak-e még valaha.

85.

Repülj madár, repülj,
Tengeren keresztül.
Szállj le babám jobb vállára,
Maga van egyedül.

86.

Mikor megyek Délamerikába,
Kihajlok a hajó rácsára,
Könnyes szemmel tekintgetek vissza,
Magyar hazám, látlak e még valaha?

87.

Kedden reggel felülök a hajóra,
Elvisz engem szép Magyarországba.
Áldást mondok egész Amerikára,
Fehér holló sose szálljon reája.

Piros rózsza virágzik a hegytetőn;
Árva vagyok elhagyott a szeretőm,
Hej, de sokat fáradoztam utána,
Mégis ki vagyok a szívéből zárva.

Fényes csillag, hej, de régen vándorol!
– Nem láttad-e a babámat valahol?
– Láttam biz én Észak-Amerikába;
Rásütött a fényes csillag sugára.

Aki meghal a tengerbe bevetik,
A hóttestet a nagy halak megeszik,
A csontjait a hullám hajtogatja,
Idehaza a sok árva siratja.

Ha kérdi, hogy honnan jöttél,
Kinek a postája lettél,
Mondd meg az én galambomé,
Az én kedves Iluskámé.

Isten veled kedves feleségem,
Isten tudja mikor látlak téged.
Visszajövök, de majd valamikor,
Öreg asszony leszel te már akkor.

Nyisd ki babám zöldre festett kapudat,
Ereszd be a rég nem látott uradat.
Beeresztlek kedves uram, vártalak,
Három éve mióta nem láttalak.

88.

Zivatar volt, amikor én születtem,
Még az ég is haragos volt felettem.
Jég korbáccsal verte-vágta a földet,
Én fölöttem nem is derül ki többet.

Rövid életemnek szomorú napjai,
Vajjon hová lettek annak víg órái?
Csak ez a gyász élet szívemet epezti,
Innen a tengeren el is temetheti.

Mily szerencsétlenség mondhatom magamat,
Mikor a nagy világba töltöm napjaimat,
Elhagytam hazámat, benne testvéreimet,
Főleg feleségemet, kis gyermekimet,
Kéért az én szívem szüntelen kesereg.

Olykor felsóhajtok az én Istenemhez,
Hogy segítjen vissza az én kedvesemhez,
És kis gyermekimhez, mert itt az iszonyú
Nagy Amerikába,
A bánat a szívemet örömtől elzárta.

Mert itt mindenkinek a kasza helyébe,
Nehéz csákányt adnak a magyar kezébe.
Büdös mécses lévén annak bokrétája,
És így eresztik le a földnek gyomrába.

A föld alatt meg nem is pipázik,
A víz csorog reá, napestig mind ázik,
Ott várja minden percben a halált.
Onnan mikor feljön még rá sem ösmernél,
Mert rútabb az otthon való kéményseprőnél.
De a piszok még mit sem ártana,
Van még elég szappan nagy Amerikába.
Mivel mégse mossa szegény szépen az orcáját,
Szidja, átkozza Nord-Amerikát.
Tehát kedves barátom csak annyit mondok,
Hogy aki maradhat, csak maradjon otthon.

Mert ne gondolja aztat odahaza senki,
Hogy itt a pénzt zsákba lehet szedni.
Mert magas fán terem ám itten is a pénz,
Amelyről leszedni nem könnyű, de igen nehéz.
Tehát jó barátim reám hallgassatok,
Hogy Amerikára ne is gondoljatok.

Vándor lettem az idegen földön gyászba
 hagytam feleségem otthon szegény, sirdogálhatsz
 Hiszem, hogy ne sírnál, mikor messze a párod
 Hiszen még a madár is sír, mikor messze az ő
 párja. Ne sírj azért szép kedvesem: megengesztelődsz,
 ha kedves jó párodnak kebelén ülsz,
 én sírhatok, mikor fájdalom az élet, sem kedvesem,
 sem kenyere, de még pénzem sincsen.
 Ez a sajnos élet, amelyben most vagyok, segíts Isten,
 hogy holnap jobb lehessen, hogy a feleségem mellé
 fekhessen. Tudja Isten, mikor lesz még az az idő,
 mikor babám gyenge karral átkarol.

Istenem, Istenem, én édes Istenem,
 Add tűrni szenvedni az ilyen életet,
 Mert itt e szomorú helyzetbe,
 Nehéz munkát végzek itt a kietlenbe.
 Elhagyva hazámat, benne testvéremet,
 Főleg kedves feleségemet, gyermekimet,
 Akikért a szívem szüntelen kesereg.
 És ha felgondolom, mit is ér az élet?
 Itt szenvedek, boldogan nem élek.
 Mert a nagy gondok is igen megviselnek,
 Szép Magyar hazámról éjjel is felköltnek,
 Tehát nyugton sohasem lehetek.
 Mert itt ez iszonyú világba,
 Két kerekű kocsit húzhatok napszámba.
 Tizennégy ága van az én kis villámnak,
 Azzal dolgozhatok hétköznapi-vasárnap.
 Verejtékem úgy hull, mint a záporesső
 Este hatkor megyek a munkából
 A burdos asszonyom vár a vacsorához,
 Belépek úgy mint egy elfáradt vándor.
 Bocskoromnak talpa a földhöz ragadt.
 Így hát szegény magyar nem jól érzed magad.
 Hét órakor reggel úgy érzem magamat,
 Mintha hangyafészek volna az én bőröm alatt.
 Nyugalom sohasincs, vasárnap is munka:
 Ünnepről szólhatnak csak Magyarországra.
 Hát kedves barátom én csak azt javallom,
 Hogy aki maradhat, maradjon csak otthon.
 Mert itt pokoli melegség, ördögi kemence tüze
 Jobbról-balról és mindenütt pirítja a füst
 Gázz és vagy gőz a mellemet szorítja

Így hát szegény magyart egészen sorvasztja.
 Tehát én azt hittem, itten szép az élet
 Hogy pénzzel jól járok és úgy is megélek.
 De csak most tudom,
 Tízfontos villámat karomon hordozom.
 Tehát leírni mindezt nem lehet,
 Amit itt kell szenvedni a szegény embernek.

Istenem, Istenem, én édes Istenem
 Segélly vissza engem szép magyar hazámba
 Nem gondolok többet Nagy Amerikára,
 Mert itten befogják ám a buksza száját,
 Nem eresztik szélnek, szabadon a dollárt.
 Dollárnak országa így hát maradj te itt.
 Eltöltöttem benne sok szép esztendeim
 Hálával tartozom érte Istenemnek.

Szép Magyarhonban él az én angyalom,
 Kiről éjjelenként folyton álmodozom
 Egy éve nem láttam mégis úgy hiszem,
 Mintha tegnap lett volna a kezem kezébe
 Egyszer azt álmondtam, hogy forrón szeretett,
 Máskor megint azt, hogy régen elfelejtett
 Tegnap óta végre biztosat tudok,
 Megjött a levelem, a szívem dobogott,
 Mi volt a levélbe – majd elájulok –
 Ne haragudj édes, én anya vagyok!

—

✱

Harminchárom kazán bömböl szakadatlan,
 Tüzes vasat okád harminchárom katlan,
 Harmincháromezer kérges kenyér szabja a
 sziklás ércet százezer darabra, Kohók prüsz-
 szögését át meg által járja a kispöröly
 nagy pöröly dobogó lármája.
 E pokol tüzébe emberek sorvadnak,
 Kevert nyelvű népe egy új Babilonnak.
 A sors bíz itt olyan nagyon mostoha
 Még az ember ezt nem gondolta.

.....

Levél prózában:

Kedves barátom, ki tudná megmondani mit érez az a balgatag magyar ember, mikor a
 kék vízen ringó fekete gályára lép, ki tudná megmondani milyen képek rajzolódnak le
 a magyar ember lelkében, amikor hosszú időre, vagy talán örökre búcsút mond annak a
 szép hazai földnek, ahol a bölcsője ringott és ahol szülei éltek és meghaltak és kiknek él-

nek, vajjon sejtik e, hogy milyen jövő vár reá az új világ földjén. Vajjon eszébe jut-e, hogy a kék vizen ringó fekete gálya talán az ő sötét jövőjének fekete árnyéka? De ki tudná mindezt megmondani? A magyar embernek immár két hazát adott a végzet? együtt kel útra a vándor madarakkal de hánszor visszatérnek addig a vándor madarak amíg a magyar ember visszatér? Miért cserélnek hazát a vándor madarak? Miért kelnek ősszel-tavasszal veszélyes hosszú útra? Kedvtelésből? Nem, a vándor madár azért cserél ősszel-tavasszal hazát, mert télen az ő számára puszta, kietlen a föld, nem terem számára élet, nem terem számára melegség, a puha fészket megtépázza a vihar, hóval lepi be a tél, pusztulás várna rá télen.

Idegen földön, ha én itt meghalnék
 Azt se tudná senki, hogy kell a nevemet
 fejfámra jegyezni, a nevemet se tudnák.
 Fejfát sem tennének, szomorú jeltelen sírba
 temetnének. Ha én itt meghalnék, hej valaki messze,
 Egy szép szabad asszony nagy bánatba esne.
 Nagy bánatba esne, igazán gyászolna,
 Utánam sokáig vigasztalan volna.
 Ha én itt meghalnék két kislányom árva
 Az édes apjukra haszontalan várna.
 Hontalan vándorok összeborulnának
 Hervadozván árván holtig siratnának
 Kiknek nincsen itten a kedves családja
 Gyászos annak itten a meghalása
 Nincsen ki a koporsójára boruljon
 Nincsen aki rá könnyeket hullasson.
 Jaj de sokan vannak itt ilyen árvák
 Csak az Isten gondoz minket éven át
 Reábízzuk életünknek folyását
 Szívől kérjük, hogy gondozza éven át.
 Egy hervadt ág, valahányszor a napkeltét látom
 Mindannyiszor szülőföldem bánom
 Benne hagytam egy szép kinyílt rózsát
 Mellette két viruló bimbócskát
 Messze vagyok, napnyugatnak, árva
 Szívem bánja, nincsen neki pártfogója
 Távol a hú párja, szülőföldem szép határa
 de messze látszik, ezt választja előlem
 Egy feneketlen árvíz. Drága rajta
 az utazás, mégis szerencsétlen oly sok szegény
 utazna rajta, de tehetség nincsen.
 Én is régen átutaztam volna
 Csak a sok gond ne üldözne nyomba
 Kérem a Mindenhatót segítsen rá
 Minden vándor átutazására.

(Itt következik a Kemény György i.m. közölt dal: „Eljöttem én jó barátom nagy Amerikába” lásd 15. sz. szemelvényt.)

Kelet felé száll a felleg
Keletről száll a madár
Nyugtot lelkem csak ott lelhet
Gondolatom odajár.

Óh, csak szívhatnám a port már
Melyet magyar szél kavar
Annyi földet hazából bár
Mennyi engem betakar.

Mindig ezzel kötözöm be
Bújdosó szívem sebét
Vagy tán meg se látom többé
Szép hazám derült égét.

—
Árva vagyok, jaj, de igazi árva
Fejem alatt se lepedő, se párna,
Siratna a feleségem ha látna.

—
A *picspolti* temetőbe kimegyek sétálni
Hallok egy kakukk madarat szépen kiáltozni
Szólalj meg hát kakukk madár én már azt sem bánom
Otthon van a feleségem, csak őtet sajnálom.

—
Elüldözött a sors idegen országba,
Talán már jó szülém holttestem se látja.
Ott hagytam falumat, kietlen vidéken,
Nem tudom hallják e még valahára hírem?
Ha hírem nem hallják szép magyar hazámban
Tudom eltemetnek ebben az országban
De ha a jó Isten a sorsom jobbra fordítaná
Tudom örömeire válnék a hazámnak
Hát még benne levő apámnak, anyámnak
Kiktől megtört szívvel egykor búcsút vettem
Mert tudtam nem látnak ők többé engem
Itt élem világom elhagyatott árván
Egyedül csak egy van ki gondot visel reám
De ha az az egy is megunja majd éltem
Elviszi a sírba sok keserűségem
Mióta eljöttem szép magyar hazából
Kicsordul a könnyem nem egyszer, de százszor
Nem azért siratom hogy árvára jutottam
Hanem hogy ez igát a nyakamba fogtam
Itt kell szenvednem a poros szivargyárba
Elevenen mennem a halál torkába
Ha elme gyek reggel korán a munkába

Meglehet már az est hült testemet látja
 Majd a házigazdám és háziasszonyom
 Koszorúznak engem ki a ravatalon
 Amitől Isten ments de ha így kerülne
 Végbúcsú szavamnak ez lenne a vége:
 Isten velük édesapám, édesanyám és
 Kedves testvérem örökre.
 Ha meghalok jöjjetek utánam a magas mennyekbe.

89.

Már én többet kis Gecsének lakósa nem leszek,
 Amerika közepébe kertészlegény leszek.
 Beültetem kis kertemet rózsával, virággal,
 Csak mi ketten locsolgassuk a kedves babámmal.

90.

Verd meg Isten a nagyságos urakat,
 Húzzák-vonják szegény magyar fiúkat.
 Nincs mód benne, magyar honba megélni,
 Amerikába kell kivándorolni.

91.

Úgy forog a kocsikerék, ha kenik,
 Vigyél engem kis pejlovam Hamburgig.
 Hamburg mellett felülök egy hajóra,
 Szervusz lányok, megyek Amerikába.

Amerikát de nagy tenger keríti
 De sok kislány szívét megszoríti,
 Amerikában terem az angol lány,
 Az ölel meg, az csókol meg igazán.

92.

Amerika hegyes-völgyes határa
 De sok kis lány átkot mondott reája.
 Átkozott légy, ihaja!
 Amerika örökre,
 Csak a babám szabaduljon belőle!

Amerika hegyes-völgyes határa
 De sok legény átkot mondott reája,
 Amerika, ihaja!
 Ott terem az angol lány,
 Jaj, de nehéz megcsókolni igazán!

93.

Neujorkból kiindult a nagy hajó,
 Tetejibe megszólalt a bandaszó.

Négy szögébe négy szép zászló kitűzve,
 Isten veled Amerika örökre!

94.

Négy hónapig dolgoztam a dzsalieri dzserbe,
Rám esküdött hamisan egy szép barna menyecske,
Hogy én ötöt az urától el akarom venni:
Senki megunt babájának nem akarok élni.

95.

Nem okozhatok én senkit, magam vagyok az oka,
Nem kísért ki engem a faluból kézenfogva.
Sem a bíró, sem a jegyző, csak a világ nyelve,
Ez a huncut kutya pénzvágy hozott engem ide.

96.

Mikor megyek Amerika felé
Nyílik az ég háromfelé,
Ott ragyognak a fényes csillagok,
Azt is tudják, hogy én árva vagyok.

97.

Magyarország jaj, de szegény,
Néhol van benne egy legény,
Se legények, se szép lányok,
Fél az ember nézni rájuk.

Kevés leány, kevés legény
Magyarország jaj, de szegény.
Kedves pajtás ne vágyj haza,
Mert én magyon vágyok oda.

Éljen benne világodat,
Csalogasd a szép lányokat.
Ha megcsalsz is egyet-kettőt,
Sohase tarts szép szeretőt.

Rajtam történt, komendálom,
Szerelemnél jobb az álom.
A lyánokhoz el kell menni,
Jót is lehet velük tenni.

98.

Kitőtt már a négy hónapom
Kinyílt a vasajtó
Lépj ki rajta magyar fattyú
Abaújból való.
Hazamenni nincs állása,
Felsóhajt az égre.
„Én istenem viselj gondot
A magyar legényre.”

42

99.

Kis házamnak az oldalát
River vize mossa,
A másikat sűrű erdő
Lombja eltakarja

Szegény vagyok én magam is
Csendesen sóhajtok
Mégis csak az jut eszembe,
(hogy) Szegény bányászlegény vagyok.

100.

Jól van annak az asszonynak dolga,
Kinek Amerikában van az ura:
Este fekszik, nyolc órakor kel fel,
Hát már ennél szebb élet hova kell?

101.

Hallottam Amerikáról sokat beszélni,
Bódog kit szerencse jó helyen tanáti.
Engemet is tanált a rossz, de a jó elkerült,
Boldogtalan a világon én vagyok egyedül.

102.

Éjfél után egyet ütött az óra,
Gyere babám kísérj ki a hajóra.
Nem megyek én már a szívem meghasad,
Ha vissza kell jönni, ha vissza kell jönni
Onnan magamnak.

103.

De sok édes-kedves anya szomorú
Kinek fiát elvitte a gőzhajó.
Drága pénzér hajójára felvette,
Az élete a halálnak kezébe.

Búsán várja postakocsi zörgését,
Hozza-je a kedves fia levelét,
Hozza-je a sok szomorú verseket,
Áldjon meg az egek ura titeket.

104.

Csikágóban sűrű felhő,
Zápor eső esik.
Talán bíz a feleségem
Két szeme könnyezik.
Boruljon be a magas ég
Felette tisztára,
Mér' esküdtött hamisan a
Pulmányi templomba.

105.

Amerika határába odaszállot a páva,
 De sok levél a szájába, magyarok számára.
 Mindenkinek vigát hozott,
 Nekem adott egy bánatot.
 Kibontom a leveletem,
 Nagy bú érte a szívemet
 Az volt a levélbe írva,
 Hogy a kedvesem a sírba.
 – Ugyan páva mit gondoltál,
 Hogy ilyen levelet hoztál?
 – Mondtam, hogy másat kell írni,
 Mert nem fogod elfogadni.

106.

A *bronzvilli* temető kapujába,
 Búsan dalol egy gerlice magába.
 Búsan dalol, mert párját elvesztette,
 A bronzvilli temetőbe temette.
 Így jár aki messze földre vándorol
 Nincs babája ki vállára boruljon.

107.

Kimennék én *ó-kontriba* nem merek,
 Rettenetes tenger vizétől félek.
 Ki ott meghal a vízbe eltemetik,
 Gyenge testét a nagy halak megeszik.
 A csontjait hullámok lobogtatják,
 A hazába' de sok árvák siratják.

108.

Szerencsés jó napot és jó egészséget,
 Kíván elsősorban feleséged néked.
 Szerezzon örömet, legyen vigasztalás,
 Gondtelt napjaidra ez a találkozás.
 Ragyogjon örömkönny bú helyett szemedben,
 Nyisd fel ajkaidat és csókolj édesdeden
 De az édes csókból másoknak is jusson,
 Kik megkövetelik azt igazi jusson.
 Itt van a Lajoskánk, már egész Herkules,
 Iskolakerülő, inkább lepkékre les,

De azért jó fiú megérdemli csókod,
Még egyébképpen is legyen reá gondod.

Hát a kis Irénke? Tán ő kimaradjon?
Neki édesapja csókot duplán adjon.
Hiszen ő vigasztal gondok közepett,
Neki köszönöm, hogy szívem el nem epedt.

Szoríts mindhármunkat dobogó kebledre,
És azután is tarts, mindenkor eszedbe.
Bár ha nem egyéb ez, egy szó annyi mint száz,
Minket ábrázoló papírra vetett más (képmás)

De azért fogadd el, becsüld meg, őrizd meg,
Gondolj reánk mindig, az Isten áldjon meg.

II.

Ugyan ki kopogtat, vajjon ki háborgat,
Sürgős munkád közben e szót várva: szabad?!
Kinek van eszébe látogatást tenni,
Egy kíváncsihoz messze földről jönni.

De oly ismerős hang mondja e szózatot:
Adjon Isten édes, szerencsés jó napot.
Mit látok, mit látok, való-e vagy álom?
Ime előttem áll szeretett családom.

Nem tudok szólani, szívem összeszorul,
Szememmel nem látok, könnyel telecsordul.
Az öröm és bánat összevegyülése
Szívemnek jóleső édes enyhülése .

Örömnapp van már ma, beillik ünnepnek,
Eljöttek messziről, kik forrón szeretnek,
Ölelés, csókolás lesz már a mi dolgunk,
Közben ez a kérdés, hát hogy megy a sorsunk?

Erre a kérdésre elfogódunk sírva,
Nem kell azt kérdezni, arcunkra van írva.
Hitvesi csókomat fogadd el, kedves férj,
Azt kívánom neked, boldog napokat élj.

Kezet csókol Zsiga, kezet csókol Berti,
Húzódik, nem ismér a csintalan Laci.
De nem sok idő kell ám, megbarátkozik,
Megismeri apját s a nyakába ugrik.

Öleli, csókolja, mily boldogság volna,
Hogyha a képzelet teljes igaz volna.
De az a mi hitünk, hogy még való is lesz,
Addig is mindenkor légyen Isten veled.

III.

Hozzon nagy örömet ma neked a posta,
Fáradt kezeidből szünjön meg a munka,
Szentelt egy kis időt kedves csalárodnak,
Kik a tengeren túl hozzád fáradoznak.

Nézd hű hitvesedet, kedves Bálintodat,
És kit még nem láttál, kedves Sándorkádat,
Legeltest örömmel rajtok szemeidet,
De azért ne engedd folyni könnyeidet.

Küldöm arcképünkkel kedves csókjainkat,
És mindenek felett jókívánságinkat.
Ne szűnj meg jó lenni hozzánk ezután sem,
Áldjon meg az Isten kívánjuk szívesen.

Találj boldogságot mindenütt és békét,
Szemléld egészséggel családod arcképét.
Még egy hő ölelés, ezer csók megy egyből,
Téged szerető kedves Eszteredtől.

109.

Földnélküli ember nagy nyomorba jutott,
Kénytelen utazni, itthagyni a falut.
Nagyobb része elment Nord-Amerikába,
De sok odamaradt, nem jött többet vissza.

110.

Eladtam lovaim, csikóval szerszámmal,
Hogy biztosabb legyek az elutazással.
Pénzzé tettem mindent, amit nélkülözni,
Lehet ily családnak, hogy tudjam fizetni.
Nem is maradt oly sok adósság már hátra,
Amikor készültem Nord-Amerikába.

111.

Cigándi föld, cigándi föld,
Lehetel már felőlem zöld,
Begyepesedik az utca,
Amíg végig megyek rajta.

Úgy elmegyek, meglátjátok,
Még a hírem se halljátok,
Nemhogy hírem nem halljátok,
Még levelem se kapjátok.

Édesanyám, kedves anyám,
Adja ki az ingem, gatyám.
Olyan útra megyek én el,
Honnan nem lesz visszatértem.

112.

Amerika hideg, sáros utcáján
Jár egy anya kis gyermekkel a karján.
Rongyos ruha, tarisznya a nyakába;
Ezt szerezte gazdag Amerikába.

113.

Sokszor rá gondoltam, hogy jobb volna otthon
Élni vagy meghalni, itt úgy sincsen haszon.
Csak avval győződtem meg nagy bánatomban,
Nem egyedül vagyok ilyen állapotban.
Eljön az ideje a viszontlátásának,
Kikért oly bús szívem, egyszer vége szakad
A nagy háborúnak, amely ide zárva
Több millió embert, aki visszavágyna.

114.

Édesanyám szennyes minden zsebkendőm,
Arról tudják, hogy nincs nékem szeretőm.
Elvitték a szeretőmet messzire,
Amerikának a legközepibe.

115.

Búra termett nekem az oklandi határ,
Sohase szálljon rá szépen szóló madár.
Búra termett idő, ködnevelő szellő,
Hej, de megemésztett ez a hét esztendő.

116.

Édesanyám hol fogok én meghalni?
Hol fog az én piros vérem kifolyni?
Amerika *Springadella* közepébe a sírom,
Megüzenem a babámnak, ne sirjon.

117.

Ha meghalok idegen országban,
Nincsen, aki engem megsiratna.
Megsiratnak az égi madarak,
Eltemetnek az erdei vadak.

118.

Nem szólok én, csak hallgatok,
Mert idegen földön vagyok.
Idegen föld nem a hazám,
Nincs itt nekem édesanyám.

119.

Kijöttem én nagy Amerikába,
Dolgozok egy bűdös, füstös gyárban.
Húsz év alatt kerestem már szépen,
Van egy telkem kinn a temetőben.

120.

Borunk nincsen, zabunk sincsen,
Fogy a hal is a tóba,
Szegény fakó lovam árát,
Elfizettem adóba.
Köll a pénz a katonának,
Csizmatalpba, vasszögre,
Isten veled kényes bankó,
Isten veled örökre.

Feleségem de pityergő!
Kis porontyom de rívó!
Holnapután, vagy azután
Rajtunk üt a behívó.
Sarkantyú sír a csizmámon
Feleselve, csörögve:
Isten veled édes hazám,
Isten veled örökre.

121.

Sötét felhők, sötét felhők vándorolnak az égen,
Maradásom, maradásom nincs ezen a vidéken.
Az van írva a vándorló felhőkre,
Isten veled Magyarország, örökre.

122.

Amerika hegyes-völgyes mezeje,
Itt sillődünk sok magyarok ezrede.
Kigyüttünk a hitegetők szavára,
A családunk árván hattuk magára.
Munkát kaptam az átkozott Koriba,
Küvet raktunk az átkozott *kárakra*,
Meg-megállunk: mérgeledünk a *plézen*,
Mér nem ette a fene már ezt régen.

Összenéztünk, mint a cigány bandája,
Mint akinek nem jól megy a nótája.
De a *bászunk* odakiált: *hariapp!*
– Hát a ménkü mire való, ha megcsap.
Kori, Kori, elbúcsúzom tetőlled,
De sok küvet *kiforkútam* belülled,
Itt marad a viski, a sör, a bánat,
Téged Kori *suflizzon* csak a *bászat*.

123.

Allentoni szivargyárnak bágyogos a teteje,
De sok barna legénynek benn hervad a kedvese.
De az enyém nincs benne, itt ül az ölembe,
Páros csókot osztogat, kacsingat a szemembe.

Trejberosok, tik is szépen mehettek,
Mert dolgozni usse nagyon szerettek,
Lihaj parton van egy hűvös zöld sziget,
Sétálhattok a tavaszig ölüget.

Minden nap gyün gőzerőre a hajó,
Huzza aztat két fekete muli ló.
Fölmutatod a *császuálló* levelet,
Ha lesz pénzed, *Ó-Kontriba* elmehetsz.

Észak Kanadában hideg szelek fújnak,
Az én sóhajtásim hazafelé szállnak.
Enyém a szenvedés, megbűnhődtem érted,
Hogyha rád gondolok, kicsordul a könnyem.

Ha bemegyek *Nevijorkba* az *ágent ofiszra*,
Kiváltom a hajójegyem, megyek *ó-kontriba*.
Hajó jegyem csak egy, ötven dollár lesz az ára,
Ha megunom visszagyűvök Nord-Amerikába.

Fényes csillag, ej de régen utazol,
Nem láttad e valahun a galambom?
Láttam bizony, Észak Amerikába,
Ott dolgozik a *saroni* vasgyárban.

Holnapután ülök fel a gályára,
Visszanézek Észak-Amerikára.
Átkozott légy Amerika örökre,
De sok magyar boldogtalan lett benne.

Megindulok a tengeren utazni,
Ekezd velem a hajó hánkulódni.
Ájtatosan imádkoztam magamba,
– A jó Isten mos' segíjjen át rajta!

Aki meghal a tengeren leteszik,
A hóttestet a nagy halak megeszik.
A csontyait a hullám hajtogatja,
Odahaza a sok árva siratja.

Megérkezett a nagy hajó Brémába,
Ott űtem fő a gőzkocsi-szobára.
Röpút velem, mint a sebes gondolat,
– Feleségem, jaj de régen láttalak!

– Adjon isten, feleségem, jó estét!
Hazagyüttem, mint egy váratlan vendég.
Az ajkamat a tiédhő kapsullom,
Azt a piros két orcádat csokullom.

Sej, mikor megyek babám Dél-Amerikába,
Kikönyöklök a hajó bal karjára,
Visszanézek a szép magyar hazámra,
Sej, most búcsúzik babám, tőled utoljára.

129.

Szomorú hírt hoz az újság messziről,
 Amerika legtávolibb részéről,
 Beszakadt egy kőszénbánya teteje,
 Százhusz magyar a halálát ott lelte.

130.

Amerikát jaj, de régen bujdosom,
 Kimennék már belőle, de nem tudok,
 Mert a tenger környeskörül keríti,
 A szívemet a nagy bánat megöli.

Éles *pikkem* belevágom a kőbe,
 Csak úgy hányja a szikrát a szemembe.
 Vágjad *bodi*, ne sajnáld a szemetet,
 Toledóba selyemdollárt fizetnek.

131.

Bányászmenyecske, mit ér a te életed?
 Nincsen itthon a te urad, kedvesed.
 Nincsen itthon dolgozik Kanadába,
 Keresi a pénzt a síma szövetruhára.

Bányászmenyecske ír egy gyászos levelet,
 Gyere haza édes férjem, ha lehet,
 Hazamennék, de nincs annyi dollárom,
 Amivel én a hajójegyet megváltom.

132.

Ha én egyszer tüzes ménkű lehetnék,
 A trentoni börtönházba beütnék,
 Agyonütném a trentoni börtön ajtaját,
 A legények szíve szomorítóját.

133.

Gyertek lányok öltözzetek fehérbe,
 Úgy menjünk ki a gőzösnek elébe!
 Hamburg táján felülünk a gályára:
 – Szervusz rózsám, megyek Amerikába!

Odavan már a magyarnak mindene:
 Elhagyta a régi híres istene;
 Nincsen neki tanyája, se gúnyája;
 Ki ilyet ad, az lehet csak hazája.

134.

Fiumei kikötőbe,
 Vándorhajó van kikötve.
 Vándorlegényeket várja,
 Viszi nagy Amerikába...

Elvisz nagy Amerikába,
 A nagy fultoni vasgyárba.
 Nem lát többé édesanyám,
 Az én szerelmetes dajkám.

I.

Szomorúan libeg-lobog *karbajt* lámpám lángja,
Szomorúan ballagok én le a föld gyomrába.
Dalolgatni nincsen kedvünk, bi de, hogy is volna,
Nem tudjuk hogy nem e most megyünk a koporsónkba.

II.

A bányába sötétség van és sűrű levegő,
Úgy néz az ki, ha bent vagyunk, mint egy nagy temető.
Óh, istenem, őrizd meg minket a veszélbe,
Hadd lássuk meg családunkat jövő esztendőre.

III.

A bányánknak bejárata kővel van kirakva,
Azon sétál be a bányász, nehéz munkájára,
Diner bakét a kezébe, acél *pika* karján,
Minden percben azt várja, hogy mikor jön a halál.

IV.

Óh, istenem, te légy velem, ne hagyj itt elveszni,
Ne hagyj engem a Bivardéli bányába meghalni.
Inkább segélj engem haza, családom körébe,
Hadd öleljem a kedvesem szívemből keblemre.

V.

Ha egyszer haza mehetek, jaj, de boldog leszek,
Feleségemet ölelem, igazán szeretek.
Élem is majd világot, igazán, kedvemre,
Mindig ömelette leszek, nem egyek el tőle.
Vége. Irtam 1916. március 18. este 8 óra

VI.

Nem kaptam már kilenc hete tőled egy levelet,
Pedig én gyakorta írok, kérdezek felőled.
Ugy lepik el a szememet sokszoron a könnyek,
Mikor a te leveleid ilen ritkán jönnek.

VII.

Egy hervadó bányászgyerek, elmegy a postára,
Megnézi, hogy nem küldött e levelet babája.
Szomorúan haza ballag, nem kapott levelet:
Elfelejtette babája, talán mást ölelget?

VIII.

Ne is írnál, nem kívánom, felejts el engemet,
 Ha valaki elrabolta tőlem a szívedet,
 Őrizd meg szívedben hő szeretetemet,
 Őrizd meg a veled töltött sok boldog perceket.

Vége. 1916 március 18. Este 9 óra.

IX.

Ha itten Amerikában köll meghalnom,
 Nem lesz semmi jel gyászos síromon:
 Amerika köves földje lesz a vánkosom.
 Azova a sírba le fognak tenni,
 Jaj, nem borul fölém senki.

X.

A tavasz nem fakaszt rám zöldet,
 A szél lehordja síromról a földet,
 Nem lesz, aki síromat gondozza:
 Óh, egy bányász, ha meghal, de igazi árva.

XI.

Nem látlak titeket többé sohasem,
 Nem látjátok ti sem, hő szeretetem.
 Nevemet hiába mondjátok,
 Könnyetek hiába ontjátok.

XII.

Amerika idegen földjén,
 Tőletek messze távol,
 Ahol senki sem gyászol,
 Ott nyugszom én.

Vége. 1916. március 19, délután 3 óra.

XIII.

Nincs egyebem egy vágyamnál,
 Ott lenni a családomnál,
 Ott a Rába folyó partján:
 Ahol feleségem rég vár.

Sajnos, de most nem mehetek,
 Nagyon borúsak az egek,
 A tengernek tiszta tükre,
 A nagy hajók harci tere.

Vége. 1916. március 19, 1/2 4 órakor délután írtam.

Paul Konczos

XIV.

Óh, ha majd egykor újra benneteket láthatlak,
 Mikor majd hazánk egéről a sötét felhők elmúlnak.
 Mihelt a hajók megindulnak, haza megyek,
 Boldog leszek, mert azokkal leszek, kiket szeretek.
 Vége, március 19 délután.

XV.

A vonat megérkeztere, jaj, de nagyon figyelek,
 Várom aztat szívszorongva, nem-e hozott levelet.
 Óh, ha egyszer mindörökre, elmaradna leveled,
 Nekem kongjon torony harang, koporsóba tegyenek.

XVI.

Könnyeb a kösziklát darabokra törni,
 Mint két szerető szívnek, egymástól elválni.
 Ha a két szerető szív egymástól elválk:
 Még az édes méz is keserűvé válik.
 Vége, 1916 március 19. 5 óra 10 perc, délután.

XVII. (Bányászdal)

Nincs szebb élet a mienknél,
 A bányász legényekénél,
 Mert mi senkitől sem függünk,
 Meddig tetszik, addig fekszünk

Midőn reggel hat az óra,
 Szól a *balérunknak* sípja,
 A *palér* is jön ajtónkra:
 Kiáltja, hogy hat az óra.

Én *palér* úr nem dolgozom,
 Inkább a kuferom fogom,
 Kuferszijjam a kezembe:
 Ugy megyek el más *pelézre*.

Más *plézi bosz*, van e *dzsobod*?
 Van e kökény szemű lányod?
Dzsobom is van, lányom is van,
 Hogyha köll, hát *viszkim* is van.

XVIII.

Minden *plézit* az én hazám,
 Minden *miszisz* édesanyám,
 Ollik lány és *miszisz* feleségem,
 Kivel világotat élem.

Mégis szép élet a miénk,
 Az urakkal nem cserélnék.
 Mert mind a hűvösön járunk,
 A halállal parolázunk.

De jó is bányásznak lenni,
 A halállal incselkedni,
 Szénport a tüdőre szívni,
 Aztán koporsóba menni.

De minket ez nem ijeszt meg,
 Mert a *viszki* elúzi eszt,
 A bányába bátorságot ad,
 A tüdőre jótékonyan hat.

Igy döngetjük életünket,
 Míg egykor majdan végünk lesz.
 Azt mondjuk a pajtásunknak:
 Családommal ne is tudasd.

Hogyha pedig megtudatod,
 Irjad, hogy csak beteg vagyok,
 Mert, ha holt híreket hallják:
 Hová lesznek szegény árvák.

XIX.

Messze távol családomtól sokszor elgondolkodom,
 Hogy is lehetnek szegények, őrólok búsulkodom.
 Szeretnék már köztük lenni, őket keblemre ölelni.
 Majd eljön ez valahára, csókot rakhatok reája.
 Bárcsak hamar jőne, minél előbb lenne,
 Hogy a feleségem az ölembe lenne.

De könnyen éljük mos(t) világunkat,
 Mert munka (az) nem nagyon akad,
 De ez semmi, csak pénz volna,
 Vagy pedig a *csali* ingyen sört adna.

Rossz volt ránk nézve az úrnak 1914 és 15 éve,
 De az mégis csak meg járós leve,
 Hanem jött egy másik 16 a neve, hogy a guta üssön bele,
 Mert a bukszát lapossá tette, mert a munkát elvesztette
 Magával hozni, bennünket hagy szomorkodni,
 Mert nem tudunk dolgozni, egy kis pénzt szerezni,
 Oly kutyául dolgozunk, hogy garmadára föltelik adósságunk.
 Ilyen az életünk – erről nem tehetünk.

Akit Amerikába szánt a jó isten,
 Az az ember minék is született?
 Hiszen ami remény, öröm vagy vígság
 Van az élet kertjében:
 Mindenkié csak az övé nem.

Vége, 1916 március 26, délelőtt 1/2 12 óra.

XX.

Karbajt lámpa világ mellett,
 Levelet ír egy *májner* gyerek.
 Fölnéz a csillagos égre,
 A levelet, hogy is kezdje?

Elkezd, de nem folytatja,
 Mert a szíve csak azt súgja,
 Ne írj neki több levelet:
 Mert kívüled mást is szeret.

Ha mást szeret, hadd szeresse,
 A nevem is elfelejtse,
 Vessen ki engem szívéből,
 Megélek én nála nélkül.

Vége, 1916 március 26. délelőtt 3/4 11 óra

XXI.

Szegény majner este nagyon fáradt,
 Minden tagja ernyed, fáradt.
 Ha hazajön a bányából, azt kérdezi az asszonytól:
 Nincs e hazai levelem, nem írt-e a feleségem?
 De a *miszisz* csak azt mondja, nem hozott levelet a posta.

Akkor a *májner*, hogy bánatát palástolja,
 A *viszkis* üveget fogja. Az oszlatja el bánatát,
 Abban találja vígaszát, és fölmegeyen az *apstézre*,
 Munkás ruháját letegye, és mikor azt már letette,
 Megy mosdó vizet készítve.

Megmosdik nagyon tisztára, lányok csak úgy lesnek rája.
 Szép is most a majner gyerek, úgy bámulják az emberek.
 Hogyha minden megmosdottunk, aztán vacsorához ülünk,
 Vacsoránál nincsen hiány, mert étel-ital az asztalnál.
 Hogyha már ezt elvégeztük, a sörivást újra kezdjük,
 Iszunk amennyi jólesik, valamikor három napig.
 Erre három nap a nyugalom, ilyen a szép májner szokás.
 De mit ez mind nekünk, ha nincs itt, kiket szeretünk.
 Hogyha azok itt volnának, vagy csak levelet írnának,
 Jaj, de boldogok volnánk mi, nem kőne annyit mulatni.
 Így éljünk mi világunkat: talán még majd *job* is akad.

Vége, 1918. okt. 13. 1/4 9 órakor írtam.

XXII.

De nehéz hazámbul messzi útra szállni,
 Akiket szeretek azoktól megválni.
 Hátha nem virrad több találkozáásra,
 Hátha most öleltem őket utoljára.
 Minden elválásom, mintha örök lenne,
 Nagy szomorúság borul ilkor szívemre,
 Szövődj rá szivárvány könnyem hullásából,
 Új találkozásunk remény sugarából.

Vége, 1918 október 13 este 8 óra.

136.

Budapestről kiindult a gőzhajó,
 Tetejébe a nemzeti lobogó,
 Négy sarkába fekete gyász van tűzve:
 Isten veled szülőföldem örökre

Mikor kezdtem a tengeren utazni,
 A nagy hajó tetejébe sietni,
 Leborulva imádkoztam én nagyon,
 Nagy úristen segítsen az utamon.

Ha meghalok a tengerbe dobjatok,
 A testemet megeszik a nagy halak,
 Két karomat a hullámok ringatják,
 Odahaza magyar lányok siratják.

137.

Mikor megyek én Amerika felé,
 Borús az ég akármerre nézek szét,
 Visszanéztem szép magyar hazám felé,
 Még a nap is búsan ballag lefelé.

Mikor kezdtem kuferomba pakolni,
 Édesanyám kezdett engem siratni.
 Ne sírj anyám, ne hullajsd a könnyedet,
 Amerikának lakója nem leszek.

Amerika nékem nem szülőházam,
Nincs is benne nékem még egy víg órád,
Sem víg órád, sem pedig egy víg napod,
Amerikát jaj, de régen bújdosom.

Amerikát jaj, de régen bújdosom,
Kimennék már belőle, de nem tudok.
Amerikát egy nagy tenger keríti,
A szívemet a hazavágy gyötöri.

Átkozott légy Amerika mindaddig,
Míg benned egy magyar ember megnyugszik.

138.

Leszállsz a bányamélybe,
Halálpárájú éjbe,
Hogy úr szenét feszítsed,
És életed veszítsed.

Szerencse fel!

S míg fúrod, vájod, ásod,
A biztos pusztulásod,
Míg sírt ásol magadnak,
A milliók dagadnak.

Szerencse fel!

Falatka eleséged,
Csak csont-bőr feleséged,
Kölyked, ki éhen gebed,
Nem is lesz soha többed.

Szerencse fel!

Röhög a bányabáró,
A vérből pénzt csináló,
Veled nincs dolga néki,
Mert ÉN állok eléd ki.

Szerencse fel!

S amikor öklöd lendül,
Kifogyva türelemből,
Sietve lépek közbe,
S te már meg vagy kötözve.

Szerencse fel!

Mikor kezdtem a tengeren utazni,
A gőzhajó kezdett velem hánykódni,
Imádkoztam szép csendesesen magamban,
Jaj, Istenem segíts magyar hazámba.

Feleségem adjon isten, jóestét,
Haza jöttem, mint egy váratlan vendég.
Örömré jöttem én haza nem bura,
Amerikától vagyok szabadulva.

Szép szónoklatok mellett,
Apránkint leszerellek,
Csítitlak, csendesítlek,
Munkába visszaviszlek.

Szerencse fel!

Behálózlak, becsaplak,
Letörlek és eladlak,
Mert mindezek fejében,
Mandátum jár ki nékem!

Szerencse fel!

Mi néked szörnyű fátum,
Az nékem csak mandátum,
Mik engem érdekelnek:
Cím, rang és jövedelmek.

Szerencse fel!

S téged lenyúzott dögnek,
Mivel mélyebbre löknek,
Én annál feljebb mászom,
Grófokkal parolázom.

Szerencse fel!

S bőrötökből mit leszednek,
S mit tőkepénzesednek,
Én szállítom tálcán:
Lesz miniszteri tárcám!

Szerencse fel!

Ki megmoccan, bekísérik,
 Ott püfölik, ahol érik,
 Lebokszolják, pofonnyalják,
 Guzsba kötik, megrugdallják.
 Hej, Schweinitzer, hej, Hetényi!
 Megvadított háborús hadak vezéri:
 Fogunk erről még beszélni!

Minden munkás kutya néktek,
 Elkövette a nagy vétket:
 Nem született gróf apátul,
 Nincsen címe elől-hátul.
 Hej, Schweinitzer, hej, Hetényi!
 Frankcsináló gróf urakkal, ki csak viccel:
 Lesz még annak csúnya spriccer!

140.

Elment az én rózsám idegen országba,
 Sokat levelezget: menjek el utána.
 Nem megyek, nem megyek idegen országba,
 Inkább legyászolom háromféle gyászba.
 Pénteken pirosba, szombaton fehérbe,
 Vasárnap délután tiszta feketébe.

Hej, Schweinitzer, hej, Hetényi,
 Elfolyt vérünk sok iccényi,
 Sok liternyi, sok akónyi,
 Muszáj ezért meglakónyi.
 Hej, Schweinitzer, hej, Hetényi!
 Bethlen—Horthy válogatott szemefényi:
 Fogtok ti még pardont kérni!

Pardont kérni, lehajolva,
 Bűnötöket másra tolva,
 Pardont kérni, könyörögni,
 Halálfélelemtől nyögni,
 De ha munkás fog ítélni:
 Nem lesz nektek pardon, körömfeketényi,
 Hej Schweinitzer, hej Hetényi!

Szerelem, szerelem, átkozott szerelem,
 Mért nem virágoztál minden fatetejen?

Minden fatetejen, minden csipkevesszőn:
 Téphetne belőled minden árva legény.

Én is szakajtottam, százszor is megbántam,
 Szelid galamb helyett vadgerlicét fogtam.

„Vándormadár, vándorfelleg...”

– Emlékkönyvbe való rigmusok –

A magyar folklórban nem idegen ez a műfaj sem. Már a 18. sz.-tól kezdve ismerjük ezeket a rigmusokat. A 19. sz.-ban váltak általánossá s nem csupán barátok írtak egymás emlékkönyvébe, hanem jóbarátok, katonabajtársak is. Ezeket aztán családi emlékként őrizték évtizedekig. Amerikában sem volt ez másképp. Itt főként a különböző tájakon és munkahelyeken vándorló jópajtások írtak egymás emlékkönyvébe. Legtöbbjük esztétikailag is megállja a helyét. Milyen motívumok jellemzik az emlékkönyv rigmusokat: honvágy; édesanyjától való elválás; Amerika idegensége; a jóbarátok egymásra vágyódása a messze idegenben.

1.

Vándormadár, vándorfelleg,
Szülőfalum felé mentek?
Mit üzenjek haza vajjon?
Mondjátok meg, jól megy dolgom.
Ha rólam a hír ezt zengi,
Legalább nem sirat senki.

2.

Kicsin lapon kevés a hely,
Pajtás, gondolj rám és felelj!

3.

Idegen világbul, nagy Amerikából,
Hol annyi az ember, hogy a fejem kábul,
Azt üzenem néktek: könnyem sűrűn ejtem,
Szülőföldem táját, sohase felejtem.

4.

Édesanyám, édesanyám,
Ne sirasson engemet.
Ha szomorú hírem hallja,
Hogy a bánya eltemet.

Egy magyarral kevesebb lesz,
Jön helyettem ide, száz,
Ahogy engem, valamennyit,
Ugy érheti a csapás.

Hát mit szóljon százezernek
Édesanyja, a haza?
Aki innen annyiunkat,
Mind hiába vár haza.

5.

Nagy világ az Amerika,
De nincs benne se paprika,
Se reszkető rozsmaringaly,

Se bánatos árvalányhaj,
Se gémeskút, se furulya;
Nem is szokom én meg soha!

6.

Magyarország földjén
Élet csak az élet:
Csak tengődik, aki
Idegenbe téved!

7.

Hej! de régen volt az, igaz se volt talán,
Csak úgy szállott reánk álmodozók dalán,
Hogy nincs olyan élet sehol a világon,
Mint az édes, áldott, szép Magyarországon.
Fordult a valóság most nagyon is másra:
Rákapott a magyar a kivándorlásra:
Amerika földjén, idegenbe széled,
S jaj! hazáján kívül élet csak az élet!

„Helperjei vagyunk lakodalmas háznak”

Amerikai-magyar vőfélykönyvek

Az alkalmi költészet hagyományosan ismétlődő versezetei a vőfélyrigmusok. Hazai vonatkozásban és táji elterjedésükben helyesen értékeli Ortutay–Katona i.m. De mit keresnek ezek az óhazában mindennapos hagyományok Amerikában? Ha alapkiindulásunkat tovább gondoljuk szinte törvényszerű, hogy itt is meg kellett jelenniük a századfordulón. Az amerikás-magyar folklór adaptációs népköltészet, s az élet természetes következménye a vőfélyversek megjelenése. A kivándorlók első nemzedéke, mielőst valamennyire megvetette a lábát Amerika földjén: házasodni akart. Kik közül válogattak? A már régebben kivándorolt és önálló lakhelyhez, házhoz jutott magyarok leányait, özvegyeit választották maguknak élettársul. Ha voltak is köztük az egykor elhagyott falujukban kitűnt rigmusfaragók, nótafák, itt, a nehéz életkörülmények között jórészt elfelejtették a hazai rigmusokat. Ezeknek, a házasodni kívánó magyaroknak a számára készültek az alább bemutatandó vőfélykönyvek. Magukban hordozzák a hazai ízeket, fordulatokat, hagyományos motívumokat; de a megváltozott életformának megfelelően kiteljesedtek az amerikai élet fordulataival, közismert, angol szavakkal színesítve a násznagy mondandóját. A legjelentősebb változás a mennyegzőn felszolgált ételek változásában található. Itt másfajta ételek lettek hagyományossá, s ezek rigmusai megtalálhatók ezekben a vőfélykönyvekben. McKeesporton ilyen formában ment végbe a násznagy köszöntő, ahol a házasulandók bizalma mindig egy földink felé fordult. Őt hívják násznagynak, mert szeretik a beszédjét, mert már *könyv nélkül mondja a szótat: Tisztelt közönség! Hát itt vagyunk mindnyájan. Itt van a vőlegény, itt van a menyasszony, igaz hogy ők már másutt szeretnének lenni, de ü nekik egy igen-igen nagy hídon kell keresztül menni. Tehát felkérem az itt élősködő misztereket, hogy ki-ki tehetsége szerint segítsen, s közös erővel toljuk ezen az igen-igen nagy hídon a menyasszonyt. Ha aztán áttoltuk, mulathatunk reggelig. Éljen!*²²

1.

A menyasszony első hívogatása

Adj' Isten jó napot, áldást, békességet,
Menyasszonyhoz jöttem hívogatás végett.
Ha gerlice volnék, vígan turbékolnék,
Ha napsugár lennék, aranyszálat fonnék;
De hát vőfély vagyok, köszöntés a tisztem:
Teljes boldogságot adjon az Ur Isten!...

Násznagy hívogatása

Kedves násznagy uram! Az Isten megáldja,
Teljesüljön mindig, minden szíve vágya.
Tán lakzi se volna, ha nem volna násznagy,
Vőfély nélkül pedig kerekedne gyász, nagy...

Nyoszolyólányok hívogatása

Nagy utat bejártam, sok „bár” előtt álltam,
 De rozmaringszálat seholse találtam.
 No, most helyben vagyok, kipirulva itt áll,
 A nyoszolyólánynak való rozmaringszál.
 Több szó ne peregjen ürge nyelvem malmán,
 Kedves menyasszonyunk büszke lakodalmán.
 Engedjék meg, hogy lányuk nyoszolyólány legyen,
 Hajadon lányok közt, ez így sorban megyen.
 Ma nyoszolyólány, holnap mátká lesz belőle;
 Én vőfélye leszek, megmondom előre!

Vendégek hívogatása

Csés jónapot! Sejtik, mi dologban járok?
 Aki nem vak, látja: ez a ház nem árok,
 Hát én ezt a házat át nem ugorhattam,
 Mivel seprűnyélen még sosem nyargaltam...

Hajadonok kikérése

Dicsértessék az Ur Jézus Krisztus neve!
 Mi járatban vagyok? Megmondom előre:
 A mai mennyegző sírásója volnék,
 Ha én innen némán tovább bandukolnék.
 Evésnek, ivásnak se hossza, se vége,
 Mégis lányvendég a lakzi ékessége.
 Akivel lehessen táncra kerekedni,
 Legyesen, begyesen kicsit ingerkedni.
 Én hát a lányukat vendégül kikérem;
 Hogy jól fog mulatni, már azt megígérem!

Menyasszony kikérése az esküvőre

Galambot keresünk, nem keresi vércse,
 Prédára nem adnánk egész világért se.
 Hát el ne titkolják, ha jó helyen járunk,
 Szerelmes galambnak párjára találunk.
 Virágot keresünk, derék kertész várja,
 Aki holtig híven gondot visel rája.
 Engedje az Isten, hogy átalvehessük,
 És új talajába szépen elültessük.
 Az ég rendelése a házasság frigye,
 Férj, a feleségét otthonába vigye.
 Ezért kopogtattunk, hogy a lányt kikérjük,
 És ez esküvőre templomba kísérik.

A násznéphez esküvő előtt

Tisztelt sokadalom, kedves nászvendégek,
 Imé mostan elétek, kérő szóval lépek.
 Nem vagyok én szurtos, kényszeredett *burdos*,
 Aki mindig *muffol*, rossz helyeken bujdos.
 Első vőfély vagyok, nincsenek itt vakok,
 Hát ki-ki láthatja: rajtam minden ragyog.
 De mit kerülgetem, mint macska a kását,
 Kérjük ki e házra Istennek áldását.
 Esküvőre indul innen egy leányzó,
 Kinek boldogságtól két szeme sugárzó.
 Ez útjának nyomán bő áldás fakadjon,
 Hogy amíg él mindég ily boldog maradjon!

Az örömszülékhez

Immár felvirradt ránk a boldog pillanat,
 Kedves örömszülék, halljátok szavamat!
 Hajadon lányotok esküvőre indul,
 Isten oltalmazza minden földi kintul!
 Ó az urát, s őt az ura úgy szeresse,
 Utján a követ is rózsának érezze.
 Ti meg a kezetek fejére tegyétek,
 És Isten áldását reá úgy kérjétek.
 Hadd menjen útjára, ez a leány sorsa,
 Legyen életüknek bőven sava, bors.
 No, hanem a szóra több szót ne bogozzunk,
 Lányotok üdvéért együtt imádkozzunk!

Menyasszony búcsúzása

Megértem e napot, boldog esküvőmet,
 Áldott szülői ház, búcsút veszek tőled!
 Elhagyom gondtalan, vidám lányságomat,
 Hallgassa meg Isten buzgó fohászomat.
Édes apám lelkem, áldja meg az Isten,
 Derekkabb, jobb atya a világon nincsen
 Bocsássa meg amit ellene vétettem,
 Soha rossz szándékkal semmit én nem tettem.
Édes szülő anyám! Drága mindenségem!
 Téged is elhagylak. Ugy legyen jó végem,
 Ahogy én tégedet holtomig szeretlek,
 Holtomig szeretlek, sohasem feledlek!
 Szíveden ringattál, öledben altattál,
 Tiéd volt a gond, hogy nekem csak jót adtál.

Te csak védelmeztél, te csak dédelgettél,
 Értem virrasztottál, gondoktól szenvedtél.
 A föld minden kincsét, ha reád aggatnám,
 A te jószágodat meg nem hálálhatnám!
 Azért édesanyám mielőtt indulok,
 Zokogó leányod, kebledre borulok:
 Most támogass engem, én csak ezt esengem,
 Anyai áldásod kísérjen el engem!
Kedves testvéreim! tőletek is válok,
 Együtt simogattak a szép gyermek álmok.
 A szülői háznak minden örömében,
 Véletek játszottam, együtt nevelkedtem.
 Legyetek ti most is jó szívvel mellettem!
Hajadon pajtások! ti, kedves leányok!
 Amikor tőletek könnyezve elválok,
 egyben nektek szívből, minden jót kívánok.
 Adja a Teremtő, ne várjatok sokat,
 Találjátok meg hamar párotokat.
 Akivel járjátok együtt utatokat.
 Boldogság mezején szedvén virágokat.
Legények! Rólatok is fordul pillantásom,
 A jó kedélyetek soha el ne vásson;
 Ha megházasodtok, zsák foltjára leljen,
 Hűséges szeretőt, hűséges öleljen!
Rokonok, szomszédok, kedves ismerősök!
 Nagy zokogásomban szólni alig győzők.
 Virágos kikelet, lánykor, Isten veled!
 Most életem nyara, arcom te perzseled,
 A jövőt nem látom, vajjon mire jutok?
 E napon csak sírni, s imádkozni tudok!

Vőlegény búcsúszása

Annyi a pityergés, hogy bizony az ürge,
 Rég ki volna öntve, akármilyen fürge.
 Én, hát búcsúzásra vígabb hírt pendítek,
 Ezzel a jókedven valamit lendítek.
 Jaj! de jó dolgom lesz ezentúl nékem,
 Süt, főz, takarít rám az én feleségem.
 Tejbe-vajba fűröszt, kitakar, betakar,
 Én meg kitalálom mindig, hogy mit akar.
 Engem már ezentúl senki sem lát burdon,
 Bánat közeléből irhámát elhordom.
 Már csak mézes borral, csók-itallal élek,
 Dollárkirályokkal, holtig se cserélek.

Hát Isten hozzátok, italok és dalok,
Lábam a szalonok mellől eloldalog.
Örömestebb téved az ágyas szobába,
Lesz kiért fáradni, menni a munkába.
Legénypajtásaim! példám kövessétek,
Szózatommal tudom senkinek sem véték!

Rikkantások útközben

Most megyünk az esküvőre,
Rajta párok, csak előre!

Ihaj! Csuhaj! tisztelt násznép,
Sohse legyen ez már másképp!

Kis pálcám, kalapom, kedvem is virágos,
Én vagyok a vőfély, ez már csak világos!

Errefelé sok a bányá,
De a bányát ördög bánja!

Errefelé sok a gyár,
Bolond, aki oda jár!

Dinom-dánom, hegyen-völgyön lakodalom.
Uccu mákos! de jókedvű sokadalom!

Ha holnap is talpon állunk,
Többé semmit sem csinálunk!

Rikkantások visszafelé a templomból

Hogyha meg nem bokrosodom,
Magam is megházasodom!

Hopp! Hajajj! egyelőre,
gyülekezet, csak előre!

Három a tánc völgyön-hegyen,
Ha lakzi, hát zajos legyen!

Ha virul, hát viruljon a csicsóka,
Aki búsul, csipkedje meg a csóka!

Ha pirosan, ha sárosan,
Csak szorosán, és párosan!

Esküvő után a lakodalmas háznál

Istennek dicsőség/Mindent jól végeztünk,
 Itt van a megáldott fiatal Pár köztünk.
 Aki most e háznak küszöbét átlépte,
 Az örömszüléknek mind kedves vendége.
 Szívesen köszöntöm a vendégeinket,
 Násznagy uram ellát, minden jóval minket...

Menyasszony ajánlása

Nagy fáradozásunk, lám, nem veszett kárba,
 Drága kincset hoztunk e megáldott házba.
 A kedves menyasszony vélünk megérkezett,
 Tessék, násznagy uram! fogjon vele kezét.
 Vezesse helyére őt, az asztalfőre,
 Tudom, nem tágít a vőlegény mellőle!

Menyasszony hazaköszöntése

Minden jót kívánok a házigazdának,
 E megáldott házban apának, anyának.
 Igaz barátoknak, kedves rokonoknak,
 Zajos vendégeknek, békés szomszédoknak.
 Lánykorom megszokott hajlékát elhagytam,
 Hívogató szóra szívesen hallgattam.
 Isten rendelését szívesen követtem,
 Választott páromnak, esküdt párja lettem.
 Nehéz lesz szívemnek egyben, máshoz szokni,
 Hát ne bántson senki, hogyha lát zokogni.
 Lesz idő, úgy fordul, fogok én nevetni,
 Epret az urammal együtt fogunk szedni!
 Dolgos, vidám leszek, ezennel ígérem:
 Hajlandóságukba, vegyenek be, kérem!

Vacsora előtt

Szerencsés jóestét szívemből kívánok,
 Jó estét legények, jó estét leányok!
 Paradicsombéli, szép, szűzi virágok,
 Istennel áldása mosolyogjon rátok.
 De nagyon bámulna Amerika népe,
 Ha most véletlenül miközénk belépne.
 Álmában se látott ilyen vendégséget,
 Mely összejött vidám mulatozás végett.
 Hej, mert furcsa világ az amerikai,

Égnek meredeznek a hajam szálai,
 Hogyha elgondolom, milyen csudák vannak,
 A *jenkik* örökké rohannak, rohannak.
 Állva esznek-isznak, élnek a *biznisznek*.
 Csak úgy gépiesen esküsznek a *missek*.
 S már egy óra múlva gépet kopogtatnak,
 Ebédet, vacsorát kész *baksziba* kapnak.
 Itt még a kocsit is, hintót is gép húzza,
 A farmer a kecskét, borjút géppel nyúzza.
 Minden kaptafára készül, téli-nyári
 Szórakozás itten, mind egyforma, gyári.
 No, de mi gondunk rá, hogy mi tetszik másnak?
 Mi hódoljunk a jó, magyaros szokásnak!
 Lakodalmi vendég, magát ne kérésse,
 Azon se búsuljon étel-ital lesz e?
 Tessék, tessék bátran az asztalhoz ülni,
 Nem fogunk meghülni, se pedig felsülni!

Áldomás

Istennek nevében kezdjük a lakomát,
 Hit nélkül az élet nem ér egy fakovát,
 A jóságos Isten neve dicséртessék,
 Lássunk vacsorához, hölgyek, urak, tessék!

Első köszöntés

Első köszöntésünk szóljon a hazának,
 Kit közülünk annyi sokan elhagyának.
 De mehet a magyar a világ végére,
 Ott is magyar marad szíve, lelke, vére.
 Rossz csillagok jártak, hogy el kellett jönnünk,
 Még most is siratunk drága szülőföldünk.
 Viruljon nemzetem teljes dicsőségben,
 Nagy ősök szelleme őrizzen az égben.
 Virulj Magyarország, mi elhagyott hazánk,
 Ne tarts hűtleneknek, azért, hogy elhagyánk.
 Istentől amit mi legforróbban kérünk,
 Hogy bárcsak lehetne vigan visszatérnünk.
 Láthassuk hazánkat teljes függetlennek,
 Ezt kívánom itten magyar nemzetemnek!

Második köszöntés

Tisztelt vendégsereg! Hölgyeim, uraim!
 Hallgassák meg mostan további szavaim.
 A gyereket én a borral ki nem öntöm,
 Mert, akit köszöntök, csak borral köszöntöm.
 Mostan iszom az Egyesült Államokra,
 Mert a magyar fajta, akármilyen mokra,
 Mikor a nótáját cigény hegedüli,
 A más nemzetbelit mindig megbecsüli.
 Amerika földjén áll mostan tűzhelyünk,
 Magyaros mennyegzőt itten ünnepelek.
 Hát kiáltsuk szívből: itt akármilyen érjen:
 A dicső, hatalmas Amerika éljen!

Harmadik köszöntés

Tetszik tudni: háromszor iszik a magyar!
 Amit most beszélek, az nem leszen badar,
 Mert a mókás vőfély, akármilyen is hadar,
 Áldott jó a szíve, mindig csak jót akar.
 Mielőtt felöntök ismét a garatra,
 Poharat köszöntök az eskető papra.
 A víg násznagyokra, az örömszülőkre,
 Az együtt mulató lakodalmas népre...
 Nincsen nekünk bánánk, nincsen nekünk gyárunk,
 Mint a kiskirályok, mégis rózsán járunk.
 Virágos a kedvünk, tömérdék a kincsünk,
 Áll a bál javában, bármerre tekintünk.
 Kedves tréfa járja, ragyognak az arcok,
 Zeng a magyar nóta, a kacagás harsog...
 Az ő lakodalmuk vígságnak forrása,
 Szálljon rájuk bőven az Isten áldása!

Beszéd a házasságról

Kedves násznagy uram, lányok, ifjak, vének,
 Illő becsülettel egy kis csöndet kérek,
 Ide figyeljen most minden igaz lélek!
 Mert a házasságról igazat beszélek.
 A szent házasságot az Isten rendelte,
 Midőn Évát Ádám bordájából vette.
 Azóta sem szűnt meg ez a jeles munka,
 Ádám ivadéka máig meg nem unta.

Ámbátor nem egynek az oldalbordája,
 Hozott bizony bút, bajt, veszedelmet rája.
 De hát a házasság olyan lépesvessző,
 A szabad madárnak mindig nagyon tetsző.
 Amikor pediglen már megragadt rajta
 Késő látni milyen rabul ejtő fajta ...
 Csak az a bibéje, vigye el a manó,
 Hogy a házassághoz sok a hozzávaló.
 Mert a házassághoz kell holmi, tömérdek,
 Hallgassátok csak meg! Én ehhez már értek.
 Szobában, konyhában, ami csak szükséges,
 Bútor és más szerszám legyen elégséges.
 Kell hintaszék, dívány, cifra tükör, asztal,
 Dagadó széles ágy, vánkus, szép huzattal.
 Ágy mellé egy és más amit el nem mondok,
 Hisz ismeretesek az efféle gondok.
 Meg aztán, ha én mind előre sorolnám,
 Hajnalig pörögne folyvást a motollám.
 A fölszerelésnek mégse tudnám végét,
 Hagyjunk e csiklandós dolgoknak hát békét ...
 Még akkor is bizony, készen kell rá lenni,
 Hogy megint új bútort: bölcsőt kell majd venni!

Ételek magasztalása

Szép vendégkoszorú! Szót kérek és csendet!
 Jóravaló vőfély megtartja a rendet.
 Sokféle falatot látnak az asztalon,
 Tessék csak megnézni, én nem magasztalom.
 Cukrozott gyümölcsök, befőttek, narancsok,
 Csemegék és sajtok, habarékos puncsok!
 Lakodalmi torták. Egyenek belőlük,
 Mert még összeroskad a nagy asztal tőlük.
 Pedig mindez még csak afféle torkosság,
 A valódi ételt, csak ezután hozzák.
 A szerecsen király, s az indián sógor,
 Kilencven kuktáját kölcsönadta jókor.
 Ezek hét éjszaka sütötték és főztek,
 Végül mégis a mi szakácsnéink győztek.
 Mert a magyar asszony főztjének nincs párja,
 Világjáró angol a földet bejárja.
 Spanyol bikát kerget, arabs lovon nyargal,
 A török vesződik turbánján lófarkkal,
 Az orosz zsidót öl, az olasz tésztát fúr,

A német pukkadoz szörnyű tudománytúl,
 A francia szakács a főzés művésze,
 A *jenki* pénzt csinál, van is benne része;
 De a magyar asszony mindannyit lefőzi,
 De az ennivalót megsüti, megfőzi.
 Csak ilyenkor látni: mi a magyar konyha,
 Tán éhen is halnánk, ha ez mind nem volna.
 A sok *ájszkrém*, *kekszi*, *kendi* s más efféle,
 Rákapott ugyan már népünknek nyelvére.
 Az ember, ha belép, azt se tudja mi van,
 A sok tarka-barka drótozott *baksziban*.
 Szerencse hogy akad néha ilyen lakzi,
 Ahol magyarosan jól is lehet lakni.
 Itt diadalt arat a jó magyar étel,
 Ma is ebben van itt biztos elégtétel.
 Vidám násznép arca, gömbölyödvé ne vess,
 Jön a beköszöntő, a kitűnő leves.
 Utána tormás hús, gulyásos és tokány,
 Majd borjúpaprikás, valóságos mokány.
 A kiszolgáló had egyet kerül-fordul,
 Töltött káposzta sem marad ki a sorbul;
 Valamint a sülteket, mind elé kerülnek,
 Amint ezt kívánja a mennyegző ünnep.
 Csirke, liba, kappan, pulyka versenyeznek.
 Remélem, hogy sorba, mindegyikből esznek.
 Mert aki magyar lakzin jól nem lakott,
 Az bátran verethet szájára lakatot.

Italok magasztalása

Tessék nászvendégek, lássunk az italhoz,
 Szomjasan ne üljön senki az asztalhoz.
 Ha pedig jóllakott, meg kell azt úsztatni,
 Mert a fő, mindennek a módját megadni.
 Minden étel után vannak áldomások,
 Ezeket követik rendesen ivások.
 Koccintani szégyen üres poharakkal,
 Inkább futok akkor versenyt agarakkal.
 Van itt mindenféle lakodalmi ital,
 Kedvére valót lel öreg és fiatal.
 Van édes pálinka, tüzes papramorgó,
 Óhazai óbor, mint a méz oly csorgó.
 Árpalé, rozsólis, háromféle viszki,
 Erős valamennyi, de egyik se visz ki.

Legföljebb lefektet, aki nem bír véle,
 Annak asztal alatt lesz osztán a helye.
 No, de amint látom, itt oly urak ülnek,
 Akik mind kipróbált torkot köszörülnek.
 Hát rajta! Kínálást ma senki se várjon,
 A jó italokat szívesen ajánlom!

Ivásra biztatás

Ejnye, mi a kánya! Tán vizi madarak
 Lettünk, hogy üresen állnak a poharak!?
 Szőlőhegyeinktől ámbár messze estünk,
 Azért nem szükséges ám kétségbeesünk.
 Ki-ki válogathat tavalyiban, óban,
 Kotyog még egy-két korty a kicsi hordóban.
 Ménesi, tokaji, csak el kell képzelni,
 Magostól jól esik az itókát nyelni.
 Ha pediglen sör kell, hát csak tessék szólni,
 Egy-két-kilenc hordót bírok még csapolni!

Vőfélyek versengése

Első vőfély

Uraim! Halljunk szót! Igazságot mondok,
 Jóvá is hagyják ezt, akik nem bolondok.
 A házasság szentség, mellyel elárasztja
 Testünket, lekünket az égnek malasztja.
 A házasság minden jó dolog forrása,
 Két szerető szívnek összeforradása.
 Gyönyörűség, áldás, férfinak és nőnek,
 És nemes záloga biztos jövőendőnek.

Kis vőfély

Bolond, aki hiszi, az is, aki mondja,
 A házasság nem más: fejünk örök gondja.
 Minden baj forrása, veszedelmes árok,
 Melyben mindenképpen nagyon pórul járok.
 Akár átal ugrom, akár belé esem,
 Én hát kikerülöm, mert van józan eszem!

Első vőfély

Már illet ki hallott? Megdermed a nyelvem,
 Ki az aki így zúg a házasság ellen?
 Egy fiatal legény, anyaszülte pára,
 Kinek nagyon eljár, úgy látom a szája.
 Törvényes bölcső volt első fejealja,
 És a házasságot mégis ócsárolja.

Kis vőfély

Én is ajánlanám, magasztalnám váltig,
 Ha előre tudnám, belőle mi válik?
 Kérdem, abból vajjon, mi jó keletkezik,
 Ha a kéményseprő pékkel ölelkezik?
 Hát az talán nagyon épületes botrány,
 Ha az asszony ökle döng az ura hátán?
 Avagy a férj tépi felesége kontyát,
 És három a tánc! Együtt járják a bolondját!

Első vőfély

Ez csak karattyolás, nincs semmi alapja,
 Ki így beszél, nyelvét könnyen leharapja.

Kis vőfély

Nagyon is tudom én, hogy mit mondok, pajtás,
 Ha nem is kíséri szavamat sóhajtás.
 A házasság bizony veszedelmes jószág,
 De áldás is lehet: egy kell hozzá – jószág!
 Ha hú szívek frigye, akkor elismerem,
 Hogy bár tövisekkel, mégis rózsát terem.

Első vőfély

No látod ez már más! Ha mindjárt ott kezded,
 Ahol belátással most a szót végezted.
 Csak azt mondtam volna: pajtás, igyunk rája,
 Próbáld meg majd, ahogy más is megpróbálta.

Kis vőfély

Tisztelt vendégeink, engedelmet kérünk,
 Hamar kibékülünk, könnyen összeférünk;
 Se győztes, se vesztes, egyikünk sem marad,
 Teljes diadalt csak a házasság arat!

Menyasszonytánc

Itt az ideje, hogy táncra kerekedjünk,
 Mert még a ház falát, szétveti a kedvünk.
 Ki-ki a párjával, szól a zene, rajta!
 Nem is tánc, hogyha nem jó magyaros fajta.
 Én pedig ezennel a menyasszonyt kérem,
 Hogy az első táncot járja el most – vélem!

Három a tánc

Ihaj! Csuhaj! Vígán járjuk három éjjel,
 Míg a cigány húrja mind nem szakad széjjel!
 Három a tánc! Most van az ideje annak,
 Hogy a fejünk felett angyalok suhannak.
 Hallom szivecskéik lázas dobogását,
 Ők is megkívánták a menyasszony táncát.

Kásapénz

Ha nem is Köpecen, hanem azért baj van!
 Aki minket fülig fűrésztött a vajban;
 Derék szakácsnénekint a forró kása,
 A kezén, a lábán, bizony leforrázta.
 Mit csináljon szegény, kezét bekötötte,
 Patikára minden pénzét elköltötte.
 Hát segítsünk rajta! Násznagy uram, hallja!
 A kis fáradságot mostan ne sokallja.
 Hadd legyen ezúttal az a forró kása,
 A mi szakácsnéneknek szerencse forrása!

Vőlegényre, menyasszonyra

Vőlegény, menyasszony, egymás mellett ketten,
 Éljenek boldogan, igaz szeretetben.
 Az se hagyjon nyomot a bájos menyecskén,
 Ha majd hárman lesznek, azután négyecskén!

Násznagyokra

Násznagy uramékat az Isten éltesse,
 Életük fonalát addig el nem messe,
 Míg a vándorutat járni kedvük lészen,
 Friss, jó egészségben, meglegedésben.

Örömszülékre

Az örömszülékre üríték poharat,
Kiiszom fenéig, hogy egy csepp se marad.
Szívünket az áldás csordultig töltötte,
Mi meg koccintgatva örvendjünk felette!

Leányokra

A magyar lányoknak nincs a földön párja,
Tüzes pillantásuk szememet átjárja.
Viruljanak szépen, igazán kívánom,
Közülük választom majd meg én is (a) párom.

Legényekre

Most a legényekre emelem poharam,
A magyar ifjoknak mindenütt híre van.
Ámbár olykor egy-egy nekivadult Miska,
Kezének ügyében jó, ha nincsen bicska.
Az Isten éltesse őket békességben,
Amerika földjén, teljes tisztességben.

Az összes vendégekre

Kik itt összejöttek a mennyegzős házban,
Éljenek mindnyájan boldog vidámságban.
Mindig úgy follyanak életük napjai,
Mint a kristálypatak gyöngyöző habjai.

Éjjeli köszöntés

Az éjjelet immár elütötte szépen,
De még nem álmosak a kis csemeték sem.
Föl van a ház verve, áll a sokadalom,
Ez ám az igazi, vidám lakodalom!
No de mivel éjfél, íme elmúlt nálunk,
A fiatal párnak jóccakát kívánunk.
Mi meg tovább iszunk dalolunk, mulatunk,
Amíg aztán megint új napra virradunk.

Menyasszony fektetés

De szépen ragyognak ott fenn a csillagok,
 Éppen most néztem meg, és ahogy kint vagyok,
 Egy mély foháskodás szállt ki az ablakon,
 Ahol a vőlegény, immár ágyban vagyon.
 Az okát én tudom: azért siránkozik,
 Mert hű párja után nagyon kívánczik.
 Kedves násznagy uram! Engedje meg, kérjük,
 Hogy a menyasszonyát hozzája kísérrjük.
 A csillagok fényét, felhő eltakarja,
 De őt megtalálja vőlegénye karja.
 Boldog jóéjszakát adjon az Uristen!
 Már tovább nem terjed a vőfélyi tisztém.

Hajnali hangok

Hol hajnalig tartó lakodalmat laknak,
 Ott hangos a négy fal, harmatos az ablak!
 Torkok berekednek, hát jó lesz gyantázni,
 Mintsem elaludjunk, jobb inkább elázni!

Párta felköszöntés

Rajta hát legények, ugorjunk a táncra,
 Egyet ihatunk is e szép áldomásra.
 Van nálam egy zálog, egy szűznek a pártája,
 Neki nincsen többé már szüksége rája.
 Váltsa ki, akinek úgy tetszik, nem bánom,
 De előre mondom, nem adom féláron.
 Menyasszony, vőlegény! Ej no! Semmi gondunk,
 Ő nekik már egyszer jóéjszakát mondtunk.
 Egymáséi lettek, éljenek sokáig,
 Legyenek boldogok, sírjuknak zártáig!

A menyasszony fejére kontyot kötnek

Jó reggelt kívánunk! Itt a piros reggel,
 S mi még együtt vagyunk a vendégsereggel.
 A gyárok füstölnek, kocsik dübörögnek,
 Élet zaja támad a legkisebb rögnek.
 Kezdődik a munka, s még együtt vagyunk,
 És világos nappal, vígan koccintgatunk.

De nem kell csodálni, van rá okunk bőven,
 Hogy együtt maradtunk, e szép mennyegzőben.
 Legények, leányok, ide hallgassatok,
 Nagy újság az amit nektek hírül adok.
 Tudjátok mi történt, éppen most az éjjel?
 Egy lánnyal kevesebb, több egy menyecskével:
 Akit ma köszöntünk kontyos főköttővel,
 Láttuk tegnap este még hajadon fővel.
 Ime, itt áll előttünk, piruló orcával,
 Menyecskésen fészült legelső kontyával.
 Az Isten éltesse, vezérelje jóra:
 Legyen olyan boldog, mint ma virradóra!

Vőfélyek búcsúja

Vőfélyi tisztünket, immár elvégeztük,
 Virágos jókedvvel, éppen, ahogy kezdtük.
 Sikerült lakzi volt, pompásan mulattunk,
 Majdnem, hogy leszakadt a ház is alattunk.
 Hanem esztendőre, majd keresztelőre,
 Jól alávasaljuk a pallót előre.
 S hét országra szóló nagy dáridót csapunk,
 Most pedig csendesen, haza ballaghatunk.

Közbe való rikkantások

Majd felkopik az állunk,
 Ha sokáig itt állunk!

A menyasszony arany bárány,
 Arany bötű van a vállán,
 A vőlegény olvasgatja,
 Ölelgeti, csókolgatja.

Adott Isten kezemre,
 Megforgatlak kedvemre!

Piros rózsza borulóba,
 Mostan vagyunk indulóba!

Sárga csikó, arany bárány,
 Sohse örülj a más kárán!

Szomorú a vőlegény,
 Talán szomjas a szegény!

Szomorú a menyasszony,
 Tán éhes a galambom?!

Azt az egyet tudom, hogy
 Ölelés, csók el nem fogy!

Ég fölöttünk, föld alattunk,
 Egész éjjel jól mutattunk!

Sárga rigó, fakéreg,
 Mind jó amit én ma kérek!

Mindennapi szokás nálunk,
 Hogy másnapig iddógálunk!

Csúnya bogár a darázs,
 Rossz szokás a hadarás,
 Ha rádjön a hadarás,
 Csípjén orron a darázs!

A menyasszonyt ne bízd rám,
 Hétmérföldes a csizmám!

Ki nem iszik: éljen,
 Holtig szunyogvéren!

Már az pajtás valóban kár,
Vőlegény vagy s nem bankár!

Néger, *kendi*, aranyfog,
Rajtam a bor ki nem fog!

South-Bend messze van New Yorktól,
Addig szaladsz a jó bortól!

Bor pálinka, ser,
Aki iszik, nyer!

Dinom-dánom, lakodalom,
Ha nem iszol:
Rágódj holtig csuing-gamon!

Amerika jó tágas,
Mégsincs benne kútágas!

✧ San Francisco messze van,
Iszik kinek esze van!

✧ Az Egyesült Államokban,
Nem mulat ma senki jobban!

Talán kis babát visznek,
A fiatal miszisznek?!

Gyöngyömadta misziszke,
Az urának mit visz be?!

Szénégető kemence,
Kerülget a szerencse!

Meg ne gyúljon a házunk,
Amíg benne tanyázunk!

Nem vagy te bécsi német,
El ne vedd az enyémet!

Lakodalomba hivogatás

Halo! Csak azt mondjuk *miszisznek*, *miszternek*,
Tudjuk, bokkrétánkról tán ránk is ismernek.

Helperjei vagyunk lakodalmas háznak,
Ahol, a szakácsnék most nemigen fáznak.

N.N. miszter küldött minket izenettel,
Hogy szívesen látja misziszt a miszterrel,

Ne sokat forogjon hát a miszter esze,

Mondja ki, *ráduvé* előttünk, hogy *jesze!*

Mivelhogy sok helyen akad még ma dolgunk,

Engedjenek meg, hogy *harjap gudbájt* mondjunk!

Esküvőre induláskor

Misziszek, miszterek, halljunk szót mindnyájan,
A *keridzs* a *stritten* áll, mind valahány van.

Azért csak azt mondom, ne sokat *stappoljunk*,

De az esküvőre hamar *girappoljunk*,

Vőlegény, menyasszony igen mehetnének,

Üvegen át nyalják mézet a szegények.

A menyasszony *vókol jeszeri* előre,

Mert hiszen *miszisz* lesz *tumóre* belőle!

Esküvő után

Vajda! Hegedűdnek *stappoljon* zengése,
 A *szkunereknek* is *stappoljon* csengése.
 Mert búcsúzásomnak most léssen kezdése,
Serappoljunk addig, míg léssen végzése.
Édes szülőanyám tehozzád fordulok,
 Nem is tudok szólni, csak könnybe borulok.
 Áldjon meg az Isten, hogy így fölneveltél,
Dzsiszesz Krájszt, hogy mindig oly igen szeretttél.
 Nem fogok már többet soha sap-ba járni,
Máj Gód! de is nehéz tőled így elválni!
 Tőled is búcsúzik *édes, kedves apám*,
 Jaj, csak a könnyemet itt jól kisírhatnám.
 Merthogy titőletek engem úgy elvisznek,
 Idegen világba, mégpedig *miszisznek*.
Bojszok, görlik, akik *csámjaim* voltatok,
 Jaj, de is sok könnyet ejtek miattatok.
 De hát mit tehetek, ha anyám akarta,
 Nem mehetünk együtt már a Luna parkba.
Rokonok, szomszédok gudbájt mondok néktek,
 Hálístennek, hogy már *misziszke* lehetek.
 A *korzett* alatt a szívem oly ugrós,
 Azt szeretné tudni, ki lesz a *főburdos*?!

Vőlegény búcsúztatása

Halljunk szót miszterek, misziszek és bodik,
 Merthogy a vőlegény mostan elbúcsúzik.
 Búcsúznék én mostan, csakhogy az a hiba,
 Alig van rokonom ebbe a *kontriba*.
 Búcsúzásom azért csak tőletek léssen,
 Kik bodik voltatok velem az *aptészen*.
 Emlékül otthagynom a harmonikámat,
 Húzzátok rá néha, ha elfog a bánat.
 Elválunk, de azért *jubecse*, szeretlek,
 S nemsokára nálam *burdosok* lehetek.
 Isten veled *szalon, pultébel*, nagy pohár,
 A szalonba sörér' majd csak a miszisz jár;
 Jaj, de is beborult az égbolt felettem,
 De legalább mégis *burdosgazda* lettem!

Mérges bevitelek

Halljunk szót miszterek! Itt van a jó *mérges*;
 A kisujjában is bizsergető vér lesz,
 Miszterek, misziszek, aki ebből iszik
 A serből ki-ki harapjon egy kicsit.
 Mert hiszen hallhatták nem egyszer, de százszor,
 Hogy a viszki után, mindig a ser pászol.
 Adjon az Uristen hozzá egészséget;
 De most ki kell mennem a jó leves végett!

Leves behozatalak

Itt van a jó leves, füstöl, mint a *fánesz*,
 Ájbecse, hogy elfogy végig *harjapban* ez.
 Van benne fűszerszám, paprika, só, sáfrány,
 Ennél jobb eledel nincsen a föld hátán.
 Dugja bele kik-ki előbb a nagy ujját,
 Osz, ha igen *hicces*, hát akkor csak fújják.

Marhahús bevitelek

Hozom a marhahúst mustárral, tormával,
 Ugy bánjanak vele, mint a rossz komával.
 Kecsoljon mindenki egy-egy jó darabot,
 S ne átkozzon senki, ha csontba harapott.
 Mert ha csont van benne, nem tehetek róla,
 Húzzák a *bucserost* miatta karóba.

Káposzta bevitelek

Itt a jó *szorokrát*, *szasziddal fiksiolva*,
 Viszkit is ihat rá, kinek rossz a gyomra.
 Órájtul megfőzték, csak úgy *hiccel* a tál,
Lukátoljanak hát mindegyik falatnál.
 Akinek *gudbájt* mond tán a nyelve bőre,
 Nyúljon a *picserhez*, van még benne löre.

Tejeskása behozatalak

Misziszek, miszterek vessenek keresztet,
 Alig merek szólni, most a kezem reszket.
 Ugy *hiccel* előttem ez a tejeskása,

Kezemben a tálnak nincsen maradása.
 Ne siessen vele, aki félti nyelvét,
 A misziszek azért csak lassacskán egyék.
 A szakácsné szegény úgy megjárta vele,
 Hogy mind agyonégett a két kezefeje.
 Medicina kéne rettentő sebére,
 Azért minden miszter nyúljon a zsebébe.
 Pénzből a vastagját *pikkelje* mindenki,
 Mert a szakácsné az aprót nem szereti.

Kalács bevitelekor

Lukiher vendégek, itt hozom a *kekszit*,
 Akivel nyoszolyó asszonyunk dicsekszik.
 Édesebb ez talán, mint a csurgatott méz,
 A nyála is csurog, aki erre ránéz.
 Ebből hát mindnyájan jóízűn egyenek,
 S a *bojszoknak* haza, zsebben is vigyenek.

Vacsora végén

Misziszek, miszterek, tisztelt vendégsereg,
 Kinek bokájában a vér már bizsereg.
 Bátran használhatja a bizsergő bokáját,
 Hiszen a cigányok a parancsot várják.
 Kinek meg a torka vágyik még a szeszre,
 Nadrágszíjját ilyen, bővebbre eressze.
 Mert a sörös hordót most ütötték csapra,
 Csurgóra állhat majd mindenki kalapja.
 De a miszter, kinek vagyon főburdosa,
 A poharat később csak csínján fogdossa.
 Mert a saját lábán nem tud hazajutni,
 S az ágy fog majd, ha lehet, aludni.
 Kiki készítgesse, majd a *paketbukját*,
 Mert az ajtót itten *raduvé* becsukják.
 Mert hogy elkezdődik a menyasszony tánca,
 Száját a legénység, hát ne soká tátsa.
 Bukszája, *tallérja* mindnek legyen készen,
 A menyasszony máris járja az *aptészen!*

A menyasszonytánc után

Vége már a táncnak misziszek, miszterek,
 De azért tovább is mulatni tessenek.
 Irigykedő szemmel egy vendég se nézze,

Ha vőlegény uram felmegy az *aptészre*.
Menyasszony-tánc díját számolni akarja,
Elég e bölcsőre, erre meg amarra?
Meg azután tudjuk a vén bibliából,
Hogy az ember mégsincs mozdulatlan fából.
Lám az ősszülék is paradicsom kertben,
Almába haraptak mégpedig kettesben.
Ősapánk már ott is rövidebbet húzta,
Mert neki nem jutott, csak az alma csutka.
Láthatják már ebből, kik nem egészen vakok,
Hogy ott is az asszony hordta a kalapot.
No, de azért igyunk! Hol van az a lőre?
Úrítsünk poharat a keresztelőre!

A halál költészete (Nevető fejfák)

„Az egyéni rögtönzésekből fakadt humoros hatású síratók egy egészen új népköltési műfajt teremtettek: a tréfás síratóköltészetet, s a tréfás búcsúztató költészetet” – írja Szendrey Zsigmond – a Magyarország Néprajzá-ban²³. Az ún. nevető fejfa költészetnek is megvan a komoly alapja a sírfeliratokban. Ez utóbbiak közül sok a kántori csinálmány, de sok a falusi rímművészek és fejfáragók kigondolta is. Természetesek, közvetlenek, egyszerűek, de néha éppen ezért mosolyra bírják a más falubelit. Ez aztán hazaviszi e furcsaságokat, otthon meg utánozni, színezni és élezni kezdik őket, s ezzel megteremtik a nevető fejfa költészetet. Furcsa rímjáték és ötletesség jellemzi őket. A népjellemre nézve azonban az efajta külső humornál sokkal értékesebb a csúfolódó sírvers, mert a nép lelkének belsejébe enged bepillantást – írja Szendrey.

A mi problémánk az, hogy mit keresnek – az itt következő – nevető fejfa rigmusok, litániák, sírversek, az amerikai magyarok népköltészetében? Az élet nagy fordulópontjai közül végére marad a mindenkit elérő halál. A kivándorlók első nemzedéke közül, a századforduló után sokat elért a kegyetlen vég. És itt nemcsak a gyárakban, bányákban szerencsétlenül jártakra gondolunk, hanem azokra is, akik természetes halál útján kerültek a másvilágra.

A szövegeket elemezve kitetszik, hogy legtöbbjük óhazai termék, de találhatók amerikai szövegek is. A lapok, amelyekhez ezeket is beküldték és azokat közölték, abból a megfontolásból kiindulva, hogy minden módon és minden eszközzel ébren tartják, terjesztik és ápolják a hazai folklórt, példának, mintának és nem utolsósorban humorként közölték a fejfárigmusokat.

1.

Itt nyugszik a férjem,
Ki volt szabómester,
Hátrahagyott engem
Két árva gyerekkel.
Mesterségét, most én viszem
Szenvedéssel.
Tessék hozzám jönni,
Megrendelésekkel.

2.

Ejnye komám, Kanál Vendel,
De elbánt a halál kenddel.
De hát ez már régi divat,
Igy jár, akit az Úr hívat.

3.

Meghalt a miszterem,
Ijesztgetős volt.
A legrútább, a legsúlyo-
sabb megholt.
Most mindennap kimék,
Viszek a sírjára virágot:
Egy ilyen nagy öröm,
Megéri ezt a fáradságot!

4.

A petróleum feldüle
A ruhám meggyulladt
Lángot vetett rajtam
A tüdőm elfulladt.
Kipkedtem-kapkodtam,
Megégtem, meghóttam.

5. Andó Géza sírverse:

Egyszerű bányász volt
 Megölte a bánya.
 Siratják: a fia,
 Felesége s lánya.
 De csak tovább forog
 Minden e világban:
 Ki törődik azzal,
 Hogy eggyel több a sír
 Nagy-Amerikában.

6.

Nőm teste nyugszik itt,
 Én pedig otthon!

7.

Vándor, ha erre jársz
 Állj meg itt egy szóra
 Ferbli meg makaó
 Sose vezet jóra.

8.

Jézus. Mária, Szent József
 Itt történt Máté József
 Szerencsétlen halála
 Kit egy föld leomlása talála
 Lelke farán mene ki
 Így leve vége neki.

9.

Itt nyugszik Éber apó
 A volt lámpagyújtogató
 De mert jött a villanylámpa
 Éber apó bánatába
 Lámpavasra kötve magát,
 Kioltotta élte lángját.

10.

Itt pihen Kiss János
 Vegetáriánus
 Mert hogy húst nem kapott,
 A fűbe harapott.

11.

Lecsapott a villám
 Megugrott a pej kó
 Leesett hátáról
 Édes fiam Ferkó.
 Bészakadt a feje
 Bele is hótt Ferkó,
 Magába fogadta
 E setét koporsó.

Siratók

Nagy hagyománya van a siratóknak a hazai folklórban. Itt az amerikai folklórban is találtunk néhányat ezekből. De itt a hazai siratókkal ellentétben a humoros motívumok a jellemzőek. Mint minden amerikai-magyar népköltési alkotásban itt is megtaláljuk a hazai anyagot, magyar helynevekkel hitelesítve. A lélek legmélyebb tárnáiból kerültek ezek felszínre, s az amerikai-magyar lapok hasábjaira.

1.

Rossz asszonytartó ember volt Szórnek Gazsi. Ütötte verte a feleségét és örökösen a kocsmát bújta. Végül meghalt s el kellett temetni. Ilyenkor dukál a sirató, amelyben fel kell sorolni az elhunyt érdemeit. Felesége sem tagadta meg a szokást, s amikor kivitték a koporsót az eperfa alá nagy jajszóval sorolta a halott jelességeit:

Uram! Uram!

Jaj, lelkem uram!

Ki kocsmázik ezentúl hétszámra?

Ki rángati meg a kontyomat?

Ki vág csizmát a hátamba?

Ki mondja, hogy бүdös ringyó, takarodj a szemem elöl, hogy ne lássalak?

2.

Egy asszony ácsmester férjét így szerette: „Jaj, édes jó uram, milyen jól tudtál fűnifaragni, mégis meghaltál!

3.

Egy másik asszony látván, hogy tisztességes halottlátogatók jöttek a faluból, dolgát abahagyva, a szobában kiterített férjére borulva így kesergett:

„Jaj, Istenem! Jaj, Istenem,

Már sütnöm is kéne,

Szapulnom is kéne,

S ez a boldogtalan meghótt,

Siratnom is kéne!”

3.

Göcsejben egy anya így siratta el gyermekét:

„Jaj, jaj, jaj egyetlen virágom jaj, de ehervattá! Szépen égő gyertám, jaj, de kialuttá! Jaj, jaj, jaj! Mit tegyek én Istenem? Há legyek?! Jaj, de okos vót, a ragyogó csillagom, galambom! a minap is aszonta: Nyanya aggyon ke' kenyeret, de jó nagyot ám! Immár a betűket is ismerte, az i-á-ról tanút! Még a kis bogyúkat is megtutta őrizni! Jaj, jaj, jaj! de evisznek elülem oda a fekete földbe! Kié lesz a szép, kis új kötényed?!”

4.

A férj a nyújtópádon feküdt kiterítve: a felesége a lábánál ült s az anyjához, ki az ajtóban ült így beszélt:

„Jaj lelke jó uram, jaj kedves szép uram, hogy éljek nálad nélkül! – anyám, a disznólábat messe meg és tegye oda főzni! – Oh, lelke, drága jó uram mért haltál meg?! – Anyám készítse már azt az ebédet!” Zokogás, sírás és újabb rendelkezések következtek.

5.

A hegedűknek most álljon meg zengése,
A sarkantyúknak is szűnjön meg pengése,
Mert a búcsúzásnak most léssen kezdése,
Legyünk csöndességben, míg léssen végzése.

A halálharang helyett kongatja a véget,
S *bartenderek* szemén könnycsillagok égnek.
Az öreg „reguszter”, a fejős tehénke,
Elmuffol valami boldogabb vidékre.
S *kvóder* helyett nikkelt most csörget majd rajta,
De hát a reguszter már csak ilyen fajta.

(A rigmusköltő sorra veszi a megszüntetett, vagy bezárt magyar szalonosokat és néhány sorban is jellemző rigmusokat ír róluk.)

Jambus Samunak van a legtöbb hája,
Igy tehát a kérdést legjobban kiállja.

Testi mivoltában Günsberg Lajos se kutya,
Bár a csárdásnál még legényesen tudja
verni a bokáit... No, de *cingel* ember.

Müller Pali szerint olyan ez az élet,
Akár a paripa: csak lépést cserélget.

Szokatlan komorság vette elő Czappot,
Éveken át ő nagyon megszokta a csapot,
S mert köténye immár ott lóg a fogason.

Fodor Gyula mester bizony kissé lázas,
Merthogy új *szalonos*, meg nem régi házas,
Hát erőt vesz rajta némileg a bánat,
Mikor az oldalát kiütik a *bárnak*.

Hévízi Jánosnak panaszra nincs oka,
Még a nevével is a vizet pótolta.

Horváth Kálmán sóhajt, mert a téglaháznak
Tágas ivójában többet nem tanyáznak,
Jókedvű vendégek, *tritoló* legények,
Sírásba fulladt a hajdan vidám élet.

Gonddal ápolt bajszát pödri Sággy Egyed,
Mi más tehetne most kínjában egyebet?

Üres hordók KAR-nál mind glédában állnak,
Lefújták a harcot kis és nagy pohárnak.

Prokopp Tamás szerint a görbe-egyenes,
Jég hátán is megélt eddig, aki szenes.

Iklódy Miklósnak ritka szép a haja,
Mert az élet őt is állandóan agyalja.

Szöllősy Kálmánnak kevesebb lesz gondja,
Zsákszámra a bankót darabig nem hordja.

A Veres-testvérekre nem kell írni verset,
Nekik a haldokló biztos jövőt szerzett.

Vass Péter melegen ütötte a vasat,
S így a temetésnél szíve meg nem szakadt.

Bátor Kálmán pedig neve szerint bátor,
S így a siker tőle gyorsan el nem pártol.

Ficsor, Kálmán s Angyal szidják az angyalát,
De ingyen egyik sem méri az italát.

Gulyás György és Gábor csak névleg gulyások,
Nekik is csak kitelt végleg a rovasok,
Náluk se fogják majd többet énekelni,
Hogy „Nem akar az ökörcsorda legelni.”

Keszeg János is csak temet, de csak nem nyög,
De hát könnyű neki, mivelhogy díszelnök.
Meg azután bérbe nem is szerzett kincset,
A szükség őnála nem zörget kilincset.

Kifogyott a rigmus, lássunk hát a tornak,
Derék temetése legyen most a bornak.
Borban az igazság, a magyar így mondja,
Minden gyászolónak legyen arra gondja.
Hogy a pohár üres ne legyen előtte,
Temetési fátylát, hogy a Sors megszötte,
Jusson eszünkbe, mit mondott Li-Hunk-Csang:
Koc-cint-sunk-csak!

6.

Mért nem koronázza siker
Munkám, fejem törve jóba
Mért nem vagyok én Jupiter,
És mért nem vagy te Európa?
Mért nem ragadhatlak én el,

Mint a pogányisten a lányt?
 Nem bírok szívem hevével,
 S szerelmi vágy hiába bánt.
 Ám, ha téged nem vihetlek
 – S itt bús leszen a verstéma,
 Elviszek minden pénzt, ékszeret,
 Jupiter is ezt tenné ma!

7.

Itt nyugszik jó Kasza Pál,
 Miután ő annyit lopott,
 Ellopta őt most a halál,
 Amely rajta is kifogott.
 Álkulccsal ment menyországba,
 Enélkül nem jut be sehova,
 Hogy betörjön a másvilágba,
 Ha nem eresztik be oda!

8.

A lét vagy nemlét nagy kérdése ez:
 Ki volt az, aki itt betért?
 A rendőrségnek súlyos gondja lesz,
 Állítson ide máskor szemes őrt.
 Vigaszul itt hagyom a botomat
 Legyen mivel ütni a nyomomat!

9.

(Aurorán szomorú eset történt, mert egy helyen a BANI kutyát egy Ford-gép agyonlápította. A kutya gazdája az alábbi gyászverset adta ki: „Szomorodott szívvel jelentjük az összes barátoknak és rokonoknak, hogy kedves Bani kutyánk egy ostoba Ford miatt jobblétre szenderült. Temetése egyszerű volt, de annál meghatóbb. A búcsúztató így hangzott:

Kedves Bani kutyánk
 Hát te is meghaltál,
 Pedig tegnap délben
 Kötélen ugattál.

Nyugodjál békében,
 Legyen álmod csendes,
 S majdha találkozunk:
 Ujból kutyánk lehess.

„A kivándorlástól ments meg Uram minket”

IMÁDSÁGOK

Ezek a verses – imádságok – vagy prózavers formában írt alkotások úgy a hazai, mint az amerikai-magyar folklórban megtalálhatók. Néha komoly társadalmi, de többnyire tréfás hangú szövegek ezek, amelyek egy-egy új szint vetítenek az amerikai folklór palettájára.

1.

A kivándorlástól	– Ments meg Uram minket!
A takarmányrépa eledeltől	– Ments meg Uram minket!
A húsnélküli káposztától	– Ments meg Uram minket!
Az éh-haláltól	– Ments meg Uram minket!
A napi 16 órai munkától	– Ments meg Uram minket!
A likas csizmától	– Ments meg Uram minket!
A háton való felhordástól	– Ments meg Uram minket!
A rabszolgaságtól	– Ments meg Uram minket!
Az örökös sírástól	– Ments meg Uram minket!
Az adóvégrehajtástól	– Ments meg Uram minket!
A felséges uralkodótól	– Ments meg Uram minket!
Fináncról, csendőrtől	– Ments meg Uram minket!

Könyörgés:

Hallgasd meg Uram, a mi könyörgésünket, s a mi jajkiáltásunk jusson elédbe... Tekints le a földre, ahol a te szolgálid rabszolgákat csinálnak az ő szolgáljából és koldusbíróval veretik a koldust. Ne engedd meg, hogy a herék mindent elvegyenek a dolgozók elől és szabadíts meg bennünket a mi elnyomóinktól.

Amen

2.

Az örökös disznóhústól	Az elnöki kalapáctól,
A féltékeny <i>misztértől</i> ,	Az <i>óvertájmós</i> gyűléstől,
Az éber <i>policától</i> ,	A számvizsgáló bizottságtól,
A haragos <i>miszisztől</i> ,	A sokat beszélő <i>délegátustól</i> :
Ments meg Uram minket!	Ments meg Uram minket!

3.

Átkozott potyaolvasóktól,
 Megátalkodott hátralékosoktól,
 Enyveskező ügynököktől,
 Sokat ígérő, de keveset tévő magyaroktól,
 Minden lében kanál emberektől,
 Kákán is csomót kereső „irodalombarátoktól”,
 Csak vállat veregető pártolóktól,

A „halálbírók” borotvájától:
Ments meg Uram minket!

A *Miatyánk* szövegek jellegzetes példái a szóbeli folklórnak. Már a 19. sz.-tól kezdve ismerjük e szövegeket a hazai folklórból. Sok katona Miatyánk szöveg ismeretes, amelyben problémáikat vetik fel részben panaszkodó, részben humoros formában. Igen gazdag a hazai agrárszocialista folklór e műfajban. Megtaláltuk az amerikás-magyar folklórban is e műfajra jellemző szövegeket, az amerikai élethez alkalmazva. De élénken reagáltak kivándorlóink az I. világháborúra és az azt követő hazai irredentizmusra is.

4.

Mi *bászunk*, ki vagy az *oficon*,
Legyen meg a te jókedved,
Jöjjön el a *villbár*, a *pikk* és a *sufli*.
Add meg nekünk a mindennapi 2 dollárunkat,
És ne vígy minket a *tájmkiper* elébe,
Hogy kiadja az időnket.
Szabadíts meg a nehéz munkától,
Mert tied a hatalom és a dicsőség,
A *szrep-járdon*.
Most és mindörökkön örökké
a hotelben állj meg.

5.

Cár atyuskánk, aki Petrográdban lakol,
Töröltessék ki a te neved az élők sorából,
semmisítettessék meg az emléked is.
Ne legyen meg a te akaratod, sem Oroszországban,
sem máshol a világon.
Ne lopd el többé a mindennapi kenyérünket,
de fizesd meg mindenkinek az adósságaidat.
Ne küldjél többet senkit Szibériába,
de szabadítsd meg a világot a legnagyobb gonosztól:
Önmagadtól,
mert nem a tiéd többé az erő és hatalom és nem
érdemled meg Oroszországot,
s a pokolban égjen el bűnös lelked.

Ámen.

6.

Miatyánk, ki vagy a mennyekben,
Ki elküldted lord R.-t a Magyarok ügyében;
Szenteltessék meg a te neved, hogy segítsd a magyar népet;
Jöjjön el a te országod, miképpen a mennyben,

segítsd R.-t a magyarok küzdelmében itt a földön is.
 Mi kenyerünket add meg abból a szent földből, amit
 ősapáink vérén szereztek...
 És bocsásd meg a mi vétkeinket, hogy mi is megbocsássunk...
 És ne vígy minket a kísértésbe...
 És engedd meg, ha R. meghal, mehessen a mennyekbe.

Tízparancsolat

Ez a műfaj a hazai agrárszocialista mozgalmakban terjedt el és vált népszerűvé. Ebben összefoglalják, pontokba szedik követeléseiket és panaszaikat, elvi, ideológiai elképzeléseiket. Jól ismert a kutatók előtt, hogy a hazai agrármozgalmak kezdeti időszakában mennyi vallásos ritusmotívum keveredik bele és színezi a szocialista világnézetet. Az amerikai anyagban is találtunk egyet, amely az: „Amerikai-magyar 10 parancsolat” címet viseli.

1.

1. Légy hű fogadott hazádhoz, de ne feledd szülőházadat;
2. Tanulj meg angolul, de ne feledd az anyanyelved;
3. Ha régen itt vagy, szerezz polgárjogot;
4. Követeld ugyanazt a munkabért, mint az amerikai munkás, de kövesd az ő életszínvonalát is;
5. Ne titkold, hogy magyar vagy;
6. Érdeklődj az amerikai viszonyok és politika iránt;
7. Gyermekeidtől követeld meg, hogy magyarul is tanuljanak írni-olvasni;
8. Művelődés és Haladás legyen a jelszavad;
9. Légy mértékletes szokásaidban;
10. Mindenkor tartsd szemed előtt az amerikai mondást: *Help yours Self!*

Amerikai-magyar imádságos könyv

Az amerikai-magyar hitélet kutatása igen tanulságos eredményekhez vezetne. Itt erre nem térhetünk ki részletesen, de azért megemlítjük, hogy kivándorló népünk egyik összefogója, megtartója a magyar településeken megalapított különböző felekezeti egyházak voltak. Kivándorló földműves népünk – ezt nem lehet tagadni – erősen vallásos volt, s amikor egy-egy magyar telepen elegendő volt ahhoz, hogy megerősödve, összehozva egyeteket alapítottak, rövidesen megalakult az egyház is, az óhazából hozott teológiát végzett papokkal, tiszteletesekkel. Ezek megérkeztek után a nyájukat arra biztatták és szorították, hogy a telepen magyar templom is emelkedjék. Több száz parókiáról és magyar templomról van tudomásunk forrásaink nyomán és e templomok fényképeivel is rendelkezünk. A templomok köré gyűlt hívők életét életük minden szakaszában és vonatkozásában összefogták a hitéletben szorgoskodók. Ez mind a mai napig így van. Az egyházi jellegű egyletek és körök behálózzák az egész amerikai magyarság lakta területeket.

Amiért szólunk a hitéletről, az a forrásainkból előkerülő imádságok. Ezek minden léthelyzetre vonatkozóan útbaigazítást adtak a hívőknek, hogy magukat az isteni gondviselés szárnyai alá helyezték buzgó imáik által. Ezek az imák minden léthelyzetben megszólalhattak: pl. templomtól messze telepen lakók imádsága; a bányába induló családapa imádsága; a munkából hazatérő bányász imádsága; Amerikába élő magyarok imádsága; az óhazába visszainduló magyar család imádsága stb. Ezekből mutatunk be néhányat, forrásunk nyomán.

1.

Templomtól messze telepen (plézen) lakók imádsága

Óh, nagy irgalmú Istenség! Ime, legkisebb szolgád, aki a Te kifürkészhetetlen bölcsességű akaratom következtében, nagy távolságban a Te szent templomodtól, nincs abban a helyzetben, hogy a misebéli szent áldozatnál személyesen veled beszélhessek; a legmélyebb alázattal esedezem szent Felségedhez, fogadd el kegyelmesen ezen könyörgésem, éppúgy, mint azon szerencsés szolgáidét, akiknek megadatott az a boldogság, hogy Szent Fiad, a mi Urunk, Jézus Krisztus legszentségesebb teste és vére előtt személyesen bemutatthassák hódolatukat és imádságukat (...)

2.

Bányába induló családapa imádsága

Elsősorban is hozzád fohászok Mindenható örök Isten, mielőtt leszállnék a földnek sötétségébe, hogy ott mindennapi kenyerünket megszerezhessem; hallgasd meg alázatos szívű szolgádnak esedezését és ne hagyd őt elveszni hirtelen halállal. Ott lenn a mélységekben, ahol minden lépésnél a halál veszedelme fenyegeti. Boldogságos szűz Mária és te, szent őrző Angyalom, vegyetek engem, gyámoltalant égi pártfogástokba. Irányítsátok lépteimet, ti vezessétek kezeimet, öntsetek szemeimbe tiszta látást és füleimbe biztos hallást, hogy a hirtelen halálnak és a megcsonkulásnak közelgő veszedelme elől idejébe kitérhessek és megszerezvén napi kenyeremet, erőben, egészségben térhessek vissza családom körébe. A mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen. Miatyánk, Hiszekegy.

3.

Bányába induló családapa feleségének imádsága

Mindenható, örök irgalmú Isten! Hallgasd meg szolgáló leányodnak könyörgését, melyet szorongó szívvel, de teljes bizodalommal bocsát Felségednek égi trónusához, annak jólétéért, kit férjemnek és gyermekeim apjának nevezek. Ő lement a bányának sötét folyosóiba, hogy bölcs intézkedésed szerint, verejtékkel szerezzé meg a kenyeret nekem és apró gyermekeimnek. Ne vedd le róla a Te irgalmas kezeidet halálos útjain és küldd el melléje Szent Angyalodat, hogy az védelmezze szárnyaival őt a leszakadó kő és minden más halálos szerencsétlenség ellenében. Óh, irgalmas Isten óvd meg őt a megnyomorodástól és az elpusztulástól; ne tégy engemet özvegyé és ne tedd gyermekeinket árvákká, hanem vezérelj ismét egészségbe családjá körébe, hogy vele együtt áldhassuk nevednek szentségét és végtelen irgalmasságodat. A mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen. Miatyánk, Üdvözlégy.

4.

Bányába induló ifjú legény imádsága

Buzgó szívvel imádkozom Hozzád mindenható Úr Isten, mielőtt leszállanék a földnek sötétségébe, hogy kenyeremet megszerezhessem. Uram, kérlek ne hagyj engem elveszni ott lent a mélységekben, ahol minden lépésemnél a halál és a megnyomorodás veszedelme fenyeget. Boldogságos Szűz Mária és te, szent őrző Angyalom, vegyetek engem égi pártfogásotokba és hárítsátok el a fejem fölül a hirtelen halálnak és megcsonkulásnak veszedelmét. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen. /Miatyánk, Üdvözlégy/

5.

A munkából hazatérő bányász imádsága

Hála, dicsőség és imádás legyen legszentségesebb nevednek, óh, jóságos Istenem, hogy a föld gyomrában rejtőzködő veszedelmektől megoltalmaztál és kenyeremet mindenható hatalmaddal megszerezni segítettél. Ezerszeres köszönet és hála neked Boldogságos szűz Anyám, hogy a veszedelmek között anyai palástod alá fogadtál és neked őrző Angyalom, hogy a helyes úton ismét családom körébe vezettél. Ne vonjátok meg tőlem ezután sem égi pártfogásokat, hanem vigyázzatok rám és oltalmazzatok méltatlan szolgátokat. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen. (Miatyánk, Üdvözlégy)

6.

Gyári munkába induló családapa imádsága

Mindenható Úr Isten, ki bölcsen úgy rendelted, hogy gyárunk zakatoló gépei és tüzes kohói között szerezzem meg a magam és családom számára a mindennapi kenyeret. Hozzád folyamodom, mielőtt életveszéllyel járó munkámba elindulnék és kérvélek tégedet, távoztasd el tőlem mindazokat a veszedelmeket, amelyek örökös nyomorúságnak avagy hirtelen halálomnak lehetnének okozói. Önts a szívembe engedelmisséget és elmémbe találékonyságot, hogy munkámat előljáróim tetszésére jól végezzem és családomnak a mindennapi kenyeret biztosíthassam... Boldogságos Szűz Anyám és te őrző Angyalom, vezessetek ki a gyárból egészségben... A mi Urunk, Jézus Krisztus által. Amen. (Miatyánk, Üdvözlégy)

7.

Gyári munkás feleségének imája

Végzetlen irgalmú Isten, önts elég buzgóságot szívembe, hogy lelkennek egész melegével fohászkothassam hozzád, azon emberért, aki az imént indult el, hogy... halálos veszedelmek között szerezze meg a mindennapi kenyeret... Vigyázzatok rá minden léptében és vezessétek őt vissza egészségben a mi családi körünkbe... A mi Urunk, Jézus Krisztus által. Amen. (Miatyánk, Üdvözlégy)

8.

Gyárba induló ifjú legény vagy leány imádsága

(Megegyezik a 6. számú imával.)

9.

A gyárból hazatérő munkás imádsága

(Megegyezik az 5. számú imával.)

10.

Óhazába visszatérő magyar család imádsága

Óh, jóságos Isten, aki kegyelmességeddel megengedted, hogy itt, a halálos veszedelmek ezen országában hosszú fáradozásom gyümölcseit családom számára összegyűjtögethettem, úgy a magam, mint a családom nevében kérek alázatosan, ne vondd meg tőlem isteni támogatásodat továbbra sem. Különösen most, hogy ezen veszedelmes, hosszú út áll előttünk, őriztess bennünket szent Angyalaiddal, hogy arra a földre, ahol születünk, szerencsésen, épségben legyen megérkezésünk, hogy megláthassuk az otthon levő hozzátartozóinkat, szülőfalunkat és kis templomkánkat, hogy abban térdre borulhassunk és a Te dicsőségedet hirdetve ezer hálaival megköszönhessük Neked, hogy kint az idegenben támaszunk és gyámolítónk valál és bennünket a magyar hazánk számára megtartottál. Ámen. (Miatyánk, Üdvözlégy.)

11.

Ó-hazába induló magános családapa imádsága

Óh, jóságos Isten, aki kegyelmességeddel megengedted, hogy itt a halálos veszedelmek ezen országában fáradtságos munkám gyümölcseit családom számára összegyűjtögethettem, alázatos szívvel kérek, ne vond meg tőlem isteni támogatásodat, különösen most, hogy ezen hosszú és veszedelmes út előtt állok, őrizz meg engem, hogy arra a földre, ahol születtem, szerencsésen, épségben megérkezhessem hogy végre ismét megláthassam feleségemet és gyermekeimet, falumat és templomunkat, hogy abban feleségem és gyermekeim körében térdeinkre borulva, köszönhessük meg Neked jóságos támogatásodat és hálát adhassunk szerencsés hazaérkezésemért, a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen. (Miatyánk, Üdvözlégy)

Katonanóták

Az újkabb folklór gazdag példatára a katonadaloknak. Az amerikás-magyar folklórban is találunk belőlük: hazai fogantatásúakat és kint termetteket is. Mindez mutatja, hogy messze szakadt honfitársaink milyen érdeklődéssel figyelték az I. világháború európai és magyar vonatkozású eseményeit.

1.

Sohasem vétettem
Székes-Fehérvárnak,
Mégis besoroztak
Engem katonának.

Lovasnak állottam
Bakancsosnak tettek,
Verje meg az Isten,
De csúful rászedtek.

A lovas katona,
Mikor masirozik,
Felül a lovára,
Csak úgy dohányozik.

A szegény bakancsos,
Mikor masirozik,
Kerüli a nagy sárt,
Csak úgy káromkodik.

Átkozott csizmája,
De rövid a szára,
Hogy minden órába,
Elmerül a sárba!

Verje meg az Isten
A mészáros bárdját,
Hej, mért vagdosta el,
A kis borjú lábát!

Mostan a kis borjú
Nem járhat a lábán,
Szegény bakancsosnak,
Kell vinni a hátán!

2.

Békegalamb szállott a határra,
Szegény baka vigasztalására.
Nem sokáig állunk már a poszton,
Nem sokáig koplalunk már
A menázsi koszton.

Édesanyám, süssön kend kalácsot,
Megüljük az elmaradt karácsonyt,
S ha megtartjuk a cibaki vásárt,
Áldomással ünnepeljük
Ferenc József császárt.

A császárral megbékélt a muszka,
Magazinba visszamegy a puska.
Oldalunkról lekötjük a kis kést,
Hazamegyünk a falunkba
Civileknek ismét.

3.

Elvittek az Alföldről, messze
Csehországba.
Oda hol a magyar szónak
A híre sem járja.
Lenne csak itt az én édes párom,
Tudom Isten Prága lenne,
A legszebb a világon.

„Lányai az ispánságból,/Kicsúszott, mint zab a zsákból...”

Kortesnóták

Az alkalmi költészet egyik hagyományos műfaja a kortesnóta. A nagyobb népköltési gyűjteményekben alig találunk belőlük, pedig sok mindent megtudhatunk belőlük az adott kor társadalmi viszonyairól, politikai küzdelmeiről. Mi is a kortesdal? „A kortesdal rigmusszerű kurjantás, vagy népdalszerű vers, amelyet képviselőválasztások alkalmával daloltak egyes pártok emberei a maguk jelöltjének dícséretére, de méginkább az ellenjelöltek kigúnyolására, gyakran gyalázására – írja Szendrey Zsigmond²⁴ – majd így folytatja: Rövid, többnyire két vagy négysoros, nyelvben és gondolatban együgyű, párrimes, énekelhető versek, amelyek szinte önkénytelenül teremnek valamely ismert népdal dalamára; igen gyakran a Kossuth-nótáéra. Szerzőjük ismeretlen, terjesztőik a kortesek, akiktől nevüket is kapták. A kortesköltészet biztos emlékekben csak a 19.sz. elejétől kezdve nyomon követhető, amikor először vetettek nagyobb hullámot a követválasztások. S azóta is inkább emlékiratokban, visszaemlékezésekben, s a napilapok hasábjain találkozni velük, népköltési gyűjtemények mellőzik őket. Pedig ezeknek a turnusonként újraéledő népi apróságoknak is épp úgy megvan a maguk érdekessége (forma, kifejezés, fordulat dolgában), mint a népköltészet bármely műfajában: kortörténeti szempontból is sok jellemző van bennük...” Az amerikás-magyar folklórban is számos kortesdalt találtunk, érdekes módon: mind hazai termés, helynevekkel hitelesítve. Talán eredeti szülőhelyükön már elfeledték őket: Amerikában megmaradtak, így lehetőség nyílik a visszacsatolásra, ezekkel is gazdagítva a magyar népköltészet alapanyagát.

1.

Kossuth Ferenc azt üzente
Megnőtt már a regimentje.
Diadalív fényes sora,
Európát beragyogja.

Kossuth Ferenc jó hadvezér,
Haditerve aranyat ér,
A jelszava: csak előre!
Bécs városa reszket tőle!

Kossuth Ferenc a miniszter
Megjósolta már ezerszer:
Akarja vagy sem az osztrák,
Független lesz Magyarország!

Bartha Miklós a száráron,
Dobóky meg batáron;
Inkább Bartha száráron,
Mint Dobóky batáron.

Csávolyzskynak nincs nadrágja,
Zálogba van a kocsmában;
Azért akar követ lenni,
Mert nadrágot akar venni.

Egyedem, begyedem tengertánc,
Jókai Mór mit kívánsz;
Nem kívánok egyebet,
Csak egy potya kerületet.

Az a csutka sovány, de nem édes,
Münnich gazda nem dicsér az téged,
Hanem hiszen, aki neked szolgál:
Nem érdemel egyebet csutkánál.

Lónyai az ispánságból,
Kicsúszott, mint zab a zsákból.
Képviselő akar lenni,
De Uray nem engedi.
Éljen a magyar szabadság!
Éljen a haza!

Megy a gőzös, megy a gőzös
Vicinális:
Benne ül a, benne ül a
Főispán is.
De nyikorog a kereke,
Pedig még a főispán is meg van kenve.

Ég a szalma, ég a szalma,
A velezdi jegyző kazla,
Égjen benne a jegyző is,
Kormánypárti lett már ő is.
Éljen Hebrony József!
Éljen a haza!

Jobb a készpénz, mint a csekk,
Jobb Eitner, mint Robicsek.
Nem kell nekünk Robicsek,
A hátára bikacsek!

Kaposvár:

Galagonya turóval,
Itt vagyok a fúróval,
A farbával gyere ki:
Él, Él—
Éljen doktor Ereki.

Boroshordót megfúrok,
Szavazókat meggyúrok,
Nőnek pártom seregi:
Él, Él—
Éljen doktor Ereki!

Budapest–Viziváros:

Rózsabimbó, borostyán,
Füzért köt a magyar lány.
Kapják honunk pilléri:
Wolff Károly és Csilléry.

Rózsabimbó, borostyán,
Wolff Károly az oroszlán,
Csilléry a sakálja:
Nőjön nagyra szakálla!

Rákospalota

Ne menj fel Budára,
Budavári László,
Ne légy nagy neveddel
Könnyműien játszó.

Drága név az nagyon,
– Hála Nagyatádnak!
Ötven koronába
Került a tatádnak.

Ha lejössz Budáról,
Szívedben búcsú rezg,
Maradsz, aki voltál:
Mebukott Buturesc!

Győr

Magasan repül a brigád,
Szépen dall,
Utána repül a daru,
S képen nyal.

Gyerünk csak a gárdával,
S a dárdával;
Végződik a résztvevők és
A gyűlés bezártával.

4.

Szarvas

Egy, kettő, három, négy,
Pekár Gyula hová mégy?
Mekövetem: Szarvasra,
Hogy a népe beszédemet hallgassa.

Egy, kettő, három, négy,
Pekár returjegyet végy.
Mint a nyúl a farkastól,
Ugy szaladsz el – mekövetem –
Szarvastól.

Mindszent

Nem fúj a szél, nem forog a
Dorozsmai szélmalom:
Andaházi Kasnya Béla
Jól fest ott a szélbalon.

Gömbös Gyula hiába is
Izenget:
Csak a maga híve felé
Hajlik keze Mindszentnek!

Keszthely

Jó az autó, rossz a szaga,
Magát képviseli maga
Márton Jenő.

Megmozdíthatsz minden követ,
Mégse lesz belőled követ
Márton Jenő.

Hódmezővásárhely

Hej, Vekerdy, Vekerdy,
Bethlen hadát seperd ki!
Nyúljon meg az ormánya,
Bukjon meg a kormányja!

Nagyszentmiklós

A zsidónál duplán számol a kréta,
 Duplán fillent a vérbeli poéta.
 De ha mindjárt fene eszi a fenét:
 Akkor se lesz képviselő: Kiss Menyhért!

Győr

Tavaszmúlt. Tarifánknak
 Kibimbózott minden ága.
 Jól döcög az Államvasút,
 Csak egy kicsit nagyon drága.

Aki eztet kifundálta,
 Rászavazni arra bajos,
 De ha ezért ki is siklassz:
 Ne sírj Hegyeshalmy Lajos!

5.

Száraz a gége, a torok,
 Beléje tűz-nedű nem csorog,
 Mert hiába zsebedbe píz,
 Nem jut más neked: szódavíz.

Ám igazat véve alapul,
 A zsebben telt kulacs lapul,
 Tanulhatsz tőlünk náció:
 Ez az igazi prohibíció!

Víz, víz, szódavíz,
 Szörnyű számban ez az íz!
 Zsebemben marad a píz,
 Feleségem ettől híz!

Zöldfa árnyán van egy kerek asztal,
 Sörözőket máskor megvigasztal.
 Most hervadtak, mint parton a bálna,
 Őli őket szódavizes málna.

Nem bánom én a dugsegélyt,
 Csak a szesztilalmi veszélyt,
 Más segély a reménységem:
 Kedves főúr, dugjon nékem, itókát!
 Itókát!

Vörös bort ittam az este,
 Szomjasan, angyalom, polgárom.
 Füttyültem a tilalomra,
 Egyszerűn, mokányan, sóváran.
 Átléptem a városhatárt,
 Megittam vagy 30 pohárt:
 S szavaztam lelk esen, polgárom!

„Keserves az élet itten Montreálba...”

Hírversek, munkásversek

Az amerikai-magyar lapokban számos névvel jelzett hírverset, állapotverset, munkásverset, farmerverset küldtek be az idegenbe szakadt magyarok. Mindennapi életükre, idegenbe kialakított életformájukra vonatkozóan értékes információkat adnak ezek, az élet legalsóbb szintjén élő emberek. S a versek, ha névvel jellettek is nem maradhatnak ki antológiánkból. E versekből közlünk néhányat az alábbiakban, mutatoul.

1.

Keserves az élet itten Montreálba,
 Nagyobb itt az inség, mint az Óhazába:
 Az itteni újság régen kihirdette,
 Hogy egy nagy állomás lesz itten építve.
 Vagy tízezer munkás fog itten dolgozni,
 S a kenyérre valót össze tudja hozni.
 Idejöttünk tehát erre nagy munkára,
 Hogy egy kis pénzt kapjunk itten Montreálba.
 Bele is kezdtek már a munkálkodásba,
 Egynéhány *sztim savel* már a földet ássa;
 Dolgozik is ottan vagy 10 és fél ember,
 Tízezer majd nézi, hogy oda több nem kell.
 Reggeltől-napestig vártunk itt hiába,
 De csak nem juthattunk sehol sem munkába.
 Aki véletlenül munkát tud itt kapni,
 Húsz centért *harjapba* kell neki dolgozni.
 De már ennyiért is dolgozna az ember,
 De kinek pénze nincs, az munkába sem kell.
 Akinek pénze van, s dug a *bász* markába,
 Az bizony hamarabb bejut a munkába.
 Így megy itt a *biznisz* a nagy Montreálba,
 Akinek pénze nincs: a fene se bánja;
 Mi pedig pénz nélkül nagyon sokan vagyunk,
 S úgy látszik a télen sírásra fakadunk.
 Ki gondolta volna ezt az Óhazába,
 Hogy ilyen rossz világ van itt Kanadába?
 Azt gondolták sokan, hogy az Isten tudja,
 Tán arany kavicsot szórnak itt az útra.
 Itt vagyok egy éve a nagy Montreálba,
 De még nem dolgoztam semmiféle gyárba.

Suflit, villbárt, s bogit volt szerencsénk látni,
De bizony azokhoz sem juthat akárki.

Most már nem is tudom igazán, mit tegyek?
Átszökök a *sztétszbe*, hogy itten ne legyek!
Ott pedig megfognak tudom jóelőre,
S haza deportálnak, majd a szülőföldre.

S majd, ha otthon leszek és fogják kérdezni:
Milyen a világ itt? Lehet pénzt keresni?
Elmondom majd nekik: éheztem eleget,
Aki el nem hiszi: maga próbálja meg!

2.

Kanadai magyar költők strófaiból:

Karácsony

Csillagok mutatták, az a jászol hol van,
Fényt árasztva szét a sötét éjszaban.
Ez mutatott utat a keleti bölcseknek,
Ez lett vezérlője szegénynek, bűnösnek...

Vágy

Hogyha madár volnék
Hozzád elrepülnék,
Minden este ablakodba
Virágokat vinnék.

Fázom

Itt vagyok, megfagyok,
A hidegek oly nagyok.
Szobámban a vaskemence,
Tüzes, mint égő petrence...

Tanyán lakunk

Tanyán lakunk, csöndes, kicsiny tanyán!
Erdő díszlik az udvarunk alján.
Erdő díszlik, enyhet adó bokor:
Bogár, madár benne versenyt dalol.

Egy év után

Ma egy éve még ifjú álmok,
Rózsás képet rajzoltak élembe.
Képzeletben most megint ott járok,
Hol ábrándrózsák hullottak, ölembe.

Szabó János halálára

Szabó János meghalt: jön a szomorú hír,
Amelyre sok magyar keservesen felsír.
A férfi megremeg, zokog szíve, lelke,
Míg a nőknek földet áztatja a könnye.

3.

A föld ahol én születtem,
Nem kedves az én előttem.

A somogyi róna, pusztá,
Soh' se vagyok oda vissza.

Bús volt nekem ott a sorom,
Télen, nyáron, ősz, tavaszon.
A földön, ahol én születtem
Többször, mint nem, biz' éheztem.

Nem volt (nekem) gyermekkorom,
Nem volt időm játszadoznom.
Kilenc éves alig múltam,
Már a más földjét kapáltam.

Grófok ezerholdas földje,
Itta verejtékeim be,
Negyven krajcár silány bérért;
S kaptam hozzá rugást, ütést.

Hej, pedig nem voltam lusta,
Ügyes mindig a robotba,
Ujjaim sokszor véresre,
Törte kapa s ásó nyele.

Ilyen, ilyen volt életem
Az én bús szülőföldemen,
Hogy vágyhatnék oda vissza,
Igavonó állatsorba.

De most itten Kanadában,
Erőm, vérem fogy a gyárban.
Nem jutottam itt se messze:
Csak cseberből a vederbe.

4.

Fölkelni mindnyájan!
Ti, letiport népség,
Meddig vártok még?
Hisz itt az ébredés.

Legyen egy akarat,
Köztetek emberség,
Igy lehet haladni csak
Egy jobb jövő felé.

Aki munkás tartson össze,
Elve legyen mindenkinek.
Harc szabadít meg a nyomortól,
Minket munkásnépet!

5.

Zajló tenger partján
Dolgoznak akkordba,
Ládákat emelnek,
Terheket cipelnek,
S lehullott almáért,
Lenyúlnak a porba.

Rakpart rakodók,
Poros almát nyelnek,
Rakparti rakodók,
Igy ebédelnek.

6.

Az az ország, ahol én születtem,
És amelynek üldözöttje lettem,
Ingyenélő úrihordák birodalma máma,
Ahol csak a megalázás, joggalanság járja...

De majd egyszer hazamegyek én,
Szép vöröslő napnak reggelén.
Szebben süt majd akkor a nap,
Majd igazi rózsák nyílanak.

Alföldeken majd nem gróf lesz az úr,
Dolgozó nép biz' majd nem koldul.
Meggzúnik az álszenteskedés,
Erőszak és gaz nyereszkesedés.

Mit ma szentnek tartnak porba hull,
S a dolgozók lelke lángra gyúl.
Igazságra tanítják a gyermeket:
Világ proletárjai egyesüljetek!

7.

Ha pirkad a hajnal, s elmúlt az álmod,
 Ébredj fel proletár, s élvezd a világot.
 Fújjad a kürtöket, itt van már az óra,
 Készülnek mindnyájan csatariadóra.
 Ha már a munkáért nem adnak kenyeret,
 Hiába fenyítéd öklöddel az eget.
 Fogjad a csákányod, amivel dolgoztál,
 Azzal szállj a síkra, azzal üssél-vágjál! ...

8.

Bárhova nézz már
 Perzselő testtel
 fölcsap a gép rád.
 Gyáróriások,
 Gőzkalapácsok
 éroplán zúgó
 autó a bűgó,
 mozdony a fúvó:
 Át kell, hogy gyúrja,
 át kell hogy fúrja,
 át kell, hogy törje,
 A lukat, a földet!
 Gép-rit-mus-ban
 bő, teli szájjal
 Csapjon a nótám:
 Hallod-e, hallod?
 percen a csákány ...
 Én tudom mi készül!

9.

Élünk!
 Mint maroknyi tőkéseknek
 Kiszolgáltattott páriák.
 Vagyunk!
 A korhadttársadalmi rend
 tudatos sírásói.
 Leszünk!
 Az osztály nélküli társadalom
 alapköve, habarcsa, építője.
 A minden dolgok lényegének
 első megértői.
 A jövő töretlen harcosai;
 A győzelemig!

10.

Hogy Isten nem: kormányok, a papok,
Nem, a hittől semmit sem várhattok.
És ha még sokáig hallgattok reátok,
Fogja meg lelkemet a fekete átok.

Csuhásai vagytok a kapitalistáknak,
Néztek ti bennünket birkának, marhának.
Szent jelszavak között rabszolgáknak adtok,
Papi csuhába bújt népbutítók vagytok!

Kalendáriumi rigmusok, verses időjósok

A hazai folklórban gazdagon virágoznak már a középkortól kezdve a kalendáriumi rigmusok. Ezek is az alkalmi költészet műfajához tartoznak, de egy részük naphoz, hónap-hoz kötött és bizonyos gyakorlati célokat is szemmel tart és tapasztalatokat is versbe ötvöz, hogy könnyebb legyen a tanulság megőrzése – írja Solymossy Sándor.²⁵ Az amerikai folklórban is nyoma van ezeknek. Azt ugyan nehéz kielemezni az időjósó rigmusokból, hogy az óhazai vagy Amerikai időjárásra vonatkoznak-e, de mindenesetre egy igen régi, népi hagyomány útját követik ezek megjelenítésével az amerikai-magyar Naptárakban. Új, minőségi elemként értékelhetjük az amerikai-magyar munkáslapok Kalendáriumi rigmusait, melyben a szerzők a munkásélet nyomorát érzékeltetik markáns motívumokkal.

Január:

Újév napja, ha világos,
A termés se lesz hiányos.

Pál napján, ha fúj a szél,
Nyomában már eső kél.

Meleg télhó, szeles tavasz,
Gyümölcsfa virágra havaz.

Február:

Gyertyaszentelőn még nincs vége a télnek,
Dudálását halljuk, az északi szélnek.

Szebb látvány a mezőn „éhes farkas”,
Mint mezitláb dolgozó munkás.

Tiszta gyertyaszentelő,
Jó lent, kendert ígérő.

Március:

Ha most a bárányok tánra kerekednek,
Áprilisban újra akolba rekednek.

Ha kelepel a gólya, a kakukk sokat szól,
Ez jelent meleg tavaszt, amit mi érzünk jól.

Ha a vadlúd jókor visszatér,
Ugyancsak meleg tavaszt ígér.

Április:

Április hava, hogyha dörög,
Nem lesz deres többé a rög.

Tibor napkor jön a kakukk,
S utána a csalogány,

Márknak napja, hogyha meleg,
Jó borban nem lesz hiány.

Május:

Május elsején a dér,
A gyümölcs jól megér.
Éjjeli fagytól nem lehetsz szabad,
Amíg Bonifác is el nem szalad.

Sok bort hoz a három ác,
Felhőt egyiken se látsz.
Derűs Petronella nap,
Magas és szép kenderet ad.

Június:

Az időjárást Medárd napja,
Hat hétig egyformán tartja.
Azt tartja a közmondás,
Füvet rág a Barabás.

János előtt eső áldásos,
Utána való pedig káros.
Keresztelő János után kakukk szava
Drágaságot, nyomort zúdítt a nyakadba.

Július:

Sarlós Boldogasszonynak a napja
Az esőt hat hétre itt marasztja.
Az első körtét csak Jenő püspök adja,
S a búzát a lábán a gazda ne hagyja.
Jakab napján derült ég,
Karácsonykor fagy és jég.

Szép idő Jakab napon,
Sok gyümölcs az ágakon.
Anna asszony reggele,
Ha hűvös, ne játsz vele.

Augusztus:

Eső szent Lőrincön,
Rontja a bort őszen.
Nagy Boldogasszony, ha derül,
Pincébe sok jó bor kerül.

Lőrinc s Bertalannak napja,
Az ősz képmását mutatja.
Nyárutó elején zivatar,
Mindvégig visszatér, s meg-megzavar.

Szeptember:

Kisasszony napjának az időjárása,
Négy hétig tart, s nem lesz semmi változása.
Lambert napján a tiszta ég,
Szár az kikeletet jelez,

S Máté napján, ha nem mosolyog,
Minden borod ecetté lesz.
Mihálykor az észak, s keleti szél,
Sok havat, s kemény telet ígér.

Október:

Dénes napján, hogyha esik,
Az egész tél mocskos,
S Gallusz napja, hogyha száraz,
A jövő nyár sem lesz lucskos.

November:

Novemberben, ha lombot látsz a fán,
Akkor lesz csak kemény tél igazán.

Ha Mindszentkor hideg,
Márton napja nem lesz meleg.

Hogyha nedves novembernek hava,
Abból ered a réti fű java.

December:

Zöld karácsony, fehér húsvét,
Az ínségtől meg, ritkán véd.

Karácsonyi hó, a vetésnek jó.
Ha karácsony nedves,
Az év nem lesz kedves.

Szent Lucának híres napja,
Naphosszát rövide szabja.

2.

Január:

Azt tartja a régi mondás,
Hogyha szépen csurran Vince,
Vért forraló, finom borral
Megtelik majd minden pince.

De a Vince csurranása,
Manap egész hasztalan már,
Beütött a „szent szárazság”,
Vizet iszik: bölcs és számár.

Február:

Boldogasszony napján a borz,
Ha tovább is lyukban marad,
Ne várjuk még egy-kettőre,
Sem a tavaszt, sem a nyarat.

Sok a borz itt miközöttünk,
Állandóan lyukban ülnek,
S azért nincsen becsülete,
Nálunk a magyar betűnek.

Március:

Március a tavaszt hozza,
S mikor eljő József napja,
Ekeszarvát a jó gazda,
Dalos kedvben kézbe kapja.

A Dongó is bontogatja,
Egyengeti gyűrött szárnyát,
És azt dongja, hogy potyásnak,
Szél zörgesse a bokáját.

Április:

Áprilisnak szörnyű módon,
Örvendenek a cigányok,
Szent György ha a hideg helyett,
Napsugarat nevet rájok.

Áprilisban a magyarok,
Szíve szörnyű nagyot dobban,
Nem is csoda, mert közöttünk,
Sokan vannak cigánysorban.

május:

Fagyos szentek fordulása,
Ha nem leszen dérrrel, durva,
Nagyra nyújtja leveleit,
Mindenféle virág s dudva.

De azért a jó tanácsot,
Olykor mégis észbe vegyed
És keserű lapuval is,
Ritkán töröld ki a szemed.

Június:

Péter-Pál a búzagalászt
Mégérleli szép sárgára,
Búzaöldet arató nép,
Hosszú sorban végigállja.

Legény s leány nekidőlnek,
A fürjet mind elriasztják,
Kereszt árnyán sok-sok legény,
Kiveri a tompa kaszát.

Július:

Az oroszlán hava szörnyen
meleg s a nap váltig ragyog
Azt mondják, hogy tán bükkfával,
Tüzelnek fönn az angyalok.

De a magyar a melege
Rá se ránt vagy nem ad sokat;
Jéghidegben is izzadt ő,
Bankároknál dollárokat.

Augusztus:

A Kisasszony hava forró,
Akárcsak a nagy szerelem,
Érik tőle a sok dinnye,
Meg a szőlő kint a hegyen.

Köztük sokan nagy hívei,
Bámulói a dinnyének,
Mint a dinnye a nagy fűben:
Ők is meglapulva élnek.

Szeptember:

Szent Mihálykor a pásztorok,
Kikapják a kommenciót,
Pajkos gyerek egyre-másra,
Veri fáról a zöld diót.

A Dongó is elvárná már
Ilyen tájon a *beteget*,
De sok magyar a potyáért,
Ugy veszked, hogy majd meggebed.

Október:

Hajdanában víg szüret volt,
Szőlőtermő magyar hegyen,
De manapság szegény magyar,
A hegyre csak sírni megyen.

Temetővé váltak immár
Szőlőhegyek, szilváskertek;
Vad... esztendőkre,
Mindent agyon szüreteltek.

November:

A Halottak napját ülik
Mindenfelé az emberek;
Sírokon a gyertyák égnek,
Szemekből csak a könny pereg.

Magyar földön állandóan
Könnyben úsznak sápadt orcák;
Holtak napja végig az év,
Temető az egész ország.

December:

A karácsony ünnepére
Készülődnek az emberek,
A napokat a tíz ujján,
Számolgatja minden gyerek.

Rövid napra a szeretet
Bekopogtat minden házba,
De azután szokott módon
Ütjük egymást fejbe, hátba.

3.

Január:

Proletár az évet didergéssel kezdi,
Szénbáró a szemet hozzá nem ereszti.
Arra jó a szén, hogy a palotát fűtse,
Munkást csak a munka, s a gond melegítse!

Február:

Február is tél még, s a proletár fázik,
Soványat ebédel, girhest vacsorázik.
Telepszik a gyáros a kandalló mellé,
S nem kéri, hogy másnak fűtött szoba kell-é?!

Március:

Márciusban búj ki kékje ibolyának,
Dolgozó örülhet a fűnek, a fának,
Azaz örülhetne, ha ideje volna,
Reggeltől-napestig, ha nem robotolna.

Április:

Tavasz van! Tavasz van! De te be vagy zárva!
Proletár, te rongyos! Proletár te árva.
Igád a nyakadban, szájadban a féked,
Amíg ez így marad, nincsen tavasz néked!

Május:

Májusban a csillag felszikkra az égre,
Eljön az ünnepnap, mely a tiéd végre!
Vacogtatja polgárt a jövő szellője,
Csendőrt küld, aki a csillagot lelője.

Június:

Kezdeté Péter-Pál arany aratásnak,
Siessünk aratni... aratni... de másnak!
Miénk volt a munka kínja, gőze, frásza,
Birtokos uraké minden szál kalásza.

Július:

Hűsölget a strandon Tökés úr és hölgye,
Neki ez az élet nem siralom völgye.
Hőségtől a munkás gebedhet felőle,
Azt mondja: tegyen el télire belőle!

Augusztus:

Dúsan az élelmet kiadta az asztag,
Termését ravaszul eldugja a gazdag.
Neki mind kevés az, amit a szép nyár ad,
Kezdi már srófolni a gabona árát.

Szeptember:

Neked nem jutott liszt, de jutott az úrnak,
Még a disznai is finomlisztbe túrnak.
Különben se egyél sok kenyeret kérlek,
Mert a teli hastól eldurvul a lélek.

Október:

Fakereskedőhöz orrodát ne told be,
Nyeszledt faporciód az erdőről hordd be.
Hogyha rajtakapnak fizeted a strófot,
Hogy van, hogy soha nem lopnak fát a grófok?

November:

Ölik már a disznót: tied visítása,
Nem rontja a gyomrod túlzásírozott kása.
Mikor tarts disznótort: nincs gondod miatta,
Az isten a disznót nem tenéked adta!

December:

Karácsony, ajándék, az se a te szakmád,
Amid van, a semmit, ajándékozgatnád?
Azon törd a fejed szent karácsony éjjel,
Hogy e ronda rendet hogyan zúzzad széjjel!

januártól-decemberig a munkásember gondjairól

Munkás családjának nem jut tüzelőre,
Gyáros úr „gondos volt”, vett szemet előre.
S azt mondja: „ha te is gondos lettél volna,
Kandallódba szintén befűthetted volna.”

Ugyanez a helyzet január havában,
Proletár még most is didereg javában.
Börzések zsebében a munkásvér ára,
Elruccannak kicsit a Riviérára.

Ludat nem hízlaltál, hát üres a konyhád,
De örülj! Tavasz lesz, a levegő lanyhább.
Simogattasd magad kikelet fényével,
S jóllakhatsz a tavasz édes reményével!

Nagy az elevenység ól körül és ólban,
Hogy neked semmi nincs, azt mondják: ez jól van!
Azt mondják az urak, attól lehet félni,
Hogy te a jó móddal nem is tudnál élni.

Május elsejével piros zászló lebben,
Érzed a jövődet szebben, melegebben.
Rendőrt is, csendőrt is, tart a tőkés készen,
Nehogy rá a május nagyobb bajt idézzen.

Pendül a kasza most, aratod az élest,
Földbirtokos nem tűr munkátlan henyélést.
Árnyékba kifekszik, arra hajszol téged,
S ő kap a kalászból, jókedvet, bőséget.

Ki eddig is pihent, most folytatja strandon,
Töri fejét kártyán, szerelmi kalandon.
Télben úgy, mint nyárban, te görnyedsz a gyárban,
„Nem tesz egy kis hőség kárt a proletárban”.

Van annak kinek van, asztagja, kazalja,
Isten az áldását, nem terád pazalja.
Nyavalyás hajlékod bámulja soványan,
Milliók munkáján, hogy' bíznak néhányan.

Kövért zsákban termés, közöd ehhez nincsen,
Uzsorások ülnek, minden földi kincsen.
Te hordod a zsákot, ezzel kell beérned
Ami a zsákban van, tilos abból kérned.

Görnyed az asszonyod rőzse alatt mélyen,
Gazdag viszi fáját kocsival kevélyen!

Erdőn fa, mezőn fű, csillagok az égen,
Tetőlet ez a rend mindent elvett régen.

Disznótorra készülsz? Ahhoz disznó kéne,
Vendéged az éhség, munkás téli réme.

Más tölti a hurkát, kolbászt is más aggat,
Téged csak a gond és nyomorúság szagat.

Ott, ahová vagyon bőven jutott részül,
Karácsonyfa alatt boldog újév készül!
Tudnod kell, ha szemed porontyodra téved,
Hogy öklöd hozhat csak boldogabb újévet!

Verses és prózai hirdetések

A verses és prózai hirdetések új műfaj igényére tarthatnak számot az amerikai-magyar folklórban. Csakis ott, azok között a körülmények között születhettek. A hazai irodalomban alig találni hasonlókra. Talán csak a Porter-sör verses hirdetései a századfordulón, vagy a Palma gumigyáráé említhető a 30-as évekből párhuzamként. Ott künn az amerikai nagyvárosok magyarok lakta negyedeiben a verses hirdetések szerepe többféleképpen értelmezhető. Úgy jöhettek létre, hogy a magyar kereskedők, szalonosok, pékek, szállítók, boltosok és még sokféle szolgáltatással foglalkozók, éppen nagy számuk miatt az Amerikában szokásos hirdetésekre szorultak, forgalmuk növelése végett: üzletüket, személyüket és árujukat kínálva. „A jó bornak is kell cégér” vezérmotívuma hazánkban is megtalálható mindmáig. A verses hirdetések többségét kollektív alkotásoknak minősíthetjük: a hirdető, a lapok szerkesztői, ahol a hirdetés megjelent, s az éppen jelenlevő vendégek, vásárlók közösen alakíthatták ki e verses rigmusokat. Izük-színük, vívőerejük van a legjobbaknak közülük. A magyarságra, s az óhazai emlékekre apellálnak szövegeikben. Elmondják, hogy a hirdető 48-as honvéd volt, vagy a későbbi hadjáratokban miként állt helyt; magyaros vendégbarátsággal fogadja honfitársait; jó nagy a szkuner nála; nem pihen a keze-lába, ha honfitársait kell kiszolgálni. Az átnézett amerikai magyar lapokban mind megtaláltuk ezeket a rigmusokat: tehát ez a műfaj általános volt a magyarok lakta negyedekben. Népdalok reminiscenciái, népdalsorok tűnnek fel e szövegekben. S elmondhatjuk, hogy szinte ez az egyetlen műfaj, amely nem hazai anyagok adaptációja, hanem kizárólag amerikai-magyar rátalálás eredménye. Anyagunkat a foglalkozások betűrendjében, s azon belül időrendben csoportosítottuk.

Bankár:

1.

Van folyam, van folyó, van patak, meg árok,
 Vannak bankárocskák és vannak bankárok.
 Annyi már a „bankár”, mint bolha a kutyában,
 De legtöbbször bankja, ott van a nadrágban.
 Hátán van a háza, kebelén kenyere,
 S ritka, akinek nem ragad a tenyere.
 Ezek rendre, sorra azt lesik, azt várják,
 Hogy elcsusztathassák a magyar dollárját.
 A dollár elgurul, a gyerek is tudja,
 Pedig hát a *money* ugyancsak nem kutya.
 Mert azt megkeresni fene módon nehéz,
 Beleizzad a test, belefárad a kéz.
 Aki megkeresi Braddoknak bankárját,
 Jó helyre teszi le keserves dollárját.
 Klein Izidort tudja, ismeri mindenki,
 Becsülik is sorra, nem is szidja senki.

Nem bankárocska ő, de igazi bankár,
Aki hozzá fordul, nem érheti azt kár.

Különféle boltosok, kereskedők

2.

A szegedi paprikának és a lipitói túrónak,
most már Pittsburg az igazi hazája,
Strasszburger Emil az importálója.
Imakönyv, olvasmány, pipa, dohány
és más hazai árú nem kapható oly
nagy választékban mint nála.

3.

Ripper Mihály boltja soha sincs bezárva,
Mint a mézeskalács fogy a fűszerszáma.
Kolbász és szalonna finom nagyon nála,
Senkinek sincs olyan pipája, dohányja;
Ki nála vásárol, soha meg nem bánja.

4.

South-Betlehemben híznak a magyarok,
Pirosodó arcuk, mint a nap úgy ragyog.
De hisz van, ki őket jó tejjel ellátja:
Preletz, kinek soha nem záp a tojása.

5.

Bagó Feri *stórjába*, de *stórjába*,
Veszek cipőt a babámnak lábára,
Van ottan még keménykalap,
Puha sapka, fehér ing,
Olyan ruhát árul Bagó,
Veszek tőle és a babám rámkacsint.

Bagó kománál vehetsz még,
Hózentrógert, *dzsek*nadrágot,
nyakkendő, aranyűrűt, vekkerórát,
a babámnak jegykendőt.
Bagó kománál vehet mindent a *mucucnak!*

6.

A harmadik utcán,
Van a Bornyász *stórja*,
Mindent, ami csak kell.
Ott megtalálhatja.
Van ott szivarszipka,
Meg selmeci pipa,
Durákozni való
Félig játszott kártya.
Zsebkendő, fuszekli

és jó dohányzacskó,
Lassan járó baba,
Gyerekeknek való.
Jó hosszú meggyfaszár,
Kávéházi pipa,
Négyes dohány, *kendi*,
Meg jó szájmuzsika,
Levélpapír, tinta,
Koverta, pénztárca,

Kesztyű és ceruza,
Meg kaszinó kártya,
Rizabadi papír,
Mind a legjavából:
Nem is olyan régen

Jött ki az országból.
S akinek fagyfaltra
Van talán szüksége,
Menjen el *stórjába*:
Van ottan négyféle.

Czir Pálnál a *Medicinen*
Van sokféle medicina.
Menjen hozzá kit hideg lel,
Vagy pedig reszket az ina.

7.

Szivar, dohány és cukorka
Van ám nála elég bőven,
De édestej is kerül még,
Pohárban is, meg köcsögben.

Szűcs Ferenchez fenn a dombon
Jó magyarok sokan járnak,
Néha torkot köszörülnek,
Néha meg csak figuráznak.
Mert Szűcs Ferenc tréfás ember,

8.

Árul szivart, dohányt, lottót,
De szemvíz is akad annak,
Aki a boltjába botlott.
S kinek lelkét bánat szántja,
Dongót is rendelhet nála.

A Kis János üzletében
Mindenféle jó kapható,
Hús, háj, tojás, magyar kolbász
Zöldség, fűszer, kanáltartó.

9.

Tudja meg az egész ország:
Van olyan juhtúró nála,
Hogy ki egyszer megkóstolta,
Hóttig egyre azt kívánja.

Pécsi János üzletében, annyi a portéka,
Kilenc utcán tele lenne, azzal minden véka.
Aki friss húst szeret enni, vásároljon nála,
S biztos lehet benne, hogy soha meg nem bánja.

10.

11.

Gáspár Vincét Toledóban,
Jól ismeri minden ember.
S nem is néz rá senki fia,
Haragosan, görbe szemmel.

Aki pedig nem ismerné,
Másfelől jött vándor magyar,
Keresse fel bátorsággal,
S mondja bátran: mit is akar.

Régi magyar üzletember,
Lackawannán Iván Sándor
Megpihenhet, felvidulhat,
Nála minden magyar vándor.

12.

Arrajáró magyar ember,
Ne kerülje el portékáját,
S hóttig soha nem feledi,
Iván Sándor barátságát.

Kiss Károly boltjában
Kapható sok minden:
Friss hús a javából,
S füstölt lóg a szegen.

13.

Tej, tojás és túró,
Zöldség, gyümölcsféle,
Vár ott a jóképű:
Magyar menyecskékre.

Tabacskó Andrásnak
Van olyan üzlete,
Hogy akár Pestre is
Bátran beillene.
Van abban a boltban
Mit szem és száj kíván,
Friss húsban, zöldségben
Soha sincsen hiány.

14.

Fűszer, liszt, borsó, bab,
Bors, paprika, sáfrány,
Annyi van ott, hogy majd
Leszakad az állvány.
Aki jól és olcsón
Akar mindent venni:
Ne feledjen hozzá
Bármikor bemenni.

borbélyok:

A legigazibb magyar borbély,
Magyar Mihály Bridgeporton,
amint a neve is mutatja.
Akit ő megberetvál,
azon még a tüzes istennyila,
se talál egy leszedni való
szőrszálat.

15.

Fedor János *bakarudi* borbélyterme, de fényes,
Ki odajár istenuccse, mind kényes.
Ott borotválnak meg engem simára,
Menyecskecsók csak úgy cuppan a számra.

16.

A hajamat kunkorgósra csinálják, de csinálják,
A *Kennedy* szőke kislány a kezemre mért vágyik?
Azért vágyik, mert Fedornál az arcomat
oly simára tisztítik,
Hogy arcomról a menkő is lesiklik, de lesiklik!

17.

Majzik Gyula borbély,
Híres *Medicinán*,
Elbámulhatsz pajtás,
A hajad nyírásán.

Simára borotvál,
Hej, jól is köpölyöz,
Hűn, te?!
M.Gy. szépészeti műtermében.

Hackdorfer a 75-ön,
Heroldon a szalon mellett,
 Megborotvál oly simára,
 Csókot kap a képed.

18.

A hajadat szépen nyírja,
 Bajuszodat kunkorgósan
 kicifritja.
 Ki, te?! H. Viktor.

19.

Magyarok, hozzátok szólok,
Bakarudi borbélysapban, ne várakozzatok.
 Gyertek fel a Woodhill Road *konerjára*,
 Leülhettek Fodor Esvény borbély asztalára.
 Megborotvál hamarosan,
 Mecifrit gyorsan,
 S végig mehetsz Bakarudján
 Nyalka magyarosan.

20.

Kovács Andy borbélymester
 Hajat vág és borotvál,
 Rosszul teszi az a magyar,
 Aki nála meg nem áll.

Jobbkézzel is, balkézzel is
 Ellátják ott a magyart,
 S nem lesz képén olyan a bőr,
 Mint, kit macska megkapart.

cigánybanda:

21.

Toledóban Virág János,
 Semmi jóban nem hiányos;
 Akad nóta mindenfajta,
 Hegedű, bőgő, meg gyanta.

És akit a hideg rázna,
 A nótáját kicifrázza,
 S az is ugrik ötöt-hatot,
 Aki talán félig halott.

Úgy lakzira, miként bálra,
 Szívesen megy a bandája.

cipész:

22.

Ökrös Sándor cipésmester,
 Valóságos ezermester;
 Kinek beteg a cipője,

Az tanácsot kérjen tőle.
 Mert megérti a parancsot,
 S *megfiksolja* a bakancsot.

órás-ékszerész:

Nem mind arany, ami fénylik,
Kiss György erről kezeskedik.
Az órája pontosan jár,
Ékszerköve gyémánttá vál.

23.

Javításokat, ha felvesz,
Jó munkát kapsz, nem veszítesz.
Karikagyűrűt is csinál.
Aranyadra hitelt kínál.

Arany, s ezüstneműt árul
Krusázt és nem aranyfűstöt,
Szép gyűrűt viselhetné,
Akár mágnás, akár püspök.
Karácsonyra széppel-jóval,
Telistele van a boltja:
Örülni fog aki nála
Ajándékát vásárolta.

24.

Jót kíván az embereknek,
S annak örül, ha mindenütt
Boldogsággal ünnepelnek.
Ki boldoggá akar tenni
Másokat a nagy estére,
Krusázt Mihály portékáját:
Vegye is meg, ne csak nézze.

Krusázt öreg Amerikás,
Negyvenhét év óta.
Nézegeti, hogy miért is,
Sántikál az óra?
Meg is javít minden órát,
Olyan biztos kézzel,

25.

Hogy azt többé tán a ménkű
Se verheti széjjel.
Közeledik a Szent Mihály,
Must folyik a hordóba,
Ilyenkor hát meg kell nézni,
Hogy is jár az óra?

szállodák, éttermek:

A „Magyar Ház” újra magyaré lett,
Most lesz benne csak igazi élet.
Juhász gazda vette meg a portát,
Mint a parázs, olyan tüzes bort ad.

26

Az igazi „Magyar Ház”-ban,
Úgy szól majd a nóta,
Ahogy nem szólt eddigelé,
Sok esztendő óta.

Ha jól akarsz enni-inni,
Akkor Grosz-hoz muszáj menni.
Mert ki egyszer nála evett,

27.

Annak a lelke is nevet.
Szántón termett jó borának,
Tüzétől a holt feltámad.

28.

Penkuch József a gazdája a „Petőfi Ház”-nak,
A magyarok majdnem egyig ónála tanyáznak.
Ki-ki tudja P.J. derék magyar ember,
Kedvderítő itala meg annyi, mint a tenger.
Kedvelője a nótának, és a tréfás szónak
S azonkívül terjesztője a vicces Dongónak.

29.

A Kossuth szálloda, ki van festve,
 Odajár az igaz magyar minden este.
 Jó magyar bort is kaphat, hazai szivart szívhat,
 S magyarosan mulathat minden este.

30.

Rákóczi Hotelnek jó magyar gazdája,
 Vendégét magyaros szokással kínálja.
 Aki nála nem tud szert tenni jókedvre:
 Nincs már annak jussa a földi életre.

31.

Junction Hotelben, gazda Bodnár János,
 Hotelja vendégben soha nem hiányos.
 A szíves barátság nem ritkaság nála,
 A magyart jókedvvel, szívesen kínálja.
 Kinek kedve szottyán, nézzen el Bodnárhoz:
 Ugyis ittmarad, ha nem kötik a bárhoz.

32.

Woodbridgen van Amerika legtisztább hotelja,
 Amelynek Galajda Pista a tulajdonosa,
 Valóságos minta szálloda.
 Étél, ital, szivar hej, olyan van nála:
 Hogy az embernek hét rőfre nyúlik tőle nyála.

33.

Bodi sohasem mégy fel a csillagos égbe,
 Ha be nem térsz Hagara-éttermébe.
 Hagara az csak egy a First-évnnyu közepén,
 Akihez bejár minden bányászlegény,
 Mert ott lehet enni, olyan velőscsontot,
 Amilyet Marcsuka is szeretett volna élvezni,
 De még nem is látott.

34.

Ne kérdezd, hogy merre az út,
 Ugyis megtalálod.
 Ha sötét van, ha világos,
 Akkor is meglátod.
 Különben is Mc Keesporton,
 Minden gyerek tudja,
 Hogy a Zámbo szállodának,
 Merre van az útja.

Annak, aki egyszer ott járt,
 Vágyik szíve vissza,
 Úgy mint aki odahaza
 Tisza vizét issza.
 Pedig bizony, amit itt kap,
 Nem a Tisza vize:
 Annál is jobb, biztosítlak,
 Kellemes az íze.

Olcso, tiszta szobát is kapsz,
 Ha szükség van rája.
 Nincs a Zámbo szállójának,
 A világon párja.

35.

Soha nem volt elrontója,
Szépnek, jónak a magyar,
Ha van bora, muzsikája,
Mindig dalolni akar.

Magdics Pálnak a korcsmája,
Semminek nincs hjával,
Cigányának a pofája,
Tele sok szép nótával.

Egy, kettő, kilenc, kilenc a száma
Ez a saját palotája.
A First Avenun, ha sétál,
És az útban, hogyha megáll,
Lépjén be a korcsmájába.

36.

Ha búskomorság megszállta lelkedet,
S nem lelsz semmit felvidíteni tégedet,
Térj oda be, hol a vidámság lakik,
S hol étellel, itallal mindenki eltelik.
Ez a hely Gyenge Gyuri étterme,
West-Indiana Avenue.

37.

Ha a munkától fáradtan
És talán már életuntan,
Haza ballagsz a Chapinen,
És semmihez kedved nincsen,
Térj be hozzánk pihenőre,

Meg egy kis frissítőre.
Egy kis sört, ki nálunk iszik,
És arra vesz még egy „kicsit”,
Nem érez már fáradságot:
De annál több boldogságot.

38.

Sütő Béla Toledoban,
Bővelkedik minden jóban.
És aki megfordul nála,

Nem kell annak tüzes kályha.
Melege lesz kívül s belül,
Mert barátság bőven kerül.

39.

Klajkó Miklóst Detroitban
Ismerheti minden magyar.
Holmi vacak apróságért,
Fültövet ő ritkán vakar.
Ismeri a magyar virtust,
Nemhiába Budán nőtt fel,
Ellátja a vendégeket,
Izletes, jó, magyar főzttel.

És akiben a búbánat
Kegyetlen nagy csomót kötött,
Kiűzheti hamarosan,
Hoffmán csöppel az ördögöt.

Kerekes és Gyuri
 Jó magyar legények,
 Szívesen fogadják
 Mindig a vendéget.
 Magyaros étellel,
 Telítve a tálak,
 Nem nyeli a vendég:
 Éh-tyúkként a nyálat.

Blumenthál Jenőnél,
 Magyar kaszinó van,
 Nincsen nála hiány,
 Soha tréfaszóban.

Záhn Palinál Buffalóban,
 Van ám gyógyszer bőven.
 Meggyógyulhat, kit forgatnak,
 Ágyon, lepedőben.

Ott született Murguly Gyula,
 Nagyecsedí láp környékén,
 Meg is állja így a helyét,
 A föld bármelyik vidékén.

Eőry Pál, jóbarátunk,
 Amerikát régen járja,
 De a magyar barátságban,
 Most is alig akad párja.

Boldis-nál a jókedv,
 Nincs lakatra verve,
 Barátsággal néz ő,
 A magyar emberre.

40.

Mert, akit szomjassá,
 Tenne ott az étel:
 Elolthatja szomját,
 Különféle lével.
 És akinek lelkét,
 Bánat sarkantyúzza,
 Nótáját, Lakatos
 Cefetül elhúzza.

41.

Kinek beszédközben,
 Kiszikkad a nyála,
 Torkát hamarosan,
 Ott meg is gyantázza.

42.

Nézzen be hát hozzá bátran,
 Aki szomjas, éhes,
 Záhn Palinál hamarosan,
 Ujra emberré lesz.

43.

Tsitzeli a barátságot,
 Megbecsüli a vendéget,
 Jól teszik hát, akik hozzá:
 Néha napján be-betérnek.

44.

Szereti a magyar embert,
 Megbecsüli a vendéget.
 Nem bánják meg, akik hozzá,
 Néha napján be-benéznek.

45.

Minden magyar ember,
 Ismeri Buffalóban,
 De a vidéki is
 Fürödhet a jóban.

fényképező:

Oláh Miklós Toledoban
Fényképező mester,
Soha nem megy ki divatból,
Ki neki ült egyszer.

46.

Olyan képet csinál róla,
Hogy öröm ránézni,
Minden kép az ő mesteri
Munkáját dicséri.

hentes-mészáros:

Toledo negyed lenne nagyon hiányos,
Ha ott nem lalnék most, derék Jakcsi János.
Örülnek is sorba a magyar menyecskék,
– De félreérteni valahogy ne tessék! –
Mert olyan darab húst, minőt a Jakcsi ad,
Nem igen pipált még ez az öreg világ.
Mészárszéke *nyitva úgy nappal, mint éjjel*,
Húsért a menyecske nem hiába mén el.
Húson kívül van még olyan fűszerszáma,
Hogy kilenc határon nem akadna párja.
Itala meg olyan, mint a csorgatott méz,
Jókedvet kap az is, aki tán csak ránéz.

47.

48.

Mitró János híres ember,
Habár nem nőtt nagyra,
Ő az, aki székében a húst,
Csonttalanul adja.
Ő az, aki megrendeli
A borjút előre,

Hogy ne legyen semmi csontja,
Csak húsa meg bőre.
Húson kívül mindenféle
Tiszta italt árul,
S tél idején gondoskodik,
Szénről is meg fárul.

49.

Palmerstonban örül majd az egész város,
Hogy Friedmann Vilmos ott a magyar mészáros.
Aki nála vesz húst, soha meg nem bánja,
Mert meghízik tőle, megnől a tokája.
Az arca csupa pír, csupa gömbölyűség,
Komoly valóság ez, nem pedig nevetség.
Egyre azt mondják ott a magyar menyecskék,
Hogy csak ránézni is igaz gyönyörűség.

50.

A Kaluzsa *bucser shapját*,
Mindenfelől látogatják.
Nem is csoda, hiszen nála,

Van a húsnak sok fajtája.
Készít olyan kolbászt, hurkát,
Hogy ki eszi, nyalja újját.

Olyan *luncsot* ehetsz bodi,
Izlik, ha adi Magocsy.
Tizenkét cent a *szték* ára,

Attól nem mégy föl a fára.
A *szkunera* ki van szabva:
Magyar hashoz bepásztivta.

A Terringer kolbászától,
Nem fog ki a kétség,
Egy adagot, ha beveszel,
Elmúlik az éhség.

52.

Van neki még hurkája is,
Az is olyan fajta,
Kortórynél jóllakott már
Belőle a Kajla.

Kardos Dánielnél,
Van minden jóféle:
Jó perzselt szalonna,
Hurka, s kolbász-féle.

53.

Hazai juhtúró,
Is van a javából,
S örül a *koszcimmer*,
Ki nála vásárol.

Köteles Sándornál,
Kolbász és szalonna.
Csak úgy mosolyog az
Üres éhgyomorra.
Van azután nála
Húsnemű százféle,

54.

Kenyér, tej, vaj, dió,
S minden fűszerféle.
Ki nála vásárol,
Annak jó lesz gyomra:
Nem költ patikára,
S nem szorul doktorra.

Páll Györgynél Trentonban,
Van hurka, szalonna.
Kolbásza után meg,
Sír a magyar gyomra.
Disznósajtja pedig
Csakhogy meg nem szólal,

55.

De el is van látva,
Mindenféle jóval.
Aki szereti a finom disznósajtot,
Említse meg neki a Dongó újságot.
S akárhol lakjék is, rendelését küldje
Páll Györgyhöz Trentonba:
A következő címre.

kuglitermek:

Johnstowni magyarok, el ne felejtsetek,
Svaltekhez nem menni, valóságos vétek.
Akinek a bánat nehezül mellére,
Kilökheti magát Svalteknél kedvére.
Mert hiszen Svalteknak van négy billiárdja,
Melyeknek Johnstownban dehogy akad párja.
Kinek még cipőjén a kavics vág sebet:
Vigye el Svaltekhoz és rögtön beheged.

56.

57.

Az eszébe jusson minden
Gavallér kölyöknek,
Hogy estéknént Marodánál
Jó nagyokat löknek.
S minden derék lökés után
Ugy hull a baba,

Hogy hárman is állítgatják,
Hirtelen haptákba.
Mert a kuglipálya,
Olyan patent nála,
Hogy az egész Toledoban,
Alig akad pártja.

58.

Megkezdődtek mindenütt a
Vidám kuglizások,
Toledoban Marodánál,
Gyűlnek a pajtások.

Mert ő nála a kuglizó,
Mint a tükör: fényes,
Aki nála lök a pályán,
Mind első legény lesz.

59.

Marodánál a kuglizó
Vigan kopog nappal-este,
Még a tükörnél is simább,
Ott a kuglipálya teste.

Aki nála derekasan
Ki-kilökdösgeti magát,
Nem fogdossa *ifju Lujza*, (*influenza*)
Annak soha izmos nyakát.

60.

Maroda Józsefnél
A kuglizó olyan,
Hogy a tükörsima
Jég csak meg se kottyán.

Nincs olyan kuglizó,
Hetedhét határon.
S olyan gyantázó sem
Akad minden bárón.

patikák:

61.

Fáj a fejem, fáj a hátam,
Fáj a lábam, mindenem.
Nem használ már sem az orvos,
Sem a gyógyszer énnemem.

Elköltöttem minden pénzem,
Nem használt a taktika,
Egy mentségem van és az a
„Vörös Kereszt” patika.

62.

Cleveland város Buckeye Roadján van a Vörös Kereszt,
Purgaretet hashajtónak onnan rendelhetsz.
Purgaret a *burdosházban* elkerülhetetlen,
Veres Kereszt gyógyszerertár, azért felejthetetlen.
A Purgaret gyorsan gyógyít, mindent kihajt belőled,
Rendelj bodi, isten uccse, megjön az egészséged.

Halál ellen nem volt, nincs is medicina,
De senkinek nincs oly nyavalyája, kínja,
Amelyre, ha mindent próbált már hiába,

pék

Cleveland városának
Van egy híres pékje,
Kinek olyan finom
Minden süteménye.

sörgyárok:

Különbet nem termel serfőző művészet,
Erről, hogy a legjobb hallod, tudod, érzed.
Légy üdvöz St.Louis, nevezetes város,
Amerikaszerzte híred általános.
Missouri államnak legrégebb sörgyára,
A te hírnevednek egyik erős vára.
Lemp Ádám ezelőtt majdnem 70 évvel,

A sörök királya
Csodás ízű árpalé,
Gyöngyöző millió buborék,
Száll benned az ég felé.

Napi munkád, ha kifáraszt,
Kedved borús, gond gyötör,
Erőd, kedved visszaadja:
A Szent István Porter sör!

szabó:

Már régi, ismert szabó,
Élelmes emberek fajtájából való.
Készít mérték után elsőrendű ruhát,
Házat, üzletet és házhelyet elád.
Állami közjegyző hivatala is van,
Ismerős magyarok felkeresik gyakran.

63.

Írt nem találna a Partos patikába.
New York városába, Second Ave. 160,
A patika száma.

64.

Hogy ki abból eszik,
Úgy érezi magát,
Mintha csak ó-hájjal,
Kenegetnék hasát.

65.

Nağy munkába fogott St.Louisban hévvel.
Célja volt mit aztán valósulni is lát,
Hogy a Lemp sör legyen a legjobb, legtisztább.
A Falstaff sör az, amely ezt a hírt elérte,
Hogy üdítő ital, s jó az egészségre.
A legjobb ser ez az! Mit minden ember vall,
Önnek s mindenkinek ajánlja Mr.Wall.

66.

Ízed pompás, színed csillog,
Mint a fényes drágakő:
Tebenned van az egészség,
Hosszú élet, öserő!

67.

Ön is, ha új ruhát akar majd varratni,
Házat vagy üzletet venni vagy eladni,
Keresse fel bátran, s biztos lehet benne:
Kiszolgálásával meg lesz elégedve.

muffoló (vagyis szállító):

Olyan a Nagy János *muffoló* szekere,
Hogy kismiska hozzá a Göncöl szekere.
Házibútort, gépet, legyen vasból, fából,
Kimuffolja, ha kell, ebből a világból.

68.

Kinek szüksége van bármiféle szénre,
Ellátja ő, ha tán ezer tonna kéne.
Ki meg belől fázik, forduljon hozzá,
Itala a holtat is életre hozná.

Géczy János *muffol*,
Mindent a nap alatt:
Házibútort, koffert,
Tornyot vagy házfalat.

69.

Kit ő *muffol* annak
Nincsen semmi gondja,
Mert a holmit, ha kell:
Piripócsig hordja.

Toledóban Molnár Imre
Muffol éjjel-nappal.
Akár a nagy társzekérrel,
Akár kisebb *trakkal*.
Elmuffol ő mindenfélét:
Ládát, bútort, gépet,

70.

Elmuffolja a házat is,
S benne a háznépet.
Akármilyen messze *muffol*,
Mégkérheti bátran,
Elmegy, akármilyen messze,
Ebben az országban.

szalonosok:

Messze földön nagy a híre
Juhász szalonjának.
Jó a bora, az emberek
Csodájára járnak.

71.

Mivel pedig régi dolog,
Borban az igazság!
Nagy vidáman méri Juhász,
Hogy sokan ihassák.

Bár az ember a fél országot bejárja,
Jó Stefán Andrásnak még sem akad párja.
Tele a pincéje, tele a hordója,
Soha nincs beütve a Stefán dugója.

72.

Mert a jó bort sokszor annyi ember kéri,
Hogy Stefán gyakorta kézzel-lábbal méri.
Nála szól a banda, ősi idők óta,
– Már a nagy kutya is tudja mi a nóta.

73.

Clevelandi Magyarok!

A közkedveltségnek örvendő Krajnyák János átvette az East Madison és Grand utcák sarkán levő nagyszerű új helyiséget, mely táncteremmel és kuglizóval van egybekötve. Ne feledje tehát senki, hogy Krajnyáknál ezután nemcsak inni és dalolni, hanem táncolni és kuglizni is lehet.

Aki Krajnyákhoz megy,
Sohase bánja meg!

Göre Gábor bíró úr, ha Clevelandba jön, a Krajnyáknál fogja eljárni a kállai kettőst!

Medicinen nincsen párja,
Krajnyák *szalonjának*,
Hova a legények borért,
Nem hiába járnak.
Sörért, borért, jó szivarért,
Szíves magyar szóért,
Kiki menjen el Krajnyákhoz,
Hol a magyar mindent kaphat,
Ezüstért, bankóért.

Veterán nótája

Nincsen annyi fényes csillag az égen,
Mint ahányszor eszembe jut énnékem.

74.

Hogy a földön nincsen olyan csárda,
Mint *Bricsporton* Ciglár Józsi kocsmája.

75.

Csárda a „Magyar Szabadsághoz”.

Megúnja a huszár az örökös békét,
Minek az ördög sem éri tán a végét.
S mivel ellenséget a szelek nem hoznak,
Az obsitos huszár felcsap kantinosnak.
„Magyar Szabadsághoz” címezve a csárda,
Amely mindig zajos, soha sincsen zárva.

S nem kell étlen-szomjan nézni a falakat,
Mert ital van bőven, s étel is megakad.
Kiket a városba bármilyen tatár hoz,
Nézzenek be bátran az öreg huszárhoz.
Étele magyaros, itala se lőre:
Aki abból iszik: huszár lesz belőle!

76.

Toledoban van egy magyar: Varga János,
Aki semmiféle jóban nem hiányos.
Korcsmája van, fűszert árul, friss húst is mér,
Mert kapható nála tüzelőfa és szén.
Meg nem csálná senki fiát, semmi kincsért.

Soha rossz szót nem mondott rá eddig senki,
Ha mondana, akkor Varga befüt neki.
Mert kapható nála tüzelőfa és szén
Szénért Varga nem egy, hanem négy lovon
mén.

77.

Ki ne tudná hírét Sákovics Pistának,
Kinek szalonjába a legények járnak.
A legények járnak jóféle italra,
Meg Mc.Kinley, Kossuth, s Havanna szivarra.
Kinek *muffolni* kell, elszállítja Pista,
Szenet visz, fát szállít, s mindent, össze-vissza.

Lorainban mai napság
Az a nóta járja:
Gyere pajtás nagyot inni,
Dobos szalonjába.

78.

Az itálnak minden cseppje,
Vérré válik benned,
Dobos bora halottba is,
Sokszor öntött lelket.

Bár az ember a földet bejárja,
Sehol sincs talán olyan csárda,
Mint amilyen van egy Wallingfordon,
Rászolgált, hogy csárda nevet hordjon.

79.

Bartók János a csárda gazdája,
El is kerül a házatájára
Minden egyes jóra való ember,
Rá mondani rosszat senki nem mer.
Magyaroknak régi jóbarátja,
Érdemjellel teli a kabátja.

Csarni János, kinek neve Fekete,
Derék ember, el ne menj hát mellette,
Jó magyarom anélkül, hogy betérnél,
A jó ital szebben szól a beszédnél.

80.

Virtusod lesz, ha italát bevetted,
Csarni bora megoldja a nyelvedet.
Aki nála egy-két italt bevágott:
Megölelné Csarniban a világot.

Jó Török Józsefnél, kies South-Bendben,
Soha nincs a szalon üresen, vagy csendben.
Mert jó magyar ám ő, habár neve Török,
Igaz, az itala mérges, mint a török.

81.

Erős, mint a magyar, s pogány, mint a tatár,
De a magyar azért ettől nem retirál.
Mert, ha egyszer Török Józsihoz belépett,
Elpusztít ott török, s tatár ellenséget.

Prascsákhoz magyar!

Akad e hát csak egy ember,
Braddock városában,
Aki ne lett volna eddig,
Prascsák szalonjában?
Aki nem volt, teremtuccse,
Mit se tud a jóról;

82.

Mert, ha egyszer Prascsák János
Kínált a jóból.
Még akkor is hozzá megyen,
Ha holt beteg volna.
Mert Braddockban nincs olyan hely:
Mint Prascsák szalonja.

Az ég alatt, a föld színén,
Nem mérnek olyan bort mint én;
Mert én Tokajból hozatom,
S mégis igen olcsón adom.

83.

A söröm meg finom, tiszta,
Száz évig él, aki issza.
Gyülestermem is készen áll,
S egyleteknek ingyen szolgál.

Neworkon van a Kossuth-szálloda,
 Nem is magyar, aki nem jár oda.
 Seiler Vendel annak a gazdája,
 Ki vendégét két kézzel kínálja.
 Italai óhazából valók,
 S szobáiban elalhatna egy gróf.

84.

Magyarom, ha betérsz *Ubricson*, Horváthnál,
 Akkora poharat még sohase láttál.
 Mert amit ő nevez kis sörös pohárnak,
 Az máshol beillik egyenest mázsásnak.
 Mit a pohárba tölt, az nem víz, nem lőre,
 Még a prezedent is ihatna belőle.

85.

Amboyban van az igazi szalon,
 Ahol magam, ejhaj! kimulatom,
 Hol a friss sör mindig csapon áll.

86.

Ott mulatok Csihay Nagy sógornál,
 Ha beveszek egy-kettővel nála:
 A lelkem is, hej! a csárdást eljárja!

Csingilingi csárda ki van feste,
 Vígán cseng a pohár, reggel-estve,
 Odajárnak a legények,

87.

Mert Gergácsék jó sört mérnek.
 Barátságban nincsen párjuk,
 Azért tele a korcsmájuk.

Becsali csárdának 710 a száma,
 Pohárcsengés ottan, hej, de vígan járja.

88.

Mert az italának messze nincsen párja:
 A csárda ajtónak nem rozsdás a zárja.

Danavár Istvánnál vígan szól a nóta,
 A csap nála a hegedű, a pohár a kóta.

89.

Aki nála be-betér, egy vagy két pohárra,
 Nem szorul az se doktorra, sem a patikára.

Toledoban végestelen végig,
 Majdnem minden házban kocsma nyílik;
 De mulatni nem lehet úgy másnál,
 Mint ahogyan a Jakcsi Andrásnál.
 Itala jó, tudja is a rendet,
 S nem mondja, hogy ördög vigye kendet.

90.

Harlemben van egy hírneves csárda,
Italának, ételének nincsen párja.

91.

Aki egyszer ott étkezett, ott mulatott;
Visszamegy, bár a világ végén lakott.

Holton utcán van a buzitai csárda,
Melynek Lukács Ferenc, a derék csaplárja.
Pincéjében annyi *mérges*, s más ital van,
Hogy megfúlna benne, valamennyi hal van.
Ne higyjék, hogy Lukács potyára iccézne,
Olyan hal kell néki, akinek van pénze.

92.

Rendbe hozakodik, aki betér nála,
Mert szomszédja borbély, s majd megborot-
válja.

Krózser Ignác borbély, s Lukács így ellátnak,
Nincsen nyoma rajtad egyetlen szőrszálnak,
Ha ők egyszer téged jól megborotválnak.

Magyarom, ha szomorkodnál,
Felvidulhatsz Kiss Sándornál.
A Kiss Sándor patikája,
Minden bajod kicurálja.

93.

Ha jó kedved csúcsosodik,
Nála csak megszaporodik.
Amit ő mér, az nem löre,
A lelked is táncol tőle.

Szunyog sógor az italt,
Két kézzel is méri.
De az ital árát kétszer,
De soha nem kéri.

94.

Kinek szívét Amboyban,
A bú keseríti,
Menjen hozzá és a bűját,
Szunyog nyakon csípi.

Azt a kutya Ponciusát,
Ennek a világnak!
Van e párja a világon,
A Joe szalonjának?
Mc.Keesporton, ha az ember

95.

A lábát lejárja,
Egész biztos, hogy a párját,
Sehol nem találja.
Aki hozzá járni nem mer:
Nem is igaz magyar ember.

Second *évnynun* véges, véges, végig,
A sört, a bort, de sok helyen mérik:
A sok között mégsincs olyan csárda,
Mint amelynek Hornyák a gazdája.

96.

Igaz magyar, szíves minden szója,
Italát meg nincs, aki megszólja.
Jól teszi mind, akik hozzá mennek,
S nem adják a pénzük *idegennek!*

Hankók *évnynun* végig, az a nóta járja,
Kósa szalonjának, hej! de nincsen párja!

97.

Gyere pajtás hozzám, soha meg nem bánod,
Félhóttan is tudom: a csárdást eljárod.

Amerikás-magyar szólások

A kivándorló magyarok, mint láttuk az előbbieken a munkában és munka után is együtt voltak, együtt éltek, ha csak a legkisebb lehetőségük volt erre; már csak a kezdeti nyelvi nehézségek végett is. Ezek a kollektív együttlétek a szóbeli hagyományok újraéledésének, kialakulásának „iskolái” voltak. Magyarjaink rendszerint csak a legnehezebb segédmunkákhoz, a legrosszabb munkahelyekhez jutottak. Művelődésük (– hiszen hazai irodalomhoz csak nehezen jutottak – a szervezett munkásokat leszámítva) csak az angol nyelv valamelyes megismeréséig terjedt. Minden magyarulta városban számos magyar lap, újság, folyóirat és egyéb magyarnyelvű kiadvány jelent meg, s e lapok szívügyüknek, hivatásuknak tekintették az ottani magyarság kultúrálódásának segítését. E lapok jó érzékkel ápolni kívánták az óhaza hagyományait, amelyekben mindig nosztalgikus érzések domináltak. A szerkesztők felkérték olvasóikat, hogy a lakóhelyükön történt kisebb-nagyobb eseményekről számoljanak be a lap hasábjain. Főleg a humoros történeteket kedvelték. Nem nagy dolog ezek: félreértések, itales fővel elkövetett baklövések, s az élet mindennapi eseményei jelentették e történetek magvát. A lap összegyűjtötte az egy-egy vidékről valókat és csokorba kötötte, kissé *megfiksolta* és közreadta ezeket. A lapok útján azután e kis történetek eljutottak más vidékre is. Így kerültek bele egy körforgalomba és a mindig szükséges közösségi csiszolás után ismét visszakerültek a lapokhoz: nehéz életükbe, munkájukba egy kis fanyar mosolyt lopva.

Solymossy írja²⁶: „Minél kezdetlegesebb, naívabb a lélek, annál több benne a hajlandóság a jókedvre, nevetésre... A mi köznépünk szintén többet nevet, ha mégoly sanyarú életkörülmények között is, mint az e tekintetben agyonfegyelmzett művelt elem. Elég neki annyi, hogy valamit észrevegyenek, ami megszokott, mindennapos életberendezésüktől eltér, amennyiben rájuk nézve nem félelmetes, vagy ártalmas, nyomban furcsának, félszeg gyarlóságnak tekintik, amin nevetni lehet. Ezzel velejár, hogy törekszenek is ilyen alkalmakat felidézni. A népünknel oly jellemző hajlandóság egymás között az évődő dévajságra, kötődésre – e hajlamból fakad.”

E hajlam különösen feltranszformálódott az amerikás, igencsak különleges körülmények között. Ott még jobban kiütköztek magyarjaink félszégesei, ügyetlenségei, amelyeket azután tréfává csiholtak, alakítottak. Különös előszeretettel mesélik újra egymásnak a hazai szólásokat, a humoros történeteken át is visszaemlékezve az óhazára. Anyagomat két részre bontottam e műfajban. Előbb az Amerikában keletkezett szólásokat közlöm a helynevek sorrendjében. Utánuk az óhazai anyagot, megyénként, s szintén a helynevek betűrendjében.

Hoffmann Géza, az amerikai magyarság jeles ismerője is felügyelt ezekre az élcekre, s arra, hogy miképp jutnak nyilvánosságra és terjednek el a magyaroklakta *plézeken*:

„Az amerikai magyarok a népköltészetnél őszintebben nyilvánulnak meg a humorban. Az élceket az olvasóközönség küldi be a lapoknak: gondolatviláguk hű tükre tehát. Egyrésziük érzékes, bizonyos esetekben kétértelműségek fűszerezik a mondókákat, túlnyomó részét azonban ártalmatlan, kissé nehézkes és naiv humor jellemzi. Az amerikai-magyar a szokatlan környezetben ügyetlen, s a viszonyok nem ismerete folytán szorult helyzetbe jut: ez a rendes tartalom, mely mulatságos, irónikus életképet ad, de nem a meg-

szokott értelemben vett élcet. Csattanóra hiába várunk. Nagyon jellemző képek ezek az amerikás magyarság életéből.”²⁷

De nézzük, hogy egy ilyen, az olvasók által beküldött szólásokat és egyéb folklóryanagot közlő lap (közel 30 éven át szolgálta derűvel, humorral az amerikás magyarságot) miként fogalmazza meg olvasói számára, s nekünk utódoknak, kutatóknak, a maga küldetését:

„Adjon Isten a magyarnak jó napot!

A Dongó egész váratlanul nyitotta ki szárnyait, hogy berepülje Amerika magyarlakta helyeit, elhintvén a jókedv csiráit. Testet-lelket ölő munkában keresi a pénzt a magyar Amerikában. Szüksége van a derűre. A Dongó kidongja az amerikai magyarság fatyúhajtásait is. Beszárnyalja a Dongó Amerikát, összeszed minden szepet és vidámat. Széthordja azokat. Zsinórmértéke az oszthatatlan igazság lesz...²⁸”

Jómagam, 1971-ben, az Ethnographiában²⁹ közöltem néhányat e szólás-mondások közül, bizonyos elméleti következtetéseket is meghatározva. Folklór jellegüket alátámasztja, hogy a néhány alaptémára: százával születtek változatok az egymástól távoleső vidékeken. Igen gazdag a szólásmondásokban megnyilvánuló nyelvi leleményük. Pl. a címadó „New Jerseyt”-t – Nyúl Győzi-nek fordítják, ferdítik, ejtik, mert ennek magyarul is van értelme. Számos hasonló nyelvi leleményt figyelhetünk meg az amerikás-magyar folklórban, amelyeket külön szótárban oldunk fel. (Számos népszokást is megörökítettek a szólás-mondásokban – ezeket külön nem is közöljük.) Miután a teljes szólásanyag a Dongóban jelent meg, a lap címére itt nem hivatkozom külön.

1.

A bableves

A zöld-gringó – miszisz a szomszéd amerikai miszisznek el akarta magyarázni a bableves készítésének módját. Azt is el akarta panaszkodni, hogy nem tud ecethez jutni, amely kellene a bableveshez, és így adta elő a dolgot: *Maj madar ólkontri viniger, mi áre nó viniger.* (*My mother old-Country viniger, we are no viniger.*) Tehát: Anyám, otthon ecet, mi nem vagyunk ecet.) A bevándorló eleinte az *én-t* és a *mi-t* I és We helyett „mi”-vel fordítja.

1910. ápr.15. p.2.

2.

Besorozták, mint a bagóvári bodit.

A bagóvári bodi alaposan felöntött a garatra és jókedvében regrutának gondolta magát. Beállított a boltba és pálinkát kért a miszisztől, mivelhogy őt besorozták katonának.

Ha valaki virágos kedvében méri az utcát, ráolvassák: ***

3.

Ez is elsírta a beszédet

Az egyik plézen nagy ünnepély volt és az egyik miszisz belefogott a szavalatba, de

sehogy se tudott boldogulni. Végre valaki a háta mögé állt, de így sem ment a dolog. Végül szegény *miszisz* az elfogultságtól elsírta magát.

– Ha valakit hirtelenül elfog a sírás, e helyen rámondják: ***

1913. jul.1. p.2.

4.

Gyere csak Májk, mi van itt?!

Az egyik *burdosházban* nem tudott aludni a *bodi*, kiment tehát beszélgetni az ott lakó *miszisszel*. Olyan jól elbeszélgettek, hogy el is aludtak. Mikor reggel a ház *miszisz* felkelt s rájuk talált a konyhában, bekiáltott a *miszternek*: Gyere csak *Májk*, mi van itt?

Azóta e helyen ez szólásmondássá vált.

1909. szept. 15. p.2.

5.

Megsíratta, mint a Miszisz az újságrendelést!

Egy jóra való magyar bányász megrendelte az utazó ügynöktől az újságot, hogy ne kelljen mindig kölcsönkérni. A *miszisznek* azonban nem tetszett, ez a szerinte pénzposcékolás és az ügynök után eredt, hogy adná vissza a pénzt. A világ azonban még nem látott olyant, hogy az újságügynök valaha is visszaadta volna az előfizetést. Hasztalan sírángozott, átkozódott a *miszisz*, végül mikor látta, hogy minden hiábavaló, nagykeservesen sírni kezdett.

Most, ha ott, valaki nagyon sajnál valamit, rámondják: ***

1911. nov. 1. p.2.

6.

Reszket, mint a pap lába!

Az egyik amerikai magyar lelkésznek az a szokása, hogy *reszket* a lába, pedig még fiatal ember. Egyszer megkérdezték tőle a *reszketés* okát, s ő azt felelte, azért *reszket* a lába, mert éhes.

Most, a környéken, ha valaki panaszkodik, hogy éhes, rámondják: ***

1911. szept. 15. p.2.

Akron, Ohio

7.

Elment a hangjuk, mint az akroni bodiknak!

Három akroni *bodi* újév napján elhatározta, hogy lánykérőbe megy. A szerepet úgy osztották ki egymás között, ha a görli valamelyiknek kosarat ad, akkor a másik kéri meg. Jól bepálinkázva érkeztek meg a lányos házhoz, de mire beléptek a gazdához a szobába, a köszönésen kívül egy kukkot sem tudtak szólni. Persze erre a lány kiadta a kosarat mindhármuknak, mert neki nem kell az olyan ember, aki lánykérőbe megy, s nincs hangja.

– Azóta, ha valaki belesül a beszédbe Akronban rámondják: ***

1915. jan. 15. p.13.

8.

Hoppon maradt, mint az akroni bodi!

Két akroni bodi csirkepaprikásra éhezett. Elmentek a market-re hízott csirkét vettek és elvitték az egyik misziszhez, hogy készítse el nekik másnap reggelire: jó *hazai módra*. Megjelent reggel az egyikük, még a nyála is csurgott, de leesett az álla, mikor megtudta, hogy a csirkét még az éjjel megette a miszisz és egyik *bodija*. De szólni nem mert, csak *gudbáj* nélkül távozott.

– Most, ha valaki A.-ban alaposan felsül, ráolvassák: ***

1915. jul. 1. p.2.

Allentown, New Jersey

9.

Ez is karikát dobál a drótygyárnál!

Allentownban azzal mulatnak a munkanélküli magyarok, hogy egész nap karikát dobálnak, és a misziszek, mikor este hazamennek a szivargyárból, felváltják a Mr.-ket és alig várják, hogy a drótygyári racsmaduj meggyújtsa a lámpákat: lássák merre kell dobni a karikát.

– Aki munka nélkül van az A.-i magyarok rámondják: ***

1921. szept. 1. p.2.

10.

Ez is drágán licitált!

A.-ban farsangi bál volt és a rendezők holmi apró bábukat vettek, hogy ellicitálják az egylet javára. Licitáltak is a bodik, s az egyik már 4 dollárt ígért, de csak rajtahagyta az előzőn a licitet. A másik bodi aztán olyan bánatos lett, hogy leitta magát a „ködmönlével” és az orrán járta a csárdást.

– Ha valaki drágán vesz valamit, A.-ban ráolvassák: ***

1922. márc. 1. p.2.

Alliance, Ohio

11.

Kizárják, mint a marhát a gyűlésből!

A.-n az egyik magyar egylet a havi gyűlését tartotta. A jegyzőkönyv felolvasása után az elnök felteszi a kérdést, hogy kinek van kifogása a jegyzőkönyv ellen? A csendben valaki hangosan elszólta magát: – Hé, komám, eladtam a kicsi teheneiket! – Nagy nevetés támadt erre, s az elnök dühösen így szólt: – Elnöki jogomnál fogva a marhákat kizárom a gyűlésből.

– Ha A.-n valaki elszólja magát, rászólnak: Hallgass, mert: ***

1912. szept. 15. p.2.

12.

Vigyázz, mert lefényképeznek!

A.-ból két bodi elment Carterba, hogy képet csináltasson. Ott összetalálkoztak

más bodikkal és egy kocsmába léptek be italozás végett, hogy annál vidámabb legyen a képük. A vége az lett, hogy összeverekedtek, amire jött a *police* és elkísérte őket a fotografúshoz, ahol is 5 dollárba került a fotografálás, amelyhez elég savanyú képet vágtak a bodik.

– Most, ha valakiben A.-ban nagyon ágaskodik a virtus, rámondják: ***

1912. okt. 11. p.2.

13.

Megbukott, mint a hatszobás bodi!

Csődbe ment az A.-bodi. Mikor a hitelezők megkapták az erről szóló írást, rettenetes haragra gyulladtak, mert tudták, hogy a bodi nem a fejére bukott, hanem igen okosan a belső zsebére, ahol a pénzét elrejtette a hitelezők előtt. Kívántak is neki annyi jót, hogyha hat szobás lakása lett volna, akkor sem fért volna bele.

– Most, ha valaki A.-n nem fizeti ki az adósságát, bár pénze van, rámondják: ***

1914. ápr. 1. p.2.

14.

Sikerült, mint a poloskairtás!

Az egyik A.-i Mr. még az óhazában úgy akarta a patkányokat a pincéjéből elűzni, hogy bivalybormyút vezetett le a pincébe, hogy az egye meg a patkányokat. Itt Amerikában is ehhez a módszerhez folyamodott és fehér borjút vezetett fel az *aptészre*, egy üres szobába, hogy irtaná ki a poloskákat. A borjú megijedt az emeleten és bőgve rohant a szobában, s a Mr. azt hitte megkezelte már a poloskákat. Három nap múltán felment az emeletre: hát a szoba tele poloskával a borjú meg dögöltten fekszik; mert per sze enni nem adott neki.

– Azóta a környéken, ha valaki alaposan felsül, rámondják: ***

jan. 15. p.2.

15.

Lógnak a kilenc kötelek!

Az A.-i bodit nagyon elfogta a szavazási vágy okt. 6.-án, mikor minden jó magyar embernek szavazni kell. Tanulta is a mondókáját, de közben a bátorság mián alaposan beszivott a mérgesből. S amikor a gyászünnepegre ért csak ennyit tudott mondani:

Lógnak a kilenc kötelek,
melyre engem felkössenek,
hogy ne igyak annyi mérgest,
s a jövő okt. 6.-án, hogy jobban szavazhassak.

Azóta mondják A.-n, ha valaki berúg és belesül a beszédbe: ***

okt. 15. p.2.

16.

Vendégfogat csináltatott mint az alliancei bodi!

Bált rendezett az A.-i magyar egyesület a magyar hadiözvegyek és árvák javára. Ezen annyira felbuzdult az egyik bodi, hogy arany óraláncát is felajánlotta a sorsolásra. Elérkezett a sorsolás napja, s kiderült, hogy a bodi eladta arany óraláncát és árért aranyfogakat csináltatott. De ez őt nem zavarta: evett-ivott, majd verekedni kezdett: de egy nagy nyaklevestől a vendégfogai mind kihulltak.

– Azóta, ha valaki, amit ígér és nem tartja meg, rámondják:***

dec. 15. p.2.

17.

Hálás volt, mint az alliancei farmer!

Egy A.-i farmer szekerére ült, hogy megkeresse szokott szalonosát, s ott leigya magát. Rövid idő alatt ez sikerült is neki. Bár nagyon tartott kardos feleségétől, s nem mert ilyen állapotban a szemé elé kerülni. Kis idő múltán megérkezett két barátja s látva a bodijuk állapotát, felültették a szekerére és hazaindultak vele a farmjára. A hideg levegő kijózanította a bodit, aki dühösködni kezdett, hogy miért kíséretetik őt, mikor színjőzan és lekevert 1-1 hatalmas pofont a bodijainak.

– Azóta, A.-n, ha valaki szivességért hálátlansággal fizet, ráolvassák: ***

1915. jan. 15. p.13.

18.

Kicsérélte, mint az alliancei bodi az aranyláncot!

Amióta a nagypocsolyán túl dühöngve dúlnak a csaták, az amerikai magyarság – az özvegyeken és az árvákon próbál segíteni. Mint minden magyarultka plézen, úgy A.-n is mulatságot rendeztek e célra. Egy nagybajúszú bodi az aranyláncát ígérte ki-sorsolásra. Mire azonban a multság napja elérkezett, a bodi eladta az aranyláncát és az árát bevette mérges alakjában.

– Most, ha valaki ígér valamit és nem adja meg, A.-n, rámondják: ***

jan. 1. p.2.

19.

Szindarabot játszott, mint az alliancei Mr!

Az A.-i bodik elhatározták, hogy a diplomájára eljátsszák a „Cigány” c. népszínművet és ehhez mindenki járuljon hozzá legjobb tehetsége szerint. Az egyik bodi verte a mellét, hogy most majd ő megmutatja; főszerepet harcolt ki magának, a feleségének, s a lányának. De próbára nem jártak, csak otthon olvasták a papírról a szerepeket. A rendező ezt végül is meguntta és másra osztotta ki a szerepeket. Ekkor a Mr. lázítani kezdett, hogy ne menjen senki az előadásra. A szindarab bemutatója mégis jól sikerült, s a dicsekvő Mr. sokáig nem mutatkozott.

– Most, ha valaki nagyon dicsekszik A.-n rámondják: ***

1916. máj. 1. p.2.

20.

Agyonverték, mint Alphán az esernyőt!

Az egyik A.-i miszisz a ház előtti porcsón felejtette a kifeszített esernyőjét, amit a szél kivitt az utcára. A bodik azt hitték, hogy a kutyák valami tolvajt ugatnak. Az egyik az ablakon kinézve látott is valami feketeséget. Kiadta a vészjelet és a bodik kövekkel, botokkal megtámadták a tolvajnak vélt esernyőt, s darabokra törték a jámbor jószágot.

– Azóta is járja a mondás a környéken:***

1909. jun. 15. p.2.

21.

Sékhenszet sem adott, mint az alpai bodi!

Komédiások jártak A.-n. Volt köztük egy bírózó is, aki felszólította a közönséget, hogy aki kiáll vele és legyőzi, 20 dollár jutalmat kap. Egy kistermetű bodi szíve is megdobbant: a 20 dollár is valami és a dicsőség se kutya. Kilépett a porondra, ledobta a lajbiját, s a markába köpött. De a mérkőzés nem tartott sokáig, mert a komédiás úgy odanyomta a padlóhoz, a bodit, hogy annak a szeme is düledt bele és még kézfogást sem fogadta el a komédiástól.

– Ha most valaki nagyon megharagszik valakire, A.-n rámondják: ***

1914. jun. 15. p.2.

22.

Nyulat nevelt, mint az alpai bodik!

Két a.-i bodi házinyulat, s ezek élelmét a farmeroktól lopott lóherével vélték megoldani. A farmer megunt a dolgot, a fiával megleste őket, és alaposan elpáholta a lóhere-tolvajokat.

– Most, ha valakit rossz cselekedeten fognak és elverik, rámondják: ***

1915. febr. 1. p.2.

23.

Ennek se kukorékolnak!

Az A.-i misziszek kakast vettek, de este a sötétben elrepült az egyik miszisz kakasa a nagy osztozkodás közben. A kárvallott szörnyen sápítózott, hogy ki fog néki kukorékolni ezután?

– Ha valaki nagyon panaszkodik némi kár miatt, az a-i magyarok rámondják:***

1920. júl. 1. p.13.

24.

Itt is kopogtatni kell!

Alphán az egyik Mr. kiadta a parancsot, hogy az ő házába csak kopogtatás után szabad betérni. Nagyobb nyomaték kedvéért cédulát tett ki az ajtóra angolul és magyarul a kopogtatás végett. Egyszer csak arra kerül egy bodi, aki se szó, se beszéd benyitott. A Mr. ránézett: – Nem tud olvasni? – A bodi kijelentette, hogy olvasni ugyan nem tud, de

a kitett céduláról azt vélte, hogy ki akarják árendálni a házat.

- Most ha valahol *for rent* cédula van a házon, az itteni magyarok rámondják:***
ápr.1. p.11.

25.

Nyúl-Győziben rámondják: Ez is malacot ment venni!

Az egyik A.-i Mr. násznap volt és úgy bedurrantott a lakziban, hogy másnap reggel a miszisz örömmel jelentette neki: – No, apjuk malackát akartál venni, de már nem kell.

- Aki nagyon becsicsent A.-n, arra rámondják: Ez is malacot ment venni!

1923. jun. 1. p.14.

Ashland

26.

Ne tanítsd ugatni a kutyát!

Ötven centért kutyát vett az A.-i Mr. A kutya úgy megtetszett a bodiknak, hogy áldomást csaptak az örömére: két nap két éjjel mulattak s az egyik bodi kisütötte, hogy ánglius kutya ez: nem tud magyarul ugatni. El is határozták, hogy megtanítták a kutyát az ugatásra. A Mr. végre megelégelte a dolgot, s rájuk szólt, hogy ne bántás már azt a drága kutyát. Az egyik bodi visszaszólt, s a vége az lett, hogy csaknem *muffolnia* kellett a kutya miatt.

– A környéken, ha valaki nagyon tanítani akar mást és csúfot vall a tanítással, rámondják:***

1913. szept. 15. p.2.

Aurora, Pennsylvania

27.

Elbúcsúzott, mint Gazdag!

Aurorán eszébe jutott Gazdag Jóskának, hogy hazamegy az *ókontriba*. A többi bodi pedig, miután Jóskának a zsebe is tele volt, búcsúáldomást követelt. Négy hordó sört ütöttek csapra, volt tánc, muzsika, nóta: három nap–három éjjel mulattak. S csak másnap derült ki, hogy Joe nem fizette ki a ceppet. Feljelentették, elfogatási parancsot adattak ki ellene a *klájernél*, de minden hiába volt, mert a hajó elment, s így a bodiknak kellett kifizetni a mulatság árát.

- Most, ott, ha valaki fizetés nélkül megy el, rámondják:***

28.

Ez is pomádénak érzi a tyúkszemirtót!

A-n az egyik bodi nagyon szerette magát a tükörben nézegetni. Meg is volt elégedve magával, csak a haja nem állt úgy, ahogy szerette volna. Ugy vélte „elnézi” majd a miszisz hajkenőcsét. Igen ám, de elvételte a dolgot és a hajkenőcs helyett a tyúkszem-

irtót „nézte el” s ezután erősen hullani kezdett a bodi haja. Egyszer aztán megmutatta a dobozt egy másik bodinak, aki el tudta olvasni az utasítást angolul. Így tudták meg, hogy mit használt a bodi.

– Most, ha a környéken valaki összetéveszti a dolgokat, rámondják:***

1921. márc. 1. p.2.

Avella, Pennsylvania

29.

Ez is hamar visszajött, mint az avellai bodi!

Szörnyen adta a bankot A.-n egy zöld bodi, akinek rettentő nagy volt a „mérnöki tudománya”. Kiszámította, hogy a Karpathia hajó be tudná rántani Fiumét a tengerbe, ha pedig két hajó egymásnak menne, akkor San Franciscot belelöknek a Tiszába. S ráadásul a bodi mindenkit lebutázott. Egyszer aztán egy markos *májner bodi* megunta a hengegését és odaütött neki ahol az orra kinőtt. A zöld bodi kapta a táskáját és elindult az állomásra jegyet váltani egész Missisipiig, de nem értették a gagyogását, mire visszament a házhoz ahol az egyik bodi megkérdezte: – Mi az, már visszajöttél?!

– Ha valakinek nem sikerül valami, a környéken rámondják:***

1922. jan. 1. p.2.

Barton, Ohio

30.

Ez is fel akarta szedni a vasutat!

Az egyik bartoni Mr. igen szerette az itókát, főleg, ha potya volt. Egyszer a környéken volt lakziban és alaposan felöntött a garatra. Hazafelé mentében olyan virtuos lett, hogy az orrával akarta felszedni a sineket. Mivel azonban az orrán kevesebb volt az acél, mint a sinen: alaposan lejött róla a bőr.

– Ha, B.-ben valaki részegen beveri az orrát, rámondják:***

1912. máj. 1. p.2.

31.

Elhúzta a lovat!

Bartonban az egyik Mr.-nek jó lova volt. Büszke is volt rá. Az egyik bodi, aki szeret dicsekedni az erejével, azt mondta neki, hogy fogadásból elhúzza ő azt a híres lovat. A Mr. rászólt a paripára és a másik pillanatban a bodi úgy szántotta az orrával a földet, mint a legjobb Olivier eke.

– Most, B.-ben, ha valaki nagyon dicsekszik az erejével és kudarcot vall, rámondják:***

1913. okt. 15. p.2.

Baxter, West Virginia

32.

Nem jutott neki sódar-lé!

A baxteri bodi beállított a fairmonti restaurantba és nagybüszkén sódar-levest rendelt. Csakhogy nagy lett a bánata, mert nem volt a háznál sódarlé. Lehorgasztott fejjel ment vissza otthonába és elpanaszolta, hogy F.-ban még sódar-lé sincs a restiben.

– Most, ha valaki nagyon epekedik valamiért, B.-ben rámondják:***

1914. febr. 1. p.2.

33.

Megy beverni a szöget!

Baxteron az egyik bodinak nem ízlett a munka. Gondolta, hogy hazamegy és elszopogatja az eldugott mérgest. Hazatérőben összetalálkozott a básszal, aki kérdezte, hová megy? A bodi megijedt és hirtelenjébe azt mondta, hogy egy szög áll ki a cipőjéből, s azt megy beverni otthon...

– Ha valaki nagyon igyekszik italozás ügyében, B.-ben rámondják:***

1915. dec. 1. p.2.

34.

Magyar irodalmat terjesztett, mint a baxteri ügynök!

Az egyik amerikai magyar lap élelmes ügynöke felkereste a b.-i magyarokat, hogy a magyar irodalom termékeit terjessze a honfitársak között. Munkáját úgy kezdte, hogy feldicsérte a saját lapját és lepocskondiázta a többit. Még azt is megígérte, hogy az ő lapja ingyen közli a hirdetéseket. Néhányan beugrottak neki, amitől olyan jókedve támadt, hogy elkezdett „Magyar Miskásan” viselkedni. Majd megnyugodva, a házigazdával a plakát szón vitatkoztak, s közösen kisütötték, hogy az annyit tesz-mint, nem szabad. Egy bodi erre rásütötte a tudatlanságát, mire a többiek jól kinevették.

– Azóta ott, arra, aki bolondot beszél, ráolvassák:***

1912. márc. 15. p.4.

Beaverfalls, Pennsylvania

35.

Meg akarta enni, mint a b.-i bodi a másikat!

B.-n az egyik vasgyárban 5 magyar is dolgozott. Az egyikük régi munkás és jól keres. Ezért aztán a fejébe szállt a dicsőség, s amikor az egyik magyar odaszólt neki valamit, nekirohant dühében; de a másik, – ahogy a közmondás is mondja – engedett? s így minden rendben jött, de az ott dolgozó amerikai munkások megbotránkoztak a viselkedésén.

– Most, ott, ha valaki oktalanul nagy méregbe jön, ráolvassák:***

1912. ápr. 15. p.2.

Ráfizetett, mint a b.-i bodi a pénzére!

B.-n az egyik magyar háznál kisütötte egy bodi, hogy a kuferjéből eltűnt a pénze. (7.75 dollár) A másik öt bodi szabadkozott, hogy mit se tud a pénzről. De a bodi csak elment a *klájer*hez és *komaságba* hívatta a bodikat. A bölcs *klájer* úgy döntött, hogy az öt bodi fizet 4.75-öt és ezt még a vesztes bodinak is meg kellett fizetnie.

– Azóta B.-n ha valaki ráfizet valamire, rámondják:***

1912. jun. 15. p.2.

Két csapot üt a hordóban, mint a b.-i bodi!

B.-n, egy bodi jókedvében megcsapolt egy söröshordót és nagyokat mulatott. Közben vendég érkezett a házhoz, s a bodi *raduvéba* meg akarta kínálni a vendéget. Csak-hogy az örömtől, s az eddig elfogyasztott italtól elfelejtette, hogy már van egy csap a hordóban és egy másikat vert bele. A vendég figyelmeztette a tévedésre, mire a bodi azt felelte: Nem baj, antul jobban jön!

– Ha valaki eltéveszt valamit, B. környékén rámondják:***

u.ott p.2.

Tévedés volt, mint a B-i lövöldözés!

B.-n rájárt a rúd a *főburdosokra*, mert a Mr. egyre-másra kiadja nekik a *tájmot*. A minap is fölmondott egynek, mert a rossz munkaviszonyok között nagyon lassan telik a Mrs. harisnyája: spórkasszája. Egy hordó sörért meg nem lehet a főburdost kitartani, különösen akkor, ha még a *kompániakönyvet* is ő akarja számolni. Dühös lett a főburdos, mert *szerinte csak a Mrs.-nek van joga kiadni a tájmot*. Elhatározta ezért, hogy lövi a Mr.-t, de a Mr. helyett a Mrs. jött be a szobába a *kompániakönyvvel*, s a főburdos őt lövöldözte meg. A polic ugyan *komának szólitotta*, de a Mr. 500 dollárért kiváltotta, merthogy tévedés volt a dologban.

– Ha valakit B.-n jól megraknak, ráolvassák:***

u.ott. p.2.

*Bedford, Ohio**Ez is a marha után megy!*

B.-ben egy Mr. ballagott az utcán ködmönleves állapotban, utána ment egy másik ember. A ködmönlevesnek ez nem tetszett, s kérdezte, mit jár maga itt? – Hát csak megyek az utcán lefelé! – No, hát velem ne járjon egy utcán; itt van 1 dollár. Az atyafi elvette a pénzt és fölment a villamos vágányra és ott ment tovább. A ködmönleves megint rászólt: – Hát mán megint egy utcán jár velem? – Az így válaszolt: – Hiszen én a karé után megyek, maga meg a marha úton, hát hogy mennék én magával egy úton?!

– Ha valaki nagyon veri a mellét, a b.-i magyarok rámondják:***

1920. jul. 1. p.2.

38.

Ez is a villamos úton fog aludni!

A b.-i bodi megírta a végrendeletét, amelyben kéri a komáját, adja tudtára rég nem látott feleségének, hogy miként ment a sorsa tönkre: mert más szeretett, s erre elhagyta a felesége.

A végrendeletet író bodi ezután lefeküdt a káré vágányára és elaludt, mert előzőleg sok *rezindseket* vett be. Hajnalban arra ment a tejesember, fölszedte az öngyilkos-jelöltet és hazaszállította.

– Azóta B.-n, ha valaki nagyon bekacsint a ködmönléből, rámondják:***

1920. aug. 1. p.2.

39.

Ennek is hazament a bátyja!

A b.-i bodinak virágos kedve volt, de nem mert legénykedni a keresztelőn, mert ott volt a bátyja. Mikor azután a bátyó hazament, odaállt a cigányok elé: – No, most már húzzátok nekem, mert hazament a bátyám.

– Ha valaki nagyon mulat, a b.-ak rámondják:***

1920. szept. 15. p.2.

Belleville, Illinois

40.

Megbitolta a társait, mint a B.-i bodi!

A b.-i bodik elhatározták, hogy gyalog mennek be a telepről a városba kuglizni, hogy ne kelljen költeni a *strittkáréra*. Útközben azonban sok szalonra találtak és alaposan beittak. Dülöngélve mentek tovább a kuglizóhoz, de egy lejtős útrészen, az a bodi, aki meg akarta „*bitolni*” a társait, úgy elesett, hogy feldagadt az arca, mint egy *soroksári cipő*. Ekkor hazatántorgott a telepre és már nem akart senkit se *megbitolni*.

– Azóta, ha valaki nagyon berúg és elterül, B.-n rámondják: ***

1916. márc. 15. p.2.

Belvora, Virginia

41.

Nem kapós, mint a fekete tehen!

B.-n egy Mr. fekete tehenet vágott és úgy gondolta, hogy kiméri a húsát; de a fekete tehen húsa senkinek sem kellett és így a Mr. nyakán maradt.

– Ha valaminek, vagy valakinek kevés a becsülete, azt mondják rá B.-n a bányászok: ***

1913. jan. 15. p.2.

42.

Nem alkalmas, mint a b.-i bodik a polgár papírra!

A b.-i bodik ki akarták venni a polgárpapírt, de előzőleg jól beittak, hogy rendben menjen a dolog. Útközben találkoztak egy angliussal, aki azt mondta nekik, hogy nem

kell Danté-ra menni, mert amit akarnak B.-n is megkaphatják, szembe van a susztermű-hellyel. A bodik félreértették a dolgot és a susztertől követelték a polgár-papírt. A mester nevetett és holnapra hívta őket, mert ma nem alkalmasak a polgár-papírra.

– Most, ha ott valakinek, valamilyen óhajtása van és nem teljesedik, ráolvassák:***

1913. aug. 15. p.2.

Benwood, West Virginia

43.

Visszamondda, mint a b.-i Mr. a keresztelőt!

Nagy volt a b.-i Mr. öröme, merthogy gólya járt a háznál. Meghívta az összes környékbeli bodit keresztelőre. Később azonban meggondolta a dolgot és visszamondott a meghívottaknak, merthogy maga is megtudja inni, azt a kis italt.

– Most, ha valaki hamar megbán valamit, B.-n, rámondják: ***

1913. okt. 15. p.2.

Berwick, Pennsylvania

44.

Ennek is minden fekete!

A b.-i műkedvelők nagy tea-estet rendeztek. A környékbeli magyarság mind ott volt és fogyasztották az ételt-italt rendesen. Reggel felé az egyik bodi annyira becsudálkozott, hogy nem ismerte meg az *óberkőtját* és egy másik bodiét vitte el. Annak tulajdonosa persze észrevette, hogy az övé és felelősségre vonta. A bodi azzal védekezett, hogy ez az övé, hiszen mindenki láthatja, hogy fekete. Erre jól elverték, és a felöltöt is lehúzták róla.

– Most, ha valaki nagyon bizonygatja az igazát B.-n, rámondják:***

1914. ápr. 15. p.2.

45.

Te is adót akarsz fizetni?!

Nagy legény volt a b.-i bodi, merthogy még a saját apját is megverte s a segítségére siető két komának olyan ötösöket adott, hogy az eget is nagybögőnek nézték. A nagy virtuskodás után komának szólította őt a polic, s a bíró aztán megmagyarázta a virtusos bodinak, hogy a magyar ötösökért az új kontriban adót kell fizetni. Hát meg is fizette a bodi alaposan.

– A környéken, ha valaki nagyon virtuskodik, ráolvassák:***

1914. jun. 1. p.2.

46.

Ez is megköszönte, mint a b.-i kutya!

B.-n, az egyik Mrs. nagyon dicsekedett a kutyájával, de volt is mivel, mert ez a sárkánykigyó alól is kikaparta volna a tojásokat. Egyszer a szomszéd ajtaja előtt szűkül a kutya, aki beengedte a didergő állatot, de mikor a háziasszony kifordult a konyhából

felfalta a hülni kitett kocsonyát, s mikor az asszony visszajött, a kutya kiugrott az ajtón.

– Ha valaki rútul fizet a jóért, B. környékén rámondják:***

1918. jan. 1. p.2.

Betlehem, Pennsylvania

47.

Ez is siratja a „holdvilágot”!

B.-ben rossz idők járnak a *holdvilágosokra*, mert nemcsak a holdvilágot, hanem a *trakkot*, meg még az üstöt is „elnézik” holmi ügyes dezentorok. A holdvilágosok között most olyan nagy a szomorúság, mintha temetésre mennének.

– Ha valaki nagyon szomorkodik B.-n rámondják: ***

1922. ápr. 1. p.2.

Big Bend

48.

Ez is kitáncolta magát a vekker muzsikája mellett!

B.B.-n nagy báli mulatság volt rezesbandával. Gergely gazdához is áthallatszott a zaj és a bodijaival azon tanakodtak, hát ők hogyan mulassanak, mert egy centet sem akartak áldozni a báldra. Végül is hozattak 3 dollárért italt, amennyibe a belépődíj került volna: de zene nélkül a mulatság mit sem ér. Végül kitalálták, hogy felhuzzák a vekker csörgőjét és arra táncolnak. Táncoltak is a Mrs.-szel és hol a gazda, hol a bodi húzta fel a csörgőt. Egyszer aztán elszakadt a rugó és vége lett a táncnak. De ők meg voltak elégedve és jól ki is fáradtak.

Ezután, ha valaki B.B.-n elfárad, rámondják: ***

1913. ápr. 1. p.2.

Bodolo

49.

Háztűznézőben volt, mint a b.-i bodi!

A b.-i atyafi elment háztűznézőbe a bodijával. Hogy bátrabbak legyenek jól teletiták magukat itallal. Mikor már meleg volt a fülük elmentek a lányos házhoz, de az örömanya nem örült nekik, mert nagyon lökdösték a falat. Meg is unta a dolgot és kiseprűzte a háztűznézőket.

– B.-n ezután, ha valakit kitessékelnék valahonnan, a fejére olvassák: ***

1907. márc. 15. p.2.

Barton, Ohio

50.

A bartoni nemzet.

Az Ohio állambeli Bartonból, az Illinois állambeli Bellewillébe került egy magyar házaspár. Egy földel alá kerültek egy *ájris* familiával. Az asszonyok hamar összevesztek. A magyar asszony mindig csak azt hajtogatta, mert nem tudott angolul: – *No, gut vu-*

men! – Végül az *ajris* asszony bepörölte a magyart. A bíró magyarul is jól beszélő magyar nőt hívott tolmácsul. A magyar asszony a bíró kérdésére: – Hogy milyen nemzetből való, egyből odapörkölte: – Barton, Ohájó *Kontri!*

– Azóta az ottani magyarok ezzel köszöntik egymást, tréfásan: Te is bartoni nemzet vagy?!

u.ott. p.4.

Bradley, Ohio

51.

Visszavitte, mint a Mr. a főtt húst!

B.-ben, az egyik burdosban a vacsoránál föllázdak a bodik, mert nagyon kövér volt a leveshús. A Mr. is megharagudott, becsomagolta és visszavitte a húst a *bucsernak*, hogy adjon helyette mást.

– Most a környéken, ha valaki későn tesz valamint, rámondják: ***

u.ott. p.4.

Braddock, Pennsylvania

52.

Megártott neki a nyúlpecsenye!

B.-ben a *gömöri* atyafiak eljártak egymáshoz sörözni. Az egyik megunta, hogy mindig máshoz járjon és meghívta magához honfitársait – nyúlpecsenyére. Vett is három nyulat, de a vendégség napján összeveszett a Mrs.-el és elrohant. Megjöttek a vendégek, s látták a tálon a három nyulat, nekiálltak, elkészítették, s mire a gazda megjött, jól be is söröztek, s utána még nagyobbakat ittak. Mikor elbúcsúztak a két bodi nyúlnak érezte magát és nekiiramodtak, de a sör mindig oldalra vitte őket, s az egyik úgy megütötte a ház oldalát, hogy két hétig nem állt a lábára.

– Most, ha valakit a környéken sörös kedvben látnak, rámondják:***

1909. aug. 1. p.2.

Brantfort (Kanada)

53.

Kiruházkodott, mint a brantforti bodi!

A canadai Hamiltonban nagy lakzi volt, ahová a B.-i bodik is hivatalosak voltak. Egyikük nagyon forgolódott a lányok körül, de azok *nem sokba vették, mivel a bodi grinór volt és hazai bekecsben parádézott a lakzin*. A bodi észrevette a dolgot, s mikor az egyik vőfély a nagy melegben levetette a kabátját a bodi szépen beleöltözött és szó nélkül elzónázott B.-re.

– Ha valaki kérdezetlenül elnéz valamit, ott rámondják:***

1908. márc. 15. p.3.

54.

Jól mulattak, akár a b.-i lakodalmások!

Nagy lakzi volt B.-n. Szólt a muzsika, fogyott az ital. Egyszer csak egy legény felállt a székre és mondogatni kezdte, hogy ki a legény a csárdában. De megjárta, mert kancsót meg üveget vágta a fejéhez. Nagy verekedés kezdődött, több fej beszakadt, a Mrs.-ek ijedtükben az asztalra ugrottak. A cimbalmos meg az egyik bodi fején cimbalmozott. De ennek a barátai sem voltak restek, s úgy megverték a cimbalmost, hogy 30 dollárba került a reparáció.

– Ha a környéken alaposan összehorgolnak a mulatozók és alaposan helybenhagyják egymást, rámondják:***

1913. szept. 1. p.2.

55.

Ennek is két rugóra jár az órája!

A b.-i bodik ivás közben elhatározták, hogy komolyan nekifognak a keresethez, mert ebben a drága világban pénz is kell az embernek, hogy megélhessen. Lefekvés előtt az egyik bodi felhúzza az óráját, de miután kaptos volt, felhúzás helyett az óramutatót tolta előre 3 órával. Mikor felébredt, ijedten látta, hogy 6-ra jár az óra. Felébresztette a többieket, magukra kapkodták a ruhát és rohantak a kicsinbő reggelizni, de ott senkit sem találtak. Kopogtatásukra mérgesen kiszólt a Mrs.: – Hát maguk mi a fészkes fülemülét zörögnek itt ilyen jókor?! S mikor mondták, hogy 6-ra jár az idő, így szólt a Mrs.: – Hat óra a keresztanyátok térgyecalácsa, hiszen csak 3 óra van!

– Most, ha valaki a kelleténél hamarabb indul valahová, rámondják: ***

1914. jan. 1. p.2.

Bridgeport, Coonecticut

56.

Seprűvel táncolt, akárcsak a b.-i bodi!

Piknik volt a b.-i kiserdőben. Egy borsodi bodi is elment a piknikre, csak hogy nem mert táncolni. Mikor hazament jó sörösen, bezárta az ajtót, kapta a seprűt és veszettül járta vele a csárdást. Egyszer csak nagyot zuhant a táncos és betörte az ajtót. A Mrs erre a seprűvel jól eltángálta a bodit.

– Most a környéken, ha a Mrs. jól elver valamely bodit, rámondják:***

1920. febr. 1. p.2.

57.

Jön már a kárhozat!

Majdnem minden helyen akad egy-egy olyan alak, aki egyebet sem tesz, minthogy 1–2 potya ital fejében végighordja a *plézen* a legfrissebb pletykákat. Odahaza *hírharang*, vagy *falurossza* a nevük, Br.-n pedig elnevezték *kárhozatnak*.

– Ha valahol meglátják Br.-n, rögtön rámondják: ***

1908. jul. 1. p.2.

58.

Visszasírták, mint a br.-i Mrs. a főburdost!

Br.-n az egyik *főburdos* megunta a dolgot és *muffolni* akart. Pakolt is nagyban, a Mrs. pedig váltig marasztalta. De az nem hajlott a kérésre. Ekkor a Mrs. elkezdett jajveszékelve sírni. A főburdos szíve meglágyult a sírásra és maradt.

Ha valakit nagyon tartóztatnak Br.-n rámondják: ***

1908. okt. 1. p.2.

59.

Megborotválták, mint a br.-i magyar a kacsát!

Az egyik br.-i magyar sok kacsát vett olcsó pénzen. A szomszéd ánglius farmer kérte, hogy adjon át neki néhányat. A magyar kedveskedni akart a szomszédnak, és azt gondolta, hogy előbb megtisztítja a kacsákat: beszappanozta és szépen megberetváltta őket. A szomszéd mondta is másnap a magyarnak, hogy jó volt a kacsa, csak túlságosan ropogott a bőre a foga alatt.

– Azóta Br.-ban szájrul-szájra adják: ***

1908. nov. 18. p.2.

60.

Megölelték, mint a br.-i bodit!

Az egyik br.-i bodinak kedve kerekedett a tilosra és ugyancsak legyeskedett a Mrs. körül. A legyesedésnek az lett a vége, hogy a Mrs. hamiskásan légyottra hívta a bodit. A légyottról persze értesült a Mr. is és a sötétben ő várta a bodit. Meg is ölelte, még pedig olyan alaposan, hogy a bodi egy hétig ülni nem tudott.

– Azóta a környéken, ha valakit jól helybenhagynak, rámondják: ***

1909. aug. 15. p.2.

61.

Megbokrosodott, mint a virrasztó!

Egy halott mellett virrasztottak Br.-n. Többen voltak és szokás szerint nem volt hiány testi-italban. Az egyik Mrs. alaposan felöntött a konty alá, s mikor bejött a másik Mrs.szke, a jól „kivilágított” Mrs. elkezdett kurjantgatni... Végre is közbelépett a rendőr és komaságba szólította a Mrs.-t.

– Most, ha ott, valakit elönt a virtus az italtól, rámondják: ***

1909. szept. 15. p.2.

62.

Hárippent ivott!

Br.-n az ollógyárban dolgozó bodikra rájött a virtus és Kiss Gyuri. szalonjában vezettül *trítottak* egymásra. Alaposan felöntöttek a garatra, s búcsúzóul az egyik bodi mégegyszer *trított* akart: – Az áldóját, adjon még egy *drinkszet*. Mit iszol Áre? A kérdésre Áre egy Herkules irányában érdeklődött, s a többiek is 10 centes italt kér-

tek a bodi kontójára, s mikor rákerült a sor nagybúsan így szólt: — Én megiszok egy pakli *Hárippent!* (dohányfajta)

— Azóta Br.-n a szalonokban a nagy *tritolókra* rámondják:***

1911. dec. 15. p.5.

63.

Ráadták az áldást!

Br.-n az egyik Mr. ugyancsak csapta a szelet egy Mrs. körül. Vasárnap a templomba menet egy levelet hagyott a Mrs.-nek, csakhogy azt a Mrs. sógora találta meg és fel is olvasta a Mrs.-nek. A levélben az volt, hogy mikor a templomban ráadják az áldást a Mr.-re, máris siet a Mrs.-hez. Ugy is lett, csakhogy ott a markos sógor várta és úgy ráadta az áldást, hogy esze nélkül futott haza, s hátra sem mert nézni.

— Ha valakit Br.-n tilosban érnek és eltángálják, rámondják:***

1912. nov. 15. p.2.

64.

Nyulat fogott, mint a br.-i Mr!

Látogatóba ment Br.-n egy távoli bodijához. Útközben felugrott előtte egy nyúl. Kedvet kapott a nyúlpecsenyére, ledobta a bekecsét, lerúgta a cipőjét és üldözni kezdte. De hiába, a nyúl elszaladt, s a Mr.-nek a fagyos rög meg véresre törte a lábát, s az egyik cipőjét is elvesztette. Végül idegenekhez kopogtatott be: ezek adtak neki egy félpár cipőt, hogy haza tudjon sántikálni.

— Most, ha valaki alaposan felsül Br.-n, ráfogják:***

1913. okt. 1. p.2.

Brownsuille, Pennsylvania

65.

Ez is megöntözte a tehenet!

B. közelében van egy bányatelep, amit közönségesen Lilipecs-nek hívnak. Húsvétkor egy bodi felöntött a garatra és elhatározta, hogy *ősi szokás szerint megöntözt valakit*. El is ment egy magyar házhoz, ahol a *görli* éppen fejte a tehenet. A *görli* vörös ruhában volt és a tehen szőre is vörös volt; a bodi eltévesztette a dolgot és a tehenet öntözte meg.

— Most, ha valaki, italközi állapotban bolondot csinál, B.-ben rámondják: ***

1916. máj. 1. p.2.

Bruckner

66.

Otthonfelejtette, mint a b.-i bodi a „kvótát”!

A b.- bodik összebeszéltek, hogy elmennek egy új bányatelepre, ahol csak úgy söprik a pénzt. Velük ment egy hegedűs bodi, aki úgy gondolta, sok pénzt keres ott a muzsikálással. Öt dollárt adott az egyik bodinak, hogy *tritolja* meg a többieket, majd

lesz akkor nagy mulatozás és ő is megtalálja a számítását. A gazdának meg cimbalma volt és egy igazi magyaros multság kezdődött volna, de a hegedűs bodi sehogyse találta el a hangot. A gazda erre odaszólt neki: – Nem való számának az orgona! – A bodi restellte a dolgot, s mondogatta, hogy tud ő játszani, csak otthon felejtette a kvótát.

– Most, havalaki felsül valamivel, B. környékén, rámondják:***

1918. ápr. 15. p.2.

Buffalo, New York állam

67.

Megrázta, mint b.-i Mrs. az urát!

A b.-i Mr. betért a szalonba 1–2 viszkire. A Mrs. ezt nem szerette, inkább amellett volt, hogy a mérgezt odahaza igya meg, legalább neki is jut belőle valami. A minap is ment érte a szalonba, de a Mr. nem akart tágítani, erre a bősz amazon megfogta a haját és úgy vágta a falhoz, hogy a legnagyobb hajóstársaság, legnagyobb hajójának a *pikcséje* leesett a falról. Ezután a Mr. feltápáskodott és szép csendesesen hazaballagott.

– Most, ha ott, valakit a felesége jól ellát, rámondják:***

1918. ápr. 1. p.2.

68.

Kvódert nyert, mint a b.-i bodi!

Három bodi betért a b.-i magyar szalonba. Kettő sört rendelt, a harmadik pedig *temperenc* volt, ő nem ivott mérgezt, de ha fizetnek neki egy *kvódert*, akkor megiszik 10 pohár vizet. Erre fogadtak. A *temperenc* bodi meg úgy lehajította a 10 pohár vizet, hogy szinte belekékült. De mégse kapta meg a *kvódert*, mert a bodik azt mondták, hogy ivás közben annyit elcsurgatott, hogy abból kitelt volna még egy pohárra való.

– Most ha valakit becsapnak, B.-n, ráolvassák: ***

1915. jun 15. p.2.

69.

Hoppon maradtak, mint a b.-i koszorúslányok!

Nagy lakodalom volt B.-ben. A koszorúslányok jól mulattak, de annál rosszabbul a vőfélyek, mert az utcán álló autók vezetőit a *görlik* minduntalan rávették, hogy *rájdra* vigyék őket. Mikor aztán a táncre került a sor, a vőfélyek bosszút álltak, s minduntalan a menyecskéket kérték föl táncolni. A lányok ültek egy darabig lesütött szemmel, de végre megsokallták a dolgot és szégyenszemre hazamentek.

– Azóta, ott, ha valamelyik lánynak nem akad párja, ráolvassák:***

u.ott. p.2.

70.

Jóllakott, mint a b.-i burdos!

Túlórázni kellett a *burdosnak* a *faktriban*, mégpedig 3 órát. De kihúzta az éhséget és sietett haza a komájával. A Mrs. lusta volt és azt mondta a bodinak, ha meleg víz kell

lábmosáshoz, az ott van a *kicsinben*. Mikor az éhes bodi belépett a konyhába, látja ám, hogy a komája a lábát áztatja a húslevesben. Lett nagy veszekedés erre.

– Most, ha valaki nagyon éhes és nem kap enni, B.-ben, ráfogják: ***

71.

Meggyógyult, mint a b.-i cimbalmos!

A b.-i cigánybanda cimbalmosánál lakott a primás. Egyszer aztán összecívódtak és a primás *elmuffolt*. Bánta ezt a cimbalmos, merthogy 5 dollárt pótolta a lakáspénzhez a primás, s most bosszút állva otthagyta a bandát. A primás erre új cimbalmost szerződtetett. Erre megijedt a régi, de hiába könyörgött, nem vették vissza. Végül kínjába beállt gyári munkásnak, mikor a többi munkás kérdezte, hogy miért csapta el magától a bandát, így szólt: – Beteg voltam, oszt az orvos azt mondta, hogy megárt nekem a cimbalom, menjek a *fektribe*, meggyógyulok.

– Azóta, ha valakit a hencgeése miatt kitessékelnek valahonnan B. környékén, rámondják: ***

1916. jun 1. p.2.

72.

Ökölrel fizették neki a stólat a prédikációért!

B. környékén az egyik bodinak megvolt az a rossz szokása, hogy minden egyleti gyűlésen szónokolni akart, holott annyit értett hozzá, mint hajdú a harangöntéshez. De egyszer aztán kihúzta a lutrit, mert a megsértett fajtestvér nem sokat teketóriázott vele, *hanem amerikai szokás szerint az öklével jól orrtövön vágta*.

– Ha valakinek sokat jár a szája, s ezért helybenhagyják, B.-ben rámondják: ***

1916. jul. 1. p.2.

Burnside, Chicago, Illinois

73.

Figyelemmel kíséri, mint a b.-i magyar a sajtót!

B.-ben az egyik bodi betért az ismerősehez, ahol éppen többen voltak, köztük egy lapügynök is. A többiek lapjártató emberek voltak, s így a lapügynök kezdte megdolgozni a betévedt bodit, aki azonban szörnyen lehordta a magyar lapokat: hazugnak, kutyának stb.

Megszólal a házigazda: – Hogy ismeri maga a magyar sajtót? amikor egyetlenegy magyar lapot sem olvas?! Elvörösödött a bodi, de aztán kijelentette, hogy ő azért figyelemmel kíséri a sajtót.

– Chicagóban most, ha valaki olyan dologhoz szól hozzá, amihez nem ért, rámondják: ***

1920. febr. 1. p.2.

Vigyázz, mert az ablakfához kötnek!

Éjjelre dolgozott a *bruncsájdí* burdosgazda. A szomszédban egy bodinak merész ötlete támadt, hogy ő majd bemászik az ablakon, hogy a Mrs. ne féljen egyedül. Csak-hogy a házi-bodik megneszelték a dolgot és megcsípték a hivatlan vendéget, s odakötözték az ablakfélfához. Ott is maradt mindaddig, amíg meg nem jött a gazda.

– Most, ha valamelyik bodi nagyon szeretne a Mrs.-nek udvarolni, B.-n rámondják: ***

1908. jul. 15. p.2.

Ez is kanárit vett!

Az egyik b.-i magyar szalonoshoz beállított egy atyafi és kanárit kínált eladásra. Vettek is tőle egyet, rangos kalickával együtt. Jól tartották a madarat, az gyarapodott is, csak énekelni nem akart. Egyszer aztán a kalicka is kicsi lett neki.

Ekkor derült ki, hogy a szalonos libát vett, kanári helyett.

– Ha valaki alaposan bevásárol valamit, B.-n rámondják: ***

1913. márc. 15. p.2.

Kenyeret süt, mint a b.-i Mrs!

A B.-i Mrs. elment a *stórba* élesztőt vásárolni, mivelhogy a bodi friss házi kenyérré vágyakozott. Hogy a kenyér jobban keljen egy egész *bakszi* élesztőt vett a Mrs. amelyben 12 élesztő van. Ettől úgy megkelt a tészta, hogy kiszaladt a tálból, akár a muszkák Magyarországból. A bodi nem győzte várni a kenyeret, elment aludni. Az asszony meg veszekedni kezdett a *stórossal*, aki felvilágosította, hogy csak egy darab élesztő kell a tésztába.

– Azóta, ha valaki olyan ügyben mesterkedik, ami nem sikerülhet, B.-n rámondják: ***

1914. dec. 1. p.2.

Automobilt emeltek, mint a b.-i bodik!

Csikindé napján történt, hogy két b.-i bodi kirándult a Feral plézre. Csirkepaprikás irányában. Sűrűn járt a kezükben a *szkuner* és jól beszoptak. Majd egyikük a sötétben a latrinára sietett, de nem találta. Csak egy sötét tömeget látott, amit autónak vélt. Berohant a többihez, hogy miként került oda egy autó? Végül kisütötték, hogy nem autó az, hanem a kisházat döntötte föl valaki. A gazda kérésére – abban a reményben, hogy kapnak még néhány pohár italt még – helyrebillentették a házikót (a latrinát) de egy csepp italt sem kaptak.

– Most, ha valaki a környéken nem kapja meg a megszolgált bérét, ráfogják: ***

1915. jan. 1. p.2.

78.

Ez is a visszajáról fogta be a lovát!

Burnsiden elment *ordert* szedni egy *stóros*. Csakhogy *order* helyett alaposan beszedett a ködmönléből. Hazafelé mentében többet lépett a *szájvók* mellé, mint ahogyan kellett volna. Otthon azután be akart fogni a kocsiba, hogy maga vigye szét az ordereket, de a lovat fordítva fogta be a kocsi elé. A mrs.-sze észrevette, hogy hiba van a kréta körül, s a Mr.-t beküldte lefeküdni és maga hordta ki az ordereket gyalogosan.

– Ha valaki nagyon belötyyint és bolondot csinál, B.-n rámondják:***

1921. ápr. 1. p.2.

Canada (Kanada)

79.

Megforgatta, mint c.-i magyar a szitát! (babonás szokás is!!)

A c.-i magyar farmer sógora nemrég jött ki az *ókontriból*, s hamarosan szerzett egy tehénkét, amely a régi farmernál telelt ki, mert a sültgalamb senki szájába nem röpül. Tavaszkor, valahol munkát vállalt és tehenét borjastól a sógoránál hagyta. Egyszer csak eltűnt a borjú. – *Mondja a farmer az eladó lányának: – No csak lányom, hozd csak az ollót és a szitát: megforgatjuk, ki is vitte el a borjút, mert a sógor azt hiszi majd, hogy mi ettük meg!*

Rosta hiányában, szitát kellett forgatniuk. Beleszúrták a szita kávájába az ollót, megforgatták, miközben varázsszavakat mondtak: – Szt. Péter és Szt. Pál mondjátok meg, hogy ki vitte el a borjút? Forgott a szita és ők mondták a neveket, akikre gondoltak. Egy nem régen érkezett, s velük jóba nem lévő magyar nevének említésére, megbillett a szita. – Na, hát ő vitte el a borjút. – Arra járt egy ánglius farmer, annak elmondták a dolgot, az meg visszamondta a gyanúsítottnak, mire az ügyvédet fogadott, bepörölte a gyanúsítókat, akiket el is ítélték.

– Most, ha valakinek pletyka miatt az orrára koppintanak, a c.-i magyarok rámondják: ***

1908. okt. 15. p.2.

80.

Kimutogatta, mint a c.-i horvát asszony, a disznó sorsát!

A c.-i horvát asszonynak volt egy szép kocája. Egyszer elhatározta, hogy elhajtja az ánglius szomszéd „Mr. disznájához”. Az ánglius ugyancsak kérdezgette, hogy mit akar, de az asszony nem ismerte az angol nyelvet, csak az ujjával mutatta.

– Azóta, ha valaki az ujjával magyaráz, a c.-i magyarok rámondják: ***

1908. dec. 15. p.2.

81.

Dohányt teázott, mint a tisztántúli ember!

C.-ben az egyik tisztántúli ember átrándult Fejér megyei komájához. Szívesen fogadták, s az egyik bodival teát főzettek maguknak. Inni kezdték a teát, aminek különös

ízét érezték; gondolták elveszik azt az ízt rummal és cukorral, de csak nem akart javulni. Áthívták a szomszéd Mrs.-t, de az sem tudta okát adni a különös íznek. Így aztán egy másik ibrikkel is megittak belőle, de meg is betegedtek tőle. Másnap derült ki, hogy a bodi tea helyett dohányt főzött véletlenül.

A c.-i magyarok, ha valaki rosszul csinál valamit, rámondják: ***

1909. márc. 15. p.2.

Canton, Ohio

82.

Eladta a burdot, mint a cantoni Mrs!

A c.-i Mrs. megunta a burdosokkal való beszödséget, hát eladta a burdot egy másik Mrs.-nek. A vevő be is költözött a burdosházba, de mikor az eladó, hurcolkodáskor egy oldal szalonnát is magával akart vinni, nagyon összevesztek egymással. Szétcibálták a szalonnát majd egymás kontyát. A *police* mindkettőjüket a *kort*-ra szólította.

– Most, ha két asszony hajbakap, C.-n, rámondják: ***

1915. febr. 15.p.2.

Cardiff, Pennsylvania

83.

Ezt is elsiették, mint a cardiffi keresztelőt!

Az expediti bodi az ötösi majnában felbízta a bodikat, hogy készüljenek, mert C.-n nagy keresztelő lesz egy ismerősénél és mulatás 101.-ig. El is mentek a bodik, de nagy lett a csalódás, mert az újszülött apja kijelentette, hogy másnap lesz a keresztelő. A bodikat nagyon bántotta a dolog és mulatni is szerettek volna, így azután elmentek egy ismerőshöz és három szál cigány mellett mulattak másnapig.

– Most, ha idő előtt tesz valaki valamit, C.-n rámondják: ***

1918. ápr. 15. p.2.

Chicago, Illinois

84.

Smukkot kért, mint az East-Ch.-i sógor!

Az egyik „zöld” magyar ugyancsak verte a mellét, hogy ő milyen jól tud angolul. Beállított egy szalonba és szivart kért angolul:

– *Aci smukkot!* – Azóta a környéken, ha valaki olyannal dicsekszik, amihez nem ért: rámondják: ***

1909. szept. 1. p.2.

85.

Halászott, mint az öt jóbarát!

E. Ch.-ban öt jóbarát kiment halászni. Vettek magukkal mindenféle szerszámot, főleg üvegeket. A halászat vége az lett, hogy a beszívott jóbarátok kiestek a csónakból és úgy kellett kihalászni őket.

– Azóta a környéken, ha valaki virágos kedvében van, rámondják:***

1909. okt. 1. p.2.

86.

Hogy van István?

Ch.-ban megüresedett a kántori állás és egy mozgó-könyvkereskedő magyar ajánlotta magát e tisztségre. No, ki is próbálták, de még az Ámen sem ment valami jól. Azonban Mihály napkor lett a legteljesebb a gyönyörűség, mert a kántor úr rázendítette Mihály arkangyal nagyobb dicsőségére: – Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga? – Hol vagy István király? S ez éppen elég volt a papnak, de a híveknek is, kijárt érte az útilapu.

– Most aztán a ch.-i magyarok, ha Mihályt látnak, rászólnak tréfásan: ***

1912. okt. 15. p.2.

87.

Ez is kétszer borotválkozott, mint a C.-i szalonos!

Borbélytáncot tanult egy magyar Mr. C.-ben. Két hét múltán megnyitotta borbélyműhelyét. Egy szalonos neki is bátorodott és bement hozzá borotválkozni. Onnan aztán összekarmolva, de mégis szőrösen tért haza, ahol a Mrs.-sze kisöprúzta. El is ment a szalonos egy másik borbélyhoz és újra megborotválkozott, de az első borotválkozás nyomára mégis meglátszott a képesfelén.

– Most, ha valakit összekarmolt képpel látnak C.-ben, rámondják: ***

1913. ápr. 15. p.2.

88.

Kifizették, mint az újságost!

A C.-i gróf Batthyány Egylet zászlószentelést tartott. Sok újságíró is volt ott. Egyikük nagymértékben fogyasztotta az *ájszkrémet*, míg a bodik a hús árpálével barátkoztak. Az egyik becsudálkozott bodi odaállt a szerkesztő elé: – Halli kend, maga a kiszerkesztő úr? – Én vagyok! – Hát kinyomi kend ezt a *pitnyiket* az újságban? – Ki kéne nyomni öregem. – Hár akkor nyomja ki kend *órájtosan*, oszt itt a fizetség! Ezzel a lajbizsebbe nyúlt és úgy odavágott egy *kvódert* a szerkesztő tányérjába, hogy az ájszkrém mind végigloccsant a ruháján.

– Ha valakit aprópénzzel fizetnek ki C.-ban, arra rámondják: ***

1913. aug. 1. p.2.

89.

Költeni kell neki, mint az E.Ch.-i bodinak!

Nagyban mulatoztak a bodik egy magyar szalokban. Későre járt az idő és a Mrs. utánuk ment, hogy jöjjenek már haza, mert bezárja az ajtót és nem ereszti be őket. A bodikban felágaskodott a virtus, nem hallgattak a Mrs. szavára, aki persze kicsukta őket. Így aztán a bodik a szomszéd szalonos istállójában húzódtak meg éjszakára. Ledőlve, zajt hallottak, botra kaptak és agyonverték a „kísértetet”, amiről reggel kiderült, hogy a szalonosné kotlója volt. S aki mikor megtudta, hogy mi történt, azt mondta a bodiknak, hogy most már nincs több kotlója – ők üljenek a tojásokra és költsék ki a csirkéket.

– Ezután, ha valaki kellemetlen helyzetbe kerül C.-ben, rámondják: ***

1913. szept. 1. p.2.

Ez is angolul köszönt!

Három C.-i bodi elment a közeli szalonba, egy kis mérges irányába. Be is szedegettek belőle alaposan, majd megijedtek, mert az órára nézve látták, hogy elmúlt a vacsora-idő, s attól tartottak – jogosan hogy a Mrs. nem ad nekik vacsorát. Az egyikük végül így szólt: – Én megyek előre és angolul köszönök neki, akkor talán nem fog haragudni és talán vacsorát is ad. Így is tett, de a küszöbön megbotlott, elesett és csak annyit mondott: – *Hallo Mrs!* Lett is erre nagy nevetés a többiek között.

– Ha valaki alaposan felönt a garatra és méregeti az utcát, C.-ben rámondják:***
1914. jan. 15. p.2.

Vadkacsát lőtt, mint a C.-i szalonos!

A burnsidei szalonost meghívta a komája vadkacsázni. Kora reggel indultak a vízhez, de mikor a szalonos meglátta a ringó csónakot, inába ment a bátorsága, de addig nem szólt, míg a víz közepéig nem értek. Akkor kezdett könnyörögni, hogy mindent megfizet csak vigyék ki a partra. De a koma nem volt erre hajlandó, mert vadkacsát látott és le akarta lőni. Közelebb mentek s akkor látják ám, hogy nem is vadkacsa, hanem egy fej rothadt káposzta. De a koma mégis mérges volt, mert a szalonos sem a fegyverrel, sem az evezővel nem tudott bánni.

– Most, C.-ben, ha valaki felsül, rámondják: ***

1915. ápr. 15. p.15.

Nősülni akart, mint a c.-i bodi!

A bodi egy east-sidei szalonos lányát szemelte ki magának. *Csikindekor* felvette a legjobb ruháját, s hogy több bátorsága legyen a lánykéréshez, jól leitta magát. Annyira belejött a lánykérésbe, hogy a *görli* helyett a Mrs.-t kezdte ölelgetni, s ezért a szalonos úgy kirúgta, mint a huszonegyet. Alig tápázkodott fel, odaért a *görli szvithartja*, s jókora pofonokkal kínálta meg a bodit. A bodi a lakását sem találta meg és egy *polic komának szólította*, s bevitte a *dzsélbe*. Másnap virradóra kijózanodott, s szégyenkezve ment haza a *dzsélből*.

– Most, ha ott, valakit kidobnak a szalonból, rámondják: ***

1915. dec. 15. p.2.

Csukát evett, mint a c.-i bodi!

Halra éhezett a c.-i bodi. Szerencsére ez itt Amerikában van fölösen. Kiment a *marketra*, vett egy csukát és arra gondolt, hogy a Mrs. majd megfőzi neki, amúgy magyarosan. De útközben sok mérgest ivott, amely megzavarta az eszét, a csuka pedig megdöglött. Mentőket hívott hozzá, akik megszidták és 5 dollár büntetést fizettettek vele. Erre dühében megette a döglött csuka felét, mire ő lett rosszul, úgy hogy hozzá

kellett kihívni a mentőket.

– Most, ha rossz ételtől valaki elrontja a gyomrát, C.-n, rámondják:***

1916. máj. 15. p.2.

94.

Az árvákat és özvegyeket támogatta, mint a c.-i bodi!

A nagy világháború okozta keservek elfogták a bodit és elhatározta, hogy ő is hű fia lesz az *ókontrinak*: gyűjteni fog. Ennek helyéül a szalont választotta, mert ott sok ember megfordul. De mielőtt munkába kezdett volna, jól benyakalt, s egy bodija vitte haza. Útközben már a lába, de a feje sem bírta: belekapaszkodott egy fűzfába. Arra ment egy komája: – Mit csinálsz? – kérdi. – Hát nem látod, hogy az özvegyeket és az árvákat támogatom?

Azóta, ott, ha valaki berúgva tántorog az utcán, rámondják:***

1916. jan. 1. p.2.

95.

Ez is nyulat fogott!

A c-i bodik elhatározták, hogy Szilveszter estéjén felkeresik ismerőseiket és felköszöntik őket. Erre aztán már előre is ittak. A kiszemelt vezér belebotlott egy szép fehér házinyúlba és a nagykabátja alá dugta a tapsifülest. A következő helyen kicsit elbóbiskolt a nyulas bodi, mire az ottani Mr a nyulat kicserélte egy döglött patkánnyal. Mikor a bodi hazaért, az első dolga volt, hogy a Mrs.-t hívja és mondta is: – misziském, hoztam magának egy fehér nyulat. A Mrs. nagyot sikoltott a döglött patkány láttán, s a bodi fejéhez vágta, s az ajtót is becsapta az orra előtt. A bodinak a szabadban kellett töltenie az egész éjszakát. Reggel aztán nagynehezen kimagyarázta magát.

– Azóta, ha valakit C.-ben alaposan megtréfálnak, rámondják:***

1917. jan. 15. p.2.

96.

Ez is négykézláb keresi az istent!

Alaposan beszédtek a hámozott szőlőből a c.-i Mr. és Mrs. Ebből a beszédéből aztán nagy fogdosás lett, s mikor jól meggyomrozták egymást, rá akarták venni a lányukat, hogy adja vissza a gyűrűt a vőlegényének. A *görl*i kijelentette, hogy inkább világgá megy, semhogy megtegye. El is tűnt, mire az öregek bánatukban még jobban beszédegettek a szőlőléből. Végül négykézláb állva énekeltek a „Keresem az Istent” című nótát; de persze nem találták meg.

Ha valaki alaposan bedurrant, a c.-i magyarok rámondják:***

1921. ápr. 1. p.6.

97.

Ez se tesz bélyeget a levelére!

C.-ban az egyik expediti üzletember levélben értesítette hozzátartozóit, hogy meg-

érkezett, csak elfelejtett bélyeget ragasztani a levélre és így a posta előbb értesítette a címzetteket, hogy küldjenek bélyeget, s majd akkor kapnak levelet. Mire a levél megérkezett a stóros már otthon volt, s a feledékenységeért egy napi szobaáristomot kapott a Mrs.-től, mégpedig dohány nélkül.

– Ha valaki feledékeny, e környéken rámondják: ***

1922. jan. 15. p.15.

98.

Ez is lyukat fűrt!

C.-ban csövet akartak bevezetni a bodik és lyukat kellett furniuk, de a fúró kopott volt és lassan ment a munka. A gazda megharagudott a késedelem miatt és rászólt a vállalkozóra, aki ijedtében kiment az utcára és beállított három erős bodit, akik együttesen nekidőltek, úgy, hogy a fúró is elgörbült. De nagynehezen mégis csak kifűrták a lyukat. Ennek öröme a gazda jól tartotta őket szőlőlével, hogy a végén egyenkint kellett hazavinni az erős bodikat.

– Ha valakin erőt vesz az ital és támogatni kell járás közben, az ottani magyarok rámondják: ***

1922. nov. 15. p.15.

Chrono, New Jersey

99.

Ennek is 24 lóereje van, mint a pedlér sárgájának!

C.-n 24 lóerejű *trakk*-ja van az egyik *stórosnak*. A minap a *trakk* megfeneklett a kátyúban. Arra járt egy magyar *pedlér* a sárgájával. A *stóros* kérte, hogy húzassa ki a gépet a sárgával. A *pedlér* megkérdezte, hogy hány lóerejű a *trakk*? – 24. – Na, hát hogy képzeled, hogy egy lóerővel ki tudom húzni? – De azért megpróbálta, és peddig sikerrel. Büszke is azóta a *pedlér* és mindenkinek elmondja, hogy 24 lóerő van az ő sárgájában.

– Ha valaki nagyon dicsekszik az erejével, a C.-i magyarok rámondják: ***

1920. febr. 15. p.2.

Clarksburg, West Virginia

100.

Biztos, mint a c.-i bodi a hazamenésben!

Egy c.-i bodi elment a szomszédba beszélgetni. Közben iszogattak is szaporán. Mikor a hazamenetelre került a sor, ugyancsak tántorgott a bodi. Erre lámpát kínáltak neki az útra, de büszkén mondta, hogy ő a sötétben is hazatalál. De bizony négykézláb ért haza és igen fájlalta a kezét. A vele lakók ijedten látták, hogy minden úja hátrabicsaklott, s volt is dolga az orvosnak, míg helyrelokdöste őket.

– Most, ha valaki kapatos fővel bolondot csinál, C.-ben ráolvassák: ***

1913. márc. 1. p.2.

Cleveland, Ohio

101.

Megütött a ménkü!

Cl.-ban egy magyar ugyancsak beszedegetett a jóból. Lefekvés előtt visszament a szalonba egy *páint* sörért. Kimérette és nagy bátran hazaindult, de a sötétben eltévedt és kiöntötte a sört. Visszaballagott a szalonba és nagy ijedten megállt a bár előtt és felfohászzkodott.

– Na, még ilyen sem esett meg rajtam:***

1908. jul. 15. p.4.

102.

Halló bodi, hány colos?

Cl.-ban, ha két jó ismerős összetalálkozik, így köszöntik egymást: – Halo, bodi, hány colos?!

u.ott.

103.

A Bakarudon.

Cl.-ban két bodi összetalálkozik a *Bakarudon*.

– Hová igyekszel Pista?

– Hát megyek a dombra, a pápisták miséjére.

u.ott. p.5.

104.

Elaltatta, mint a cl.-i főburdos a kocsonyát!

Disznólábat vett a Mrs. a mészárosnál kocsonyafőzés irányában. Meg is főzte, de az enyhe időben nem akart megalvadni a lé. – Könnyű azon segíteni – vélte a főburdos. A Mrs. erre megbízta, hogy altassa el a kocsonyát. Az elővett egy óhazai tarisznyát, beleöntötte a kocsonyát és elkezdte ringatni; mert hát a gyerek is úgy alszik el, ha ringatják. A vége az lett, hogy a lé kifolyt, a hús összemállott, s a hazatérő Mr. csak a csontokat találta a tarisznyában.

– Azóta Cl.-on, ha valaki, valamit fonákul tesz, rámondják:***

1909. febr. 15. p.2.

105.

Könnyű a dillenvoliaknak hurkát enni!

Gedeon János, az ismert Cl.-i vaskereskedő sokszor elmondja vevőinek a fenti történetet. Az úgy történt, hogy D.-ből egy magyar kereskedő 1 tucat hazai hurkatöltőt kért tőle. Gedeon el is küldte a számlával együtt. De pénz csak nem jött, hanem helyette egy újabb rendelés hurkatöltőkre. De ekkor Gedeon csak a számlát küldte előre. Azóta is küldözgeti, de hiába. A d.-iek pedig vígan töltik a hurkát. Gedeont, pedig eszi a mérég, mondván: ***

1909. ápr. 1. p.2.

106.

Gyufával keresték, mint a menyasszonyt!

Cl.-ban egy legény látogatni ment a menyasszonyát, de az éppen nem volt otthon. A legény letette az óberkotját és elment sétálni a városba. Közben a lány hazaérkezett és látta a legény kabátját, az ágy alá bújt. Mikor megjött a legény, megint csak nem találta a lányt. Végül a Mr. jött haza és egy gyufával az ágy alá is benézett: ott találták meg a lányt.

– Szólásmondás lett azóta Cl.-en, ha valakit nagyon keresnek:***

1911. ápr. 1. p.2.

107.

Vadtyúkon él, mint a módlis!

Az egyik Cl.-i vasgyárban a *módlisok* az ebéd alkalmával az ebéd alkalmával az ebéd mivoltáról beszélgettek. Az egyik mondta, hogy rántott babot evett és a többiek is sorolták, hogy mit ettek. Beszéd közben kivágja az egyik, hogy ő vadtyúkot evett, majd megkérdezte, hogy a többiek ismerik-e a vadtyúkot? Többen ismerni vélték, de kijelentették, hogy az nem szegény embernek való étel, mert borsos az ára. Aztán kiderült, hogy a bodi töltött káposztát evett, amit az ő vidékén vad-tyúknak neveznek.

– Most, ha valaki a gyárban jó móddal dicsekszik, ráolvassák:***

1912. júl. 1. p.2.

108.

Sarkantyúja van, mint a kántor csirkéjének!

Az egyik cl.-i kántornak csirkéi vannak az egyik magyar farmernél. A csirkék éjjel-nappal zárva vannak, s emiatt kérdezték a kántort az ismerősei. Azt felelte: – Addig ki nem engedem őket, míg sarkantyút nem veretek rájuk, mert másképp nem tudom megkülönböztetni a farmerétől.

– Cl.-ban most vígan járja a mondás: ***

1912. aug. 1. p.2.

109.

Ezeknek is nyúl helyett üres patron lesz a vacsorájuk!

A borbélyok a *Medecinen (utca Cl.-ban)* vadászni voltak, s kilőttek vagy 120 patron. Mit gondoltok hány nyulat hoztak? – Hihu! Egyet sem. – Hát mi volt a tarisznyájukban? – Semmi. – Nem igaz, mert volt benne 120 patron üresen.

– Most e vidéken, ha a borbélyok vadászni mennek, utánuk szólnak: ***

1913. jan. 8. p.5.

110.

Tán kapuval takaróztál?!

A bakonyi csárdában a Heroldon, bement két magyar bodi, oszt császárkörtét it-

tak és becsudálkoztak, hogy nem találták a kaput. Az egyik bodi a szemétdombot bérelte ki éjjeli szállásnak, a másik, hogy meg ne fázzon a kapuval takarózott.

- Most e vidéken, ha valaki nem alszik otthon és reggel megy haza: rámondják:***
1913. ápr. 23. p.3.

111.

Nincs párja a cipőjének!

Van Cl.-ban egy jóraival fiatalember, csak az a nagy baja, ami a legtöbbünknek, hogy üres a zsebe. Télen is, amely most elég kemény félcipőben és vékonyka felöltőben jár. Valaki megkérdezte, miért jár most is így. Azt felelte, hogy ez a legegészségesebb választ: – Az én cipőmnek nincsen párja.

- Most, ha valaki télen legénykedik Cl.-ban, és sosem fázik, rámondják:***
1915. márc. 1. p.2.

112.

Megvette a más feleségét, mint a Cl.-i bodi!

Három bodi bement a szalonban, de kettőnek egy *peni*-je sem volt. A harmadik, akit magas termete miatt csak nagybodinak neveztek, kimondta, hogy pénz nélkül nem *trittol*, az igyon csak vizet. Végül az egyik odaszólt neki: – *Biznic* az biznic, eladom a feleségemet, de nem bírom tovább a szomjúságot. A nagybodi 5 dollárért megvette az asszonyt. A vételárat persze azonnal elitták, majd a kisbodi vitte a lakására a nagybodit, hogy bemutassa az asszonynak. A Mrs. sem vette tréfára a dolgot és úgy kiebrudalta a nagybodit lábérintés nélkül került le az aptészról.

- Most, ha valakit kidobnak valahonnan, Cl.-ban rámondják: ***
1916. febr. 15. p.2.

Columbus, Ohio

113.

Rálőtt, mint columbiai magyar az árvízre!

Mikor C.-n kiöntött az árvíz, csak a West-Sidei magyarságot sujtotta a kár. A S.Siden voltak, akik rettegésben éltek az árvíztől, holott ott több volt a sör és a pálinka, mint a víz. Ott aztán egyesek jól leitták magukat, s mikor egy elázott bodi bezörgetett egy magyar ablakán, az úgy megjijedt, hogy itt az árvíz: fogta a puskáját, kilőtt az ablakon, hogy megadja a vészjelt, de az árvíz nem mutatkozott.

- Ezért, ha valaki ok nélkül csinál riadalmat, C.-ben rámondják: ***
1913. máj. 1. p.2.

Congo, Ohio

114.

Eldugta, mint a congói lány a vedret!

A húsvéti ünnepek alatt a c.-i legények óhazai szokás szerint öntözködni jártak. Már meglehetősen virágos kedvük volt, amikor egy lányos házhoz betértek. A lány ijed-

tében elrejtette a vedret és a felhúzására szolgáló kötelet. A legények kerítették másikat és a nadrágszíjokat összekötözték: így húztak vizet és alaposan megöntözték a miss-t.

– Ezután, ha valaki könnyíteni akar a dolgán és az ellenkezőjét éri el, C.-ban rámondják: ***

1911. máj. 15. p.2.

115.

Megfizetett, mint a congói komák!

C.-n keresztelő volt az egyik magyar háznál. Inni csak adtak a komáknak, de enni való nem volt. Egyszer aztán az egyik koma tányért vett elő, és kijelentette, hogy az *újszülött ruhátlanul jött a világra, most pedig hideg van, adjanak össze egy kis ruhára valót. 1–1 tallér fejéenként.* A komák nagyot néztek, de leszurkolták a *tallérokat*, majd hazamentek vacsorázni, utána pedig megint vissza, hogy leigyák a tallért. Csakhogy akkorra már innivaló sem volt.

– Ha valaki fizet és nem tudja miért, C.-ban rámondják: ***

1912. nov. 15. p.2.

116.

Életre táncolták, mint a döglött tyúkokat!

Nagyon megharagudott a c.-i Mr. a tyúkokra, mert folyton kapartak a veteményes kertben. Egyszer úgy megdobott egyet mérgében, hogy az rögtön beadta a kulcsot. A Mr. erre felkapta a döglött tyúkot, s addig táncolt vele, amíg föléledt a tyúk. A Mr. erre büszkén mondta: – Ezt csinálja utánam valaki, hogy életre táncolja a döglött tyúkot!

– C.-ban, ha valaki nagyon dicsekszik valamivel, rámondják: ***

1913. jun. 1. p.2.

117.

Megette, mint a congói bodi a galuskát!

Későn érkezett haza a munkából az egyik c.-i májner bodi, s a Mrs. nem várta vacsorával. Ő meg éhes volt és addig keresgélt, míg talált egy tál krumpligaluskát. Olyan mohón ette, hogy a felét a földre szórta. Ez azonban nem hozta zavarba, mert lekuporodott a földre és megette a lehullt galuskát is.

– Most, ha C.-ban valaki nagy éhségében, akármit megeszik, rámondják: ***

1913. okt. 1. p.2.

Connecticut állam

118.

Vért kíván, mint az egyszeri szónok!

C. állam egyik magyar telepén egyleti multság volt. Közben nagy szónoklatokat is tartottak, ahogy illik. Egyszer csak rájött a beszélhetnék egy beszéd után már régen kívánczó bodira. Mikor azonban felállt, sehogya se tudott belefogni; végre kínjában így kiáltott fel: – Ez vért kíván, vért!

– Azóta a környéken, ha valaki valamit elfelejt, rámondják: ***

1909. dec. 1. p.2.

Connelville, Pennsylvania.

119.

Kipréselték, mint a c.-i lányból a templompénzt!

C.-ben kapott lábra ez a szállóige, ahol 9 magyar lány testületileg belépett a magyar hitközségbe. Csupán Annie tartotta magát makacsul, hiába prédikálta ki hónapokon át a lelkiatya: nem lett hitközségi tag. Egyszer valami pletykából kifolyólag a *klájer* elé került, s az 6 dollár pénzbírságra ítélte. Mikor a *klájer* megtudta, hogy hadilábon áll a hitközséggel – volt benne humor – és a pénzbírságot odaajándékozta a hitközségnek, a magyar templom javára. S mikor ezt a pap vasárnap kipredikálta, Annie is jóképet vágott a dologhoz és belépett a hitközségbe.

– Azóta C.-ben, ha valakivel tudta és akarata ellenére megfizettettek valamit, rámondják: ***

1908. ápr. 1. p.2.

120.

Kipapírozta, mint a borbély a házat!

C. környékén egy magyar borbély nem elégedett meg a saját mesterségével, hanem felcsapott papírozónak (tapétázó) is. Először a saját házat papírozta ki, s úgy vélte azt is úgy kell odaborítani, mint valamely kundsaft képére a tortát. Miután hideg volt, a papír csakugyan odaragadt a vékony falhoz. Csakhogy amikor melegezni kezdett, felhőlyagosodott és hangos pukkanással felrepedezett. A borbély ezután ijedten szaladt a *polichoz*, hogy lövik a házat.

– Azóta a környéken, ha valaki olyan dologba fog, amihez nem ért, rámondják:***

1909. márc. 2. p.2.

121.

Gudbájt se mondhatott, mint a Kóneri bodi!

C.-n, azaz *Kóneron* pincét ástak egy magyar háznál. Az egyik bodi megcsúszott a pincére rakott deszkákon és beleesett a gödörbe. Az ijedtségen kívül semmi baja sem lett, de mikor kimászott azt mondta: – Csak az bántott, hogy mikor beleestem még csak *gudbájt* se mondhattam.

– Azóta ott, ha valaki hirtelen eltűnik, azt mondják róla: ***

1912. máj. 15. p.2.

122.

Felpofozták, mint a daloló-gépet!

C.-ben az egyik magyar bodi nagyon legyeskedett a Mrs. körül, ha a Mr. nem volt otthon. Ezt a Mr. rossznéven vette és nagyon lehordta a bodit, aki erre dühbe gurult és a barátaival sortüzet adott le a házra. S közben a Mr. ablakában megszólalt a fonográf; A bodik azt hitték, hogy nótában neveti ki őket a Mr.; beverték hát az ablakot és felpofozták a daloló-gépet.

– A vidéken most, ha valaki eltéveszt valamit, rögtön rámondják:***

1911. nov. 1. p.2.

123.

Kifüstölték, mint a crescenti bodit!

Burdot keresett a c.-i bodi és bement egy házhoz, ahol éppen mulatoztak. Ő is nekiállott, ivott is eleget és el is feledkezett a burdról. Éjfél tájban a Mr. és a bodik lefeküdtek, csak a vendég bodi maradt a komájával a kicsinben, de ott olyan lármát csaptak, hogy senki sem tudott tőlük aludni. Végül a Mrs. haragjában egy marék paprikát szórt a tüzes kemencére és az ajtót rázárta a két hangoskodó bodira. Lett is olyan tüsszögés, harakolás, köhögés, hogy majd megfulladtak a bodik, s a vendég megszegyenülten elvándorolt.

– Ha valakit kitessékelnek C. környékén, rámondják:***

1913. ápr. 15. p.2.

124.

Kiköpették vele a fogait!

A c.-i bodi alaposan beszszelt és átment a szomszédba, ahol igen durván rátámadt a Mrs.-re. Éppen vacsoraidő volt és a Mrs. nem volt rest: úgy vágta a pecsenyéstálat a káromkodó bodi arcába, hogy az menten kiköpte, mind a 28 műfogát.

– Ha valaki nagyon ugrál és kihúztatják vele a lutrit, rámondják: ***

1920. szept. 15. p.2.

125.

Hát tojás kellett neki?!

C. környékén vizslája volt egy bodinak. A vizsla megunta a sovány kosztot és ráéhezett egy kis rántottára. Mivel pedig a tyúkokat is tartotta a bodi, a vizsla szépen dézsmálni kezdte a tojásokat. Egyszer aztán a bodi rajtakapta a vizslát és mérgében pofozni kezdte: – Hát tojás kellett neked?!

– Ha valakit tolvajlásra érnek, s ezért kihúzza a lutrit, a környékbeli magyarok ráolvassák: ***

1920. ápr. 15. p.2.

Cudahy, Wisconsin

126.

Alkoholt ivott, mint a c.-i táltos!

Sok tréfás dolog történt már a c.-i lédikkel meg a lovakkal. A már többször megénekelt paripa nagyon megtetszett a bodiknak. A lovat 15 dollárra tartotta a lédi bász, de mikor megtudta, hogy a bodiknak mennyire tetszik, 50 dollárra emelte az árát. A vásár fuccsba ment, mire a lédi elhatározta, hogy a helyi kováccsal egy pirosra festett egyfogatút csináltat: egy bagit. Nagy örömmel mentek az új kocsierért, s hogy a ló ne ló-

gassa annyira a fejét, alkoholt itattak vele, amitől a ló úgy felélénkült, hogy lerúgta a bakról a lédit.

– Most, ha valakinek jókedve kerekedik a mérgestől, C.-ben ráfogják:***

1915. máj. 15. p.2.

Dante, Virginia

127.

Elítették, mint a dantei bodik a kismacskát!

Két d.-i bodi átrándult a szomszédos *plézre*, vendégségbe. Jól fogadták őket, ettek-ittak napestik. Mikor hazaindultak elgondolták, hogy a Mrs.-nek vinni kéne valamit *prezentbe*. A vendéglátó megajándékozta őket egy kismacskával. Egy zsákba tették, s hazafelé ballagtak. Útközben találkoztak egy bodival, akitől mérgest kértek; az adott is nekik, de csak úgy, ha a kismacskát nekiadják. A mérgest megitták, s így üres kézzel tértek haza.

– Most, ha valaki messzi útról jön és nem visz a Mrs.-nek ajándékot, a környéken rámondják:***

128.

Bárányt vett, mint a dantei burdos bász!

Bárányra fájt a foga a d.-i *burdosbásznak*, hát elment a marketre és vásárolt belőlük néhányat. Bezárta őket a *sandiba*, de hogy ne unatkozzanak másnap kieresztette őket az udvarra, s elment a munkába. Mire hazatért, a bárányokat nem találta. A gazda elment a bodijával keresni őket, de fél éjjel nem jutott a nyomukra. Viszont mire hazatért a Mrs. várta a seprővel és alaposan elmagyarázta neki, hogyan kell bárányokra vigyázni.

Most, ha ott valamelyik Mr.-t kiszidja a Mrs.-sze, ráfogják:***

1915. nov. 15. p.2.

Dayton, Ohio

129.

Kifestette magát, mint a daytoni legény!

Az egyik d.-i legény mindenáron szép akart lenni, merthogy házasodni készült. Pudert vett a patikában, hogy enyhítse vele az arca barnaságát. De a nevét nem tudta a pudernak és így „vájít pudert” kért a patikustól, aki adott is neki fédervájszot. Hazament a legény és alaposan bekente az arcát; csakhogy izzadás lett a dolog vége, úgy kellett bicskával lekaparni a pépet az arcáról.

– Azóta, ha valaki a környéken felsül, rámondják:***

1908. szept. 15. p.2.

130.

Felpofozták, mint a cimbalmos a telefont.

Telefonálni akart a d.-i cimbalmos, de nem tudta a módját. Várt egy darabig, hát-ha megszólal a telefon, de az csak nem szólalt meg. Dühös lett erre a cimbalmos és fel-

pofozta a telefont.

– Mondják is D.-ban, ha valakit ártatlanul megvernek:***

1909. febr. 15. p.2.

131.

Jóllakott, mint a d.-i gyerek a derelyével!

Az egyik d.-i bodi vendégségben volt, ahol derelyével kínálták. Olyan alaposan belakott, hogy három napig gyötörte a csömör.

– Most e vidéken, ha valaki mértéktelenül zabál rámondják:***

1911. márc. 1. p.2.

132.

Ez is hallotta a kutyavonítást!

Jókor reggel munkába készültek a d.-i bodik, merthogy messzefekvő bányában dolgoztak. Készülődés közben a kutya vonítani kezdett az udvaron. Az egyik bodi kisütötte, hogy ez rossz előjel és jobb lesz otthon maradni, mert még a fejükre szakad a bányában a „tapp”. A többiek megfogadták a szót és nem mentek el dolgozni, hanem otthon mulatoztak.

– Ha valaki e vidéken munka helyett, mulatozik, ráolvassák:***

1913. ápr. 15. p.2.

133.

Ezt is a macska karmolta össze!

A d.-i Mr. virágos kedvében ment látogatóba a komájához. Útközben kipróbálta a drótkerítést és alaposan összekarmolt arccal került el a komához. Mikor kérdezték, hogy mi történt vele, elmondta, hogy otthon a kandur rossz fát tett a tűzre és ő ki akarta kergetni, de a macska mérgében összekarmolta.

– Most, ha ott, virágos kedvében valaki összetöri az arcát, rámondják:***

1913. júl. 1. p.2.

134.

Huszonöt kellene neki, mint a d.-i bodinak!

A d.-i bodi nagyon készült Nyugatra, hogy ott aratást vállalhasson, de nagyon leköötötte a 32 levelű biblia. Sokat vesztett, de úgy vélte visszanyerheti a pénzét. Minden hiába volt: állandóan befuccsolt a 21-ben, s arra kérte a cimborákat, hogy ne 21-re, hanem 25-re játszanak. De hiába, a cimborák nem egyeztek bele, s a bodi továbbra is befuccsolt.

– Ha valakinek furcsa kívánsága támad D.-ben, rámondják: ***

1914. júl. 1. p.2.

135.

Dzsampol, mint a régi amerikas!

Az egyik d.-i bodi felült egy autóra. Megindította és az ott ácsorgó görliknek eldicsekedett, hogy ő jól tud *dzsampolni*, mert már régi amerikas. Javába ment az autó, s a bodi bolondjába kiugrott belőle, s a gép úgy eldobta, hogy a térde törött: három hétig az ágyban kellett *dzsampolnia*.

– Most, ha valaki buta viccet csinál és felsül vele, D.-ben ráolvassák:***

1914. nov. 1. p.2.

136.

Jól mulatott, mint a d.-i Mrs!

Márton napját tartotta a d.-i Mr. Meghívta a bodikat és a szomszédokat: mulattak ezeregyig! A Mrs. sürgött-forgott a vendégek között, akár egy pörgettyű. Így aztán a bodik minden pohár mérgezt az ő egészségére ürítettek és a Mrs.-nek is meg kellett húzni a poharat. Azonban a természete nem bírta megbírkózni a sok itallal s az ott akart kijönni, ahol bement. Szalad is a Mrs. kifelé, de csak a bodik hálószobájáig jutott el, ahol gyomra háborgó tartalmát az egyik bodi cipőjébe eresztette. A cipő hasznavehetetlen lett, s a Mrs. bíróság nélkül 3 dollárt fizetett kárpótlásképpen.

– Most ha valakivel hasonló bolondság megesik, D.-ben rámondják:***

1915. dec. 1. p.2.

137.

Galambot nyert, mint a d.-i zenész!

Egy bálban muzsikált a bodi és a sorsoláson galambot nyert. Úgy megörült a nyerevénynek, hogy alaposan berúgott. A felesége előtt meg dicsekedett, hogy milyen szerencsés ember ő, s hogy mit nyert. De a galambot mégsem tudta felmutatni mert az útközben szárnyra kelt, s otthagya a szerencsés nyerőt.

– Azóta, ha D.-ben valaki felsül, rámondják:***

1916. jan. 15. p.2.

138.

István napját ünnepelte, mind a d.-i bodi!

Az ünnepségre Red Hillből is ellátogatott néhány jóbarát, s folyt a sör és a mérges ezeregyig. Az egyik nőtlen bodi észrevette, hogy a Mr. alaposan elázott, már alszik is. Rögtön átment a Mrs.-hez udvarolni és közölte, hogy nincs mitől tartani, mert a Mr. teljesen elázott. De mikor át akarta lépni az udvarlás határvonalát és átölelte a Mrs.-t, az a kezeügyében levő hazai kulaccsal úgy verte a bodi hátát, hogy az kiszaladt a házból, a Mrs. utána és addig ütötte, míg a bodi haza nem ért.

– Azóta, ha valakit jól elvernek, D.-ben rámondják:***

1916. febr. 15. p.2.

Ez is kutyának való nóta!

D.-ban a szibériai hadifoglyok javára nagy bált tartott a Verhovay Egylet. Az elnök úrnak szörnyű nagy kedve volt, hogy felkapta a buandás kutyájának az első két lábát és úgy járta el vele a kállai kettőst. A kutya pedig nagy örömeiben eldalolta a Tiperrari nótát, de kutyanyelven.

– Azóta szólássá lett D.-ban:***

1917. jan. 1. p.2.

Nem ismeri, mint d.-i Mr.-t a lova!

Vendége került a d.-i Mr.-nek, aki ráadásul üzletember is. Annyira mulattak, hogy elfelejtett enni adni az egész nap az istállóban ácsorgó lovának. Másnap eszébe jutott a gazdának a paripa, de a vendége megelőzte őt az istállóban, mondván, hogy ő huszár volt és így ért a lóhoz; de az éhes paripa alaposan térden rúgta. Kiment a gazda és azzal a hírrrel tért vissza: – Ne búsulj testvér, téged csak egyszer rúgott meg, de én visszarúgtam háromszor. Azóta csak az udvarban meri felszerszámozni a paripát, mert a rugások után nem akarja megismerni a gazdáját.

– Ha valaki haragszik, és nem akar valakit megismerni, a d.-i magyarok rámondják: ***

1917. márc. 1. p.2.

Ezt is pikkel kell kiszedni, mint a bodi porcsaftját!

Az egyik d.-i bodi jó ebédet akart enni és elment a *bucserhoz* és vett 1 font *porcsaftot* és kiszámította, hogy milyen nagyszerű ebédje lesz. Hát lett is volna, csakhogy hiba volt a kréta körül, mert a bodi csupaszon tette fel a húst és az úgy odasült a lábas fenekéhez, hogy *pikkel* kellett kiszedegetni.

– Most, ha valami, valakinek nem sikerül, a d.-i magyarok rámondják:***

1920. aug. 15. p.2.

*Derletown**Megcsiklandozta a Mrs.-t mint a d.-i bodi!*

A d.-i Mrs. pincéje a konyhából vezetett le a mélybe. Egy ízben az egyik bodi sörért ment le a pincébe, s az ajtó mellett ott beszélgetett a Mrs., a szomszéd Mrs.-el. Amikor a bodi jött felfele a pincéből megcsiklandozta a Mrs. lábát. Nagy körme volt a bodinak és a Mrs. azt hitte, hogy egy kutya karmolássza őt. Elkiáltotta magát: – Kuss, te kutya! és hatalmasat rúgott a lábával a vélt kutya felé, de ténylegesen a bodi fejére. Úgy, hogy annak egy-kettőre uborkává dagadt az orra. A többi bodik, akik mindezt látták, hatalmasat nevettek.

– Most, ha ott valakit, akaratlanul megütnek, rámondják: ***

1915. szept. 15. p.2.

Detroit, Michigan

143.

Elveszett, mint a detroiti kisasszony!

Hónapok óta készült a lakodalmára a d.-i bodi, míg végre a minap megfogadta a magyar expressz kocsit és elindultak az esküvőre. Kiszállásnál a bodi nem bírta az örömeivel és olyan nagy lármával ugrott le a kocsiról, hogy a gebe megriadt és elragadta a kocsit a menyasszonnyal együtt.

– Most D.-ben, ha valami hirtelenül elvész, ezt mondják:***

1912. febr. 1. p.2.

144.

Megtalpaltatta, mint a d.-i magyar a sódart!

A d.-i magyar a bakancsát akarta megtalaltatni s elindult a suszterhez. Útközben, jó magyar szokás szerint bement a szalonba szíverősítőre, majd a *bucsernál* vett egy sódart. S miután erősen dolgozott benne az ital, a sódart hagyta talpalásra a suszternál.

– Ha valaki becsipett állapotban bolondot csinál, D.-ben ráolvassák.[†]***

1912. dec. 15. p.3.

145.

Ez is megkapta a 2. polgárlevelet!

Háborús időket élünk és ilyenkor ajánlatos, ha az ember nem járhatja feleslegesen a kenyérpusztítót (a száját). Az egyik d.-i magyar az újság háborús híreinek olvastán elszólte magát az utcasarkon. Két atyafi meghallotta ezt és följelentették, akit bizony komának szólítottak, de nem lett különösebb baja, mert beigazolódtott, hogy ártatlan, és nem úgy gondolta, ahogy mondta.

– Azóta, ha valakit *komának szólítanak* D.-ben, a magyarok rámondják:***

1918. jul. 1. p.2.

146.

Ez sem akar lakni Zsá-Miskával!

D.-ban két györmegyei magyar egy zempléni Mrs.-hez került burdra. Egy este a Mrs. megkérdezte tőlük: – Szeretik maguk a zámiskát?! A bodik nem értették a zempléni nyelvjárást, s így azt hitték, hogy egy újabb bodit akarnak a nyakukra hozni, mikor már így is alig férnek a burdon. S ezért így válaszolt egyikük: – Mrs. ha még egy Zsá-Miskát is idehoznak a burdra, akkor mi elmegyünk innen. – Házbeliek jót nevettek ezen.

– Most, ha valaki alapos ok nélkül tiltakozik valami ellen, D.-ben rámondják:***

1921. febr. 15. p.2.

147.

Beválasztott, akárcsak Siegel Marci a dinnyébe!

D.-ben dinnyét árultak az utcán. S.M. szörnyen dicsekedett, hogy ő mennyire ért

a dinnyéhez. Hosszú kopogtatás után kiválasztott egyet. Leszúrta az árát és nagy büszkén vitte haza: Otthon felválták és kiderült, hogy a jól kiválasztott dinnye – közönséges tök.

– Ha valaki sokat válogat és mégis rosszul vásárol, D.-ben rámondják:***

1921. jul. 1. p.2.

Diamant City, Canada

148.

Jól tud billiárdozni!

D.C.-ben egy öreg amerikai ugyancsak dicsekedett, milyen jól tud billiárdozni. A *grinórok* szájátva hallgatták a dicsekvést, aki végül felszólította őket, menjenek vele billiárdozni. El is mentek egy *pool-roomba*, ahol az öreg alaposan beszedegetett az italból, s már előre nevetett azon, hogy a zöldek milyen savanyú arccal guberálják ki a neki ismeretlen játék árát. A nóta vége az lett, hogy minden játék árát neki kellett kifizetni.

– Az odavaló magyarok, ha valaki illetéktelen tudásával dicsekszik, rámondják:***

1913. jul. 15.p.2.

Dillonwille, Ohio

149.

Elment már a levél az ókontriba?!

D.-ban a minap levelet a kart küldeni az egyik bodi az *Ókontriba*. Pénze híján a Mrs.-től kért 10 centet, de annak csak dollárja volt. Elindult a postára, de közben ismerőssel találkozott akik behívták a szalonba. Késő este került haza egy fillér nélkül, a levél meg ott volt összegyűrve a zsebében.

– Azóta a szomszédok egyre kérdezik tőle:***

1908. ápr. 1. p.6.

150.

Leült, mint a d.-i szalonos!

D.-ben nagy mulatozás volt az egyik szalonban. A mulatozókkal tartott a jókedvű szalonos is, aki multság közben odaült, ahol Zöldfülü Marci szokta tenni a lábát. Csak-hogy megjárta, mert mellé ült és ugyancsak megkopogtatta fejével a *bárét*.

– Most, ha valaki elesik, azt mondják D.-ben róla: ***

1912. máj. 15. p.2.

Dipron

151.

Fekve szabot, mind a d.-i bodi!

Ruhát akart csináltatni a d.-i bodi a szabóval, de előbb felöntött a garatra és nem

bírt a lábán állni a szabónál. A mester mindent elkövetett, hogy megmérje, de nem tudott boldogulni vele; végül lefektette az ágyra és úgy mérte meg.

– Ha valaki D.-n becsudálkozik és nem tud megállni a lábán, rámondják:***

1913. nov. 15. p.2.

Dicksoncity, Pennsylvania

152.

Itt volt két kutya!

D.-ben egy éles nyelvű Mrs. sok bajt okozott egy bús magyarnak, aki ezért bosszút esküdött, s egy társával éjszaka elment a Mrs. udvarára és a ketrechen minden tyúknak elvágta a nyakát. A ketrecre ráírták: – Itt volt két kutya és elbánt a tyúkokkal.

– Ha valakin D.-ben bosszút állnak, rámondják:***

1909. ápr. 15. p.2.

153.

Megrendelte, mint a csirkepaprikást!

D.-ben egy magyar egyet az első bálját tartotta, de minthogy ott nincs alkalmas terem, azért Throop-ban kellett megtartani. A bodik azon tanakodtak, hogy visznek magukkal ennilót, de az elnök felbízta őket, hogy ne gondoljanak vele, majd ő rendel nekik jó csirkepaprikást a saját kontójára. A bodik ennek nagyon megörültek és vesztetül táncoltak egész délután, hogy annál éhesebbek legyenek vacsorára. De mikor erre került a sor, az elnök úr kijelentette, hogy a nagy sietségben elfeledkezett a vacsoráról.

– Most ott, ha valaki a szavát nem tartja meg, rámondják:***

1912. szept. 15. p.2.

154.

Jó esze van, akárcsak a d.-i szamárnak!

Az egyik d.-i Mr.-nek van egy híres szamara. A minap a vasútállomás közelében jártak, s a szamár valami meleg helyet keresett, s miután valami gyerek nyitva hagyta a váróterem ajtaját: a szamár besétált rajta, hivatlanul, az utasok nagy örömeire. Végül a pénztáros telefonált a gazdának: – Ha utaztatni akarja a szamarát, akkor küldje be érte a jegy árát. Végül a bodik hazatoloncolták a szamarat.

– Most, ha valaki, tőle nem várt, ügyes dolgot cselekszik, rámondják: ***

1913. dec. 1. p.2.

Donora, Pennsylvania

155.

Kitanulta, mint a d.-i Mr. a kocsonyafőzést!

A d.-i Mr. nagyon szerette a kocsonyát, de a Mrs. nem értett a főzéséhez. Fogta magát a Mr. és tanítani kezdte a Mrs.-t. Egyszer aztán az asszony meg akarta lepni az urát és nekiállt a kocsonyafőzéshez. Mikor az hazajött, megörült a jó hírnek és erősen készült a vacsorához. Mikor hozzáfogott, kiesett a kezéből a villa és eltűnt a híg lében,

amelyet ki kellett önteni, hogy a villa előkerüljön. Így aztán a Mr.-nek kenyérrel kellett letudnia a vacsorát.

– Ha most, valaki tanul valamit és mégse tud semmit, D.-n rámondják:***

1912. ápr. 1. p.2.

156.

Ráfizetett, mint d.-i bodi az arábira!

Az egyik d.-i bodi nagyon haragos lett, mert a komája azt mondta rá: – Te arábi! Mérgében bepörölte, de a klájer azt mondta, hogy ez nem sértés, mert az arábi is ember. Így aztán meg kellett fizetnie a perköltséget; hiába mondta a klájernek, hogy ő szitizen (polgár).

– Most, ha valaki csekélységért indít pert, s azt elveszti, fejére olvassák D.-ben:***

1913. okt. 15. p.2

157.

Elfogyott a kenyere, mint a d.-i Mrs.-nek!

A d.-i Mrs. valamiért megharagudott az urára és *besztrájko lt*. Két kenyeret süített: az egyiket otthon hagyta a Mr.-nek s a láda tetejére letett 15 centet zsírra, ő maga pedig útrakelt a másik kenyérrel. A hazatérő Mr. csodálkozott ezen, de két nap múlva eladta a bútort és maga is burdra ment. De ezt hamar meguntá és elment a Mrs. után, de az nem akart vele hazamenni, mert még volt egy fél kenyere. De az is elfogyott, s akkor izent a férjének, hogy jöjjön érte. Ujra élük most a mézesheteiket és a Mr azt se bánta, hogy új bútort kellett venni.

– Ha valaki megbánja elhamarkodott lépését, D.-ben rámondják:***

1914. jun. 15.p.2.

Dunkirk

158.

Kétszer dagaszt, mint a d.-i Mrs!

Kenyeret akart sütni a d.-i Mrs. Be is dagasztott és ki is hordta a kenyeret, de elfejtette a kemencét befűteni. Mérges is lett miatta, mert így kétszer kellett dagasztania a kenyeret.

– Ha valaki a feledékenységé miatt kétszer dolgozik, rámondják D.-ben:***

1913. nov. 15. p.2.

Duqusney, Pennsylvania

159.

Megéhezett, mint Nyírág, a megrakott asztalnál!

D.-ben táncmulatságot tartott az egyik magyar egylet. A *lunch*-asztal kiszolgálására Nyírágot választtták meg a fiával együtt. Javában folyt a mulatság, de az öreg Nyírág látta,

hogy a fia savanyú képet vág: – Mi bajod van, hogy úgy nézel, mint akinek kenderföld sem jutott?! – Alig látok az éhségtől – így a fiú.

– Azóta, ha valaki akkor is panaszodik, mikor nincs oka rá, D.-ben rámondják:***

1911. ápr. 1. p.2.

160.

Megemberelte magát, mint a d.-i Mr!

Lefeküdtek a bodik az egyik d.-i *burdosház aptészén*. De az egyikük nagyon horkolt, s a másik emiatt nem tudott elaludni. Kínjában felkelt és sétálgatott a szobában, ami persze zajjal járt. A földszinten lakó Mrs. felkeltette a Mr.-t, abban a hiszemben, hogy odafönt tolvaj járkal. A Mr.-nek inába szállt a bátorsága, de a Mrs. addig biztatta, hogy emberelje meg magát, hogy végül felment a seprűel. El is botlott, elesett, s erre kinézett a fent járkáló bodi, hogy mi az? A Mr. úgy megijedt a bodi fehér alsóruhájától, hogy az egész házat fellármázta: – Betörő jár a házban! Persze, hamar kiderült az igazság és a Mr.-t alaposan kinevették.

– Most, ott, ha valaki megijed a saját árnyékától, ráfogják:***

1915. szept. 1. p.2.

161.

Erős volt, mint a pedlér lova!

D.-ben jók a munkaviszonyok. Így aztán a bodik, *pedanapkor* nagy murikat csapnak. Egy ilyen alkalommal azzal dicsekedtek, virtuskodtak, hogy ki az erősebb. Először egymást emelgették, majd kimentek a járd-ba, s ott a favágó tönköt kezdték emelgetni. Éppen arra ment egy *pedlér*, a kocsija tele volt gyümölcssel, s a girhes ló alig bírta húzni. Az egyik virtuskodó bodi azonnal fogadott, hogy ő jobban elhúzza a *pedlér* kocsiját, mint a ló. Kifogták a lovat, a bodi nekiállt, de meg sem tudta mozdítani a kocsit, hanem a nagy erőlködéstől megroppant, úgy, hogy a doktor két hétig reparálta a csontjait.

– Ha valaki ott az erejével dicsekszik, és felsül, rámondják:***

1915. okt. 1. p.2.

162.

Hadikölcsönt jegyeztek, mint a d.-i bodik!

Mikor az amerikai-magyar lapok felhívták a hazafiakat, hogy mindenki jegyezzen tehetsége szerint hadikölcsönt, két bodi ugyancsak verte a mellét, hogy mennyit jegyeznek, s csak azért nem adnak a hazának kölcsönt, mert üres a zsebük. Majd mikor megszűnt a jegyzés, megint dicsekedtek, hogy milyen kár, most van pénzünk döggivel: most jegyeznének, de nem lehet. Múlt az idő, a háború még mindig tart, újra megjelentek a felhívások, s ott mindenki azt figyelte, mit tesz most a két bodi? Hallgattak, mint a dinnye a fűben, s amikor ismerőseik nem hagytak fel a buzdítással, akkor *raduvéba el-muffoltak* olyan helyre ahol a Hadikölcsönről szót csak akkor fognak hallani, amikor a cigány darutojást lát.

– Most, ha valaki dicsekszik a hazafiságával, de a zsebet elzárja, arra D.-ben ráolvassák:***

1915. nov. 15. p.2.

Káposztát taposott, mind a d.-i bodi!

A d.-i bodi átment a szomszéd Mrs.-hez káposztát taposni. S zsebre vágta egész heti *pedáját* is. Olyan hévvel taposta a káposztát, hogy a pénz kiesett a zsebéből és beleesett a káposztába. Hiába túrta fel az egész hordót, nem találta. A Mrs. azzal ijesztette, hogy majd káposztaevéskor megtalálják a *pedát* is.

– Most, ha valaki ott elvesztette a pénzét, ráfogják:***

1915. dec. 1. p.2.

Jön már a Karikás Kálmán!

K.K. jóra való magyar bányász karácsonykor lerándult Avelláról a d.-i magyarokhoz. Hát amint belép egy házba, egy csomó magyar ugyancsak gyürkőzött egymással. K.K. ugyan nem ijedt meg a saját árnyékától, mégis azt tartotta: – Többet ésszel, mint erővel és énekelni kezdte a „Kitárom reszkető karom...” című hazafias éneket. A mérges emberek erre ellágyultak és vele énekelték.

– Azóta a környéken, ha parázs veszekedés készül, egymásra szólnak az emberek: ***

1923. jan. 15. p.2.

*Eleanor, Pennsylvania**Megmérte, mint az elanori stóros a cipőt!*

Cipőt akart venni a magyar és ezért beállított a *stór*-ba. A boltos nagynehezen ráakadt a lisztes zsákok között a cipőkre és a magyar elé tette őket. Az nézi, nézegeti, válogatja a bakancsokat, de csak nem akad rá az igazira. A kereskedő megunt a dolgot egy pár cipőt ráakasztott a mázsára, megmérte és így szólt a bodinak: – Na, barátom, ez a jó cipő!

– A környéken azóta, ha valamit méregetnek, rámondják a magyarok: ***

1908. nov. 15. p.2.

Agyonszúrta, mint eleanori ember a dunnát!

Fényes lakzi volt E.-n. Ugyancsak járták a menyasszonytáncot. Az egyik Mr. alaposan beszszelt, s így nem juthatott a menyasszonyhoz. Ezért elkeseredett és otthagytta a lakzit, azzal a fenyegetéssel: – Meghal még ma valaki! Az asszonya kérlelte, de ő dühösen hazament, hogy szándékát végrehajtsa. Mikor a nála lakó bodik a Mrs.-el hazamentek, ott találták nyakig pehelyben. Ugyanis a dühös Mr. a dunyhát szurkálta agyon, majd elaludt a tollban; alig tudták kihalászni.

– Azóta a környéken, ha valaki a bosszúját akarja kitölteni és nevetségessé válik, rámondják: ***

1908. dec. 15. p.2.

Eldorado, Illinois

167.

Kikapta a polgárlevelet!

Az e.-i bodik nagyban készültek, hogy kikapják a polgárlevelet. Egy helyi lakos nagyban bízta őket, hogy majd ő megszerzi nekik. A bodik még a bajuszukat is lebetváltak, hogy biztos legyen a siker. Igen ám, csak hogy a bodik nagyon zöldek voltak, s így csak az első papírt kaphatták meg. Dühösek is lettek és az elvesztett bajusz miatt meg akarták bicskázni a közvetítőt.

– Ha valaki felsül E.-ben, rámondják:***

1913. márc. 1. p.2.

Elizabeth, New Jersey

168.

Ez is meginná a lópatkót!

E.-ben elhatározták a bodik, hogy mivel gyengén megy a munka, belevágnak valamilyen üzletbe. Kisütötték, hogy fát árulnak majd. Vettek kocsit, lovat, s hogy fa is legyen, megvették valami ócska állást. Az út síkos volt, a ló vasalatlan, s ezért pénzt kértek a Mrs.-től lópatkolásra, aki le is szúrta a patkó árát. Útközben fázni kezdtek a bodik, be mentek egy szalonba, ahol szépen be is vették a patkót, szögestől. A *koszcimmerek* várhatták a tüzelőfát.

– Ha valaki nagyon érdeklődik a *belső fütés* irányában, az itteni magyarok, rámondják:***

1921. jan. 15. p.2.

Elyria, Ohio

169.

Ez is órát rendelt!

Az egyik elyriai bodi naptár-órát akart hozatni New Yorkból. Meg is rendelte. A társulat azt írta vissza, küldjön be 40 cent ára bélyeget. A bodi ráragasztotta a borítékra a 40 centes bélyeget és csak várt. Csak nem jött az óra. Akkor mérgesen rájuk írt. Azok azt válaszolták, hogy nem találták a borítékban a bélyeget. – Hát mán hogy a csudába nem találták írt ismét, amikor mind ráragasztottam a borítékra.

– Azóta, ha valaki E.-ben valamit a visszajáról csinál, rámondják:***

1911. márc. 1. p.2.

Etna, Pennsylvania

170.

Kimerték, mint az etnai bodik az árvizet!

Tavaszi hóolvadáskor nagy árvíz volt E. környékén. Az egyik magyar háznál haditanácsot tartottak a bodik és kimondták, hogy az ember életét a kelleténél több veszedelem fenyegeti. Végül elhatározták, hogy a kerítésen át befolyó vizet vedrekbe merik és visszaöntik az utcára.

– Most, ha valaki hiábavalóságot csinál, vagy fölösleges tanácsot ad, e vidéken rámondják:***

1912. máj. 1. p.7.

171.

Bevágott neki, mint a bodinak a csirkepaprikás!

Az e.-i Mrs.-nek vidéki vendége volt és kedveskedésből csirkepaprikást csinált ebédre. A vendég olyan alaposan nekilátott, hogy sem a Mrs.-nek, sem a Mr.-nek nem maradt semmi belőle. Mikor aztán a bodi elvégezte a tatárjárást és lecsúsztotta a hozzávaló söröket, a gyomrára ütött és így szólt: – No, ez jól bevágott!

– Ha valaki ételben-italban nem tart mértéket, E.-ben rámondják:***

1913. aug. 1. p.2.

172.

Kiverték belőle a port!

Az egyik e.-i bodira rájött a virtus a szalonban és verte a mellét, hogy nem fél ő három embertől sem. Egy másik bodi megunta a dicsekvést, kihúzta a szalonból az utcára, ahol alaposan kiverte a port a virtuos bodiból, de úgy hogy másnap munkába sem mehetett.

– Ha valaki, ott nagyon dicsekszik és jól megrakják, rámondják:***

1913. szept. 15. p.2.

Expedít, Chicago, Illinois

173.

Krokodílt látott!

Az e.-i bodik halászni mentek. Persze szíverősítőt is vittek magukkal és alaposan beszéltek. Horgászás közben elkiáltja magát az egyik bodi: – Jaj, bodikám, ott jön egy krokodilyélus! – Megijedtek és futásnak eredtek. Később mégis visszabátorkodtak és a krokodílnak vélt dologról kiderült, hogy egy ócska bányásznadrág.

– Ha valaki ok nélkül megijed, az e.-i magyarok rámondják:***

1913. jun. 1. p.2.

Export

174.

Elveszett, mint a kereszt!

Az e.-i legény az arcképet küldte keresztel a kedvesének, éspedig a Hassan-cigaretta tokjába pakolta, amiből elveszett a kereszt. – Pedig jól bepakoltam – panaszkodott, – mégis elveszett.

– Most, ha valaki rosszul tesz valamit és maga vallja a kárát, E.-n rámondják:***

1911. okt. 15. p.2.

175.

Nem vált be katonának!

E.-n az egyik bodi meg akart házasodni, de a *görli* azt mondta, hogy csak katonához megy férjhez. A bodi erre beállított a pittsburgi konzulátushoz és ott megvizsgáltatta magát. Az orvos azt mondta rá, hogy untáglích és hazaküldte. A bodi mérges lett és azt mondta: – *raduvé muffol az ókontriba*.

– Most aztán, ha valaki nem kap feleséget e vidéken, rámondják:***

1911. dec. 15. p.3.

176.

Az aptészen gyakorolt!

E.-n a nevenapját tartotta az egyik bodi. Muzsika és tánc is volt ott. Az egyik bodi nagyon szeretett volna táncolni, de nem értett hozzá. Felment az aptészre a táncot tanulni, csakhogy megbotlott az ágy lábában és elment a kedve a tanulástól, mert lejött az orráról a bőr.

– Ha valaki nagyon cifrázza a lépést E.-n rámondják:***

1911. dec. 15. p.5.

Fairport, Ohio

177.

Megette, mint Göndör Pista a patront!

F.-n Jóska szalonos új revolvert vásárolt és dicsekedve mutogatta a fiatalság előtt. Göndör Pista csak nézte, majd így szólt: – Hát ez is pistol? Ebbe csak akkora golyó jár, ha rám löne kend, kitátánám a szám, osztán lenyelném a golyót! – Erre a szalonos elébe tett egy töltényt: – Még ezt sem tudnád lenyelni! – Nem-e? Még így réztokkal is megeszem. Felkapta és lenyelte. Utána két napig nem mert meleget enni és dohányozni mert attól félt, hogy felrobban benne a golyó.

– Azóta ha valaki hirtelen tesz valamit s később fél a következményektől, F.-ben ráolvassák: ***

1906. márc. 15. p.2.

178.

Nem vált be, mint a f.-i kenyér!

Az egyik.f.-i Mr.-nek hazament a felesége az *ókontriba* látogatóba. A Mr. *betjár-burdra* került s arra is ráadta a fejét, hogy kenyeret süssön. Az egész rokonság, minden bodi segített neki és úgy ellátták tanáccsal, hogy mi sem lett a kenyérből.

– A környéken, azóta, ha valami nem sikerül, rámondják:***

1911. ápr. 1. p.2.

Ez is ciberét evett!

A F.-i 9.-es bányatelepről elment egy éltesebb bodi egy közeli városkába, ahol a magyar vendéglőben nagybüszkén ciberét rendelt. Mikor megette, teleszedte a markát fogpiszkálóval és büszkén próbálgatta a fogait.

– Ha valaki a fogát vájkáolja, rámondják F.-on: ***

1914. jan. 1. p.2.

*Philbert**Odaragadt, mint kalács a tepsizhez!*

Az egyik f.-i bodi nagy lakodalmat csapott, ottani szokás szerint rezesbanda mellett. Válogatott vendégek voltak jelen és válogatott szakácsnék ügyeltek az ételekre. Az egyik, akinek az a dolga, hogy a süteményekre ügyeljen, a tepsit zsír helyett lekvárral kente ki és a megsült kalács odaragadt.

– Ha ott valaki nagyon ragaszkodik valamihez, rámondják:***

1912. aug. 15. p.2.

Eltolta, mint a muzikusok a lakzit!

A f.-i muzikusoknak jól megy a dolguk, mert Gary-ban van egy táncmester, akinél hetente kétszer muzsikálnak. A minap egy lakziban kellett volna zenélniök, de arra kérték a vőlegényt, hogy tegye későbbre a lakzit, majd akkor ingyen muszikálnak neki, de most a tánciskolába kell menniük. A vőlegény azonban még a muzikusok kedvéért sem volt hajlandó eltolni a lakzit.

– Ha e vidéken valaki későbbre halogat valamit, ráolvassák:***

1912. aug. 15. p.2.

Hagyjuk a nadrágot, csak ne bántsuk egymást!

F.-en az egyik bodi a komájával együtt igencsak szerette a mérgezt, elmentek mulatozni egy kicsit. Úgy beszéltak, hogy egyikük még a nadrágját is elvesztette. Végre hazatértek és valaki utánuk vitte a csíptetőfa közé beszorított nadrágot. A Mrs. nekitámadt a bodinak a nadrág állapota miatt, de az csak azt hajtogatta: – Mrs.-kém hagyjuk a nadrágot, csak ne bántsuk egymást. De bizony a Mrs. csak odavágta a gyanús nadrágot a bodi fejéhez.

– Most aztán, ha valaki mindig csak ugyanazt ismétli, F.-on odamondják neki:***

1913. febr. 1. p.3.

183.

Ez is szódát ivott!

F.F.-en az egyik bodi szódabikarbonát vett be gyomorégés ellen. A másik megkérdezte, hogy mi az a pezsgő ital. A kérdezőt felelte: szóda. Több se kellett a kérdezőnek, elővette a Mrs. mosószódáját és elkezdte keverni a laborban. Nem igen pezsgett, de azért hűségesen megitta a bodi. Meg is adta az árát: másnap dolgozni sem tudott.

– Most, ha valaki felsül a kíváncsisága miatt, FF.-en rámondják:***

1913. máj. 15. p.2.

184.

Pecsét kell neki, mint a FF.-i bodinak!

Gyűlést tartott a Verhovay Egylet. Sokan ott voltak, csak az elnök nem, mert beteg volt. Az alelnöknek kellett megnyitni a gyűlést, de alig volt hozzá bátorsága, s ezért jól beszívott a mérgesből. Ezen a gyűlésen számoltak el az illetékesek a hazai özvegyek és árvák javára gyűjtött pénzekkel: bizonylatul a konzul nyugtáját mutatva fel. Egy bodi akadékoskodott csak, hogy hol van róla a nagypecsét, mert annak hiánya azt mutatja, hogy a konzul elcigarettázta az átadott pénzt.

– Most, ha valaki ok nélkül akadékoskodik FF.-n, rámondják:***

1915. máj. 1. p.2.

185.

Felemás cipőt húzott, mint a FF.-i bodi!

A bodi annyira megörült az első tavaszi napsütésnek, hogy nem ment el a *sap*-be, hanem inkább a *szalonba* tért be, ahol alaposan beszédett a testi italból. Még a cipőjét is lehúzta, mondván, hogy a nagy melegben nem bírja a lába a cipőt. Majd kirándulásra határozta el magát. Hazament, futtában átöltözött és a *strittkárrel* a városi parkba ment. Még a nadrágját is felhúzta, hogy az ángliusok jól lássák vadonatúj sárga cipőjét. Azok látták is, de jót nevettek rajta, mert felemás cipőt húzott: egyik lábán sárga, a másikon fekete lakkcipő volt.

– Most, ha ott, valaki feltűnően öltözködik, ráolvassák: ***

u.ott. p.2.

186.

Ráfizetett, mint a FF.-i bodi a piknikre!

Piknikre ment a bodi és úgy kirúgott a hámból, hogy három napig nem ment haza. Ezalatt az ő számlájára hozott haza a Mrs. disznóhúst. Mikor a bodi végre hazakerült a *bueser* követelte rajta a pénzt. A bodi így jött rá a Mrs. turpisságára. Hiába veszekedett azonban a Mrs.-el, még a konzullal is megfenyegette, de hiába, a *bucsernál* fizetnie kellett, mert följelentette a bodit, s így még a *klájernál* is 5 dollárt kellett leszurkolnia.

Azóta FF.-en, ha becsapnak valakit, ráolvassák: ***

1915. jul. 1. p.2

Leánykérőbe ment, mint a FF.-i bodi!

Vendége érkezett a bodinak egy másik *plézzről* és annyira megörült a vendégnek, hogy marasztalta, keressen ott munkát, addig ő fizeti helyet te a burdot. A vendég maradt, de nem nagyon törte magát a munka után, miután a másik becsületesen fizetett helyette. Történt egyszer, hogy a helyi bodi lánykérőbe készült, kikészítette az új ánzugját, de nem talált hozzá megfelelő gallért. Átszaladt a *stórba* egy új gallért venni, ez alatt a vendég bodi az új ruhával együtt meglépett. Így aztán elmaradt a lánykérés is.

– Most, ha valakinek ott ellopják a ruháját, ráfogják: ***

1915. jul. 15. p.2.

Főburdos akart lenni, mint a FF.-i bodi!

Főburdos akart lenni az öreg bodi, de nem nagyon juthatott a Mrs. közelébe, mert az egyik fiatal bodi állandóan vacsoltta őket. Hiába hurcolt haza az öreg bodi pirosítót, *ájszkrimet*, cseresznyét: a fiatal bodi miatt nem tudott zöldágra vergődni. Az egyik este dühösen jött haza a gyárból és ifjú vetélytársának az arcába vágott egy tányér babcsuszpájsot. A többiek erre az öregét kirúgták az utcára, akár a 21-et. Erre bánatába elment a szalonba és annyira beszszelt, hogy garázdálkodni kezdett. A *polic komának szólitotta és a plickorton* 100 dollára büntették ökelmét.

– Most, ha valakit ott, *komának szólit a polic*, rámondják:***

1915. aug. 1. p.2.

Éhesen maradtak, mint a FF.-i bodik!

A burdos Mrs. betálalta a bodiknak a jó, ízletes *szaport*. Volt köztük egy nagyevő is, aki fogadott a többiekkel, hogy egyedül megeszi nyolcuk vacsoráját, s a nyert dolláron egy *bakszi* sört rendelt. A többieknek tetszett ez a dolog, csak az nem, hogy éhen maradtak. A Mrs. pedig nem állt kötélnek, hogy még egy vacsorát készítsen, s a bodiknak korgó gyomorral kellett lefeküdniök.

– Ha ott valaki, most nem kap ebédet, vagy vacsorát, ráfogják: ***

1915. okt. 1. p.2.

Jeges vízben fürdött, mint a pesti gyerek!

József napot tartottak a ff.-i bodik, s ezen alaposan becsudálkoztak a mérgesből. Virtuskodni kezdtek, mire az egyik azt mondta, hogy 10 dollárért bemegy a River-be (folyó) fejével betöri a jeget és megfürdik a jeges vízben, mert ő *pesti gyerek*. Kimentek a Riverhez, de a bodi nem tudta a fejével betörni a jeget, mert az 10 inch vastag (kb. 25 cm) volt. Ekkor baltát hoztak, felvágta a jeget és a Józsinak meg kellett fürödni a jeges vízben. Mág is betege a fürdőnek, de a 10 dollárt sem kapta meg.

– Most, ha valaki megnyeri a fogadást, de nem fizetik ki a díját, FF.-n rámondják: ***

1916. ápr. 1. p.2.

191.

Elmuffolt, mint a ff.-i Mr.!

A ff.-i Mr, kedvébe akart járni a Mrs.-nek, hát burdost hozott a házhoz. Eleinte jól megvoltak, de aztán egyszer nagyon beittak és a gazda megverte a bodit. Aki erre elköltözött. A Mrs.-nek ez nem tetszett és beszerzett egy másik bodit, amellyel igen kedvesen bánt. Mikor a gazda ezt kifogásolta a Mrs. azt felete, ha nem tetszik neki elmuffolhat kend. A gazda el is ment a háztól, de még a telepről is.

— Most, ha a Mr. nem él békésen a Mrs.-el, FF.-en rámondják: ***

u.ott.

192.

Bosszút állt, mint a FF.-Mr!

Nősülni szándékozott a Mr. de nem talált megfelelő *hálét*. A burdosgazda végül felajánlotta neki a saját lakását. Az esküvő után kivonult a násznép egy közeli telepre gyümölcsöt venni. Hívták a Mr.-t is, de az érte küldött autómobilra nem ült fel. Mikor aztán egy öszvérfogaton kiért, a többiek már jöttek is visszafelé. Erre bosszúra gondolt és a vasalt söprűnyéllel kezdett hadonászni, mire jól elpáholták, s utána *elmuffolták* egy másik Mr. házához.

— Azóta, ha ott valakit jól elvernek, rásütik: ***

1916. jun. 1. p.2.

193.

Kávét kapott, akárcsak János bácsi!

FF.-ban az egyik Mrs. azt mondta a kislánynak, hogy menjen át a szomszédba, mert ő kávét akar adni János bácsinak. A kislány el is ment a szomszédba, ahol megkérdezték, hogy miért ment oda. A kislány megmondta, hogy azért, mert a mama kávét akar adni János bácsinak.

— A FF.-i magyarok között ugyancsak divatba jött ez a szólás: ***

1921. dec. 1. p.2.

194.

Ez is ki akarta taposni a más belét!

FF.-ban az egyik Mr. elment a *stórba* és kegyetlenül fenyegetett egy embert aki éppen 30 mérföldre volt oda, hogy kitaposná a belét, ha itt volna. Egy kistermetű bodi csendesítette, hogy családos ember léteére csak nem akarna börtönbe kerülni. Erre az megvadult és a kis bodit akarta megverni, de az helytállt magáért. Erre ott termett a *nagybotos polic* és csak akkor állt el a *komázástól*, amikor a *stóros* kijelentette, hogy csak tréfa volt az egész. Végül megérkezett az a bodi is, akinek a Mr. ki akarta taposni a belét. A Mr. szörnyen megijedt és rimáncodott, hogy ne bántsuk egymást, hisz magyarok vagyunk. Végül valaki egy kis ködmönlé reményében hazakísérte a Mr.-t. ı

— Ha valaki FF.-n virtuskodik és kihúzza a lutrit, rámondják:***

1923. nov. 1. p.2.

Freeburg

195.

Megvendégelte, mint a f.-i vőlegény!

Lakodalomra készült a f.-i bodi és természetesen meghívta a pléz egész magyarságát. De a legény nem volt valami népszerű, ezért csak néhány bodi jelent meg a háznál. A vőlegény ezektől is sajnálta az ételt és az italt, ezért összeszedte a menyasszonytáncra szánt dollárokat tőlük és elkezdett velük verekedni. A bodik nagymérgesen étlen-szomjan távoztak a lakodalmas háztól.

– Most, ha ott valaki a vendégségből éhesen távozik, rámondják:***

1916. márc. 15. p.2.

Freemont

196.

Kisült, mint a f-i tyúk!

F.-on a sztrájkolók véletlenül lábszáron lőttek egy magyar Mrs.-t. Egyik jószívű angol Mrs. tyúkot küldött a betegnek. Ezt azonban egy másik Mrs. vette át és megette. Persze később kiderült a dolog.

– Azóta, ha valami F.-on napfényre kerül, azt mondják: ***

1911. jan. 15. p.2.

Friben, West Virginia

197.

Nyert, mint bodi a ferblin!

Az egyik F.-i bodinak nagy kedve volt a ferblizéshez. Meg is szólított két másik bodit, hogy kártyázzanak, de azoknak nem volt pénzüik. Végül úgy segített a dolgon, hogy pénzt adott a másik kettőnek. Mire azok elnyerték minden pénzét.

– Azóta, ha valaki nagyon akar kártyázni és megnyúzzák, F.-en ráolvassák:***

1914. jan. 15. p.2.

Gary, Indiana

198.

Kiénekelték, mint Gary-ban a lovat!

G.-ban egy magyar szalonosnak elpatkolt a gebéje. Erre alaposan beszszelt bánatában, s elhatározta, hogy énekszóval földelteti el a lovat. Egy 13 tagú dalárdáért telefonozott, akik fejenként 1 dollárért énekeltek. Ki is rukkoltak mind és elbúcsúztatták a lovat. A torban azonban úgy elázott a karmester, hogy négykézláb akart hazamenni.

– Azóta, ott, a beszszelt atyafiakra rámondják: ***

1911. máj. 15. p.2.

199.

Elbúcsúzott, mint a gary ember!

A g.-i atyafi készült az óhazába. Elment az *ágenthoz*, megváltotta a jegyet és a pénzének egy részét is hazaküldte. Jó csomó pénz azonban nála maradt. Indulás előtt elment egy szalonba, jót mulatott és olyan veszettül búcsúzott, hogy a cimborái kékre-zöldre verték és a pénze is eltűnt a lajbizsebből. – Másnap kérdezi az *ágent* hogy mi történt? – Hát, tetszik tudni, egy kicsit búcsúzkodtam és a pénzemtől is elbúcsúztattak.

– A környéken, ha valakit alaposan helybenhagynak, ráolvassák:***

1911. okt. 15. p.2.

200.

Tojást ivott!

G.-ben az egyik sörös bodi nagyon szerette a friss tojást és pedig sörrel. Ingyen tojásokra pedig úgy tett szert, hogy a szomszéd tyúkjait a szalonos istállójába szoktatta. A szalonos egyszer elhatározta, hogy megtréfálja. Kifűjt egy tojást, megtöltötte vízzel és megkínálta vele a tojásos bodit, az nagy élvezettel ütötte bele a sörbe, de majd kővé vált mikor a tojásból víz ömlött a sörbe.

– Ha G.-ban étellel-itallal megtréfálnak valakit, rámondják:***

1912. jul. 1. p.2.

Glamorgen

201.

Kitanították, mint a budapestit!

A g.-i Mrs. elküldte a férjét a mézáróshoz disznósajtért, de azzal nem volt megelégedve. Mondta is, hogy ő budapesti és majd megtanítja a mézáróst. Be is állított hozzá a férjével együtt és irgalmatlanul szidalmazni kezdte a *bucsert*, de az kidobta őket, s a disznósajtot is utánuk vágta.

– Ha valaki hergeli magát és móresra tanítják, ráolvassák ott:***

1913. febr. 15. p.2.

202.

Nem használ neki, mint a csirkének a ráolvasás!

A g.-i Mrs. kotlót ültetett, de nagyon korán. A csirkék ugyan kikeltek, de fázósan ültek az udvaron. A Mrs. elhívta a tudós szomszédasszonyt, aki látva a dolgokat kisütötte, hogy a csirkék meg vannak igézve s csak a ráolvasás segít rajtuk. Persze a ráolvasás sem segített, és a csirkék mind elpusztultak.

– Ha valaki bűbájossággal akár magán segíteni, de nem ér célt, G.-n ráolvassák:***

1914. máj. 15. p.2.

ANEKDOTÁK

Az anekdota a kisepikus műfajok közé tartozik; ide kívánkozik többféle csúfoló, gúnyos vagy tréfás, jókedvű szöveg. Apró, kis események ezek, mindennapi történetek, amelyek furcsa, vagy különös eseményeket dolgoznak fel: megnevetteti az embereket. Ezeket a megesett történeteket küldték be az olvasók a lapoknak, sorszársaik együttérzését vagy nevetését remélve. Az anekdota hagyományos magyar műfaj, ezért nem csodálkozhatunk, ha Amerikában is megtaláltuk, mert az amerikai magyarság lelki életének hű tükrö. Egyrészt bizonyos esetekben kétértelműségek fűszerezik. De többségük ártatlan. Kissé nehézkes és naiv humor jellemző rájuk. Tartalmuk, akár a szólásmondások esetében: hogy az amerikai-magyar szokatlan nyelvi és társadalmi környezetben ügyetlen, s a viszonyok nem ismerése és az alkalmazkodás hiánya folytán újra, meg újra szorult helyzetbe jut. Csattanókra hiába várunk. Apró, jellemző képek ezek az amerikai magyarság életéből. A műfajon belül az alábbi bontásokat észlelhetjük: az Amerikában keletkezett anekdoták; „igaz történetek” Amerikából; hazai anekdoták újramesélése és az I. világháború hazai anekdotáinak amerikai visszhangja.

Az egyik lapszerkesztő véleménye és célkitűzése az anekdoták és egyéb humoros írások közléséről: „Hát bizony megvallom, nem a színvonal kedvéért, hanem keservesen küzdő magyar véreim fölvidítésére csinálom, éspedig úgy, hogy tréfás alakban biztassam őket a jóra, figyelmeztessem őket hibáikra. Lehet, hogy néha tévedek az eszközök megválogatásában...”³⁰

A magunk véleményét eképp összegezzük: az amerikai magyarság megnyilvánulásainak lényege folklorisztikus vonatkozásban – munkátestben – parasztlélek! – Szinte minden magyaroklakta területről ismerünk beküldött, a magyarságra jellemző történeteket.

1.

Amerika–Nyomorika!

– Hát csak nehéz az élet. *Jubecse! Stappolni* kezdenek a Mr.-ek, oszt a főburdosnak kevés a *csencsük*, pedig hát most járná a káposzta taposás, meg egyéb. De a Mr.-ek mindig otthon ülnek, oszt a főburdosnak koppan a szeme. Hát romlik a világ, oszt ma-holnap már Amerika se lesz *frikontri*–, hanem Nyomorika!

1913. okt. 15. p.6.

2.

Az angol név.

Kereszteltetni viszi a gyereket a Mr. Kérdi tőle a pap, hogy mi legyen a fiú neve? A Mr. gondolkodik, majd kivágja: – Tessen neki valami jó angol nevet adni! – Csakhogy sok jó ánglius név van – véli a pap. – Hát akkor legyen *Gudehell!* – szól a Mr. (Go to hell! – Menj a pokolba!)

1910. jún. 15. p.6.

3.

Haladás

Az amerikai magyarság helyzetéről beszélgetnek egy társaságban. Valaki megjegyzi, hogy az ami magyarság nem halad. – Már hogyne haladna – veti ellene egy másik: Hiszen eleinte mindenki meglegedett azzal, hogy burdosgazda lehetett, később mindenki szalonos, most meg szerkesztő vagy legalábbis ünnepi szónok akar lenni. Ha még ez sem haladás, akkor mi az?!

1909. ápr. 1. p.2.

4.

A „jenki dudli”

Jókedvű magyar Kaczur Józsi. A minap jókedvében összetalálkozott az utcán egy tóttal, s annak el kellett járni a Jenkidudlit. Nemsokára valami tót lakodalom volt. Kaczur Józsi is odakerült és ott volt az említett tót is. Mikor meglátta Józsit ijedtében ordítani kezdett, mert azt hitte újból el kell járnia a Jenkidudlit.

1908. márc. 15. p.7.

5.

A kutya

Az automobil elgázolta a kutyát. A soffőr ijedten állította meg a kocsit, mert közeledett a kutya puskás gazdája. Az autós remélte, hogy kiegyezhet vele méltányos kártérítésben. – Sajnálom, hogy elgázoltam a kutyáját. Elfogad kártérítésként 10 dollárt? – El! – Sajnálom, hogy megzavartam a vadászatban. – Nem akartam én vadászni! – Hát? – Ezt a dögöt akartam agyonlőni.

1908. aug. 1. p.5.

6.

Mikor született a magyar?

Amerika belépett a háborúba, 1917-ben. Sorozták a magyar bodikat is. A bizottság előtt egy alföldi fiú, zöld amerikás állott, aki még csak három éve élt Amerikában és egy szót sem tudott angolul. – Mikor született? – kérdi a tolmács. – Hát megkövetem, Péter-Pálkor szokok születni – felelt a magyar szépen, illedelmesen.

1917. jul. 1. p.15.

7.

Nemes bosszú

A féltékeny Mrs. rátámadt a legjobb barátnőjére és azzal gyanúsította, hogy elcsábította az urát. A gyanúsított nő levelet írt a Mr.-nek, hogy sürgősen keresse fel. – Maga engem hónapok óta üldöz a szerelmével, és én nem hallgattam meg. – Sajnos – felelte a férj. – A helyzet változott: az öné vagyok! – A férj boldogan ölelte át és meg-

kérdezte: — A változást ugyebár kizárólag szerelmem állhatatosságának köszönhetem?!
— Ó, nem — mondta a Mrs. határozottan és kiábrándítóan. — Annak köszönheti, hogy a felesége meggyanúsított és én nem tűröm, hogy ártatlanul gyanúsítsanak!

1918. febr. 1. p.4.

8.

Az ok

Az egyik magyar pap látogatóban volt a másiknál. A vendégeskedés végén fogta a táskáját és meglepetten vette tudomásul, hogy a táska könnyebb lett, pedig megvolt benne hiánytalanul minden. Közben előjött a házvezetőnő és jelentette: — Ne tessék haragudni, de közben kérdés nélkül kimostam a fehéreneműjét. — Ahá, akkor most már értem, miért könnyebb a táska! — felelt megnyugodva a vendég.

1909. febr. 15. p.4.

9.

Önkéntes tűzoltók

Az egyik magyarlakta helyen tűz ütött ki. Egy pár magyar bodi is beleavatkozott a dologba és segíteni akart. De a rendőr félremagyarázta a dolgot és *komának szólította őket*. Az önkéntes tűzoltók 17 dollárt fizettek koponyánkint. — Szóval nem érdemes önkéntes tűzoltónak lenni!

10.

Az öreg amerikás esete

Alaposan beszedegetett a *holdvilágból* egy bodi és hatalmasan cifrázta a lépést. Az egyik ház előtt megállt és ugyancsak támogatta a fencet. A ház Mrs.-e csúnyán leszidta az atyafit, aki így válaszolt: — Hallja Mrs. rám ne kiabáljon így, mert én öreg amerikás vagyok. — A mrs. meg csak úgy odavágta: — Hát nem szégyelli magát, hogy öreg amerikás létére még haza sem talál?!

1923. jul. 15. p.15.

11.

A sztrájksegély

Igy mutatja be a sztrájksegélyben részesülő magyart a szalonos: — A *stappoló junyisták* már igen megszapordtak nálam. Mer aszondi a magyar, hogy dógozzon a nigger, ameddig potyán élhet és ihat a magyar!

Alpha, New Jersey

12.

A fagyalt

Az a.-i magyaroknál nagy divatban van a fagyalt, vagyis magyarul az *ájszkrim*. A fagyaltos ember csengős kocsival járja a magyar negyedet és ugyancsak elkel a porté-

kája. A minap egy *grinór* is megeresztett 10 centet és kenyérré kente a fagyaltot, csak-hogy az lecsúszott a kenyérről. – Nem így eszik az *ájszkrimet* – mondja erre az egyik bodi. – Ejnye, pedig én Palotán így láttam!

1908. okt. 1. p.9.

13.

Aki megtanítja Fordot

Alphán az egyik Mr.Ford gépet vett, mégpedig olyat, amibe gazolin se kellett, csak berúgja az ember és megy magától, ha pedig meg akarja állítani, csak annyit kell mondani, hogy – Hó! – és meg is áll. Ki akarta próbálni az ember a Fordot: rugdossa, szidja, de nem mozdul. Arra ment egy bodi, aki szerint ködmönlevet kell beletölteni, akkor majd indul. Meg is indult, de beleszaladt az árokba. Örült a Mr., mert aszongya, ha nem lett volna árok még a világból is kiszaladt volna a furfangos masina. Később újból meg akarta indítani a Mr. és bár lerugdosta a cipőit is a lábáról, a Ford meg se moc-cant. Erre így szólt: – Ej, csak szélesebb lenne az út, majd megtanítanám én ezt a ronda Fordot!

1923. jan. 1. p.2.

Armour

14.

A szőlőültetés

Az egyik a.-i bodi elhatározta, hogy szőlőt ültet. Hétköznap dolgozott, s így csak a vasárnap juthatott az ültetéshez. De akkor is csak suttyomban, mert félt a *polictól*. Végre elkészült az ültetéssel és hívta az egyik öreg bodit, nézze meg a munkáját. Az majd hanyattesett, mert a gyökerek helyett a venyigéket ásta a földbe a bodi. – Hiszen te megfordítva csináltad! – Hát persze, mert Amerikában mindent fordítva kell csinálni!

1912. dec. 15. p.7.

Asthaville, Ohio

15.

Temperenc világ

A *temperencé* lett A.-n egy bűnügyi tárgyaláson valaki rosszul lett. A bíró megkér-dezi: – Van-e valakinél pálinka? – És hirtelen 28 üveg pálinka volt a bíró előtt az aszta-lon.

1909. jun. 15. p.3.

Beaver-Falls, Pennsylvania

16.

A szappan

A BF.-i bodi a vitriolgyárban dolgoztak és igen csúnya lett a kezük. Ezen bosz-zankodtak otthon. Végül az egyik bodi kisütötte, hogy a Mrs.-nek van egy olyan *bak-szija*, amelyben olyan szappan van, amely mindent levisz. Elő is vették és buzgón mosták a kezüket. Mikor a Mrs. lejött, rájuk szólt: – Mit csinálnak maguk azzal a darával?! – Akkor derült ki, hogy egy *bakszi* kukoricadarát mostak el és mégsem lett szép a kezük.

1909. márc. 2. p.3.

17.

A csont

A b.-i bodi elment a *bucserhoz* húst venni, csakhogy csontot is szeretett volna, de annak nem tudta az angol nevét. Elkezdte tehát az öklét rázni, mintha verekedni akart volna, s így szól: — *Gimi lájk, disz van!*

1909. márc. 2. p.3.

Benwood, West Virginia

18.

A szüretelés

B.-n szüreti bál volt, s az egyik bodinak nagyon fájt a foga a szép szőlőre. Elhátározta, hogy lop is belőle. Csakhogy megjárta, mert egy görli megfogta és a szigorú bíró elé vitte, aki kiszabta a büntetést. Csakhogy a bodinál nem volt több 15 centnél és kölcsönt sem kapott. A nóta vége az lett, hogy kitették a szűrét. De meg is fogadta, hogy nem megy többé szüreti bála.

1913. nov. 15. p.3.

Bishop

19.

A drága tánc

B.-n az egyik Mr.-nek az a gusztusa támadt, hogy a kutyáját táncolni tanította. A Mr. muzsikált, a kutya meg járta a *ceppedlit*, ha pedig elhibázta a lépést, akkor a Mr. jól elrántotta a kutya nótáját a korbáccsal. Erre meg a kutya kezdett muzsikálni, de veszettül. A szomszédok végül is megunták a mulatságot és följelentették a *klájernél*, aki 8 dollárban szabta meg a nóta árát.

1909. jún. 1. p.3.

20.

Akinek mindegy

Az egyik b.-i Mrs. bevásárolni ment a boltba. Mikor bevásárolt odaadta a bevásárló könyvet a boltosnak, aki kérdezte, hogy hová írja? — Nekem mindegy — felelte a Mrs. akár elől, akár hátul, nekem úgy sincs *burdosom!* (Tudnivaló, hogy a hitel följegyzésére adott könyveknél a *kompania burd* számláját a könyv elejére; míg a gazda kontója a könyv hátuljára kerül.) A történet egyben a.-i szokás is.

1913. febr. 1. p.6.

Blein

21.

A fekete Mrs.

A b.-i *majner bodik* nagyban mulattak. Ezek pedig ugyancsak értik a módját, mert addig isznak, ameddig megismerik egymást. Mikor már azt sem tudták, hogy fiúk-e vagy lányok, átmentek a szomszédba egy fekete Mrs.-hez vizitbe. Ott az egyik bodi a konyhában meglátta a *stóv*-ot, s azt gondolta, hogy a fekete Mrs. van ott és megölelgette.

S azt mondta neki: – *Heló szívhárt!* Csakhogy a stóv tüzes volt és megsütötte a kezét. Erre a bodi azt mormogta: – Ejnye de harapós ez a fekete Mrs!

Braunford, Connecticut

22.

A felsült leánykérők

A b.-i bodik igen *mevlájkoltak egy görlit*, oszt egymás után hatan is megkérték. A *görlí* mind a hatnak igent mondott, de egy hét mulva megüzente nekik, hogy ne fáradjanak, mert őt mán megkérte a *bász*. Hát így fuccsba ment a bodik dolga, oszt úgy elszomorodtak, hogy másnap egyik se tudott dolgozni.

1913. ápr. 1. p.11.

23.

A drága mézes

A B.-i Mr.-nek nem tetszett a törvény, hogy 50 cent ára mérges elég egy házban, s ezért a gazda hozatott 8 dollárért pálinkát, mert azt mondták a bodik, hogy nekik 50 cent pálinka ára a félfogukra sem elég. Erre rájött a *finánc és komának szólította őket*. Fizettek is koponyánként 35 dollár büntetést. Szóval nagyon drága lett az a zápfogra való mérges.

u.ott. p.12.

Bridgeport³¹, Connecticut

24.

A makacs orgona

Vigilia estéjén Takács bátyánk meghagyta a lányának, hogy adjon elő valamit az orgonán. Az orgona azonban nem akart megszólalni. Takács bácsi megkopogtatta, majd kivett belőle egy egérfészket, majd kijelentette, hogy az orgona órájt! Csakhogy az hallgatott, mint a csuka. Ez a makacsság úgy megvadította Takács bá't, hogy a fejszével addig döngette az orgonát, míg gyújtós nem lett belőle. De az igazi veszedelem az volt, hogy az emberek mind szétszaladtak tönkretett kastélyukból.

1906. febr. 1. p.6.

25.

Amerikai-magyar iskolában

Az egyik b.-i magyar iskolában olvasás közben előfordult a „kender” szó. Kérdezi a tanító, ki tudná megmondani, mi ennek a szónak a jelentése. Végre az egyik gyerek billegeti az ujját: – No, mondd csak fiam! – A kender, az cimbalmos a Westenden – vágta ki a gyerek nagy önrzettel.

1909. jan. 15. p.3.

A kocsikázás

B.-n az egyik magyar jól beszedett a mérgesből és kijelentette, hogy ő csak kocsin hajlandó hazamenni. Az egyik bodi elszaladt és hamarosan szerzett egy *vilbárt*. – No, itt van érted Leskó a kocsival mondták a többiek a delikvensnek és belefektették a szalon előtt álló vilbárba, s az egyik bodi elkezdett vele szörnyen *girappolni*. A kocsikázó atyafi feje nagyokat koppant a *szájvókon*, mire kitört belőle a keserűség: – Ejnye a mindenét, hát lassabban hajts Leskó. A bodi csak tovább girappolt és a ház előtt kifordította a vilbárt. Akkor látta csak a Mr., hogy a Leskó fiakerjének csak egy kereke van.
u.ott. p.7.

A cipő meg a lábszár

Elment a b.-i bodi cipőt venni. Sokat felpróbált, de egyik sem tetszett neki, mert szerinte mindegyiknek nagy a cugja. – Nem a cipőnek van baja – mondta a boltos – hanem a lábszárát kellene egy kis hájjal megkenni! – Erre a bodi nagyduhösen eltávozott.

1909. febr. 15. p.3.

A jó világ

B.-ról az egyik *grinór* lement egy másik államba szerencsét próbálni. Egy helyen valaki a földből előtört gázt meggyújtotta, s az nagy lánggal égett. – Mi ég ott? – kérdezte csodálkozva a magyar. – Hát tudod, itt csuda jó világ van, még gyufát sem kell venni. Azért égetik mindig a tüzet, hogy akármikor rágyujthassunk a pipára – magyarázta az öreg amerikás.

1909. márc. 2. p.3.

A csókos magyar

B.-n az egyik magyar szalonban nagy volt a vígasság. Az egyik magyar addig nézegette a *szkuner* fenekét, hogy mindenkit meg akart csókolni. A cimborája meguntta ezt a mulatságot és elszelelt. A zsarnói bodi utána szólt: – Megállj, testvér, én is megyek! S neki indult az esti sötétnek. A szalon előtt valami ágas volt, s a bodi azt nézte bodijának, nekidőlt, ölelgette, csókolgatta: – Testvér, úgy szeretlek, mintha a fiam lennél!

1909.márc.15. p.11.

Aki meg is dögölhetne

Az egyik magyar B.-n elment kisegítőnek egy szalonoshoz. Csakhogy rosszul járt,

mert rádőlt a kocsi és megnyomorgatta a képesfelét. Otthon a felesége faggatta, hogy mi történt a képével. — Mi közöd hozzá! — No, hiszen te meg is dögölhetsz valahol, oszt nekem mégse szólnál — méltatlankodott a Mrs.

1909. ápr. 1. p.10.

31.

Az ébresztő óra

B-n nagy volt a *muffolás*. Az egyik bodi cipelte a kuffert a Timkó testvérek szalonja melletti házba, ahol a szoba mögött nagy istálló van, a másik meg kifelé igyekezett onnan. — Hová muffolsz bodi? — Hát ide! — Ide ne muffolj, mert itt a tehén az ébresztő óra!

1909. jul. 1. p.9.

32.

Aki angolul tud

Három b.-i atyafi összebeszél, hogy elmennek a városba sört inni. El is mentek és egy régi amerikás rendelte a söröket, így: — *Gitte halaré, gimi tri birt!* De jó is annak, aki így tud angolul, vélte az egyik zöld magyar.

1909. szept. 1. p.5.

33.

A mézeshetek

Az egyik b.-i bodi nagyban csapta a szelet az egyik Mrs. körül. A nóta vége eljegyzés lett. A lakodalomban azonban a vendégek egyike elárulta, hogy a vőlegénynek az *ókontriban* van már Mrs.-e és egy csomó gyereke. Így aztán a lakziba beleszóltak a *poli-cok és rögtön komaság lett belőle. Bestappolták* a vidám lakodalmat és a Mr. vőlegény most a priccsen tölti a mézesheteket.

1909. szept. 15. p.6.

Bernardsville

34.

A csont

A bodi elment a *bucserhoz* húst venni, csakhogy csontot is szeretett volna, de annak nem tudta az angol nevét. Elkezdte hát az öklét rázni, mintha verekedni akart volna, s így szólt: *Gimi lájk, disz van!*

1909. márc. 2. p.3.

Brownsville, Pennsylvania

35.

Az öreg amerikás

B.-be csak visszament az óhazából egy régi amerikás bodi és ugyancsak verte a melét, hogy ő érti az amerikai *biznicet*. Kijelentette, hogy ő csak jó fizetésért dolgozik, de

mikor a burd fizetésre került volna a sor, kereken kimondta, hogy sok a 4 dollár két hétre, a burdért. És kérte a Mrs.-t, hogy neki külön adja ki az ebédre és vacsorára való húst és elvitte megsüttetni a szomszédba, hogy olcsóbb legyen a burd. Szóval a bodi szörnyen kitanulta az amerikai biznacet.

1913. ápr. 1. p.5.

Butler

36.

A baj

Csöngött a b.-i Mrs.-nél a telefon. A Mrs. felvette a hallgatót és abban valami angol beszédet hall. — Halló! — Ha ló, ha nem ló — szólt vissza — az uram nincs itthon, és én nem tudok ángliusul. — Az angol megjíedt és elköszönt: — *Gud báj!* — Hát bajnak baj, de nem tehetek róla — mentegetőzött a Mrs. és visszatette a kagylót.

1911. okt. 15. p.3.

Chicago, Illinois

37.

A bajusz

C.-ban az egyik magyar levágta a bajuszát, mert azt akarta, hogy ángliusnak nézzék. Csakhogy alaposan megjárta az angolságával, mikor elment a gyárba a fizetéséért. Nem akarták kiadni neki, mert nem ismertek rá bajusztalanul. El is határozta az atyafi, hogy nem lesz tovább ánglius.

1908. jun. 1. p.6.

38.

A komakeresés

C. környékén van egy magyar szalonos. A minap komát keresett, de nem talált. Végül befordult egy másik szalonoshoz és mindenkinek italt rendelt. Majd a komaságra kerítette a sort. A megtisztelt szalonos erősen kerülgette a kérdést. — Így meg úgy, előbb legyen meg a gyerek. Kérdezze meg a feleségemet, stb. Mikor a leendő koma rájött, hogy kereken visszautasítják, dühös lett és így szólt: — No, ha nem jön komának, én meg nem fizetek az italért! El is ment fizetés nélkül.

1909. ápr. 1. p.2.

39.

A hand shoe

A c.-i bodik elmentek bevásárolni az ünnepekre. Az egyiknek eszébe jutott, hogy neki kesztyűre van szüksége. Csakhogy nem tudta a kesztyű nevét angolul. Végül kivágta az eladónak: — *Gimi handshoe!* (Adj nekem kézcipőt!) A kiszolgáló először megjíedt, majd pedig mosolyogva nézett a bodi elő lábaira.

1913. jan. 15. p.3.

40.

Összetörte a fát

C.-ben beteg ismerősét ment meglátogatni a bodi. Nagy ivás lett a vége és a bodi úgy becsudálkozott, hogy egy másik bodi vitte haza a hátán. Mikor otthon a kapuja előtt letette a hátáról, az úgy elszokott a gyaloglástól, hogy nekiment az udvaron álló farakásnak és alaposan összetörte a képesfelét. Mikor másnap lekerült az aptészről, kérdi a Mr., hogy ki járt csárdást a képén? — A bodi így felelt: — A képemmel akartam apróra törni a fát az udvaron, minthogy úgy is kevés az aprófa!

1913. febr.1. p.7.

*Cleveland, Ohio*³²

41.

A veszedelmes vályú

A Medecin utcán a Krajnyák-féle szalon előtt itatóvályú terpszkedik, tele vízzel. A minap az egyik magyar bizonytalan állapotban márcsolt hazafelé. Nekidőlt pihenni a vályú oldalának és szépen bele is fordult. Szerencséjére kimentették az arramenők.

1909.jan.1.p.2.

42.

A dzsekk-nadrág

A magyarok biliárdoztak az egyik szalonban. Mikor vége lett a partinak, az egyiknek 25 centet kellett volna fizetnie, csakhogy nem volt pénze. A gazda haragosan nézett rá, mire magyarunk letolta a *dzsekknadrágját* és így szólt: — Itt van a dzsekk nadrágom, megér 25 centet!

u.ott.

43.

A fogadás

Két fiatalember fogadott a Holtonon. Az egyik azt mondta, hogy minden lépéséért fizet 1 centet a másiknak, ha a hátán elviszi őt a vasúttól a Wilhelm utcáig. A másik állta a fogadást: hátára vette és elkezdődött a parádé. A Fügedynél meg is álltak egy kis *trítottlásra*, a teherhordó annyira biztos volt a dolgában. Mikor megérkeztek így szólt: — Na, fizess bodi! — Az kivett egy centet és odaadta. — Hogy-hogy? — nézett a másik. — Hát csak úgy, hogy azt mondtam minden lépésemért adok 1 centet. — És a nyertesnek kellett fizetni a *trített* is.

u.ott.

44.

Különös fogadás

Nagy volt a virtuskodás C.-ban Iván Józsinál. Azt mondja Iván az egyik virtuos bodinak: — Ha végigviszel egy féloldal szalonnát és egy fél gallon pálinkát a Bakarudon, hát az mind a tied lehet. A magyar állta a fogadást: a féloldal szalonnát az esernyője hegyére tűzte a gallon pálinkát meg maga elé vette. Két bodi kísérte akárcsak *Muffol Mis-*

kát. Iván ugyancsak vakarta a fületövét, amikor a bodik hűségesen végigjárták a Bakarudat a szalonnával, s otthon jóízűen bekebelezték a zsákmányt.

1909. jan. 15. p.5.

45.

A levélszekrény

Két c.-i magyar az Euclid utcán ment végig, s az egyikük egy levelet dobott a postaládába. Azt mondja a másik öreg amerikás: – Hát te mért dobod a levelet a szemétládába? Hiszen az Eucliden csak az van! S ment, hogy visszavegye a levelet, ami nem sikerült neki. Végül megkérdezte a rendőrtől, milyen láda ez? – S mikor megtudta, hogy valóban postaláda, így szólt: – No, még ilyet nem tévedtem öreg amerikás létemre!

1909. ápr. 15. p.14.

46.

A halálmadár

Jakab Pista, C.-i temetkezési vállalkozó csinos kis fali naptárakat osztogatott karácsony táján. Kaluzsa Istvánnak is elküldött egyet a barátság jeléül. A naptáron többek között két galamb is volt. Ránéz Kaluzsa a naptárra és dühösen felmordul: – Hát mi nek küldi nekem ide Jakab a halálmadarat?!

1911. jan. 1. p.12.

47.

Károlyi gróf komasága

Károlyi Mihály C.-i tartózkodása alatt levelet kapott egy lelkes magyartól, aki azt kérte, hogy legyen a keresztapja most született gyermekének. Károlyinak jól esett a megtiszteltetés és elbeszélte egy korábbi komaságának történetét. – Volt egy huszárja, akinek minden évben megszorodott a családjá, s a gróftot hívta komának. Az el is vállalta, azzal a kikötéssel, hogy ő ad nevet a gyerekeknek. Az elsőnek Teofil lett a neve. Vakarta a fületövét a huszár, merthogy mit szól a cifra névhez a rokonság meg a falu népe? A 2. gyerek Napoleon lett, a harmadik Mátrácska, mivelhogy lány volt, s a huszár mátravidéki palóc gyerek volt. Ez már sok volt a huszárnak, s kitért: – Méltóságos gróf úr, mán a falu szájával se törődnek, csak az a baj, hogy ezt a nevet a kalendáriumba se lehet megtalálni. Így hát mikor lesz ennek a gyerekeknek nevenapja?

1914. ápr. 15. p.14.

48.

A huszár öröme

Károlyi gróf jelenlegi huszárja Balog Miska. Takaros magyar ember, aki elkísérte amerikai útjára a gróft, csak hogy az ánglius kosztal nem volt kibékülve. Panaszkodott is mindenhol erről. Végül Detroitban egy magyar szalonos megajándékozta egy darab ma-

gyaros szalonnával. Örült is neki Balog és úgy őrizte a drága edelt, mint a sárkány a tojásait. Ráadásul Miska huszár Cl.-ban megtalálta a rokonait, s most már kibékült Amerikával.

u.ott.

Columbus, Ohio

49.

A vőfélyek esze ...

C.-ben a minap lakzi volt. Vőfélynak csak az első legényeket hívjuk meg adta ki a szót az örömanya. Meg is hívták azokat, akik a szalonokban a legjobban dicsekedtek, hogy ki a legény a csárdában. A legények örömmel elfogadták a meghívást és jóelőre beszédtek az italból, hogy még a bokréta is félreállott a kalapjukon. A felszolgálás még csak ment volna valahogyan, de mikor a verselésre került a sor: az első legény esze sztrájkba lépett és sehogyse tudott egy verset kinyögni. Azóta C.-ben nem mernek lakzit tartani, mert attól félnek, hogy az elsőlegények esze megint sztrájkba lép.

1913. dec. 15. p.3.

Congo, Ohio

50.

A jó kereset

C. környékén nagy vígasság volt egy magyar lakodalomban. A füstösök is kiballagtak a jó kereset reményében. A vőlegénynek széles kedve volt és rákiáltott a cigányra: – Húzzad, aki angyala van /A bankónak most dögi van! – Huzták is a füstösök veszetül, s mikor fizetésre került a sor a vőlegény leszurkolt egy *nikkelt* (25 cent), ráadásul elénekelt: – Eleget ittatok, ettetek/Vigyen az ördög bennetek!

1909. febr. 15. p.3.

Connecticut államból

51.

A dupla lakodalom

C. állam egyik magyarlakta *plézén* nagy magyar lakodalom volt a minap. A sok mérgestől úgy elkeseredett az egyik vendég, hogy mikor kiment, el is aludt az udvar végében. Később fedezték csak fel, s akkor az egyik legény menyasszonynak öltözött, a hátára vette, s a Rákóczi induló hangjai mellett bevitte a lakodalmas házba, ahol annak rendje-módja szerint elbúcsúztatták.

1908. febr. 15. p.5.

52.

A „püspök úr”

Egy C. állambeli telepen magyar esküvő volt. Mikor a násznép bevonult a templomba a tiszteletes úr intette a gyülekezetet, hogy illendően viselkedjenek, mert itt van a püspök úr. A násznép erre nevetni kezdett. A tiszteletes dühösen megfordult és akkor látta meg, hogy a püspök helyett egy nagy fekete kutya bámul a gyülekezetre.

u.ott. p.7.

A német szerencséje

Az egyik C. állambeli ifjúsági házba nem akarták felvenni a fiatalembert, mivel-hogy német. E kijelentésre az egyik ifjú hölgy sírva fakadt, mondván, hogy ő is német, és ő sem lesz tag. A vezetőség észbe kapott, hogy a magyar lánynak nem közömbös a német legény és felvették a gavallér tagok, az alapszabály ellenére.

1908. ápr. 7. p.6.

Ki a legény?

C. állam egyik magyarlakta helyén nyári mulatságot tartott az egylet. Az elnök, akinél családi öröm állt a házhoz, nagynehezen kötélnek állt, hogy ő is ott lesz. Mikor jól betintázott elkezdett parancsolgatni, rettentően. Mikor leintették kitért belőle a virtus és azt kiáltotta: – Itt én vagyok az atyaisten! Mire a sarokból ódaszólt egy bodi: – Még a fia se, hazámbéli!

1909. szept. 1. p.2.

A „jenki nóta”

A magyar bor ritka és drága is Amerikában, s ezért inkább sört és viszkít isznak itt a magyarok. A C. állambeli magyarok almabort – *cidert*, itteni nevén *szájdít* isznak. Némelyik magyar maga préseli, de a farmerektől is vesznek 1–2 hordóval. A vásár sikerült és a farmer örömeiben megkínálta (*megtrította*) a magyarokat *szájdival*. És azok jókedvükben énekelni kezdtek. A farmer gúnyosan mosolygott. Az öreg amerikás magyar meg mondta: – Énekeljete nekí valami jenki nótát! – Nem tudunk mi *jenki* nótát, de maga már régen itt él, énekeljen maga jenki nótát. Rá is kezdett az öreg: – Nevijorki kikötőbe áll egy hadihajó című dalra. Ezt aztán megértette az ánglius.

1923. jan. 15. p.13.

*Coraopolis, Pennsylvania**A tánciskola*

C.-n tánciskolát kezdtek a fiatalok. Hűségesen meg is tartották a táncórákat de idegeneknek tilos volt a bemenet. Egy magyar nagyon szerette volna tudni, hogy milyen az a tánciskola és egyszer megleste a táncolókat. Akkor aztán megértett mindent. Mert a *bojszik* egyik bokájára kötél volt kötve, hogy túlságosan magasat ne ugorjanak a „tusztepnél”. Ezért volt idegeneknek tilos a bemenet!

1918. márc. 1. p.8.

Cosmopolis, Washington

57.

A beszélő masina

C-n az egyik magyar szert tett egy beszélő gépre, csak az volt a baja, hogy a masina angolul énekelt. Mondja a bodi, az ördög bújjon bele, hiszen ez össze is szidhat és meg sem értem! Hozatott hát New Yorkból magyar énekes lemezeket, s mikor azok megérkeztek meghívta a bodikat egy jó kis magyar csárdásra. Megindítja a masinát, s az megszólal: – Magasan repül a daru, szépen szól... Azt mondja a nóta végén az egyik bodi: – Hát ez csárdás?! Ettül külömb hangja van a Cserpák borjújának is. Azóta a masinás boditól nem tanácsos megkérdezni, hogy megjöttek-e már a csárdások.

1909. febr. 1. p.3.

Crescent, Ohio

58.

A büszke magyar

Az ún. bogárvárból ment haza egy vas megyei magyar, ki csak nemrég került ki Amerikába. A nyakába akasztotta a nagy vászontarisznyát s mikor leért *Crescentbe*, szerette volna, ha sokan látják és rágyújtott egy nótára:

– Kapitány úr vegyen föl a hajóra,
Vigyen engem rég elhagyott hazámba ...!

1908. márc. 1. p.5.

59.

Mitől nő a bőr?

Nem tetszett az egyik c.-i bodinak a munka és elment Clevelandba és azt mondta, hogy nagyon beteg és orvoshoz akar menni. Néhány hét múlva visszatért és azt állította, hogy már jobban van; mert orvosi rendeletre mindennap csirkehúst evett és 25 cent ára szivart füstölt el. – Hát ettől nyött rád úgy a bőr – vélekedett egy hitetlen bodi.

1913. dec. 15. p.5.

Dante, Virginia

60.

A fogadás vége

D.-n jó dolguk van a *májneroknak*, mert sokat keresnek. Persze isznak és fogadnak nyakra-főre. Pl. két bodi fogadott egy harmadikkal, hogy ők 25 dollárért elmennek látogatóba egy másik burdosházba ingben és gatyában, úgy, hogy a harmadik egy vesszővel hajtja őket. Az utat hamar megtették, mert a „kocsis” nem sajnálta az ostort. Így aztán a fogadást megnyerték, de nem volt benne sok köszönet, mert a két „ló” úgy összetörte a lábát a kövezeten, hogy a kórházba kellett menniük megoperáltatni a „hátsó lábaikat”.

1917. szept. 1. p.7.

61.

A Mr. és az 5 dollár

D.-ben egy Mr. már régen nem volt a szalonban, mert a Mrs.-e eldugta előle a pénzt. Egyszer, mikor az asszony elment otthonról a Mr. házkutatást tartott és meg is találta a Mrs. takarékpénztárát a szalmazsákban. Az ott talált zacskóból kivett 5 dollárt.

Ment a szalonba, megrendelte a *szkunert* és kivágta a pénzt. A *bártender* nagyot nézett, és azt mondta: – Ez lopott pénz! A Mr. megijedt és mindent bevallott, s hogy el ne árulják a Mrs. előtt, átváltotta az egészszet. Otthon aztán kihúzta a nagy lutrit alaposan!

1908. júl. 5. p.4.

62.

A drága szállás

A d.-i muzsikuskok bált rendeztek a saját zsebükre. Csakhogy e napon egyleti mulatság is volt, s a cigánybál így nem sikerült. Emiatti elkeseredésükben leitták magukat és egészen megvadultak. Különösen a cimbalmos, aki éjfél után a saját szállása helyett az apácákhoz akart bemenni. A megijedt apácák hamarosan vőfélyt hozattak, aki *komának hívta* a cimbalmost, s másnap reggel a bíró 10 dollárt fizettetett vele a priccsen töltött éjszakáért.

1908. aug. 1. p.3.

63.

A sárkány meg a rendőr

A d.-i Kossuth telepen nagy kavarodás volt a minap. Az egyik őrzőjáratot végző rendőr valami hatalmas fehér alakot látott. Ijedtében rálőtt, de hasztalan. Erre föllármázta a telep magyarjait, akik úgy megijedtek a sárkánytól, hogy reggelig imádkoztak. Reggel aztán kiderült, hogy a sárkány papírból volt, de azért a magyarok el akartak *muffolni*. A telep igazgatója úgy segített a dolgon, hogy rezesbandát fogadott, amely most tele torokkal fújja az ánglius dalokat a telep nagyvendéglőjében: – s az ánglius nótáktól elrepült onnan minden sárkány.

1908. aug. 15. p.3.

64.

Aki huszár volt

A d.-i magyaroknak is kijutott a sorozásból. Az egyik bodi, aki az *ókontriban* huszár volt erősen magyarázta a vizitáló orvosoknak, hogy ő valamikor „hosszi szálgyer” volt, de a dr. nem értette meg a magyarázatot. A huszár végül is megunta a sok beszédet, legyúrta a doktort a földre, ráült huszárosan a hátára, megsarkantyúzta az oldalát, közben pedig egyre kiabált: – *Girap! Girap!* Így aztán megértették a vizitálók, hogy huszár volt a bodi, de kimondták, hogy nem jól lovagolt és 10 dollár büntetést sóztak a nyakába. El is határozta a bodi, hogy többé nem lovagol kétlábú paripán.

1918. jan. 15. p.14.

Detroit, Ohio

65.

A törvény

D.-ben a kávéházban két magyar társaság összekülönbözött. A vita hevében az egyik atyafi nagymérgesen odaszól a másikhoz: — Mit kiabál, hiszen maga azt se tudja, hogy mi Amerikában a törvény?! — Jobban tudom, mint maga! — No, akkor mondja, ha tudja! — Hát az, hogy a törvény előtt is ülve kell beszélni! — volt a büszke felelet.

1913. márc. 15. p.5.

66.

Megmondta

D.-ben egy helyen nagy multság volt és a tánc sem maradt el. A táncolók közt volt egy kistermetű bodi, akinek ugyan megvolt a kora, de a természetét rövidre szabta a természet. A kis bodi egy hosszú, nyúlánk *görlit* kért fel, de a lány elutasította: — Én nem táncolok gyerekekkel! — A bodi végignézte a görlit, s így felelt: — Ha *úgy van* kisaszszony, akkor minek jön a bálba?!

1913. máj. 15. p.7.

67.

Az amerikai becsület

Beállít az egyik d.-i orvoshoz egy szalonos, hogy a földijének tapasztgassa be a fejét az orvos. — Mi baja kérdezi az orvos? — Hát egy csöppet behorpasztottam a fejét a dákóval. Bejöttek hozzám többen is, oszt köztük ez a *grinór*. A többiek sorba *trítottak*, ő meg csak ivott, de nem *trított*. Hát gondoltam, megtanítom egy kis amerikai becsületre, oszt fejen koppantottam a dákóval. Ennyi az egész.

u.ott.

68.

Az orvos

Nagyon beteg volt az egyik d.-i bodi. Panaszkodott is az egyik bodijának, aki csordás volt az óhazában, hogy kommandáljon valami jó orvost neki. — Minek az, hiszen itt vagyok én! — Dehogyan tud maga segíteni, tán az orvos se tud. — Dejszen, sok marhát kigyógyítottam én!

1917. aug. 15. p.5.

69.

Megadta a módját

— Hát osztán mit írnak otthonról? — kérdi az egyik d.-i magyar a másiktól. — Nem írnak semmi különöset, csak azt, hogy meghótt a fiam... Aggyik neki az isten erőt, egészségét!

A kályhás bodi

D.-ban cefetül mulattak karácsonykor az egyik magyar háznál. Szólt a muzsika, járták a csárdást veszettül. Aztán panaszkodni kezdtek a táncolók, hogy nagyon meleg van a szobában. A házigazda erre tréfásan azt mondta, hogy akinek melege van, csapja ki a kályhát. Az egyik vendég nem vette tréfára a dolgot, megcsikarta a kályhát és az ablakon át úgy kivágta, mint a huszonegyet. A mulatság pedig tovább folyt. De a házigazda nem tartotta mulatságosnak a dolgot és pört akasztott a kályhás bodi nyakába, akit jól megbüntettek. Így hát nem ingyen passziózott a kályhás bodi!

1918. jan. 15. p.9.

Pálinka-balkézőről

Az egyik d.-i bodi sehogysem tudott belenyugodni abba, hogy a szalonok bezártak, és mérgesebb italt sehol sem lehetett kapni. Nagytitokban beállított egy volt kocsmáros-hoz és elkezdett kacsintgatni. – A volt szalonos megkérdezte: – Na, mit pislog itt, mint kocsonyában a béka?! – A bodi így szólt: – Azt szeretném tudni, hogy nem lehet e kapni egy kis pályinkát – úgy balkézőről? – A volt szalonos méregbe jött és azt felelte hogy kaphat egy csárdást – jobbkézőről. Erre aztán szomorúan elzónázott a bodi.

1918. jul. 15. p.12.

Petőfi a borbélynál

Magyarok üldögéltek az egyik d.-i borbélynál. Az egyik betűzi az újságot: Petőfi 100. éves születésnapja. – Ejnye, nem is tudtam, hogy a Petőfi ilyen vén ember. Hát még mindig élnek százévesek a világon? Aztán rájött, hogy Petőfi régóta halott, hiszen meghött a 49-es háborúban. A másik rámondja: – Hát a háborúban márcsak halnak az emberek. – Hát rigmusokat írt, – aztat a vőfély jobban tudja Petőfinél, s elkezdik sorolni, mit nem tudhatott Petőfi. – Hát Amerikában volt-e Petőfi? – Nem! – No, hát mi-csoda ember az, aki még Amerikában sem volt?!

1923. márc. 1. p.6.

*Duquesne, Pennsylvania**A gombóc*

Két zöld magyar került a d.-i vasgyárba. A bász azt mondta nekik, hogy *gombucot* kapnak. Örült a két bodi, hogy nekik gombócot kell csinálni, de akkor nagyot néztek, amikor a bász két pár gumicsizmát nyomott a markukba. Valaki aztán megmagyarázta nekik, hogy nem gombócot kell csinálniuk, hanem gombuc-ba vagyis gumicsizmába kell majd dolgozniuk.

1908. aug. 5. p.3.

Eleanor, Pennsylvania

74.

A vendéglős

Az e.-ek kimentek a Big Lac-ra, vendégségbe. Nagy multság volt, ettek-ittak rogyásig. A multság végén az egyik vendég elaludt ott, ahová a király is gyalog jár. Egy másik csak a villamoson vette észre, hogy az új kabátjának a zsebét teleöntötték sörrel, s az ángliusok utánakiabáltak, hogy mit csurgat?!

Azóta nem tanácsos előtte a vendégséget említeni.

1909. márc. 15. p.3.

75.

A kroszt

E.-n az egyik bodi a minap látogatóba ment a komájához, s magával vitte egy angol ismerősét és így mutatta be a komáját: – *Disz isz máj maderlo!* Majd a bölcsőhöz vitte az ángliust és keresztfiára mutatva így szólt: *Disz isz máj kroszt.* – *órájt* – felelt az angol.

1913. szept. 15. p.3.

Etna, Pennsylvania

75/a

A tolmács

Az e.-i Mrs. az öccsét várta az óhazából. Mivel pedig angolul nem tudott, az egyik bodit vitte magával tolmácsnak. Az pedig így adta elő a dolgot az állomáson: – *Szé Mr. dipó, gimi grinór máj Mrs. blader!* (Kérem állomás úr, adj az én Mrs.-nek egy zöld hólyagot.)

u.ott.

Fairport, Ohio

76.

A bosszú

Nagy bált rendeztek a f.-i bodik, s azóta nagy ijedelem van a görlik között, mert az egyik görli kosarat adott egy bodinak, mire az előkapott egy vastag szivart és a lány szájába dugta, meggyújtott egy gyufát és huncutul mondta: – Tessék rágyújtani kisaszszony, ha nem táncol! – A görli úgy elszégyellte magát, hogy sírva hazaszaladt, s rövidesen követte őt a többi lány is, mert féltek, hogy ők kerülnek sorra a szivarozásban, s megfogadták, hogy ezentúl az ördöggel is elmennek táncolni, nehogy nekik is szivarozni kelljen.

1914. márc. 15. p.3.

Filbert

77.

A paraszt

Két filberti bodi összekülönbözött valamin s az egyik a másikat leparasztozta.
– Nem vagyok én paraszt – felelt az illető – mert én parádéskocsis voltam otthon!
– Tudom, csakhogy görbe volt a lovad szarva!

1911. okt. 15. p.3.

A hazai békák

A lapok nagyon hirdetik a bányamunkát. Öt bodi el is indult *Veszett Vergóniába* (West Virginia) és megálltak F.-n. A munka felvétele előtt orvosi vizsgálat volt, s az egyik bodi, akinek a betűket kellett volna olvasni a táblákról, mindig a fal felé fordult. De végül is , felvették. Este, mikor a bodik a *porcson* üldögélve beszélgettek, a közeli mocsárban megszólaltak a békák. A bodi felkiáltott: – Hallgassuk csak! Bizony isten, ezek hazai békák! Emiatt aztán a többiek állandóan gyötörték a hazai békákkal, s vissza is muffolt mérgeiben az eredeti plézére, de a bányászlámpát magával vitte. Bizonyára azzal keresi a hazai békákat F.-en.

1918. jul. 15. p.14.

Frank, Canada

79.

A megborotvált malac

A f.-i magyarok malacot öltek. Le is öntötték forró vízzel, de a szőr csak nem akart lejönni róla. A Mr. úgy oldotta meg a kérdést, hogy elővette a főburdos borotváját és azzal nyúzta meg a malacot. Azóta a vidéki magyarok F.-re küldik egymást borotválkozni.

1909. máj. 15. p.3.

80.

A bűvár

A F.-re került ájris hosszú bolyongás után a bűvármesterségre adta magát. Hosszasan tanították, hogy mit kell tenni a víz mélyén, s ha baj van, hogyan jelezzen. Végre leereszkedett, de hamarosan húzta a jelzőkötelet. Felhúzzák. – Mi baja? – Nekem nem kell ez a munka, mert olyan helyen nem dolgozom, ahol nem köphetek a markomba!

1909. jún. 1. p.7.

Gary, West Virginia

81.

A harangozó

G.-ben az egyik magyar bányásznak meggyűlt a baja az előmunkással, amiért hazaküldték. A mi magyarunk, aki odahaza harangozó volt és három harangnak a gazdája, úgy akarta elmagyarázni a formennek a kilétét és emberséges szándékát: – *Miszter bász, mi stér hir, mi no girap haza mi tré jér gingalang tri bim-bam.*

1909. febr. 1. p.2.

82.

A meghívás

G.-ben a 6. számú bányatelepen óhazai szokás szerint nagyban öntözködtek a magyarok húsvát másnapján. A jókedvű magyarok dolgozni sem mentek, s a tárnafelügyelő bejárta a házakat, hogy menjenek dolgozni. Amint az egyik magyar Mr. háza

előtt ment el, az rászólt, hogy öntené meg a feleségét: — *Mr. bász, komán fiksz meg Mrs!*
A *benkbász* visszanezett és így szólt: — *All right, John! After while!*

1913. ápr. 15. p.7.

83.

A szúnyog

Az indianai G.-ből egy építész elvetődött a WV.-i G.-be és ott a bodikkal való diskurálás közben egy kolibri madarat látott röpködni. Ugy megijedt, majd elájult, s így kiáltott fel: — Jézus Mária! Nézzétek csak mekkora szúnyog! Valóságos kis csikó! A bodik aztán megmagyarázták neki, hogy az nem szúnyog, hanem madár. Az építész úr azonban nem akarta elhinni a dolgot.

1913. szept. 1. p.11.

Granite City, Illinois

84.

A mulatság vége

GC.-ben nagy murit csaptak a bodik. Mikor már nagyon húzta őket az anyaföld, elhatározták, hogy teázni mennek valahova. Nekivágtak az utcának és jó magyar szokás szerint nótára gyűjtöttek: Darumadár útnak indul... A bodi meg sárba fül — kiáltott az egyik. Hátranéztek és látták, hogy az egyik bodi négykézláb gyúrja a sarat. Kihúzták a sárból és az egyik magyar házba bementek teázni. Csakhogy ott meg nem volt rum. Elküldték a Mrs.-t a szalonoshoz, de az nem adott nekik, mert elvesztette a plajbászát, s így nem tudta felírni a rum árát. Bánatukban ecettel itták a bodik a teát.

1911. máj. 15. p.5.

Hamilton, Canada

85.

A lakzi

Lakzi volt H.-ban és nagyszerűen sikerült minden mert a bodik összekaptak és mindent összetörtek. Különösen a menyasszony szobájában egy bútor sem maradt épen. Szóval a canadai bodik is tudják, hogy mi a magyar virtus!

1912. nov. 15. p.1.

Harlem, New York

86.

Az order

A h.-i drótygyárban eltört az egyik magyar munkásnak a targoncája: magyarul a *vilbárja*. Kérdi a komájától, hogy most mit csináljon. Azt felelte a másik, menjen be az irodába és kérjen *ordert*, s elmondta neki, hogy milyen angol szavakat használjon. El is indult az atyafi, de az ajtóban elfeledte a mondókát, s csak makogott, amiből semmit sem értettek az irodába és csak mosolyogtak. A magyar dühös lett és bevitte az eltört *vilbárt*: — No, hát a frász törjön ki, nem értetted, hogy eltört?! — Ezt aztán már megértették.

1906. febr. 1. p.3.

Az egyleti tag

Egy harlemi magyar valami bizottságba volt beválasztva a múlt évben. Az újévi gyűlésen aztán az alábbi számlát nyújtotta be az egyletnek: – papír és plajbász 3 cent, subick a cipőmre 5 cent, a *káréra* 5 cent, 1 pohár sör 5 cent: összesen 18 cent. Az elnök a zsebébe nyúlt és így szólt hozzá: – Itt van a 18 cent, adjon Isten ezerannyit a helyébe, de ne adjon az egyletnek több ilyen tagot!

u.ott.

*Hazleton**A mozgó-fényképek*

Három magyar mozgó-fényképes engedélyt kapott arra, hogy a h.-i tót atyafiainak vasárnap mozgó-képeket mutogathasson. Az előadás előtt jól felöntöttek a garatra és összecserélték a lemezeket, s a mutogatásra szánt szentképek közé holmi aktképek is bekerültek. A tót atyafiak eleinte megbotránkozással szemlélték a hiányos ruhájú szenteket, de mikor egy bikaviadalo kép is előkerült nekiugrottak a mutatványosoknak, úgy, hogy azok még az ajtót sem találták, s az ablakon át szeleltek el.

1908. jan. 1. p.4.

A nadrágszjij

H.-ban nadrágszjijat akart venni az egyik bodi, de mivel nem tudta annak az angol nevét, egy bodija tanácsára bementek egy szjijgyártóhoz. Az ugyan sokáig kérdezgette, hogy mit akarnak, de miután nem tudott velük zöldágra vergődni, egy lóra való terhelő szjijat akart a bodi nyakába akasztani: amitől az úgy megjijedt, hogy rögvest kiugrott az üzletből és hallani sem akart többet a nadrágszjijról.

1908. szept. 1. p.3.

*Hocking**A pikk-nyél*

A h.-i magyarnak *pikk-nyélre* volt szüksége. Kiment hát az erdőbe nyelet vágni s ehhez magával vitte a gazdája kaszáját: azzal akarta levágni a nyélnek valót. A nóta vége az lett, hogy a kasza beletört a fába és a bodinak meg kellett fizetnie az árát.

1909. márc. 2. p.3.

*Holden, West Virginia**A kántálók*

H.-ban énekelni jártak 12-en a karácsonyestén. Mindenütt szívesen fogadták őket, csak egy helyen nem válaszoltak, pedig a konyhába ugyancsak csörgött a pénz. Mikor vége lett az éneklésnek kijött a Mr. egy darab kaláccsal és odaadta az énekeseknek, hogy egyenek. Erre az énekesek is mondtak valamit, de az nem volt karácsonyi köszöntés. Azóta ujjal mutogatnak a kalácsos Mr.-re az utcán.

1917. jan. 1. p.3.

Holton

92.

Betlehemesek

Ósi szokás szerint ugyancsak járták H. utcáit a betlehemesek karácsony napján. Mikor az egyik szalonosnál elmondták rigmusaikat és rekedtre énekelték magukat, a szalonos úr kivette a nagy pénzes zacskót és kivágott büszkén 15 centeket, mondván: – Na, legyen kigyelmeteknek is karácsonyuk! – A betlehemeseket úgy meghatotta ez a gavaléria, hogy majd elnyúltak az örömtől.

1918. jan.15. p.13.

Homestead, Pennsylvania

93.

Melyik a nagyobb város?

A h.-i bodik az adóról beszélgettek. Mindegyik mondott valami okosat. Végre megszólalt az egyik nagydühösen: – No, mán én sohse fizettem adót Amerikában, pedig vótam én már Nyul-Yorkba is. Azt pedig merem állítani, hogy H. körül nincsen nagyobb város. *Nyul-Yorknál!*

94.

Jó gazdálkodás

Egyik helyen a „magyar ház” előtt nagy domb volt. A város rájuk üzent, hogy a dombot el kell hordani, mert járdát építenek. Összeült a bizottság, s az elnök így döntött: – A ház előtt levő föld a mienk. Megvettük. Be kell tehát hordani a *porcs* alá télire, s így legalább földünk is lesz.

1911. okt. 1. p.3.

95.

A leves

A *betyárburdon* levő h.-i bodi krumplilevest vitt ebédre a *baket*-ben. Kanalat azonban nem vitt, s rászólt a mellette evő bodira, hogy adja kölcsön a kését. – Minek az?! – Hát meg akarom enni a levest!

u.ott.

96.

A derelyefőzés

A H.-hoz közelfekvő East Endi görlik mindegyike jól megtanult főzni, de nem magyarosan, hanem ánglius ételeket főznek. *András napkor* azonban elhatározták, hogy magyaros derelyét főznek. Nem mintha annyira szeretnék, de *azt hallották, hogy derelyefőzés közben megtudhatják hogy ki lesz a vőlegényük, ha egy nevet gondolnak, amikor a derelyét a fazékba teszik.* Ha a derelye a víz felszínére kerül, akkor biztos, hogy a gondolt férfi lesz a vőlegény. A derelyefőzés jól sikerült, mert minden lánynak feljött a darabja a víz felszínére, s most boldogok az ottani lányok, hogy ők milyen jól tudnak derelyét főzni.

1914. dec. 15. p.15.

97.

A drága burd

Négy burdos lakott az egyik HC.-i burdosgazdánál. A burdos Mrs. meg volt elégedve a bodikkal, mert azok fejenként 20 dollárt fizettek havonta. A bodik is meg voltak elégedve mindennel, mert igen jó volt a koszt. Egy ízben két bodi sokallotta a 20 dollárt és szóltak, hogy ők csak 17 dollárt fizetnek ezentúl, s a Mrs. adjon nekik gyengébb kosztot. Mikor reggelire került a sor két bodinak sonka és kávé volt az asztalon, a másik ketőnek csak kávé. Ezek után bosszúból megitták mind a négy kávé, ami miatt verekedés tört ki, s a bodik alaposan elpáholták egymást.

1915. máj. 15. p.3.

Indiana államból

98.

Kellemes vendég

I. állam egy plézén vendéget hívott a bodi. Végül megelégelte a barátságot és a hajánál fogva akarta kihúzni a kedves vendéget. Az sem hagyta magát és kicibálta a goromba vendéglátó fél bajuszát, ráadásul *komának szolította* a rendőrrel, aki 30 dollárt fizettetett vele a hajcibálásért.

1908. aug. 15. p.3.

99.

Az adósság

Az I.-i bodinak alaposan meggyűlt a baja, mert megházasodott és a Mrs.-ek ugyan csak jártak a nyakára, hogy fizesse meg azt az adósságot, amit az ő Mrs.-e csinált még görli korában. De a bodi azt hajtogatta, hogy a Mrs.-ek varrták a nyakába a görli, hát most fizessék meg ők az adósságát.

1913. márc. 15. p.4.

Illinois államból

100.

A kosár

Az egyik I. állambeli kisvárosban egy öreglegény egy szomszéd városbeli magyar lányt akart megkérni, aki alig volt 15 éves. Tudták, a látogatás célját és a lányos apa így válaszolt a lánykérésre: – A leány nem adom, mert még igen fiatal. Hanem vegye el a feleségemet, az már elég idős magához és mindjárt hat gyereket visz a házhoz. A jelöltbe belefagyott a szó, s csak annyit kérdezett: – Hát a válópert ki fizeti? – Aki házasodni akar – felelt nyugodtan az apa. A legény erre el is ment, mintha leforrázták volna.

1911. jun. 15. p.3.

Az elítélt bodi

Veszett Vergóniában akadt egy nagyon rossz bíró, aki a pénzt jobban szerette az igazságnál. Egyszer elébe hozták egy bodi holttestét, akinek 200 dollár volt a zsebében, meg egy töltött revolver. Mikor a bíró megtudta, hogy pénzt találtak a holttestnél, így ítélkezett: – Ez a holttest elítéltetik 100 dollárra, mert ha meg nem hótt volna, biztosan gyilkosságra vetemedik; továbbá 50 dollárra, tiltott fegyverviselés miatt; s tovább 50-re a temetési költségek okából. – Így járta meg Veszett Vergóniában a hótt bodi, még hóttá után is, merthogy pénze volt.

„A kis harang, meg a nagy harang”

HAZAI ANEKDOTÁK

Amerikás anekdotagyűjteményünk bemutatása után néhány hazai anekdotát mutatunk be – a közlés időrendjében – amelyekkel amerikai honfitársainak akart vidám szórakozást nyújtani az élclapok szerkesztője. Ezek a történetek papokról, vidéki furcsaságokról szólnak. Ujrameselésük (közlésük) célja az lehetett, hogy a messze távolban levő óhazáról ezeken keresztül is hírt kapjanak a kintlevők, s a szülőföld eleven képét érzékeltesék, úgy, mint a szólásmondások esetében. (Az összes hivatkozások a *Dongóra* értendők.)

A béres

A pápai ref. főiskola jeles professzorai között volt a nevezetes Bocsor István történettudós. Erős, dörmögős basszushangja volt. Keményen, durván beszélt. Diákjai elnevezték „öreg bérös”-nek. Mindig lesték, hogy mikor jön az órára az öreg. Elkiáltja magát egy siheder: – Gyün már az öregbérös! Odaért Bocsor, hallotta, hogy mit kiáltottak, s így szólalt meg mély basszushangján: – Gyün, hát az ökrök közé!

1904. okt.6. p.9.

A pap fája

Odahaza a pap fizetése a legtöbb helyen természetben jár, s a tüzelőjét is így kapja. A Komárom megyei Kocs községben, kiadja a kurátor az egyházfinak hogy holnap hozza meg a pap fáját a császári erdőből. Az egyházi kiment a szőlőbe és jól elázott. Mikor felbredt, eszébe jutott az utasítás, hóna alá vette a hivatalos pálcáját és bement a faluba, de kótyagos lévén nem Kocs-ra, hanem a szomszédos Mocsára ment. Bement az első házba és kezdte követelni a pap fáját. Az ott lakók dermedten hallgatták, hiszen már meg-

hozták azt a múlt héten. — Akkor derült ki, hogy a másik faluba ment az egyházfí.
u.ott. p.10.

104.

A porció

Galambősz magyar fizetett porciót egy kis városban. Míg sorra került csak úgy dagadt a szeme a csodálkozástól, hogy annyi pénz gyűlt ott össze: — De jó maguknak uramöcsém, hogy ilyen sok pénzzel bánnak! — Mi hasznunk van belőle — így az adópénztáros, — fillérre el kell számolnunk vele. — Beszélhet nekem uramöcsém, hiszen ha a molnár be-megy a malomba, arra is ragad egy kis liszt. Hát már csak az urakra is ragad valami abból, amivel dolgoznak?!

1908. máj. 15. p.2.

105.

A kisharang, meg a nagyharang

Egy magyar másodszori házasságra adja a fejét és a szomszéd faluból hozott oldalbordát. Ebben a faluban az volt a szokás, hogy hajadon esküvőjekor a nagy harangot szólaltatták meg; özvegyasszony esetében a kisharang dukált. Kérdi a plébános: — Nem ismerem a menyasszonyt, mert más falubéli, hát most melyik harangot szólaltassam meg: a nagyot, vagy a kicsit? — A férjjelölt megvakarta a fejét és így szólt: — Hát mondok, tessék megszólaltatni a nagyharangot, de azért szóljon közbe-közbe a kisharang is.

1908. jul. 15. p.2.

106.

A levél

Az öregasszony megkérte a káplánt, hogy írjon a fiának levelet. Meg is írta a szokásos módon, de valahogy nem tetszett a szülőnek. De azért elküldte. Jön a válasz, viszi a káplánhoz, aki ezt olvassa a levél vége felé: — ...hanem arra kérem szeretettel kigyelme-
teket, ha máskor levelet íratnak hozzám, hát okosabb emberrel irassák.

1908. 1. p.7.

107.

A Miatyánk nótája

— Tudod-e a Miatyánkot, moré? — kérdezi a házasodni akaró cigánytól a káplán.
— A Miatyánkot ázst nem tudom, kirem szípen, hanem a nótáját ázst hiba nélkül el bírom inekelni! — Micsoda, hát a Miatyánknak nótája is van? — De bizony van, tessik csak meghallgatni, s elkezd a moré olyanformán mormolni, mikor az egész templom népességét együtt hallja az ember Miatyánkot mondani.

u.ott.

108.

Visszavágott...

Egy tábornok a tábori papjával sétált s közben egy hollóktól körülrajzott akasztófa felé közeledtek. — No, lám — mondta tréfásan a tábornok — milyen örvendezve üdvözlök a páter —, azt hiszik, hozok nekik valakit!
u.ott.

109.

Cukor! — Erzsukám!

Az abaújmegyei Péder községből Kassára vonultak az októberben az újoncok. Nagy volt a búcsúzkodás az indulásnál. Az egyik újoncnak ott volt a szeretője is, s mikor indult a szekér, könnyes szemmel odaszólt a kedvesének: — Jancsikám! csak még egy édes szót szólj hozzám! — Jancsi visszanezett a szekérről és bánatosan odaszólt: — Cukor! — Erzsukám!

1908. dec. 15. p.5.

110.

Mit keres Saul?

Gr.Forgách Pál váradi püspöknek kedves embere volt Madari tiszteletes, akit sokszor meghívott ebédre, hogy mulattassa őket. Ilyenkor saját hintáját küldte érte. — Egyszer így szólt a püspök a kanonokhoz: — Szép, szép, hogy így elmulattat minket Madari, de hát köztetek nincs senki, aki letromfolja, hogy őkegyelmén is mulathatnánk egyszer?! Egy ifjú, tüzes kanonok vállalkozott a tromf szerepére, s mikor megjött Madari, lecsapott rá: — Mit keres Saul a próféták között?! — Ámde Madari kapásból felelt: — Saul atyja szamarát kereste, s a kanonok vállára ütött — egyet meg is talált belőlük a váradi püspöknél!

1909. jan. 15. p.2.

111.

Inkább vakuljon meg!

Nagy magyar volt Ormos Imre váradi pap. Igaz lelkéből gyűlölt mindent, ami német. Midőn az osztrák császár 1882-ben országos útja alkalmából Váradot is meglátogatta, az öreg úr a szobájában üldögélt naphosszat. Betegnek tetette magát, nehogy temetésre mentekor szembetalálja magát a némettel! — Inkább vakuljak meg, mondta, mint akarva lássam a németet!

u.ott.

112.

A püspök bora

A kálvinista Róma öreg püspökének, a nemrégiben elhunyt Kis Áronnak, aki 90.

életével a második gyermekkorát élte, íródeákja volt egy most Amerikában élő ref. pap. Nagy bizalma volt hozzá az öreg püspöknek, s a borospince kulcsát is rábízta. Mikor egyszer nagy ebédet adott, s bort is hozatott fel, megkérdezte: – Hát aztán kedves ecsém megkóstolta-e odalenn? – Méltatlankodva jött a válasz: – Nem én, főtisztelendő uram. – Nahát, elég számár volt – felelt rá az öreg püspök. Mikor én káplán voltam, sorba végigkóstoltam a principálisom borát, s amelyik jobb volt, abból hoztam!

1909. ápr. 15. p.5.

113.

Még egy meszelyt!

A számadó eleresztette a bojtárt a közeli városba, hogy az kielégítse lelki szükségletét: a templomban éljen majd az Ur vacsorájával. Elmagyarázta neki töviről-hegyire, hogy van az, de a bojtár a templomba érve elfelejtette az egészet. Mikor rákerült a sor kiszáradt torkának olyan jól esett a nedű, hogy alaposan meghúzta a kelyhet. A papnak erőszakkal kellett elvenni a szájától. – Nem addig van a' – így a bojtár és kihúzta a kulacsot a szüre alól. Ide tessék adni még egy meszelyt a számadómnak!

u.ott.

114.

A szamarak

Simándra a káplán vasárnaponkint lóháton járt misézni. A szolgabíró bosszantani akarta a káplánt és azt mondta neki: – Jézus számaron járt, káplán úr! – Az ám, csak-hogy a szamarak most mind a megyénél vannak alkalmazva!

1909. jul. 1. p.11.

115.

Falusi történet

Kisistók Péter a mezei munkából hazafelé menet, s útközben leült pihenni egy árnyékos helyre, s elgondolkozott a dolgok folyásán. Egyszer észrevette, hogy a szomszéd tanya felől egy madár repül éppen őfeléje. Péter most azon járatta az eszét, hogy íme, ez a kis madár olyan dolgot tud, amit egy nagy marha ökör nem: repülni. S ekkor a madár felette repült el, s lepottyantott valamit Péter arcára, aki csöndesen örvendezett, miközben letisztította magát: – Hej, mégis csak jó, hogy az ökör nem tud repülni!

1912. márc. 1. p.5.

116.

Anekdoták Kossuth Ferencről (Halálhírének közlése után)

1. *Amikor K.F. miniszter lett*, néhány nap multán terjedelmes csomag érkezett a lakására. Tartalma: Nyomtatvány. Értéke 30.000 korona. Végre a titkára segítségével felbontotta a ládát és 15.000 Ft ára Kossuth bankót talált benne, levél kíséreté-

ben, amelyben az állt, hogy a küldő K.F.-től azt várja most, hogy miniszter lett váltása be a bankókat 30.000 korona értékben.

2. *A pécsi Zsolnay szobor avatásakor* történt, hogy K.F. a mozgalmas nap után fáradtan üldögélt a pályaudvaron, míg befűtik a különvonatot, s elébe állt a polgármester. K.F. megkérdezte tőle, hogy mióta viseli ezt a tisztséget és hogy nem fárasztó az állás. A polgármester félreértette a szavakat és azt hitte, hogy a miniszter lemondásra szólítja fel. S mikor kiderült a félreértés, továbbra is állni akart a miniszter előtt, mint ülni.
3. *Miniszter korában* vidéki küldöttség kereste fel, valami lokális kéréssel, s a szónok így fejezte be mondandóját: – A mi népünk, a halasi nép függetlenségi volt a világ kezdete óta...!
4. *K.F. és Szterényi József viszonyáról.* A kormányválság idején arról beszélgettek a Ház folyosóján, hogy jó lenne kettéválasztani a kereskedelmi és a vasútügyi minisztériumot. Persze, főképp azért, hogy Szterényi könnyebben lehessen miniszter. – Ugyan, hiszen ő már most is az! – ?! – A látére. – Vagyis? – A K.F. személye körüli miniszter!

1914. jun. 15. p.5.

117.

1. *Kossuth Ferenc mesélte a kijárókról:* – Két vidéki választó, akiknek a képviselőjük ügyvéd is volt, arra kérte a képviselőt, hogy járjon ki nekik valamit. Az fontoskodott, majd közölte, hogy a miniszterhez is el kell mennie, s ez drága dolog, 3 ezer koronát kóstál. Az ügyfelek odaadták a pénzt. Este elmentek hozzá. Az ötölt-hatolt, de, t.képpen semmit sem mondott. Mire az egyik választó: – De hiszen ön nem is volt a miniszternél, mert egész nap itt ácsorogtam a kapuja előtt. – Dehogynem voltam! Csak a ház másik kapuján mentem ki! – Az sem igaz, mert ott meg a komám állt őrt! Ide azt a háromezer K.-t!
2. *K.F. vidám, humoros ember volt,* míg le nem nyugózta a betegsége. Ebből az időből való ez a történet. K.F. találkozik egy bizalmas újságíró hívével, aki kérdezi tőle, hogy mi újság a politikában. – Megvan a katonai vívmány! – Ez hihetetlen! – Pedig igaz! – És micsoda? – A legfőbb Hadveztőség hajlandó arra, hogy a nemzet évszázados sérelmét, ezredessé léptesse elő!

1914. jul. 1. p.12.

Erről a műfajról is szót kell ejtenünk. Az I. világháború kitörése nagy izgalmat keltett az amerikai magyarság körében. A hazai helyzetet nem ismerve, vagy csak áttételesen, itt is fennen ünnepelték kezdetben az óhaza hadbalépését. Jártá itt is a „Kutya Szerbia”! Sokan, s ezek voltak a többségben úgy vélték, hogy e háborúban, vagy utána, sikerül lerázni a Habsburgok évszázados igáját. Az akkori magyar kormányok építettek is e feltétlen és kizárólagos hazaszeretetre és nagy szervező munkát fektettek be a Hadikölcsönjegyzésekbe; természetesen dollárban! Lassan azonban, a hadihelyzet és a magyarok hálátlan szerepét felismerve itt is elkövetkezett a kiábrándultság, s amikor Amerika hadbalépett 1917-ben, már egyetlen háborus anekdotát sem találunk az amerikai-magyar lapokban. A közölt anyag forrása, majd minden esetben a hazai lapok hasonló közlései voltak, amelyek a háború idején is eljutottak az Ujvilágba. Nem a teljes anyagot adom, csak válogatást, a közlések időrendjében. Itt, Amerikában ilyen összefoglaló címek alatt jelentek meg ezek az anyagok: Háborús miegymás; Háborús történetek; Népfölkelők egymás között; A háború humora stb. (A hivatkozások mind a *Dongóra* vonatkoznak.)

118.

Háborús miegymás

1. Francia győzelem: kergetjük a németeket Páris felé!
2. *Tartalék.* – Meddig van az ember tartalékban? – 12 évig. – Na látja, nem úgy van az. Az egyik ismerősöm csak 8 évig volt tartalékban, aztán felakasztotta magát!
3. *Állapot.* – Hogy hívják magát? – Mint törvényszéki szakértőt kihívznak, mint tartalékost behívznak.
4. *Meghatározás.* Mi az európai konstelláció? – A tartalékosok drukkolnak, a hadiszállítók röhögnek és a rokkantak előlépnek gavallérrá.
5. *Csodálatos.* – Azt mondják, hogy a német katonák éheznek Belgiumban. – Már ez nem lehet igaz, mert a hírek szerint két napig sáncot hánytak.

1914. szept. 1. p.7,10.

119.

A vér nem válik vízzé

Galiciában huszárjaink elfogtak egy csomó orosz katonát. Köztük volt egy reszkető orosz zsidó, aki azt hitte, hogy most nyomban kivégzik. Mikor a kapitány felvilágosította, hogy semmi baja nem lesz csak hadifogoly marad, jó üzletet ajánlott: hogy engedje el a kapitány csak egy órára és hoz még 20 foglyot. A kapitány elfogadta az ajánlatot. A zsidó erre egy óra múlva ott volt 20 újabb fogollyal. A kapitány erre 100 koronát adott neki, de a zsidó nem fogadta el, mondván, hogy ő már megkapta a panziót a foglyoktól, akiket elhozott.

1914. dec. 1. p.13.

120.

Fogadás egy pengőbe!

Szerbiában a kukoricásban lapult egy magyar század baka. Senkitől sem félt a kún gyerekek. Fogadást kötöttek, hogy ki meri kidugni a pofáját, de úgy, hogy meg ne lőjék! Persze, hogy akadt vállalkozó: Fekete Górné János. Kidugta a képét és éppen visszahúzta a fejét, amikor golyót kapott a képébe. — Az ebadta — hördült fel — már majdnem megnyertem a pengőforintot, azt most ehun e, odavan a fél pofám. És már nyúlt is a zsebébe, hogy előkaparja a vesztett forintot.

u.ott.

121.

Hindenburg és a pocsolya

Feltűnt a haditudósítóknak, hogy H. katonái feltűnően sokat ásnak jelenlegi terepükön. Megkérdezték a vezető tisztet, hogy mire jó ez a sok lövészárók? A tiszt azt felelte, hogy ez nem lövészárók, hanem pocsolya lesz itt, mert erre kergetik majd a muszkákat!

1914. dec. 15. p.10.

122.

Az orvos kalandja

Egy vásárhelyi fiatal orvos lelkesen mesélte, hogy az orosz-lengyel-zsidó katonák milyen bizalommal viseltetnek irányunkban. A harctéren sebesülteket kötözött, s közben orosz csapat vágatott feléjük. Felvonatta a Vörös Keresztes zászlókat, de azok csak jöttek. Mikor odaértek rájuk kiáltott, hogy ő orvos, és hagyják végezni a kötelességét. Mire a vezetőjük jóízű zsargonban rámförmedt: — Mindegy nekünk, kicsoda az úr, mi azért megadjuk magunkat!

u.ott.

123.

Veszélyes hely

A pesti kávéházban mesélte egy csernowiczi lengyel-zsidó, hogy az oroszok milyen emberségesen bánnak mindenkivel. — Akkor mért jött el onnan? — Az más, egy részeg kozák a nyílt utcán elvette a zsebórámat. Feljelentettem, és a szemem láttára lötték agyon. — Hát akkor mért jött el, ilyen elégtétel után. — Ahol ilyen semmiségért főbelövik az embert, ott én nem maradok!

u.ott. p.13.

124.

Földrajz

Sebesült tüzér fekszik a kórházban. Ez ún. divatos kórház ahol grófnék főznek és

bankárnék mosogatnak. A hercegnő, aki szintén önkéntes ápolónő, odalép hozzá: – Hol sebesült meg? – Hátul, mondja a tűzér. A hercegnő alig ért magyarul és újrakérdezi, erre a tűzér kimondja azt a szót, amit még sose mondtak a hercegnőnek. Ez egy lengyel falu Korevszka mellett – magyarázza az orvos a hg.nőnek.

1915. jan. 1. p.11.

125.

A baka bevásárol

Nehéz a front ellátása, de a magyar táborban nagy a sütés-főzés. A tiroli vadászok kapitánya megkérdezi hogy honnan van az elemózsia. – Vásároljuk – feleli egy káplár. A tiszt odaad 10 koronát: – Vegyenek nekem is. A káplár elmegy néhányadmagával és egy óra múlva ökröt, borjút, disznókat és 20 ludat hoznak. Maga nagyszerű ember! – így a tiszt, s a káplár azt válaszolta, hogy 1 K. 12 fillér még visszajár.

u.ott.

126.

KozákJárás

Egy pár árva kozák elszakadt a hadtestétől és Máramaros megyében a csendőrök elfogták őket. A főispán a kozákok hírére úgy megijedt, hogy három vármegyét szaladt. Erélyes embert kerestek a helyére, s úgy vélték, hogy a legalkalmasabb a Nőegylet elnöknője. – De mi legyen a főispánnal?! – Legyen ő a nőegylet elnöke.

u.ott.

127.

Győzelmet szenvedtek

Valahányszor a magyarok győztek a szerb sajtóiroda szerb győzelmekről adott hírt a világnak. A mitrovicai véres kaland után egy délvidéki ember így szólt: – Mitrovicán megint győzelmet szenvedtek a szerbek!

u.ott.

128.

A tizedik

Egy úrhölgy, aki a Keletiben naponta várja a sebesülteket, egy sebesülthöz lépett és megtörlé az arcát ecetes vízzel. – Kiván még valamit? – A sebesült ezt már nem állja meg szó nélkül: – Nem akarok én kérem semmit, ezt is csak azért engedtem, hogy ne rontsam a kedvét. Maga már a 10., aki lemossa az arcomat!

1915. febr. 1. p.6.

129.

Az internált

Egy internált katona a színházba ment, de más helyére ült le. A jegyszedő figyelmeztetni akarja, de a hely bérlője éppen akkor ér oda és így szól: – Ne bántsza szegényt! Hadd legyen öröme benne. Ellenséges területen valószínűleg ez az első helyfoglalása!

1915. máj. 1. p.13.

130.

A kézirat

Egy vidéki nyomdában megjelent egy fiatalember nagy csomó kézirattal. Ezek a háborús elbeszéléseim: 100 pld-t rendelék belőle. A nyomdász azt mondja, jaj uram: ezt előbb Pestre kell küldeni, s ha kinyomható lesz, elkészítem. Így is történt. Két hét múlva jön a papír Pestről: – Nem találtunk benne semmit, kinyomtatható! Az ifjú azóta is azon töpreng, hogy kinyomassa-e a könyvét, vagy sem.

u.ott.

131.

A féllábú cigányprimás

A háborúba a cigányprimás is bevonult. Hosszú harcok után megsebesült, s a lábát amputálni kellett. A napokban meglátogatta egy földije és kérdezi, nem sajnálja-e, hogy az egyik lábát elvesztette? – Sajnálni sajnálom ugyan, de eddig sem a lábammal hegedültem!

u.ott.

132.

Huszárkard és levesestál

Egy aradi asszony azt tapasztalta, hogy a háború kitörése óta a konyhájában valamennyi katonai uniformis képviselve van. Szól a szakácsnének: – Mari! Vegye tudomásul, hogy ezentúl katona nem teheti be a lábát a konyhába! – A minap csörömpölést hall a konyhából, kiszalad megnézni, mi az? Ki járt itt?! A szakácsné nem jött zavarba: – Tudom, hogy a naccsága azt véli, hogy a huszárom kardja csinálta a lármát, pedig csak a levesestálat törtem el!

u.ott.

133.

Különbség

Mi a különbség a mi katonáink és az angol katona között? – A mi katonáink jól kiképzett, az angol pedig beképzelt!

Múlt idő

A kisöcsém irkáját nézegettem, hát azt látom, hogy a brit szót két t-vel írta az öcsös. Ezt számonkértem rajta, és ő azt felelte, hogy tt a mult idő jele. — Múlt idő az igen, de a brit az főnév és nem ige. A nebuló nem jött zavarba, hanem kivágta: — De az angoloknak már befellegzett, tehát a múlt idő illeti meg őket.

A sebesülés

Az előkelő látogató kérdezi a honvédet, hol sebesült meg? — Galíciában. — És hogy történt? — Nagyon egyszerű, a hadnagy úr sturmot vezényelt, aztán rohantunk és ordítottunk és aztán a főorvos úr rámkiáltott, hogy ne rángassam a karomat!

1915. jun. 15. p.12.

134.

Jön a csősz!

Egy káposztáskert volt a senki földje az orosz és a magyar csapatok között. Nézik a magyar bakák 1–2 nap, de a 3. nap már nem tudják megállni. Egyikük odakúszik és eszi a káposztát. Ezt látva megy utána a többi. Hiába üvölt az őrmester, a zászlós, hogy itt a tiszt úr, meg hogy jönnek az oroszok! A fülük botját se mozdítják. Végül a tisztiszolga kiáltja: — Haza fiúk! Jön a csősz! — Egyszeribe visszamászott az összes baka. A csősz, azt respektálja a magyar! Annak jussa van a veteményesben parancsolni.

1915. dec. 15. p.2.

135.

A lövészárokból

Sűrű golyózaporban fekszenek a bakák a lövészárokból. Az egyik öreg bakának át-lövik a karját; szalad a szanitéc, hogy bekösse, amúgyis földije neki. Míg kötözi odaszól az öreg csendesesen: — Tudod sógor, ha otthon is sűrű jégeső esik, mint ahogy itt a golyók potyognak, hát egy szem gabona sem marad a szérűn!

u.ott.

136.

Búcsúzás

Menyecske búcsúzik harctérre menő férjétől, zokogva: — Édes férjem, ügyelj magadra, ne menj a golyózaporba, inkább légy szanitéc! — Miért lennék? Hogy másokat összeszedjek? Szedjenek össze mások engem!

u.ott.

137.

Huszár önérzet

Egy vörösrődög és egy honvéd azon vitatkozik, hogy melyik fegyvernem tett nagyobb szolgálatot a hazának. A huszár végső érve: — Ugye, ti nyavalyások, minket le-

rendeltek a lóról, s be a lövészárkba, a ti segítségetekre, de titeket még nem kértek meg arra, hogy lóra üljetek a mi segítségünkre!

u.ott.

138.

Visszafizet a huszár

Oroszt sturmol a huszár és közben káromkodik: – Azt a rézangyalodat muszka, most megfizetek azért a pejszikóért, amit 48-ban loptál el az öregapámtól!

139.

Piacon

– Hogy a csirke néni? – 5 Ft párja! – Hát van szíve 5 Ft-ot kérni tőlem, szegény asszonytól, amikor az uram 5 hónapja fekszik a lövészárkban?! – Ha a nagyságának van szíve csibehúst enni, amikor a férje a lövészárkban fekszik, miért ne legyen nekem 5 Ft-ot kérni a csikéért?!

1916. jan. 1. p.7.

„Főburdos létedre, kétszer fizess te burdot!”

Átkozódások – jókívánságok formájában

Ez a műfaj egyike a legérdekesebb amerikai folklórjelenségeknek. Ezekben bizonyosodik be leginkább a hazai városi folklór adaptációja az amerikai környezetben. Megtaláljuk benne kiindulásként a paraszti hagyományanyagot (Törjön ki a keze-lába, mondják hazánkban ma is a nagy útra indulónak); a hazai nagyvárosi, budapesti folklór egyik jellemző figurájához kötött átkozódásokat – jókívánságok formájában. Ugyanis Budapesten a századforduló idején a legismertebb (évtizedeken át megjelenő) pesti élc-lap a Borszem Jankó, százával közölte Reb. Menákhem Cziczeszbeiszernek „szörnyű átkozódásait”. Ezekben az egymondatos, frappáns poénú átkozódásokban megnyilatkozott a városi folklór egyik jellegzetessége: a gúnyos kifacsart, de végtelenül szellemes „jókívánság”, illetve a cserfes rosszat-akarás. E folklórjelenség harmadik rétege, amelyet kikövetkeztethetünk a gyűjtött anyagból az amerikai, helyi kötődések. Amelyek csak itt jöhettek létre, a bizonytalan egzisztenciális lét talaján, visszahatásként, akasztófahumor formájában. Ezt a műfajt átvették az amerikai lapok és szinte mindegyikükben számos „jókívánság” találunk: Amerika majd minden magyarlakta vidékéről beküldve. Mert a folklórjelenség esetében is természetes, hogy az olvasók küldték be a lapoknak ezeket: jóbarátaikat, szomszédait, ellenfeleiket és saját magukat kigúnyolva, kinevetve a világot.

A pesti Cziczeszbeiszer ilyenet kívánt: – Csináljon a ballábad egy kis kirándulást! – Legyél te jobb a hírednél! – Dum-dum golyótól legyen neked nyílt a fejed! – Hitelezzenek neked az anyósod szakállára! – A te feleséged érzéssel énekelje ezt a dalt: – Özvegy vagyok, özvegy! stb.

Az amerikai jókívánságok között ilyeneket találunk: – Legyél te milliomos, de csak magyar koronában! – Nézzék a te fogadat sorsjegyek és húzzák ki! – Énekeljenek a te lakásodban, de te már ne halld azt az éneket!³⁶ stb.

Folklorisztikus életképességét, átalakulási formavilágát, mely szerintem a folklór par excellence megjelenési formája, bizonyítja, hogy ezek az egymondatos anyagok, amelyeket alapmotívumnak is felfoghatunk, megjelennek az egyes vidékekről beküldött anyagokban úgy, mint anekdoták, s úgyis, mint szólás-mondások. Tehát az adott szűkségletnek megfelelően többféle alakban is életképesnek bizonyultak.³⁷ Terjedelmi okokból csak néhányat tudunk közölni a gyűjtött kb. 2000-es anyagból, amelyek 15 államból és 150 településről datálódtak.

Általános „jókívánságok” – helynév nélkül (A közlés időrendjében)

1. A márciusi hideg szél verje össze a sarkantyúdat!
2. Csizmában halj te meg!
3. Legyen teneked bőjti színed!
4. Aludni se tudj kés és revolver nélkül!
5. Passaicon se találj feleséget!
6. Bicskával hozz te becsületet a magyar névnek!
7. Nagy okod legyen neked azt dalolni: „Édesanyám ne sirasson!”
8. Faggyon hozzá a fejsze fokához a nyelved!
9. Ököllel tanítsanak meg téged a tisztaságra!
10. Annyi bolondot írjanak rólad, mint a Széchenyi grófról!
(A Vanderbilt lánnyal való házasságáról)
11. Légy te a *stappolo Unió* elnöke!
12. Németországban írd te a hátultöltő fegyver használata ellen!
12. A „Jó szív” ünnepélyre ne válthasd meg a jegyedet!
13. Borotváljon meg téged az új borbély!
14. A rendőrök vegyék le a nyakadból temetés alkalmával a rokkot!
15. *Módlis* létedre csapj fel gólyának!
16. Fogj bele az óracsinálásba!
17. Lorainban rövidítsenek meg téged!
18. Alabamába vigyenek téged „jó munkára”!
19. Légy te a török szultán bőrében!
20. A canadai erdőégnél süthess te szalonnát!
21. Kocsin vigyenek haza téged a *piknikről*!

22. Tanítsanak meg téged a vendégfogadásra!
23. Canadába menj te missziós útra!
24. A szerb király legyen a te barátod!
25. Pogányul bánjanak veled!
26. Legyen kend nyíltszívű!
27. Kerüljék te a felszínre!
28. Láng gyúljon ki az agyában kendnek!
29. Vessed a szemeidet az égre!
30. 50 dollárért, meg egy kalapért légy te nagy ember!
31. Fújjanak le neked, mint császár a hadgyakorlatnak!
32. Legyenek teneked fiaid, de senki se akarja elhinni!
33. Gépkocsistól vigyenek az égbe, akárcsak Illés prófétát!
34. Akarj te sokat markolni, de fogjál keveset!
35. Állj te oly szilárd alapon, mint a Mc Keesporti templom!
36. Álljanak neked a temetkezési intézet díszhuszárjai őrséget!
37. Szakadjon meg benned a vízvezetéki főcső!
38. Legyen neked egy felnőtt lányod és mutassa be az érettségi bizonyítványát.
39. Légy te egy kaszinós, szökjél meg egy léghajón és a pénzt, amit elloptál, mint balasztot kelljen neked kidobni a léghajóból!
40. Szerbibában sorozzanak be téged önkéntesnek!
41. Csatoljanak téged oda, akárcsak Boszniát!
42. Gyötörjön téged a váltó-láz!
43. Légy te Menház sikkasztója!
44. Nyilvánosan kelljen elmondanod, hogy hazudtál!
45. Légy te négy évig ülnök a Sing-Sing-ben!
46. Légy te előnyösen ismert váltó – Őrgróf!
47. Legyen körülötted minden csendes!
48. Enyhüljenek meg a te fájdalmaid!
49. Rózsabokorban jöjjél te a világra!
50. Üldögélj te 2 hónapig az Ellis Islandon és a hazautazás ne kerüljön pénzedbe!
51. Háromszor csapjon a hóhér a fejedhez!
52. Ültessenek téged a villanyos-székre, és legyen ott neked édes a nyugalom!
53. Sztrájkoljon be a kedves Mrs.-ed a főburdos miatt!
54. Légy te császár és mégis mondják meg neked az igazat!
55. Az legyen az egyedüli reménységed, hogy elszakad az akasztófa kötele!
56. Hálaadás napján a főburdosod egye meg helyetted a pulykát!
57. Kapj te újévi ajándékként olyan zsebórát, amelyik pontosan alkalmazkodik az európai időhöz!
58. A te unokáid győződjenek meg arról, hogy milyen jól sikerültek a telekvásárlásaik – tőled!

59. *Csuhingumi* (rágógumi) legyen az ünnepi ebéded és semmi más!
60. A *Rákefeller* uraságtól örökölj te, de nem pénzt, csak gyomorfájást!
61. Avassanak téged boldoggá, de mielőbb!
62. Galambos János nyomja a te begyedet!
63. Vetköztessenek le azért, hogy magyar szóra szolgálhasd a császárt!
64. Ne lehess te a ragyás egyeslet tagja!
65. Szeressenek téged oltár-testvéri szeretettel!
66. Szerezz te hamis tanút és valljon ellened!
67. Vetessenek veled ezüstért – aranyat!
68. Az legyen a te vigaszod, hogy nem mind arany, amit ígérték!
69. Zápuljon meg a piros tojásod!
70. Oltár-testvéreid járassák meg veled a Golgotát!
71. Legyen minden napod vasárnap, de fekete!
72. Légy te a szerb trónörökös!
73. Hallgasson ki téged a király!
74. Csináljanak belőled erőszakkal Habsburgot!
75. Törökországban beszéljenek a fejeddel – komolyan!
76. Legyenek neked mindig nagy terveid!
77. Mondj te az amerikai magyarságnak igazat!
78. Verjék a fejedhez az emlékkönyvet!
79. Már a konvenció előtt kezdj te bírálni!
80. Légy te a *plézen* az első sport és éjfélkor dobjon ki a Mr!
81. Páholy helyett küldjenek téged a színházban a kakasülőre!
82. Ijesszen meg téged a néger úgy, hogy köhögd el magad!
83. Menj te ki zászlószentelés előtt a farmra szalonnát sütni!
84. A plézen tapogassák ki az oldaladat!
85. Csak hűsz esztendeig ülj te ártatlanul!
86. Március végén faggyanak le a füleid!
87. Viselj te szarvakat a melleiden is!
88. Legyen a te politikád olyan, mint a lóhere: háromlevelű!
89. Menjen el a kedved a beszédőtől, mert kevés a publikum!
90. A betyárburdon méltassák a te politikai fáradozásodat!
91. Halottak napján emlékezzenek meg rólad!
92. Pöcögtesd ki magad a nótákat, ha nincs daloló géped!
93. Söprűvel vigyázz te a tejre, hogy ki ne szaladjon!
94. Kísértesd magad haza a más vőlegényével és ne tudj tőle megválni reggelig!
95. Töltsd az új év első napját olyan legénnyel, aki rád se ránt!
96. A New Yorki magyarok egyetértése legyen a te legnagyobb büszkeséged!

97. Légy te olyan szívesen látott vendég, hogy kapjanak hajba fölötted a vendéglátók!
98. Légy te igazán háromszínű magyar!
99. A nagy hazafiság színes szappanbuborékában leljed a gyönyörűséged!
100. Akarj te mindenáron vendéget fogadni!
101. Péter királynak te kívánj boldog ünnepeket!
102. Rettegi dr. tálalja fel neked a vizes tüzet!
103. Mackensen tábornok szabassa ki a nadrágodat!
104. Hindenburg ismertesse meg veled a mocsarakat!
105. Kövess tábornokra dobálj te követ!
106. Belgrádban legyen teneked üvegházad!
107. Légy te karácsonyi dísz a legmagasabb fenyőszálon.
108. Betegedj bele, ha naponta legalább egyszer nem mehetsz talpat nyalni!
109. Kikeresztelkedett létedre bérmáljanak meg téged, de csattanósan!
110. Csald végig az egész roszágot és aztán csapj fel erkölcsbírónak!
111. A féldolláros báli jelentések legyenek az egyedüli szellemi táplálékaid!
112. Végezz te valakinek munkát és hasznos szolgálat után fizessenek ki úgy, mint Bugyit a tapasztásért!
113. Chicagóban a bíró mondja meg neked szemtől-szembe a véleményét!
114. St.Louisban legyenek teneked „erkölcsi tanaid”!
115. A szénkereskedőtől várj te szívbeli melegséget!
116. Áldjanak téged, akárcsak a clevelandi gitt-társulatot!
117. Legyen a te órad olyan pontos, mint az expressz társulatok!
118. Édes krumpli helyett krokodiltojás teremjen a farmodon!
119. A kedves anyósod legyen híve a felkészültségnek!
120. Mondják meg a szemedbe, akárcsak a muszka cárnak: nem vagy kívánatos elem!
121. Ne merj te talpra állni, mert esetleg ülnöd kell miatta!
122. Nyilatkozatban bizonyítsd be, hogy jó hazafi vagy!
123. Csak haláloed után becsüljenek az emberek!
124. Köszönj te jóreggelt, a volt muszka cárnak!
125. Ne tudj szabadulni a piros tojástól!
126. A rendőrségnél bizonyuljon be rólad, hogy csak öntözködni jártál!
127. Az orvos állapítsa meg, hogy sokat ettél a kolbászból!
128. Csak az egyik szemedalja kéküljön meg az öntözködésnél!
129. Az expressz társulat törje ki a nyakadat, mert nem osztod szét az újságokat azonnap, hanem napokkal később!
130. Az legyen az egyedüli vigaszod, hogy ebben a drága világban olcsón vehetsz koporsót!
131. Egy gondolat bántson téged – de nagyon!
132. St.Louisban legyen a képed – fekete!

133. Rooseveltt ezredes köszörülje rajtad a nyelvét!
134. Olyan szívesen fogadjanak téged, mint a román küldöttséget Washingtonban!
135. A szövetségi detektívek érdeklődjenek az összeköttetéseid iránt.
136. Angolul is meg kelljen írnod, amit magyarul is nehezen írsz meg.
137. Ebben a cukortalan világban szólítsanak téged „cukros”-nak!
138. Egyedüli vigaszod legyen e széntelen időkből, hogy tél után jön a tavasz és akkor majd kiengedsz!
139. Ítéljenek el téged bizonyítékok hiánya miatt!
140. Magadon tapasztald, hogy egy próféta sem kedves a saját hazájában!
141. Ne légy te kíváncsi arra, hogy ki alatt inog az erkölcsi talaj!
142. Értékeljék a te felszólalásodat az „üljön le” jelszóval!
143. A konvención állítsd ki a szegénységi bizonyítványodat!
144. Mondják meg a szemedbe, mint a csereháti ember az ökrének, hogy „ne bolondozz”!
145. Az is huncut, akinek Habsburg kell!
146. Kecskébakon fűrészeljék a Habsburgokat darabokra!
147. A Dózsa György koronájával koronázzák meg a Habsburgokat!
148. A Bali Mihály ültesse őket a trónra!
149. Semmi részem nem kívánja a Habsburgokat!
150. Az aradi 13 vére bosszúért kiált még most is!
151. A Habsburgok égjenek meg koksznak!
152. A magyar kormány adjon neked elégtételt!
153. A Verhovayaknál tüntessenek ki téged főelnökséggel!
154. Ne legyen neked semmi sem drága, csakhogy a Fedákot láthasd!
155. Legyen az életed egy szakadatlan nagybőjt!
156. Küldjenek neked egy névtelen levelet, éspedig chekkel együtt!
157. Húsvét után a dr. állapítsa meg, hogy sokat ettél a káposztából!
158. Budapesten a Demokrata Körben kínáljanak meg bombalevessel!
159. Támadjon föl a te „szeretett anyósod”, a te örömdre!
160. Adjanak neked telket a holdvilágban, közel a Dávid hárfájához!
161. Lorainban légy te színházlátogató és küldjenek el a fészkes fülemülébe!
162. Légy te sztrájkterő, de betört oldalbordákkal!
163. A te karjaidat is hordják körül István napján!
164. Éjfélkor tisztelegjenek nálad a fináncok!
165. Három hónapig támogassanak téged néma jóindulattal!
166. Az amerikai magyarságról írd, és várj tőle elismerést!
167. A plézeken játszanak veled csipősdit!
168. Német márkába fizessék ki az örökségedet!
169. Csak a halottak napján ismerjék el az érdemeidet!

170. Szedjenek szét darabokra, mint Németországot, ha magadon kívül nem törödsz mással!
171. Fogj te kezét egy élevení gróffal, s aztán ráházzák be a kezéket!
172. Hetekig maradjon a begyedbe a konvenció!
173. A Drózdya előadásáról kísérjen ki téged a nagybotos vőfély!
174. Tartson benned lakzít a nyavalya!

Amerikai-magyar Álmoskönyv

A narratív műfajokat említve nem hiányozhat az amerikai élet folklór műfaja közül az Álmoskönyv sem. Már az eddigiekből is megfigyelhettük, hogy az amerikai-magyar élet: a hazai életforma kivetítése az új környezetben. Hazai Álmoskönyveink, mintegy 100 éven át „szolgálták” a meglévő igényeket; s e hagyomány ápolásától nem riadtak vissza olyan jelentős írók sem, mint Krúdy Gyula, akinek 1914 előtti Álmoskönyvét nemrégiben adták ki újfent, s már az első nap elfogyott az összes példány a könyvesboltokban.

Rátérve e hazai, hagyományos műfaj amerikai adaptációjára, azt a megfigyelést tehetjük, hogy az itteni életformának megfelelően: realiztikus, akasztófahumoros, konkrét „megfejtések” találhatóak bennük. A századfordulótól a 10-es évekig követhetjük nyomukat, megjelenésüket – éppen abban a történelmi időszakban, amikor a hazai kivándorlás a csúcspontot elérte. Rendszerint egymondatos, frappáns, néha kissé fáradtabb humorú szövegekkel ismerkedhetünk meg. A hazai folklórban a vidám, a humoros anyag a legkevesebb, amely jelenség tökéletesen érthető, ha népünk nehéz léthelyzetével vetjük össze. Itt, az amerikai anyagban, az eddigi műfajokból is kitetszően ez a vidám, talán néha keserű humor kerül előtérbe.

1. Feketézni Amerikában – magyar interparlamenteknek rosszul!
2. Hock János. hallani – Washington szoborépítőknél lelki gyönyörűség.
3. Apponyi arcát nézni – megfájdul a nyakcsigolyád.
4. Szobalány ha vagy a magyar interparlamenteket szállító hajón – őrizkedj a veszedelemtől.
5. Konvencióra menni – „beteg dollárod” legyen.
6. Amerikai magyar, ha vagy – szégyen.
7. Családodról gondoskodni – bűn.
8. Arculütéseket túrni – polgári kötelesség.
9. Valótlanosságot állítani – speciális szokás.
10. Madarat kapni – brideportiaknak bosszúság.
11. Szamarat szerepeltetni – nem várt kitüntetés.
12. Magyarokat rágalmozni – kutya bajod se lesz.
13. Állandó magyar színház Amerikában – valakinél szép álom.
14. Dongó, ha megcsíp – „betegség”-be kerül.
15. Fejszét nyelni – különös gusztus.
16. Embert ölni – divat.
17. Részvényt venni – hidegvíz.
18. Búcsúzás nélkül elmenni – clevelandi szokás.
19. Betegen vicceket faragni – nem a legnagyobb gyönyörűség.
20. Bányában dolgozni – koporsó.

21. Asszonypörbe keveredni – kutyakorbács.
22. Jóraló magyarnak lenni – becsület.
23. A burdosgazda csizmájában pénzt találni – nagy meglepetés.
24. Szobrokra gyűjtögetni – tiszta haszon.
25. Konzulokkal vacsorázni – hascsikarás.
26. Jószív ünnepélyt rendezni – nagyon hálás dolog.
27. Komiszkodni és hazudni – egyesek szerint újságírói erény.
28. Irástudatlan ha vagy – szerkesztő lesz belőled.
29. Konzuli előszobákban tanyázni – kifizetődő dolog.
30. „Beteget” látni – ritkaság.
31. „Indsajt” látni – potyaolvasónak veszedelem.
32. Ujságnál dolgozni – bizonytalanság.
33. Fotografálni – Toledoban költséges.
34. Ujságot látni – véres verekedés.
35. Monopolban feketézni – pofon.
36. Árvának lenni – összevesznek rajtad.
37. Konzulokat dicsérni – tojik neked a kétféjű sas.
38. Kivándorolni – szomorúság!
39. Visszavándorolni – nem öröm!
40. Papot látni – megszólás.
41. Ujságot olvasni – nem nagy gyönyörűség.
42. Nyílt levélben gyanúsítgatni – apostoli munka.
43. Hitközségnél buzgólkodni – disznónak neveznek.
44. Kétkulacsosnak lenni – megbecsülnek a papok.
45. „Betegetet” várni – álomnak is sok.
46. Visszajáró lelket látni – kiadás.
47. Füleid, ha nagyok – menj Kakonba burdosnak, ott levágják!
48. Piros tojásod, ha vagyon – szerencse ebben a szűk világban!
49. Burdot fizetni – szégyen.
50. Irni tudó szalonosnak lenni – nem nagy gyönyörűség.
51. Ezreket követelni – könnyű.
52. „Betegetet” látogatni – sikertelen vállalkozás.
53. Ujságot olvasni – epeömlés!
54. Népgyűlésen intézkedni – repülni tanítanak.
55. Főburdosnak lenni – manapság nem érdemes.
56. A Mrs. bankjában bízni – csalódás.
57. Szeretetre támaszkodni – győzelem.
58. Betyárburdra menni – költséges multság.

59. Tojástáncot járni – csúfos vereség.
60. „Betegeket” bankra bízni – temetés.
61. Gépügynököt látni – otthagya a feleséged!
62. Feleséged ágyát széttúrva látni – gépügynök járt a lakásban!
63. Gépügynöknek levelet írni – lecsukat a Mrs-ed!
64. Hit nélkül élni – törvényszéki tárgyalás!
65. Boszorkányt látni – veszedelem!
66. Futóbankárról álmodni – veszteség!
67. Nagyujjadat nyilvánosan megmérteni – kiváló tisztesség!
68. Ujságban potyasört inni – lelki gyönyörűség.
70. Szalonban sülthalat enni – szomorú viszontlátás.
71. Kacsát enni Toledóban – szemrehányás.
72. Toledói papnál vendégnek lenni – kiátkozzák belőled a vacsorát!
73. Szemeidbe, ha paprikát szórnak – nem nagy öröm!
74. Bankdirektor létedre borral kereskedni – savanyúvá teszik neked a szőlőt!
75. Halálraítéltnek lenni – rossz szokás.
76. Papkérőben járni – betörik a fejed.
77. Tengeri fürdőt venni – dupla veszedelem.
78. Ujságokban nyelvet öltögetni – küzdelem a kenyérért.
79. Pénzt küldeni – nem vicc!
80. Pénzt kapni – csoda!
81. Piknikre menni – utolsó kenet.
82. Fejedelmi búcsút tartani – gyönyörűség.
83. Sok nyílt levelezésnek – pör a vége!
84. Konvención lenni – főfájás.
85. Verébfészket szedni – kellemes foglalkozás.
86. Magyarokat telepíteni – biztos jövedelem.
87. Kukoricázni – költség!
88. Váltólázban szenvedni – újságkiadónak betegség.
89. A medve bőrére inni – *konvención* csalódás.
90. Madarat fogni – bankettezőnek savanyúkáposzta.
91. Főburdosra hájat bízni – veszedelem.
92. Alexandria bombázását hallani – nagy vitészség.
93. Az ördög hatalmába kerülni – pokoli gyönyörűség!
94. Püspököt fogni – veszedelem.
95. Nyilvánosan hazudni – ujságos virtus.
96. Papi búcsúztatót olvasni – émelygés.
97. Politikusnak hinni – rémséges csalódás.
98. Ruhát venni – rossz csekk.

99. Csekket elfogadni – kár.
100. Pénzt visszaadni – bűn.
101. Zsidót szidni – börtön.
102. Más pénzén utazni – kellemes.
103. Szelet, ha vetsz, vihart aratsz – vagy legalábbis sztrájkot!
104. Idegen Mrs.-kel parádézni – késő bánat.
105. Szerb király, ha vagy – leköp a fiad!
106. Parókiára vadászni – amerikai szokás.
107. Jó könyvet olvasni – becsületed lészen.
108. Rossz csekket összetépni – nem virtus!
109. Patkányt fogni – csalódás.
110. Hátralékban lenni – nem dicsőség!
111. Siralomházban lenni – kellemetlen állapot.
112. Karácsony előtt megfagyni – egészségtelen.
113. Farkasokkal vacsorázni – éhes maradsz.
114. Próbaházasságra lépni – késő bánat.
115. Templom helyett kocsmába menni – kellemetlen meglepetés.
116. *Indsajjal* álmodni – potyaolvasónak veszedelem.
117. Veteránt látni – szomjúság.
118. Halva felébredni – váratlan dolog.
119. Doktorokkal egy tálból cseresznyézni – veszedelem.
120. Jogtanácsost fogni – veszett ügy.
121. Menyasszonyt ajánlani – dutyi!
122. Hamis tanúkat szerezni – felsülés!
123. Gyűjtésre jogcímet találni – nagyon könnyű.
124. Jóravaló magyarnak lenni – nem bolondság.
125. Közcélokért tenni akaró magyarokat keresni – merész vállalkozás!
126. Parádés magyarokkal találkozni – nem vicc!
127. Amerikai-magyar lapot olvasni – veszedelem!
128. Főhercegnél tanítóskodni – dutyi!
129. Pap-háborút látni – mindennapos dolog.
130. Önálló Magyar Nemzeti Bank – álom!
131. Pappal álmodni – veszekedés!
132. Bicskát köszörülni – házi multság.
133. Főburdost tartani – kéretlen segítség.
134. Kurucnak lenni – hálás foglalkozás.
135. „Beteget” lopni – örök kárhozat.
136. Sárral dobálni „apostoli” virtus.
137. Igazságot keresni – leszedik rólad a keresztvizet.

138. Vértanúnak lenni – hálátlan mesterség.
139. Paptársakat gyanúsítani – bőjti ájtatosság.
140. A népet szeretni – halálos véték.
141. Magyarokat zsarolni – vagyon és becsület.
142. Nagy szájad, ha vagyon – lelkes magyar lehetsz.
143. Korona vendéglőt látni – komaság.
144. Alszolgabírónak lenni – gyanús.
145. *Komaságot* el nem fogadni – nem fizetik a *trittet!*
(Utalás egy korábbi anekdotára. L.ott.)
146. Kemény tojást enni – rosszullét.
147. *Mérgest* inni – gyönyörűség.
148. Másokat keresztrefeszíteni – magyar szokás!
149. Népgyűlést tartani – vadulás.
150. *Indsájt* látni – sokaknak veszedelem.
151. *Beteget* várni – címváltozás.
152. Közügyekben fáradni – koplalás.
153. Ujságot kiadni – korai öszülés.
154. *Aptésről* fejre esni – nem egészséges.
155. Márciusi pénzeket kezelni – haszon.
156. Anyósod, ha vagyon – vihar!
157. Tavaszt várni – hiú reménység.
158. Magyar kormányban bízni – csalódás.
159. Habsburgot fogni – csalódás.
160. Szalonossal enyelegni – gyönyörűség.
161. Könyvet írni – sokszor könnyű.
162. Könyvet eladni – mindig nehéz.
163. Patikába menni – rendkívüli kiadás.
164. Vízbe fúlni – halál!
165. Közügyekért harcolni – nyakleves.
166. Pezsgős vacsorát rendelni – elhamarkodás.
167. Rendelésre könnyezni – isteni tehetség.
168. Rendőrt látni – konvenció.
169. Banketten lenni – éhen maradsz!
170. Cselédnek lenni – leköpnék!
171. Siralomházban lenni – nem gyönyörűség.
172. Barátságba keveredni – kicserzik a bőröd.
173. Bajba keveredni – dicsekvés.
174. Nagyokat mondani – becsület.
175. Legyet fogni – nyári gyönyörűség.

176. *Főburdosod*, ha vagyon – kishirdetésre szorulsz.
177. Botrányt keresni – magyar virtus.
178. Betyárnak lenni – haszon.
179. Csodarabbit látni – veszteség.
180. Canadában járni – keserű lapu.
181. Mrs.-t látni – pletyka.
182. Automobillal bírkozni – temetés.
183. Akasztófára kerülni – gyöngé egészség.
184. Más kárán örülni – magyar szokás.
185. Északi sarkot látni – címódás.
186. Kérvényt venni – csalódás.
187. Ujságban kérelmezni – visszavonulás.
188. Főherceget fogni – szerencse.
189. *Konvencióra* készülni – gond.
190. Más kenyerét megenni – magyar szokás.
191. Rendőrrel verekedni – halál.
192. Halottat látni – ijedelem.
193. Konvencióra menni – főfájás.
194. Becsületesnek lenni – semmi haszon.
195. Mások szemébe port hinteni – napirenden levő dolog.
196. Lúdhust enni – *Ubricson* is jó!
197. Lúdat venni – felkopik az állad!
198. Szamarat felhozni – konvenció gyönyörűség.
199. Telegatyásnak lenni – tartós főfájás.
200. A dollárért keményen betartani – kutyakötelesség.
201. New Yorkban *márcsolni* – dicsőség.
202. *Ubricson* kuglizni – kinszenvedés.
203. Szellemi munkásnak lenni – szomorúság.
204. Vicceket faragni – nem nagy öröm.
205. South Bendbe menni – veszedelem.
206. Repülőgépet venni – nyaktörés!
206. Politikába keveredni – megesznek a barátaid.
208. A *Bakarudon* lenni – lövés!
209. Ujságot olvasni – konvenció!
210. *Főburdosnak* lenni – cukor!
211. Ujságot pártolni – magyar kötelesség!
212. Magyarokat becsapni – tisztesség!
213. Anyóst látni – tűz!

IDŐJÓSLÁSOK

A kalendáriumokban már a római kortól kezdve nagy divat volt az időjósítás. A hazai anyagban is megtalálhatók ezek a kísérletek, bizonyos népi tapasztalatokra épülve. Mindaddig amíg a földművelés volt az elsőrendű gazdasági tényező, népünk előszeretettel vette, ezért is a Naptárakat, Kalendáriumokat. Mindezeket a régi hagyományos szokásoknak megfelelően az amerikás-magyar Naptárakban is megtalálhatjuk. (A verses anyagokat a népköltészeti részben mutattuk be.) Igen sok népi tapasztalat halmozódott fel ezekben; bár azt aligha lehet megállapítani, hogy ezek az időjósítások az amerikai, vagy az óhazai időjárásra vonatkoznak-e? Mindenesetre olvasmányul, beszédtemául szolgáltak messzire szakadt véreinknek Amerikában, még a 40-es években is.

I.

Január: Szép és állandó idő szokott faggyal következni: ha a délnyugati szél északnyugatra változik; ha keleti széllel apró hó esik; ha nyugat táján sűrű köd keletkezik. Rossz általában langy idő következik, ha a keleti-szaki szél változik; ha a gödrök bűzösek.

Február: Szép és állandó idő következik, faggyal: ha délkeleti szelek vannak; ha a hold igen fehér; ha az esti pír igen magasra terjed a nyugati égen. Ellenben rossz, vagy lágy idő lesz: ha nyugati szelek vannak; ha huzamosabb hideg után a hó jégalakban esik.

Március: Amilyen időjárás van március 9. körül, olyan szokott maradni egész hónapban. Ha a január meleg volt – március hideg. Száraz március – szép májust jövendöl. Éjnap-egyenkori szélvészrek termékeny esztendőre mutatnak. Ha a nap és a hold keltében rendkívül nagy eső következik, hasonlóképpen; ha a harangok messze hallatszanak. A március sűrű és hűvös köd sok égháborút hoz.

Április: Ha az idő áprilisban kellemes, rossz május szokott következni. Ezen hónapi égháborúk nedves esztendőre mutatnak. Ha a szivárványnak kék és sárga színei szépen és jól látszanak, néhány napra jó időt lehet várni. A húsvét körüli nedves idő rossz rozaratást hoz. Ha Szt.György napra a rozs akkorra, hogy a varjú elbújhat benne: gabonabőség lesz.

Május: Szép idő lesz, ha az esti pír aranyszínű; ha napnyugtakor a vizeken és a mezőkön sűrű köd keletkezik; ha a szárazon tenyésző békák magasra ülnek és brekegnek. Rossz idő következik: ha reggel pír van; ha a hegyek ormait köd borítja; ha az esti pír igen vörös.

Június: Jó idő lesz, ha a Szt. János bogara igen fénylik; ha az égen a csekély fehér felhők széteszlanak; ha sok báránypelhő van; ha a dongók este sűrűn repülnek. Rossz idő lesz: ha sok béka jó elő; ha a macskák nyalják és tisztítják magukat; ha a tyúkok a porban fürödnek; ha a kutyák füvet rágnak; ha a vakondok magasra túrnak.

Július: Jó idő remélhető: ha a napnyugtakor jó idő volt; ha a csalogányok szorgalmasan énekelnek; ha a reggeli és esti füst egyenesen és magasra száll; ha az eső köddé változik. Rossz idő: ha napkeletkor égiháborúk vannak; ha a kakasok napnyugta után kukorékolnak; ha a tyúkok szomorúak; ha a vízimadarak sokat fürdenek.

Augusztus: Jó időre mutat: ha a juhok még este is vígan ugrándoznak a mezőn; ha huzamosabb eső után a baglyok éjjel is huhognak; ha a szél a napjárást követően változik; ha a harmat reggel sokáig megmarad a faleveleken.

Szeptember: Jó lesz az idő, ha a hónap elején sok futócsillag látszik; ha nem esik harmat, vagy ha esett is, hevenyében felszárad; ha az éjjelek rendkívül hidegek; ha a galambok vízben fürdenek és későn repülnek haza.

Október: Langy idő várható, ha a fák ősszel másodszor is virágozni kezdenek; ha Szt. Mihály körül a gubacsok üresek vagy vizenyősek; ha a madarak ősszel soványak; ha Szt. Mihály körül sok eső esik, s a szelek délről vagy délnyugatról fújnak. Kora télre mutat: ha júliusban a hangyák halmaikat a szokottnál hamarabb összehordják.

November: Hosszú és kemény tél következik, ha július augusztusnál melegebb, október hideg és annak második felében délnyugatról keletkezett viharok voltak; ha a madarak ősszel kövérek; ha sok komló, makk és keménymagú gyümölcs termett; ha november hó száraz és fagyos.

December: Ha december elején és végén, s egész januárban langy idő van: a tél március végéig eltart; ha karácsonykor szokatlan hideg van, akkor fel szokott engedni. Hideg december kora tavaszt s jó esztendőt jövendöl. Ha ősszel sok köd volt, sok havat lehet várni.

2.

Pók-időjóslások. A pókok fekvéséből következtettek az időjárásra. Az egykori magyarok ezt olvasták ki a pókok viselkedéséből:

Függő pókok: Szép idő: ha sok van jelen, s amelyek jelen vannak nagy munkát tesznek; ha éjjel új hálót kötnek; ha a bőrökből kivetkeznek; ha az új háló pányva szárait hosszú-ra nyújtják és távol akasszák meg. *Eső és változó idő:* ha kevés számmal vannak; ha lassan és apróságokat dolgoznak; ha egyet sem látni vagy semmit sem dolgoznak; ha a pányvaszálakat igen rövidre szabják; ha teljességgel nem dolgoznak; ha a hálónak csak a mellékfonalait, a sugárokat kötik, kerítő belfonál nélkül — úgy a szél 10–12 nap alatt se csendesedik; ha a hálónak egy részét hirtelen elszaggatják, s a bűvő ketrecükbe veszik be magukat: szélvész lesz, mely izibe elmúlik és szép idő lesz.

Zúgó pókok: ha bűvő ketrecükből a fejüket dugják ki és lábaikat előre nyújtják — *szép idő*; ha tojnak, amely forró nyáron 17-szer esik meg; ha minél messzebb nyújtják ki lábaikat, annál szebb és állandó idő lesz; ha éjjel hálójukat megtalálják — állandó szép idő lesz; ha hálójukban egészen megfordulnak és farkokat kifelé fordítják — állandó eső várható.

Téli pókok: ha a házakban teelő zúgó pókok megjelennek és fel-alá keményen futkosnak és a legjobb fekvésű kész hálóért versengenek, s azt elfoglalják — hideg idő; ha csupa új hálót kötnek — kemény hideg; ha éjjel egymás fölébe több hálót szőnek az kemény és állandó fagyot jelent, mely rendszerint 9–12 nap után áll be. *Jegyzés:* minél nagyobb az időváltozás jövődőlésére gondolat alá vett pók, annál bizonyosabbak a jövődölései.

3.

Időjóslások a nap és hold járása szerint:

Az alföldi parasztember a *napról* ezt tartja: *eső lesz*, ha napfölkelte előtt zöldes-veres felhők látszanak; ha veresen süt ki és nem forrós nagyon; ha keltével vereses felhők látszanak; napnyugtával délről, sötét felhők mutatkoznak — az eső ebben az esetben közeli; *szeles esőt várhatni*: ha napközben nagyon tüzesen süt a nap; ha nyugtával felhők borítják a napot; *szél várható*: nagy és sok — ha a nap keltében tüzesen mutatkozik; ha a fellegek közül igen veresen süt ki és forráz, ha lenyugtával veres, tiszta felhők veszik körül a napot. *Hideg lesz az idő*: ha sugarai felkelte előtt mutatkoznak; ha felhők közül süt ki a nap (hideg, téli idő jön), ha sugarai megtörve látszanak (hideg téli idő és esőzés); ha nagyok látszik a nap reggel; ha keltével körülötte gömbölyű kör látszik; ha nyugtával a nap köré a szelek felhőket vernek. *Forróság, jégeső*: ha a nap keltével tisztán mutatkozik; ha a nap mintegy órányira kisüt s azután elgyöngül és sugarait a felhők közül löveli ki (jégeső) *Tiszta időre mutat*: ha nyugtával felhők veszik körül, de nem veres színben; ha a nap nyugtával visszapillant és északon veres, délen pedig fekete felhők veszik körül tiszta, de téli időt várhatunk.

A holdról pedig azt tartják: ha a hold tiszta — jó idő lesz; ha nagyon sárgán látszik — eső lesz; ha télen felhőkkel van borítva — hideg idő; ha újhold 3.—4. napján a holdsugarak elsötétednek — esőt várjunk; ha a hold tűzveres — hideget és nagy esőt mutat; u.az várható ha holdtöltekor feketeség látszik rajta, vagy ha karikák veszik körül.

„Aki szelet vet, gyakran elsöpri a vihart!”

KÖZMONDÁSOK

Ez az egymondatos, narratív műfaj is a hazai formák és tartalmak adaptációja: ide tartozik minden olyan alkotás, amely egy találó kifejezésnél vagy mondatnál nem tartalmaz többet, és e kereteken belül kifejezi a maga mondanivalóját. Népi igény és gyakorlat hozta létre az óhazában és élte ezeket, nem csoda, hogy Amerikában is megjelentek a magyarlakta városnegyedekben. Nevetségre, továbbmondásra alkalmas szövegek ezek; bennük az óhazai regulák tanulságaival. (A megjelenés időrendjében közöljük ezeket az anyagokat, s ez a körülmény utal az időszerű társadalmi-politikai összefüggésekre is.

1. Egyik kéz mossa a másikat; mégis megtörténik, hogy mind a kettő piszkos marad!
2. Éhség – a legjobb szakács, csakhogy nem lehet sokáig kibírni a kosztját!
3. Mindenki a saját szerencséjének a kovácsa – csakhogy nem mindenki tanulta a kovácsmesterséget!
4. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy szúnyog!
5. Addig nyújtzkodjál, míg le nem amputálják a lábadat!
6. Ha rövid a kardod – akaszd fogásra!
7. Hosszú szívességnek – sok váltó a vége!
8. Ember tervez – kocsis fékez!
9. Hamari munka – sztrájkban jó!
10. Sok lúd – sokat eszik!
11. Amit nem kívánsz magadnak – ajándékozd társaidnak!
12. Sok beszédnek alvó hallgatói is vannak!
13. Ki kevéssel be nem éri – milliomos akar lenni!
14. Fekete tehénnek is a lába között a tőgye!
15. Többet ésszel, mint benzinnel!
16. Addig jár a korszó a kútra, amíg viszik!
17. Ki jókor kel – pálinkát nyer!
18. Addig verd a vasat, amíg a kalapácsod ki nem esik a nyeléből!
19. Hol malacot ígérnek, ott disznót kérj!
20. A napot akkor nézik legtöbben, amikor nappal van!
21. Ott szakad a kötél, ahol van!
22. Sok bába között, akad fiatal is!
23. Ne rázd a fát – amit álmodban láttál!
24. Nincsen olyan rakott szekér, aminél rakottabb ne lenne!
25. Egy bolond olyan követ dob a kútba, amilyen a kezébe akad!
26. Ne fuss olyan szekér után, amelyik áll!

27. Aki korpa közé keveredik, valószínűleg – molnár!
28. Menyasszony táncnál így szól a vőlegény: Tagtestvérek, aki, amit szánt a feleségemnek, hát csak adja oda!
29. Akinek nem tetszik a vacsora – menjen haza enni!
30. Nem lutri a menyasszony, hogy csencset vegyenek rajta!
31. Sokan szeretik felebarátjukat – önzésből!
32. A méhcsalád elvész: ha veszekszik s ha nem dolgozik!
33. A becsület a legkényesebb virág – ha romlani kezd, gyökerestül pusztul!
34. Akinek nincs jóbarátja – árva az!
35. Akinek nincs ellensége – haszontalan ember!
36. Inkább tűrök el egy okos embertől egy pofont, mint egy örülttől egy csókot!
37. A jó hír messzire ér – a rossz még messzebbre!
38. A levelet el lehet olvasni, de el is lehet énekelni!
39. Szép a rút feleség is, ha hű, rút a legszebb is, ha hűtelen!
40. Balsors ördöge: hová olyan sietve? – A szegényekhez!
41. A bakfislány olyan, mint a régi óra – mindig siet!
42. A kacér, cifrálkodó lány meg olyan mint a toronyóra: Mindenki nézi, de senki sem kér belőle!
43. A gazdag lány meg olyan, mint az aranyóra: aki meglátja, annak első szava, hogy mennyit ér?!
44. A szájas asszony, olyan, mint az ébresztőóra: már hajnalban zörög, aztán morog másnap hajnalig!
45. A szenvedélyes asszony, olyan, mint a könnyen romló óra: azt igényli, hogy mindig foglalkozzanak vele!
46. Ha háborúról beszélnek, őrizkedjél a besúgóktól és árulkodóktól, akik pontosan megjelennek, mint a csatátér fölött a dögmadarak!
47. Hátad mögött rendszeren azok az emberek harapnak rajtad a legnagyobbat, akik rádmosolyogva mutogatják a fogaikat.
48. A jótéteményért ne várj semmiféle hálát: azok csalatkoznak a legjobban, akik hála fejében tesznek jót valakivel!
49. Soha ne végy olyan köpönyeget, amit nem lehet gyorsan fordítani: a köpönyegforgatóké a siker!
50. Kiabáld tele a világot, de egyetlen centet se áldozz valamire: a hiszékenyek csak a számárvordításban hisznek!
51. Aki elvekért harcol az vagy éhenpusztul, vagy a bölondok házába kerül; a sikerhez csak egy jelszó vezet: – Aki fizet az pötyögtet!
52. Csak olyan emberekben bízzál, akik előre megmondják, hogy hála fejében belédrugnak; akik mást mondanak, azok még nagyobbat rúgnak!
53. Aki másra árulkodik, az rendszerint kitöri saját nyakát!

54. Aki két bőrt híz le egy rókáról, annak valamikor megharapja a kezét a róka!
55. Aki szelet vet, gyakran elsöpri a vihart!
56. Aki azt hiszi, hogy a pénz minden, annak hitét hamarosan felrúgja a halál!

Közmondások az adóról:

57. Holtaktól is adót kér!
58. Szegénynek nincs miből adózni!
59. Holtakon is adót szedne!
60. Az adó rossz szó!
61. Rosszabb az adószedőnél!

Közmondások a kutyáról:

61. Eben kutyát cserél!
62. Elveti magát, mint juhászkutya a homokon!
63. Feszít, mint a tatai kutya a jégen!
64. Hányja-veti magát, mint a torba menő kutya!
65. Kemény embernek, símaszőrű kutyának szenvedni kell!
66. A kutya a maga visszhangját is megugatja!
67. Leforrázott kutya még az esőtől is fél!
68. Maga ugat a gazda, ha kutyája nincsen!
69. Feszít, mint a bécsi kutya!
70. Szétekint, mint vak kutya az ugaron!
71. Ebre nem raknak hámot, gondolattól nem vesznek vámot!
72. Bújdosik ide s tova, mint az égett lábú eb!
73. Messze Buda a sánta ebnek!
74. Ki ebbel bolondozik bot legyen a kezében!

Közmondások a lovakról:

75. Bort hord a ló is, mégis vizet iszik!
76. Kinek nincsen lova, nem aggódik rajta!
77. Közbevág, mind a zsidó az egyik lónak!
78. Összesúgnak, mint a fáradt lovak!
79. Szegény ember csikója – hamar ló; gazdag ember lánya hamar eladó!
80. Könnyebb számárhátra mint paripára felkapni!

Közmondások a borról:

81. A bor a némát is megtanítja szólni!
82. Bor az öregember teje!
83. Borodat, kincsedet, paripádat, feleségedet, pipádat, puskádat – ne bízd senkire!
84. Borral mosdik, kolbással törülközik! (gazdag)
85. Háromemberes bor! Egy adja, kettő meg tartja az ivót, hogy el ne szaladjon!
(rossz bor)
86. Kardot köt a bor! (éles, ecetesedik)
87. A bor botor bajnok: először a lábáról ejti le az embert!

Szocialista szilánkok – közmondások: ezek az újabb közmondások közé tartoznak, jellemzőjük, hogy majd minden esetben sikerül osztályharcos tartalmakat manifesztálni ezekbe. Az anyagok teljes egészükben amerikai környezetben születtek és terjedtek.

88. Még az enyv sem olyan ragadós, mint amennyire némely munkás ragaszkodik a bérrabszolgasághoz!
89. A tömegnyomor megszüntetése, csak a fényűzés megszüntetésével valósulhat meg!
90. Az „üzlet” igen jó szó a rablás és fosztogatás elpalástolására!
91. Némely ember (a tőkepénzesek) annyira szeretik a szabadságot, hogy azt nem hajlandók megosztani más embertársával (a munkásokkal!)
92. Ha az angyalok ismertető tulajdonsága a türelem: akkor a munkásság a legigazibb angyal!
93. A kapitalisták „jótékonyága” olyan, mint az éjjel járó tolvaj eljárása, amikor a házórző eb elé koncot dobál: hogy hallgatásra bírja!
94. A tőkepénzesek uralmának az ideje a munkásság türelmétől függ!
95. A munkásság türelme pedig a felvilágosítással apad: a felvilágosultság a munkásság szervezkedését segíti elő!
96. A kiscsibét nem kell arra megtanítani, hogyan kaparjon!
97. Még a rossz munka is jobb, mint a jó játék!
98. A türelem a vigasz kulcsa!
99. Ahol két elefánt tülekedik, szenved a fű!
100. A szerelemnek se szeme, se esze!
101. Még a rossz gyermek is balzsam a szülőknek!
102. Aki nem akarja hallani a gyereke sírását, az maga fog sírni!
103. A fának meg kell szenvedni a gyümölcsért!
104. Jobb a keserű igazság, mint az édes hazugság!
105. Igéret: – tartozás!
106. Negyven nyelv – negyven tör!
107. A majom nem a maga hátát látja, hanem a szomszédját!

108. Szegény ember tyúkjá nem tojik; ha tojik, nem költ; ha költ, nem kél ki; ha kikél, elviszi a kánya!
109. Gonosz ember nem születik, hanem nevelkedik!
110. Fárastóbb a cél nélkül való bolyongás, mint a cél felé való vágatás!
111. Üres agynak cifra fejtető a cégére!
112. Ha a házasságok az égben köttetnek, akkor kik felelősek a házasságtörésekért?!
113. Helyes-e az, hogy egy nemzet jövője és boldogsága attól függ, hogy koronás feje hány deka agyvelőt örökölt?!
114. Lassan jársz, tovább érsz – a célodhoz!
115. A mennyországba annyi lemondás révén jut az ember, hogy cserében lemond róla szívesen!
116. A nemzeti himnusz hazafiaknak: könyörgés, imádság; a szomszéd nemzeté: üvöltés, óbégatás!
117. A kutyából sohasem lesz szalonna és ha lenne, a kutyának sem kellene!
118. A jó pap holtig tanul és aztán annyit se tud, mint aki semmit sem tanult!
119. Furcsa, hogy a kapitalisták az állatvédelmet fejlesztik; az embereket meg baromszámba se veszik!
120. Aki babonát vet – butaságot arat!
121. Amíg a vallásnak a tudatlanság a sziklaszilárd alapja; okos ember tőle boldogságát nem várhatja!
122. Kit az istenek szeretnek, rendszerint alkoholmérgezésben hal meg!
123. Ha csúcspontra jutott a demokrácia; kész a plutokrácia!
124. Két vagy négy lábú marhán javítani lehet ugyan, de csak súlyban!
125. Az élelmiszerek furcsa sajátossága, hogy az hízik tőle, aki szállítja!
126. Az erkölcs csak nyert volna véle, ha lakatja nem kerül papi kézre!
127. Annyiféle most már a vallás, hogy most már csak az igazi Messiás jöhet, aki nullifikálja az összes felekezeteket!
128. Már arról is gondoskodhatott volna az Atyaúrísten, hogy látogatása istencsapás-számba ne menjen!
129. Ha holtig kell tanulnia a jó papnak; meddig akkor a számárnak?

A NÉGER MOSÓNŐ JÓSLATAI

Az első magyar élclap teremtette meg Amerikában a „néger mosónő” figuráját: aki szabadszájúságával, mindent bátran kimond. Érzékletes szövegei utalnak az életformára. Szókimondásának az a reális magyarázata, hogy a mosónői „státusból” nem lehet lejjebb süllyedni az ottani társadalmi ranglétrán. E szövegeket is az olvasók küldték be közlésre, s így kollektív alkotásokként értelmezhetők. (Rajzát közlöm.)

1. Valahányszor a mosódézsám szétszárad, biztos jele, hogy egy amerikai magyar lap beszárad.
2. Esővizet csak akkor foghatok biztosan, mikor néhány New Yorki egylet picniket tart!
3. Ama két lelkiatya és szépmagam közt csak annyi a különbség, hogy amíg ők egymás szennyését mossák, addig én egy más szennyését mosom!
4. Mióta a rabszolgaság megszűnt, szabadon csókoltathatom magamat!
5. Magyarul nem tudok, s így sose mondhatok – „nem”-et!
6. Az egyik ember a kapucinert, a másik a feketét – én meg a fehéret szeretem!
7. Azt hittem hogy az ifiúr megkért, s csak *azután* jöttem rá, hogy felkért!
8. Szemem van, mégpedig szép! Mégis azt mondják, hogy szemtelen vagyok!
9. Amiért kókusztejen nőttem fel a vegetáriánusok majd megbolondulnak utánam!
10. Aki úgy szólít, hogy: cukrom, arról mindjárt tudom, hogy kamaszkorban van. Mert a gyermekek szeretik a fekete cukrot!
11. Azt mondják, az angyal fehér, s ez ifiur engem mégis angyalomnak szólít!
12. A szomszéd cipész biztos rövidlátó, mert szurok helyett, mindig engem markol meg!
13. Amiért a szám fekete, sokan azt hiszik, hogy mosdatlanszájú vagyok!
14. Egyszer megfogadtam, hogy csak feketéket fogok csókolni, de nem állhattam szavamnak, mert éjjel a fehér is fekete!
15. A napraforgó a naphoz fordul, én meg az olvasóhoz, én meg az olvasóhoz, hogy küldjék be a dollárt Gazsi bácsinak!
16. Sokan, akik a fehérceledet szeretik, a fekete cselédtől sem riadnak vissza!
17. Már többször törtem a fejem, hogy mi az oka annak, hogy a régi helyemből mindig feljebb és feljebb csúszok. Most rájöttem, hogy a Pitty-Palatty képviselői tolnak fel!
18. A néger mosónő panasza: a lap alján jött a képe: – Mert szegény vagyok, hát lenyomnak!
19. – Épp most egy esztendeje, mióta engem a P.–P. szedői használnak!
20. Hiszem, hogy sok polgár engem szerencsétet a választáson!

21. A kártyázó az csak néha Schwartz, én meg mindig az vagyok!
22. A wilmingtoniak egy feketét (négert) fekete korommá égettek; ami nagyon könnyen ment nekik, amennyiben az áldozat életében is „csak” fekete volt!
23. A lapból eltűnt a képe, ehhez az alábbi reflexiót fűzte: – Mint látom a szedőnk – a Manó –, már belém unt!

„Korán kelek, mert még rámfognák, hogy aranyat lelek!”

Egy tramp (csavargó) tünődései

Ez is az egyik élclap állandó figurája volt, s az olvasók közreműködésével alakult ki a *rajz* alatti szövegek: változatok egy témára – ez a jellemzője a *tramp* szövegeknek. A magyarság egyik nem különösen dícsérendő magatartásformáját: a lustaságot, a csavargást a munkátlanul elfecsérelt időt pécézik ki. A tréfás, humoros szövegek mélyén azonban gondolatokat is találunk; s visszacsengenek bennük az óhazai szófordulatok, közmondásmotívumok is.

1. Azt mondják, a rest kétszer fárad – pedig én egyszer se fáradok.
2. Nekem még senki sem hányhatta a szememre, hogy más dolgába beleavatkozom!
3. Ha a dolog temetésére mennék, tán azt mondanák, hogy „hivatlan vendég” vagyok.
4. Az hírlík, hogy a rendőr bevitt, pedig *csak* úgy vezetett!
5. Az én dolgomban sohsem rejlik titok!
6. A dolog utáni édes nyugalmat nem én, hanem mások élvezik!
7. A határkerülőt fizetik, de a dologkerülőt a fene se fizeti!
8. Korán sose kelek mert még rámfognák, hogy aranyat lelek!
9. Én nem vagyok vegetáriánus, s ezért nem is eszem a fáradtság gyümölcsét!
10. Most pedig azért nyugszom, mert éjjel, álmomban agyonra dolgoztam magam!
11. Azt mondják, hogy a munkát kerülöm, pedig eszemben sincs!
12. Az én munkámat senki sem kifogásolhatja!
13. Nekem a szemembe merik mondani, hogy csavargok – a kigyónak nem, pedig ő is csavarog!
14. A dolog nehézségei ellen sohasem emeltem panaszt!
15. Annyi bizonyos, hogy én nem végkimerülésben fogok meghalni!
16. Ha igaz, hogy a dolog édesíti az életet, akkor kiért használnak az életben annyi cukrot?
17. Az ülnököt fizetik – engem nem, pedig én is ülök!
18. Nem szeretnek, mert azt mondják ágrólszakadt vagyok; márpedig a rózsza is ágról szakadt, s azt mégis szeretik!
19. Most pedig korán fekszem, hogy holnap reggel jó későn ébredhessek!
20. Ha a vetés a lábon elfagy, az életnek felmegy az ára; de ha én a lábamon elfagyok, az én életem értéke csak a régi marad!
21. Azt mondják a munka nemesít! Én demokrata vagyok és elvből gyűlölök minden nemességet!
22. Gyakorlat teszi a mestert! Ezért szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy mester vagyok a semmittevésben!
23. Lustaság az ördög párnája! – mondják némelyek; csodálatos, hogy nekem életemben még nem volt párnám!
24. Mondják, hogy madarat tolláról, embert barátjáról ismerik meg. Nekem egyetlen barátom sincs, mégis megismernek!

25. Sokan azt mondják semmirevaló vagyok; mások meg azt mondják: kötélre való vagyok. Így tehát mégis csak való vagyok valamire!
26. Az idő pénz! Ezt mondja a nép. Ez aljas rágalom; mert ha nekem, csak feleannyi pénzem volna, mint amennyi időm van, nem cserélnék a Steèl trusttal sem!
27. Az én kalendáriumom minden nap vörössel van jegyezve!
28. A magyar állam ki szokott tüntetni olyan cselédeket, akik sokáig maradtak egy helyben. Én mindig egy helyben maradok, mégse tüntet ki senki.
29. A munkások lázonganak, ha nincs munkájuk. Én sohasem lázongok, pedig munkám sincs soha!
30. A tudósok azt állítják, hogy ha az ember tudná, hogy elesik, leülne. Mindenki azt mondja, hogy sokat esem: ezért hát én mindig ülök!
31. Ha a katonák is úgy cselekednének, mint én, akkor a takarodóra fúvás fölöslegessé válnék!
32. Az üllőt ütik – ha hagyja magát!
33. Azt mondják, hogy a munka után a fáradtság gyümölcse el nem maradhat és a Pelée nevű tűzokádó, hogy munkája után nem hoz gyümölcsöt, de gyümölcsfát sem lehet az egész környéken látni!
34. E régi helyemet elhagytam a nyáron,
Hogy majd a telet sétálva bejárom;
Télre meg keresek egy jó, könnyű munkát,
Amivel betöltöm az időnek nagyját.
De most könnyebb munka a világon nincsen:
Ezért ez a kis hely a legdrágább kincsem!
35. Közeledik a karácsony,
Galambom, hiába várom?
Az igaz, hogy az régen volt,
Mikor rózsám hozzám így szólt:
Ha akarod szerelmemet,
Dologra ved rest kezedet!
Lemondok hát szerelemről,
De nem kényelmes életemről.
Míg e helyen nyugton élek:
Don Juannal nem cserélek!
36. Az Újévben is csak maradok a régi,
Aki szép csendesén szokott dolgát végzi.
Szilveszter estéjén grogot se iszok;
Hogy ne mondhassák rám: – Ej, te részeg pizszok!
Nem is kívánok én sohasem lumpolni,
Miért? Mert nem tudok már senkit megpumpolni!
37. Azt mondják, hogy a hegyaljait sok ember szereti,
Én is a hegy aljában élek, mégsem szeret senki!
38. Panaszkodnak, hogy drága a szén, miért nem követnek engem; én csak egy kis üveggel melegíték be magamnak!

39. Megütköznek rajtam, hogy nagyon elhízom,
De karlsbadi vizet azért mégsem iszom.
Mindig azt cselekszem mi nekem jólesik,
Habár másoknak aztán nemigen tetszik.
 Meg is ülöm e kis helyet szép csendesen,
 Hogy a sok mozgástól szívbjajom ne essen!
40. Ha a Húsvét megjön nem is öntöz meg senki,
Azért nem fogom ezt a szívemre venni.
Nagyon rosszul esne a húsvétnak volta,
Ha nem jutna nekem egy kis füstölt sonka.
Szeretném tudtára adni a világnak:
Jó barátja vagyok a szentelt kolbásznak!
 Ki tán szemeimben hihetetlen Tamás,
 Az küldjön nekem egy tucat piros tojást!
41. A nap becsesebb, mint az óra, mégis az óratolvajt büntetik, a naplopót meg nem!
42. Sokan azt mondják nem tudnak dolog nélkül élni, de helyesebben úgy van, hogy
ezek dolog nélkül nem tudnának megélni!
43. Olyan vagyok én is, mint a gyászoló zsidó ülök!
44. Nem csoda, hogy 3 mázsára meghíztam, hisz a rendőrség mindig szemmel tart!
45. Ostoba szocialista had, Nyolcórái munkát követel! Én ugyan nem kérek belőle
egy órányit sem!

„Az amerikai magyarság olyan mint a mágnes – húz!”

Aforizmás hasonlatok

Jellegzetes narratív műfaj az amerikai folklórban. Itt, a századelőn honosodott meg. E rövid, csattanós szövegekben kiélhették magyarjaink a jókedvükre oly jellemző csípős humorukat. Kollektív alkotásoknak tartjuk ezeket is, melyeket az olvasók küldtek be a lapoknak, s hosszú időszakon át ébren tartották a magyar *plézeken* a magyar nyelv frappáns fordulatait, s az anyanyelv színeit – ízeit.

1. A széptermetű asszony, olyan, mint a must – csípős!
2. A türelmetlen férj olyan, mint a magvas tojás – kikel!
3. A friss bevándorló olyan, mint az egy dolláros bankó – zöld!
4. A sánta olyan, mint a tolvaj – rosszul jár!
5. A jó barát olyan, mint a halászlé – ritka!
6. Az amerikai magyarság olyan, mint a mágnes – húz!
7. A bikaborjú olyan, mint a rossz diák – hátra teszik!
8. A részegasszony konyta olyan, mint az árnyékos hely – félreesik!
9. A tyúkszem olyan, mint a házasság – rálépnek!
10. A házibarátnak kölcsönzött pénz olyan, mint a kacsa – úszik!
11. A rossz asszony olyan, mint a lénung – kijár!
12. A rózsa olyan, mint az árverés – kitűzik!
13. Némely fül olyan mint az óra – eláll!
14. A cipősarok olyan, mint némely vadászkutya – kopó!
15. Az etikettet nem tudó ember olyan, mint a kubikméter – szegletes!
16. A kemence olyan, mint a holdvilág – kisüt!
17. A nóta olyan, mint a kocsi – elhúzzák!
18. A zab olyan, mint a Tátra vidéke – hegyes!
19. A más konyháján járó ember lába olyan mint a kuglibáb – leütik!
20. A megvadult ló olyan, mint a cserje – bokrosodik!
21. Az egészség olyan, mint a diáktartozás – megfizethetetlen!
21. A bácskai legény olyan, mint a kender – szálás!
22. A hivatali állás olyan, mint a gödör – betöltik!
23. A hajó olyan, mint a szerződés – kiköt!
24. A rohamosan jött szerelem olyan, mint a férc – ideiglenes!
25. A jó rendőr olyan, mint a friss festék – fog!
26. Az örökbe vett egyén olyan mint a zászló – tartják!
27. Némely beteg olyan, mint a ház – felépül!
28. A halálraítélt olyan, mint az óra – felhúzzák!
29. A galád ember olyan mint az ágy – megvetik!

30. A könyv olyan, mint a labda – felcsapják!
31. A Körös vize olyan, mint a párbajt szenvedett arc – sebes!
32. A jámbor falusi olyan, mint a női haj – befonják!
33. Némely ember olyan, mint a vakondok – szemtelen!
34. A szűk cipő olyan, mint a nyomdász – tör!
35. A lány olyan, mint a haramia – gyújtogat!
36. A jó sárkány olyan, mint a rossz óra – megáll!
37. A háború olyan, mint a himlő – kitör!
38. A szenvedélyes ember olyan, mint a versenykerékpár – féktelen!
39. A szarvasagancs olyan, mint a szapora család – ágazik!
40. A ribizli olyan, mint az amerikai gyerek – szemes!
41. A puskarugó olyan, mint a róka – ravasz!
42. Az új menyecske feje olyan, mint a búzászsák – bekötik!
43. A bimbó olyan mint a zár – nyílik!
44. A hernyó olyan, mint a szerelmes lány – levelez!
45. A kettévágott alma, egyik része olyan, mint a nyúl – fél!
46. Az álmából felkeltett ember olyan, mint a kocsonya – aludt!
47. A kérdés olyan, mint a kalap – felteszik!
48. A paprika olyan, mint az akrobata – erős!
49. A kiűrtett képtárhelyiség olyan, mint a tetszhalott – képtelen!
50. A rosta olyan, mint a fehér holló – ritka!
51. Az ércpénz olyan, mint a rossz gyerek – verik!
52. A hídláb olyan, mint az ember, aki kártyán vesztett – levert!
53. A kovács fogója olyan, mint a tapló – tüzet fog!
54. Az együgyü ember olyan, mint az ajtó – becsapják!
55. Némely orr olyan, mint a szeg – beütik!
56. Az örökség olyan, mint a kettősfüggöny – széthúzzák!
- 57. A viharos tenger olyan, mint a megcsalt férj – háborog!
58. Némely fog olyan, mint a kötődös lány – hamis!
59. A sárgaláz olyan, mint a labda – elkapják!
60. A jó vívó olyan, mint a kártyás, aki 18-ra tromfol – bevág!
61. A harmonika olyan, mint a lutri – húzzák!
62. Némely menyecske olyan, mint a makrancosló – kirúg a hámból!
63. A torkos kutya lába olyan, mint a tojás – leütik!
64. A záporoső olyan, mint a rossz csizma – szakad!
65. A festék olyan, mint az ecset – ken!
66. A kereplő olyan, mint a csorda – hajtják!
67. A törött fazék olyan, mint a tölcser – folyik!

68. Az ügyetlen tolvaj olyan, mint a menyecske – meg hagyja csípni magát!
69. A kocsi olyan, mint az ing – vasalt!
70. A cipősarok olyan, mint a csárdás – eljárák!
71. A pazar ember úgy bánik a pénzzel, mint apa a rossz fiával – elveri!
72. A puska olyan mint a hájas pogácsa – kisül!
73. A rossz csavar olyan, mint némely festett szövet – ereszt!
74. Az orr olyan, mint a levegő – szívják!
75. Az ugar olyan, mint a kréta – törik!
76. A pénz olyan, mint a kerék – forog!
77. A kapanyél olyan, mint a hal – fogják!
78. Az országút olyan, mint a gumi – nyúlik!
79. A ló olyan, mint némely száj – befogják!
80. A csörgőkigyó olyan, mint a kutya – mérges!
81. A kérdés olyan, mint a szemüveg – felteszik!
82. A patkó olyan, mint az árverezési ár – felverik!
83. Némely mosónő olyan, mint a kovács – vasal!
84. A napernyő olyan, mint némely eliramodott ló – feltartják!
85. Az akasztófa alatti zsámoly olyan, mint némelykor a csirkehús – kirántják!
86. Tavaszkor a fa olyan, mint a kanász – kihajt!
87. A pénz olyan, mint a szépasszony főztje – elköltik!
88. A cérna olyan, mint a lajbigomb – felvarrják!
89. Az elcsípett tolvaj olyan, mint a harisnya – megkötik!
90. Némely gazdag nagybácsi olyan, mint a mankó – rátámaszkodnak!
91. A papucshős olyan, mint a jegykezelő – túr!
92. A sültliba olyan, mint a ló – eszik!
93. A clevelandi pánszlávok epéje olyan, mint a szobor – öntik!
94. A csutora olyan mint a jó bor – kiisszák!
95. A cölöp olyan, mint a tojás – leütik!
96. Némely kérdés olyan, mint a kuglibáb – eldül!
97. A bridgeporti szövétség olyan mint a paprika – erős!
98. A gyógyszer olyan, mint a pénz – beveszik!
99. A lyukas fazék olyan, mint a Tisza vize – folyik!
100. Némely bor olyan, mint a mák – megtörik!
101. A fogoly olyan, mint az ajtó – becsukják!
102. A pék olyan, mint a nap – süt!
103. Némely tök olyan, mint az adós feje – föl!
104. A kovács olyan, mint a zsandár – ráver!
105. A tengely olyan, mint a new yorki rendőr – megkenik!
106. Az ajtósarok olyan, mint az egrecírozó baka – ~~sar~~kon fordul!

107. Az erdőirtó olyan, mint a szerencsés kártyás – kivág!
108. A büszke ember olyan, mint a szemérmes lány – lenéz!
109. A pap olyan, mint a kévebontó – felold!
110. A bő ruha olyan, mint a cipőn a lyuk – bevarrják!
111. Némely menyecske olyan, mint a macska – torkoskodik!
112. A rossz ház olyan, mint a személyi kérdés – eldül!
113. A sárkány olyan, mint a munkások fizetése – lehuzzák!
114. A falat olyan, mint az ajtó – beteszik!
115. Némely lyuk olyan, mint a fúró – fúrják!
116. A szöveg olyan, mint a rossz árak – leteszik!
117. A szerződés olyan mint a kefe – kötik!
118. Az asztal olyan, mint a rossz birkózó – leterítik!
119. Az alamizna olyan, mint a rétes – nyújtják!
120. A követjelölt olyan, mint az akasztófa – felállítják!
121. A sövényfonó olyan, mint a helyszerző – kerít!
122. A köszörűkő olyan, mint a csorda – hajtják!
123. Némely domb olyan, mint az ingyenolvasó – lehordják!
124. Némely ház olyan, mint a rózsa – leszakítják!
125. A papír olyan, mint a tartozás – beírják!
126. Az ingyenolvasó olyan, mint az ágy – megvetik!
127. A bankó olyan, mint az őrtálló katona – felváltják!
128. A puskaszurony olyan, mint a kérdés – felteszik!
129. A pogácsa olyan, mint a női haj – sütik!
130. A hónap olyan, mint a kártyacsomag – négy hetes!
131. A madárfészek olyan, mint a lúd tolla – kiszedik!
132. A szomj olyan, mint a tűz – el kell oltani!
133. Némely újság olyan, mint a szerelmes levél – szeretettel íródik!
134. Némely újság pedig olyan, mint a fűrösztött birka – sietve íródik!
135. Az amerikai magyarság olyan, mint a diák órája – sokszor becsapják!
136. A becsületes ember, olyan mint a szemérmes koldus – üres a tarisznyája!
137. Az amerikai-magyarság sorsa olyan, mint a repülőgép – bizonytalan!
138. A fölfedező olyan, mint az új szobor – leleplezik!
139. A hazug újság olyan, mint a sánta kutya – könnyen utoléri!
140. Némely ügynök keze olyan, mint a lépesvessző – ragadós!
141. Az amerikai magyarság olyan, mint az éhes hal – hamar bekapja a csalétket!
142. mint a hiú asszony – szeretik, ha szépet mondanak a szemébe!
143. mint a fal – hasztalan hányják rá a borsót!
144. mint a kenetlen szekér – nehezen indul!

145. Az amerikai magyarság olyan, mint a tormába esett féreg – megmarad a régiben!
 146. mint a kemény dió – nehéz megtörni!
 147. Egynémely ember olyan, mint az erdei fa – égetnivaló!
 148. A titok olyan, mint a pénz – nem sokáig marad meg a nőknél!
 149. A megcsipett tolvaj olyan, mint a nyúlgerinc – pácba kerül!
 150. Némely váltó olyan, mint a tej – hamisítják!

Szójátékok

151. A vendégek leülnek – az együgyűek felülnek!
 152. A csürhét kiverik – a csábító orrát beverik!
 153. A menyasszonyt kiadják – az orvosságot beadják!
 154. A bútort befestik – a színészt kifestik!
 155. A téglá kiég – a fedélzet beég!
 156. A puskacsövet kivonják – a zászlót bevonják!
 157. A gödröt betöltik – a kérdőívet kitöltik!
 158. A tolvajt befogják – a halat kifogják!
 159. A karó feláll – az orr leáll!
 160. A hajót kikötik – az ökröt bekötik!
 161. Az eseményt összehúzzák – az örökséget széthúzzák!
 162. A szeget beverik – a csavargót kiverik!
 163. A levelet bedobják – a részegét kidobják!
 164. A könyvet fölcsapják – a légyecsapót lecsapják!
 165. A párnát behúzzák – a lutrit kihúzzák!

Furcsa:

166. ha egy apród nagyzóskodik;
 167. ha a zárda nyitva áll;
 168. ha egy harcos harcképtelen;
 169. ha a köteles nem teljesíti a kötelességét;
 170. ha a koldulóbarát alamizsnát ad.

Nem furcsa:

171. ha valaki egy borztól megborzasd;
 172. ha egy neheztelő nehézkes;
 173. ha egy hajdu hajdús;
 174. ha egy kovács elpatkol;
 175. ha a szabó valamitől szabódik;

176. ha a köteles kötekedik;
177. ha egy cigánybanda handa-bandáz!

tréfás gondolatok

178. A gyümölcsöt befőzik – az embert megfőzik!
179. A kártyát leadják – a várat feladják!
180. A kardot kihúzzák – az együgyüt behúzzák!
181. A csizmát bekenyik – a bajszit kikenyik!
182. Az órát becsapják – a 21-et kicsapják!

Egyéb:

183. A következetlenség olyan, mint a pókos ló – sokszor botlik!
184. A becsület manapság olyan, mint a lécs – collstokkal mérik!
185. Sok hangadó magyar olyan, mint a bokréta – kötnivaló!
186. Némely konvenció olyan, mint a szegény malom – keveset őröl!
187. Némely magyar újság olyan, mint a festett lány – mindenre kapható!
188. Némely magyar újság olyan, mint az örömlány – pénzért kapható a szerelme!
189. Az amerikai magyarság olyan, mint a medve – táncoltatják!
190. Minden farsagnak megvan a bőjtje!
191. Sok ember azt hiszi, hogy az egész élet farsangi bolondság!
192. Nem minden bolondnak van farsangja!
193. A nagy emberek nem születnek – az újságok csinálják őket!
194. A magyarok akkor értenek egyet, ha az egyetértést kell megölni!
195. A közügy – senki ügye; a közügyekben dolgozó tehát senkitől sem várhat elismerést!
196. Az egyéni nagyság hőmérője manapság a pénz! – a szegényember hőmérője rendszeren fagypontra áll!
197. A főburdos olyan, mint a mézeskalács – kapós!
198. Az amerikai magyarság olyan, mint a rossz bakter – alszik!
199. Sok újság olyan, mint a szívárvány – hétszínű!
200. Sok bankár keze olyan, mint a lépesvessző – ragadós!
201. A becsületes ember olyan, mint a szedett tej – ritka!
202. Az idő a legjobb orvos – biztosan megöli az embert!
203. A türelem rózsát terem – de legtöbbször nincs benne köszönet!
204. Az igazságos ember – legtöbbször önmagával szemben igazságtalan!
205. A tréféskedvű embernek az a végzete, hogy a halálát is csak tréfának veszik!
206. A becsület olyan köpönyeg, amit sokan eső után vesznek magukra!

Hogyan halnak meg hivatásuk szerint az emberek?

207. a festő árnyék lesz;
208. a fényező halvány lesz;
209. a szabónak elszakad az életfonala;
210. a könyvelő lezárja az életét;
211. az órás órája lejár;
212. a gyertyaöntőnek kialszik az életmécse;
213. a harangozónak megszólal a lélekharang;
214. a bányász a mélységbe leszáll;
215. A katonát – besorozzák a nagy hadseregbe;
216. a fazekasnak eltörik a fazeka;
217. a flótás az utolsó lyukon fúj;
218. az orgonataposónak – kifogy a lélegzete;
219. a vasútas az utolsó vonatra száll!
220. Aki 10 éves koráig nem ártatlan; 20 éves koráig nem szép; 30-ig nem erős; 40-ig nem okos; 50-ig nem gazdag; 60-ig nem szent: – azután sem lesz az!

*„Miben halt meg a feleséged bodikám? – Agylágyulásban.
– Hogy kapta? – Ugy, hogy kalapáccsal fejbevertem.”*

Viccek, adomák

A forrásul használt lapokban se szeri se száma az amerikás-magyar életre jellemző vicceknek. Rövid, csattanós történetek ezek, amelyekből kiviláglik az ottani élet minden furcsasága, fonáksága úgy, mint az eddigi műfajokból. Többségük olyan ízű, hogy csak ott keletkezhetett. Jellemző a lapok óvatosságára, hogy politikai viccet alig találunk köztük; megtaláljuk viszont a hazai humor jellegzetes példáit; a pesti viccet, a kávéházi humort, s az ún. szalonviccek temérdek változatát, amelyeket az ottani lapok is az óhazai lapokból ollóztak ki. A gyűjtött több ezer vicc és adoma közül néhányat, amelyek jellemzők az amerikás életre – bemutatunk.

A lapok a század elején viccversenyt indítottak, hogy arra serkentsék kivándorolt honfitársaikat; mesélik újra az egykor vidámságot jelentő történeteiket, vagy azokat a humoros adomákat, amelyek már itt jöttek létre az újhazában. „Senki se feledkezék meg a Dongó nagy viccversenyéről, amely a húsvéti számban lesz megtartva! Minden magyarnak joga van pofázni, még újraltatási bizonyítvány sem kell hozzá. A versenyképes viccek között a legtöbb szavazatot elért beküldőjének jutalma: egy ragyogó tízdolláros arany! Föl tehát magyarok! A humor iránti érzék, mindig jó ajánlólevele egy népnek. Hadd lássa a világ, hogy az amerikai magyarokból sem halt ki a híres magyar humor és életkedv!”³⁸

Tehát még viccek is beküldések által váltak ismertté. Küldték is magyarjaink a hatal-

mas ország számos városából, plézéról a viccek garmadáit. S hogy nem csupán egy kampány tanúi voltunk, annak bizonyására a szerkesztői üzenetek tucatjai szolgálnak tanúbizony-ságul.³⁹

1. *Pikáns ételek*

A szalonosok által jól ismert *free lunch* varjú, még mielőtt italt rendelt volna, kérdi a korcsmárost, hogy mi a *free lunch* máma? A korcsmáros (félelmetes öklöző) a kérdésre ezzel az étlappal felelt: lebbencsleves, durungfánk, spékelt derék, gyűrött pogácsa, ki-rántott borda.

2. *Amerikai gyorsaság*

– Fogadjunk, hogy míg ezt a virslit felmelegítik, mi lebontjuk ezt a házat és újra felépítjük!

3. *Felismerte*

Utazó: Iczig, mondja meg nekem, hol van a brooklyni híd? – Iczig: Hát honnan tudja ön az anyám neve? – Utazó: Hát csak kitaláltam. Iczig: – Hát akkor találja ki azt is, hogy hol van a brooklyni híd!

4. *Az isten sógora*

Hogy van kend komám, már régen láttam kendet? – Köszönöm, csak megvagyok valahogy. – Van é valamilyen újság? – Csak az, hogy az Uristennel sógorságba estem! – Hogyan hé? – Hát csak úgy, hogy az apósom egyik lányát vettem el, a másikat meg az Ur-isten vette magához!

5. *Be nem vált ajándék*

– Egy szakácskönyvet hoztam a számodra. – Chekk könyvre nagyobb szükségem lett volna!

6. *Becsületes áru*

Fiú a golfozó ifjakhoz: – Bácsi, vigyázzon, hogy a fületem el ne üsse, mert már előleget vettem rá a New Yorki fülvásárló doktornál!

7. *Nem minden jó, ha kemény*

– Ha ez a szalonos, amíg cipész volt, oly kemény talpat adott volna, mint most sztéket, úgy nem bukott volna meg a cipésmesterséggel.

8. *Nem tréfa*

– Mért vágsz olyan keserves arcot? – Hát azt hiszed, hogy tréfa az, hogy az ember a lány kezét kéri és az apja lábát kapja?!

9. *Az igazi ok*

Az óhazából megérkezett Mrs. végignéz az urán és elkeseredetten szól: – úgy, hát azért nem küldtél nekem pénzt, mert hétköznap is nyűvöd a nadrágot?!

10. *Női gyűlésen*

Szónok: – A férfiak zsarnokoskodnak felettünk! Elnyomnak minket!

Aggyszűz: – Óh, hol vannak azok a férfiak?!

11. *Ügyvédi irodában*

Ügyvéd: – Irja le a nevét jóasszony, én nem értem, nem tudom leírni. Magyar asszony: – Én is csak olyan számár vagyok kérem szépen mint maga, engem se tanítottak írni!

12. *Kezdő bankárnál*

Pénzküldő magyar: – Hát oszt igazán szökő esztendőben vagyunk?

Bankár: – Hallja, barátom, ne gorombáskodjék!

13. *Vasúti kereszteződésnél*

Több magyar át akar menni a vasúti kereszteződésen. Egyszerre csak az egyik magyar megáll és ijedten kérdi: – Nem jön az *indsáj*?! – Miért félsz te az indsájtól kérdi a másik magyar. – Hát, potyán szoktam olvasni a Dongót!

14. *Szalonos töprengések*

Haraguttam a Jancsi bankóra, de most már szívesen venném, ha vóna. Ketten isznak meg ma egy pohár sört, oszt azt is fel kell írni. De ha valamelyik bodi holmi szurkálás miatt bajba kerül, olyan hamar akad 10–15 tallér útiköltségre, hogy na!

– Merthát szökni, azt tud a magyar!

15. Hát nem tudom mi lesz a végi, de annyit tudok, ha sokáig így tart, becsukom a szalont és felcsapok újságírónak. Mert kevés újságcsináló ír annyit, amennyit én írok. Mert újságot lehet ollóval is írni, de nálam ritka a pint ser, amit nem kell felírni; oszt legtöbb-ször fizet a nagyharang, mint az újságért!

16. *Veterán sóhajtása*

– Hej, mégis csak jobb az árvának, mert annak más viseli a gonyját!

„A lepéndi bíró úr bolyongásai és tapasztalatai Amerikában”

Göre Gábor történetek

A századfordulón országos népszerűségnek örvendtek a jobb sorsra érdemes Gárdonyi Géza „népiesch” történetei; köztük a Göre Gábor falusi bíróval, sógorával Durbints-sal és elmaradhatatlan kísérőjükkel Kátsa cigánnyal megesettek. Kiket érdekelnek manapság ezek a bárgyú, idilli, hamis, álnepi történetek a könyvtárakban tucatnyi kiadását olvashatják. De arra akarunk itt választ adni, miként kerültek ezek kapcsolatba az amerikai magyarsággal? Gárdonyi 1899-ben egy kis könyvet adott ki: „Veszödelmek, más szóval nem matska ugrás ide Amerika” címmel. A *biznic* itt érthető volt, hiszen ekkortájt vándoroltak ki a magyar százazrek Amerikába. Göre Gáborékat Balogh Imre só-

„Megint többen vagyunk eggyel!”

Felköszöntőkönyv

Hazai hagyomány, hogy a ponyvakiadók jótollú írókkal, vagy ügyes literátus szakemberekkel Köszöntőkönyveket írtak, amelyeket aztán nagy példányszámban árultak vásárokon és minden olyan helyen, ahol nagy tömegek fordultak meg.

Ezek a köszöntők felölelték az élet minden lehetséges szituációját: a születéstől a halálig. Ünnepi és névnapi alkalmakat vettek sorjába és mintapéldákat adtak az alkalmi szónokoknak, tósztozóknak, akiknek nem lehetett gyakorlatuk az ilyen mondókák kitalálásában. Félnépi alkotások ezek, mert a népi gyakorlat a nyomtatott szövegeken is sokat változtatott, alakított rajtuk; a helynek, alkalomnak s az illetett személynek megfelelően.

Ezek a köszöntők verses formában is megtalálhatók (a vőfélykönyvek kapcsán ismertettük őket) de prózában is.

A bemutatott szövegek genetikai kapcsolatai az óházában keresendők: Méhes András ponyván megjelent Köszöntőkönyvében. Ez volt úis. az álneve Rudnyánszky Gyula amerikás-magyar költőnek, aki itt Amerikában átdolgozta és kiegészítette egykori óhazai Köszöntőkönyvét az amerikás-magyar élet viszonyaira alkalmazva. Találunk közöttük alapszövegeket, csak az amerikai viszonyok között élhető életformákra: *majnásra, burdosra, farmerre*, régi amerikásra, *módlásra, szalonosra*, új bevándorlóra, vasöntőre s egyéb amerikás foglalkozásokra.

Ezekből mutatunk be néhányat a következőkben⁴³.

1.

Bányászra

Honfitársak! Igyunk egyet a mi kedves bányászbarátunk egészségére! Lenn a föld gyomrában hull az ő verejtéke, fárasztó munkával keresi kenyerét. Adja Isten, hogy kalácsa is bőven legyen. Szép terveit, reményeit soha föl ne robbantsa a bánat, sorscsapás, csalódás, és több ily néven ismert bányalég. Legyen az ő szíve a megelégedés, a szerencse, és boldogság aranybányája. Bármit cselekszik, mindig úgy tegye, hogy soha meg ne bánja! A bányásznak élete szerencse föl, szerencse le! De bármily sötét éjszaka vagy borús időben tegye le a szerszámot; jókedv, szívbeli béke, megérdemelt életnyugalom aranyozza be a szívét és lelkét. És akárhány bányában lesz dolga, a szomorúság csúnya banyája sohasem akadjon az útjába.

Éljen a mi kedves bányász barátunk! Éljen! Éljen!

2.

Burdostársra

Nem jó dolog ajtóستól rohanni a házba. Mindennek megvan a maga sora, rendje. Így hát azt is bölcsen rendezte el a sors, hogy az Amerikába vándorolt magyar, mielőtt töméntelen dollárnak ura lenne, előbb szerény burdos legyen. A házépítést se kezdi senki a 16. emeletnél. Ha valaki gyorsan el is juthat a szalonosságig, az is kénytelen egy ideig a burdosság kenyerét fogyasztani. A mi szeretett burdostársunk, akire poharat üríték, vásároljon mihamarabb telkeket, szíve fölött szorongasson jól teleírt bankbetéti köny-

vecskéket, azt mindnyájan őszintén kívánjuk neki. De ha a mennyei főburdos a boldogság és gazdagság városnegyedében, akár egész házsorokat az ő nevére ír, akkor se lehetne ő derekabb, jobb ember és szívünknek kedvesebb. Bízunk tehát ezeket a jövődre; a jelenben pedig ürítsünk poharat a mi szeretett burdostársunk egészségére!

Isten éltesse!

3.

Farmerre

Uram, uram, kedves házigazda uram! Szólok az úrhoz! Emberi gyarlóság, hogy mi szívünkön fekszik, szeretjük azt kitárni. Midőn tehát én is így cselekszem... engedje meg, hogy azt egyenesen önhöz fordulva, szemtől-szembe tehessem! A szorgalom s az egyszerűség, a régi magyaros vendégszeretet és a kifogyhatatlan jókedély mintaképéről csak tán ki lehet mondani, hogy őt mindenki szereti és tiszteli?! Áldja meg e földnek Ura Istene önt mindig bő aratással. Adjon az ég a tanácshoz mindig elég kalácsot is; búzája soha meg ne rozsdásodjék; a rozs se legyen rosszabb a földjein; az árpája se sárguljon meg; babot többet lásson, mint papot; s ahány szál szénája terem a legnagyobb rétvén, annyiszor érezze az élet áldásait. És ráadásul arasson minél több boldogságot. Kertjében az örömek rózsái viruljanak, a jókedv szőlővesszeje teremje a szép, duzzadt fürtöket, a szerencse szűrjön belőlük számára mennyei nektárt, és jobbágyai is legyenek: a megelégedés, az erő és az egészség, kik testi-lelki birtokát hűségesen műveljék; hogy parlagon életének egy táblája se maradjon! Éljen sokáig!

4.

Gyári munkásra

Kedves Társaság! Benne vagyunk a beszédben, mint Istók a csikban! Én sem akarok elmaradni a sorból, mint valamint a jó pap holtig tanuló, a jó cimborasztaltársaság kakaskukorékolásig tósztozik. Akire én poharat emelek, egyszerű gyári munkás; ahol égbenyúló kémények éjjel-nappal öntik a füstöt, hosszú nehéz munka után honnan jó ki ő is, napról-napra fáradtan, kormosan. De amikor tetőtől-talpig szurtos, füstös, kormos, akkor is tetőtől-talpig tiszta ember ő, egyenes jellemű, mint a sudár fa. Kipróbált, hű barát, becsülésre érdemes jó magyar ember. Kinizsi mindkét kezébe kardot fogott s úgy harcolt a török ellen. A mi kedves barátunknak, ha száz keze volna, azt is mind dologba fogná. Adja Isten, hogy munkája csorbítatlan jutalmát mielőbb teljes mértékben, zavartalan megelégedésben, boldogan élvezhesse!

5.

Majnársra (bányászra)

Honfitársak! Édes szülő hazánkban bizony csak akkor mentünk a föld alá, ha pincébe mentünk. De már itt, ebben a rengeteg Amerikában, mindennapi mesterségünkkel vált a föld alá bújni. Nem ugyan szégyenkezésből, hanem, mert ez a mesterségünk. Hiszen majnások volnánk, vagy mi! A föld alatt mi kenyeret keresünk, pénzt csinálunk, boldogságot ásunk és ha ismét kijutunk a napvilágra, jókedvünk, örömünk, multságunk fűszere is

csak a föld alól kerül elő. Egy majnás cimborámra, a mi kedves B. pajtásunkra ürítem ezt a poharat. Adja az ég, hogy egész életében csupa boldogságot bányásson és bajt, betegséget, búbanátát pusztítsa el az égető kemencében. Mint gyöngy a borban fölfelé pezseg, úgy szálljon az ő öröme és jóléte egyre feljebb. Adja Isten, hogy úgy legyen! Erre koccintsatok!

6.

Módlisra

Régi okos és becsületes mondás, hogy ki-ki a maga mesterségét folytassa. Hanem ezt itt Amerikában alkalmazni lehetetlen. Mert itt a magunkfajta ember maga se tudja hogyan beleszöppen valami olyan foglalkozásba, amiről otthon nem is álmódott. Szülőhazánkban az az ősi felfogás, hogy akinek az Isten hivatalt ad, észt is ad hozzá. Amerikában pedig úgy áll a dolog, hogy akinek esze van az mindenre vállalkozik és mindenhez ért. Így lettek honfitársaink közül nagyon sokan módlisok. Amikor itten módlisok lettek, azt sem tudták mi fán terem a módlisság. Hej, de most már tudjátok! Nem akarok erről a keserves mesterségről dicsőítő éneket zengeni. Ennek az irtó munkának csak egyetlen kellemes napja van: a peda napja! Poharat emelvén tehát az én kedves módlis pajtásomra, azt kívánom, hogy a pedák révén mielőbb szabaduljon meg a módlisságtól és csapjon fel inkább módos embernek. Segítse hozzá az Isten, bajtársak, kívánjátok vélem együtt ti is. Éljen a mi kedves barátunk!

7.

Munkásra

Uraim! Ma Labor Day van, a munka ünnepe. Egyetlen egy nap az esztendőben, melyet az amerikai törvény a munkás tiszteletére rendelt és ünneppé avatott. Ilyenkor tehát a munkás joggal pihen. Ugy is eleget dolgozik, küzd, görnyed, fárad, fogyasztja erejét a munka szakadatlan hétköznapjain! De kedves barátaim, ezt nem lehet és nem is szabad felpanaszolni. Mert az amerikai egyenlőség mindenekelőtt abban nyilvánul meg, hogy itt mindenki dolgozik. Aki Amerikában él és dolgozik az egytől-egyig munkás. Ez tehát a legmagasabb rang, és a legelőkelőbb foglalkozás az Egyesült Államokban. Ennek a nagy rangnak egyik kiváló hőse, becsületes dísz a mi édes, jó barátunk, P. Munkások! Éltesük a mi kedves, derék testvérünket. Koccintsunk barátaim a mi szeretett munkástársunk P.! Sokáig éljen! Éljen! Éljen!

8.

Régi amerikásra

Mihelyst az ember egy kicsit megmelegedett Amerikában, szereti a valamivel később jöttöket zöldeknek csúfolni. Ugyanis Amerikának is van hadserege, még pedig nagyobb, mint a világ bármelyik hatalmasságának. Mert itt minden munkabíró ember katoná, a becsületes munka, a biznisz katonája. S ennek a roppant hadseregnek ujoncai az ún. zöldek. Hanem, hogyha körültekintünk és észrevesszük, a mi kedves, jó Gyuri bátyánkat, akkor elmegy ám a kedvünk attól, hogy grinórokkal ingerkedjünk. Mert ő olyan

régi amerikás, hogy az ő szemében, mindannyian zöldek vagyunk. Ő még talán akkor jött ki Amerikába, amikor az őslakó rézbőrűek, indiánusok irtották, pusztították a fehéreket. Ma nekem – holnap neked! Most már megfordítva áll! Százmillió fehér Amerika ura! Alig hagyott fehér hollónak egy pár ezer indiánt. A mi legrégebbi Amerikás Gyuri bátyánk sokat tudna a régi, furcsa világról mesélni. Dehát ő jól érzi magát az új rendben is, amikor mi magyarok többen vagyunk itt, mint a bennszülött indiánok. Köszöntsünk rá áldást, hogy mindig igen jól érezze magát. Az Isten áldja meg! Az Isten éltesse!

9.

Szalonosra

Tetszik tudni Amerikában az a szokás, hogy mindenki azt nézi miben van a pénz? Amelyik bizniszre aztán az a szentencia, hogy „ebbe van a pénz” abba iparkodik belekapaszkodni, minden jóra való ember. Miköztünk általánosan elterjedt nézet az, hogy szalonosnak lenni jó dolog, mert abba van pénz. Hát, kedves barátaim a kérdésnek ezzel a részével nem bibelődök. Ne firtassuk van-e pénz a mi kitűnő szalonos barátunk szalonjában. Minket jobban érdekel az, hogy van-e benne jó ital? No, hát ugye, hogy van ebben itt bőség, mégpedig a legjavábul. S ráadásul még a gazda vidámsággal, kedvességgel és magyaros vendégszeretettel fűszerezi a sok jót. Nem csoda hát, hogy tódul ide a vendég és a mi édes gazdánk szalonjában mind olyan jól érezzük magunkat, mintha otthon volnánk. Ne is fogyjon ki a jó vendégből soha! – Testvérek, igyunk a mi szeretett szalonosunk egészségére!

10.

Új bevándorlóra

Megint többen vagyunk eggyel! Ezt minden félesztendőben csak egyszer lehetett elmondani. Azután minden hónapban, minden héten, minden nap. Most pedig oda jutottunk, hogy minden pillanatban elmondhatjuk: megint többen vagyunk eggyel! Isten óvja nagy csapástól hazánkat! de én igazán nem tudom mi lesz vele, ha ez a halálos vérveszteség sokáig így tart? Nemsokára Amerikába vándorol az egész magyar nemzet és örökünkbe odahaza pogányok törnek. Ezek a gondolatok tépik a lelkemet, midőn egy derék új bajtársat, egy új bevándorló magyar testvért üdvözlök körünkben. Az Isten hozta! Az Isten segítse! Álmainak magasából bizonyára ő is le fog pottyanni, mint anynyi más, aki azzal az elképzeléssel jött ki, hogy Amerikában fenékgig tejfel! Az ám, a fészkes fenékgig! No, de a csalódásba még senki sem halt bele. Szidjuk Amerikát de jól élünk benne! Kívánom, hogy új bajtársunk is így járjon. A küzdelmet ki nem kerülheti, legyen az ránézve áldásos!

Isten hozta új testvérünket! Isten éltesse!

11.

Vasöntőre

Kedves barátom! Odahaza szülőföldünkön az a kérdés járta: Ki a legény a csárdába?! Idekint pedig azzal mulatja magát a magyar, hogy az ember a gáton is megállja a

sarat, ha vasöntőben dolgozik és kibirja a pokoli tűz mellett a földi gyehenna irtó forróságát. Egy ilyen jópajtasunkra mondok most ezúttal áldomást! Ő bizony eldicsekedhetik vele, hogy kiállotta a tűzpróbát. Megegződött a kemény munkában. És már úgy hozzá szokott, mint a cigány a koplaláshoz, hogy talán élni se tudna a vasöntő fojtó levegője, izzó kohói dühöngő zakatolása, zaja, füstje nélkül. No, de én mégis azt kívánom neki, hogy pihenjen mentől előbb a megegzedés, a jólét illatos, puha párnáján és eszébe se jusson visszakíváncozni a vasöntőbe.

Teljesüljön minden kívánsága kedves testvér! Az isten éltesse!

12.

Visszatért cimborára

– Nem messze esik az alma a fájától! A fa, a mi barátságunk volt, az alma e baráti törzsnek egyik kedves tagja, Béla!

Megesett bizony, hogy őkelme a mondást alaposan lepipálta, mert jó messze esett tőlünk. De hát visszagurult ismét a helyére: itt van közöttünk!

Isten hozta! Maradjon is velünk, amíg barátságunk fája virulni fog – vagyis a földi vándorlás utolsó állomásáig, a koporsóig! Éljen!

Népszokások

A kivándorló magyarok teljes óhazai szokásanyagukat magukkal vitték Amerikába. Bár a források áttanulmányozása során hiteles leírásokat alig találtunk, de nyomokban, utalásokban fellelhető volt az óhazai szokásanyag amerikai gyakorlata. *Főleg az anekdotákban és a szólás-mondásokban találunk gyakori utalásokat a szokások meglétére és széles körben – majd minden magyarultelepülésen – való alkalmazására.* Ugy vélem, ha a teljességgel nem is rendelkezünk, de mindazokat az anyagokat, utalásokat be kell mutatnunk, amelyekre a szövegekben utalásokat találtunk. Különösen az áldomásokkal, ivászzal kapcsolatos szokások kerülnek előtérbe honfitársainknál. Magyarjaink soha nem hagytak ki egyetlen alkalmat, lehetőséget, ha mulatozni lehetett, bármi áron és bármi apropóra. Így az élet fő fordulóihoz kapcsolódva: a keresztelés, házasság, temetés a névnapok megünneplése állottak a középpontban. Találunk szokásanyagot az ételek, hús-véti locsolkodás, kántálás, betlehemezés, szerelmi jóslás, szitajóslás, különböző babonák, viseleti vonatkozásban, valamint búcsú, világkép, kártyázás, gatyakorcolás, káposztatapasás, kalapégetés, háromkirály-járás, farsangi táncolások, bálak, májusfaállítás, mindszentek, Miklós nap megünneplése és természetesen a virtuskodások, fogadások vonatkozásában. Megemlítünk néhány Amerikában kialakult szokást és néhány szokásleírást, amelyekben megmutatkozik az óhazai szokásanyag amerikai alkalmazása, gyakorlata; külön szövegeket nem mutatunk be, mert forrásaink nem elsősorban néprajzi jellegűek, s ezért szokásanyagot alig találunk bennük, s így akaratlanul torz lenne a kép, pedig a fenti utalásokból tudjuk, hogy igen gazdag volt egykor az amerikai-magyarok szokásanyaga.

Amerikás-magyar életképek, foglalkozások

A bemutatott sokműfajú anyagokban felvillan az amerikás magyar életének számtalan színfoltja. Majd minden szólás-mondásban, anekdotában, s egyéb műfajban előfordult a *főburdos*, a *pedlér* s a *szalonos* foglalkozás valamilyen összefüggésben. Az első amerikás nemzedék meghatározói voltak ezek az életteli figurák, kiknek meghatározó jelentőségét elkísérhettük egészen 1920 tájáig. Akkor már megszűnt a nagyarányú magyar kivándorlás az új, korlátozó törvények bevezetése következtében. A régi amerikások pedig, aki megélte, saját lakhelyhez, házhoz, megélhetéshez jutott, beilleszkedett az amerikai életformába s nem volt többé szükség arra, hogy a magyarok nyájként összezabújjanak a különböző veszedelmek elől. Így a *burdosházak* intézménye is funkcióját veszítette, a főburdosra sem volt szükség már, hogy összeszűrje a levelet a Mrs.-szel a *kompániakönyv* elszámolásának ürügyén; ugyanígy a régi amerikások az elmúlt két évtized alatt jól-rosszul megtanulták az angol nyelvet, s így már nem lehetett, még humor okán sem közölni a nyelv nemtudásából fakadó élceket sem; így szűnt meg a vándorárus-kereskedő a pedlér funkciója is. A szesztilalom bevezetése, pedig kirántotta a lába alól a talajt annak a sokezer szalonosnak is, ahol a szalonban az egykori amerikások munka utáni élete zajlott. Emlékeztetőül e három foglalkozás leírását adjuk.

1.

A főburdos

Sok a mende-monda e funkcióról. Mikor a magyar Amerikába került, új viszonyokba botlott itt. *A földművelést felcserélte a bányász és gyári munkával, a komencióból – proletár lett*, aki minden két hétben, vagy 1–1 hónapban megkapta a pedáját (fizetését). Ezt úgy kellett beosztania, hogy jusson is, maradjon is belőle.

Mivel pedig az Amerikába szakadt magyarok csak úgy magányosan kerültek ide, ezért a földieknél vagy idegeneknél kellett megszállniuk. A falusi magyar ember nem volt hozzászokva ahhoz, hogy fizetnie kell a szállásért, meg a napi ellátásért, de Amerikában ehhez is hozzászokott, mert itt semmit sem adnak ingyen.

A szerény keresetű magyar nem fizethetett sokat, s miután sok jó ember megfért együtt, néha 40–50 burdos is szorongott egy-egy magyar háznál. Ilyen sokadalomban pedig rendnek kell lenni és így kinőtte magát hovatovább a vezér, a főburdos, aki a többi fölött káplát módra rendelkezett, sőt néhanapján maga a házigazda is meghajlott rendelkezései előtt.

A főburdos adja, mindig mindig a bankot,
Parancsszava ellen nincs egyetlen hang ott.
Ő a nagyhatalom... A leghosszabb ugyan a
Gazda pipaszára, de nem sokat adnak, a parancsszavára.

Ha gusztálás közben szomjas lesz a gége,
Poharat tölteni a kötelessége: végig az asztalon...

Így látjuk, hogy mik a gazda és a főburdos jogai. Legfőbb hatalom a háziasszony, vagyis a Mrs., mivelhogy ő a pénztárnok is: ő előlegez és ő fizet. Ha valamire kimondja a nemet, akkor nincs apelláta senkihez. A *kompániakönyvet* azonban a főburdos számol-

ja. Az egy háznál lakók rendszerint hitelre vásárolják az ennivalót, s ezt a közös könyvbe írja a kereskedő. E könyvnek az ellenőre a főburdos. A gyakorlott újságügynök, vagy pedlér jól tudja, hogy a Mrs. és a főburdos nélkül nincs vásár. *A katonaregulához szokott burdosok* mind azt várják, hogy mit határoz a főburdos. Ha ő kegyesen igent mond, akkor lehet üzlet; ha nemet int, akkor baj van a faluban.

A főburdos újabb jogai: a/ A gazda után neki lehet a leghosszabb pipaszára; b/ a tálból ő szedhet elsőnek (és a legjobb falatokat); c/ egyéb jogai is vannak egyes tájakon.

Nagy tévedés volna azt hinni, hogy ő a gazda helyettese, vagy netán házibarát lenne. A legtöbb főburdos nem lépi át jogkörét és megmarad a burdosház káplárjának. Az amerikai magyarság előtt a főburdos a típusok típusa. Köteteket lehetne összeírni a róluk szóló történetekről (állandó rovatuk van a Dongóban „Muffol Miska” néven.) Sokat tréfálkoznak rovásukra, oszt egy bizonyos körben mégis sóhajtvá mondják: „Hej, ha én még főburdos lehetnék...!”

2.

A pedlér

A pedlér amerikai-magyar szó (peddler) házaló, mozgó kereskedő, akinek a hátán a boltja.

A földművelő magyarok előtt az óhazában az ilyen mozgóárust megvetés kísérte és lenézés, „batyus zsidó” volt a rangja; csak kupec zsidó a kereskedő a földműves magyar gőgös szemében.

A pedlérségre, itt az újhazában is csak *nadrágos ember vállalkozott, mert a nehéz napszámos munkát nem bírta volna sokáig*. A kivándorlás első évtizedében a nadrágos magyarok jórésze házalással kereste meg a kenyerét. Olyan is volt, aki feltört e munka során és jómódú kereskedő, bankár lett belőle. *Ezelőtt 20–25 évvel járták a magyarlakta plézeket* a tipikus pedlérek, akiknél mindent megkaphatott az ánglius nyelvben járatlan magyar. Kántor és pap is volt egyszemélyben (1895–1900). *Ma már ez a típus (1922) kiveszett*, mert a legkisebb magyar telepen is van magyar bolt vagy bankár. A házalók örmények lettek és az évtizedek alatt a magyarok is csak megtanultak angolul. A mai (1922) részvényházalókat *hiénáknak* nevezik.

A régi pedlér nem urizált, nem járt inassal és nem nyúzta meg a vevőit. Boltját maga cipelte a hátán és vissza mert menni többször is a vevőihez. A régi pedlérvilág alakjai közül még sokan élnek köztünk. *Mindenhez érteniük kellett: enni, inni, dalolni, táncolni, füttyülni, zenélni, köszöntöket mondani...* Még énekes históriákat (hazai ponyvafüzeteket) is árult, de el kellett dalolni is tudni, mert ha nem, nem vették meg tőle a vásárlók...

3.

A szalonos úr

Az Amerikába került magyarok legalább 70%-a földműves földdel bajlódó ember volt az óhazában; márpedig az ilyen ember lenézi, lefitymálja a mesterségekkel bajlódót, de leginkább a kereskedőt, a kocsmárost. A mesterember, a boltos és a kocsmáros rendszerint máshonnan vetődik a faluba, s így a helybeliek szemében csak *gyűttment*, úgyke-

rült, sehonnai. Népünk, amely földimádó, nem kedveli és nem sokra becsüli a más foglalkozásbéli. Még a tanult embert is „nadrágosnak”, semmittevőnek, tintaköpnök nevezik. Az Amerikába került magyar azonban alaposan megváltozott: ipari munkás lett belőle és miután az italt is kedvelte, hozzátörődött a régebben lenézett „zsidó” foglalkozásokhoz is. Ma már mindenféle mesterségben találunk magyart, de az amerikai-magyar üzletembernek őse a „szalonos úr” volt, sőt a mai nap is a legtöbb üzletes magyar a kocsmárossággal keresi a kenyerét, vagyonát.

Kezdetben a szalonos úr volt a magyar bankárja, tanácsadója, védelmezője, tolmácsa, útbaigazítója, munkaszerzője és általában: mindene. *Egy-egy kisebb magyar kolónia szálai a szalokban futottak össze.* A szalonos szava és tanácsa ellen nem lehetett apellálni. Ő szabta meg, hogy milyen újságot lehet járattatni; hogy ki legyen az egyleti elnök stb.

Egyszóval nagyhatalom volt, amellyel aztán mindegyikük ki-ki különbözőképpen élt...

Az amerikai-magyar nyelv és Szótára

Nem nélkülözhetjük dolgozatunk végén az amerikai-magyar nyelv bemutatását. Ezt joggal véljük az amerikai magyarság elsődrendű szellemi munkájának. Szövegeinkben számos amerikai-magyar szó található; ezek feloldása nélkül sem a szövegeket, sem az azt létrehozó szellemi tevékenységet nem érthetnék meg. A kivándorolt magyarság – kényszerűen – mert ez nélkülözhetetlen volt a beilleszkedéshez átvette az angol szavakat, s erős nyelvi érzékével, kulturájával magához idomította. Eközben nyelvi játékok, szófacsarások keletkeztek, amelyekben megmutatkozott a magyarság nyelvi leleménye, kreatív készsége. A magyar szerint mi értelme van annak az államnévnek, amit alig tudott kimondani – az első időkben, hogy New Jersey? Átalakította „Nyúl-Győzi”-vő: ennek már mindjárt volt értelme és jelentett is valamit; vagy annak, hogy Kansas Ville? A belőle képzett Kanászvillának már hazai csengése volt. A személyneveknél Vanderbilt – Vándorbél; Rockefeller – Rakodfele; mindent értelmezni, befogadni, átalakítani úgy, magyar módra ez volt az első reagálása az idegen környezetben. Később azonban az amerikai élet mindent egybemosó nagy kohójában ezek a magyaros fonetizmusok főként csak a humort szolgálták, s a magyar nyelv átalakult, megtelt angol szavakkal – ez törvényszerű volt. De ez a kezdeti magához idomítás, ez a tragikomikus nyelvi donkihote-izmus elismerést kell, hogy ébresszen a késői utódokban is.

Az amerikai-magyar nyelvről sokan írtak, hazánkban és az újvilágban is. Az első elemző jellegű írások a századforduló után keletkeztek, amikor a legnagyobb volt a kivándorlási hullám.

Spissák Ferenc így ír erről, már 1906-ban: „A kivándorolt magyarok nyelve 1–2 évi ottlét után megváltozik. Az új kivándorló alig érti honfitársai nyelvét, mert annak minden 2. szava angol (.....). A magyaroknak is alkalmazkodni kell az amerikai viszonyokhoz és hódolattal kell meghajolni az angol államnyelv előtt. Mivel a befolyás nagyon erős, a kisebb csoportokban élő magyarság annak nem tud ellentállni – bár sok angol szót magyarit, a legtöbb angol jövevényszót minden módosítás nélkül veszi át a köznyelvbe. Legfeljebb magyaros szint ad neki a kiejtésben vagy a végződését változtatja át és magyar ra-

gokkal látja el. A magyarok beszédét a *főnév és ige viszonylatokban támadja meg az idegen elem*. *Főnév*: pl. aptész-upstaire – emelet; fáder-father – apa; évnnyu-avenue – út; báber sap -barber shop – borbélyműhely stb. *Igék*: Az amerikai-magyar nyelv a kölcsönzött igéket már jobban alakítja át; a névszókból képzett igék módjára – l – képzővel alkotja, magyarul ragozza, sőt igekötővel is ellátja. Pl. csencsol – change – vált, változtat; fikszol -fix – erősít, igazít, javít; fájtol -fight – verekedni, öklözni stb. ... Ezek azok a szavak (az összes többi amerikai-magyar szót a Szótárban találjuk meg N.D.) amelyek helyett az amerikai magyar sohasem használ magyar szót. Az amerikai magyarság élete még csak negyedszázados (1906), s hogy miért romlik így a magyar nyelv, amit egy új bevándorló tiszta magyar beszéde sem képes egyensúlyozni. Mert amíg nem tud a fenti módon beszélni csak (greenhorn) zöldszarvú a nevük és kigúnyolják őket. Rossz szokás ez, tüntetni az angol nyelvismerettel. Hazai ember nem képes megérteni az amerikai-magyar beszédet. Ez a szokás meghonosodott az amerikai-magyar sajtó egy részében is. A kívándorlók egy része vissza sem tér hazánkba. Csak a papság érdeme, hogy az ifjú nemzedék valahogy megtartja a szülői nyelvet, de idegenek jelenlétében a világért sem társalogna magyarul.”⁴⁴ Elég summás megállapítások ezek. A valóságban a helyzet nem volt ennyire borús. Éppen a magyar lapok igyekeztek ébren tartani az anyanyelv fennmaradását és aktív szeretét, amely még évtizedekig munkálkodott az amerikai magyar telepeken.

Hoffmann, kiváló könyvében⁴⁵ a tizes évek elején így fogalmazza meg ezt a kérdést: „Valamely nyelv erejét, nem az idegen szavak feltétlen kerülése, hanem új kifejezéseknek befogadása: saját törvényei szerinti átalakítása mutatja. Gyengeség jele csak az olyan szó átvétele, amelynek megfelelőjét saját nyelvünk is ismeri. Gyengeség jele, ha az ilyen jövevény szó a sajátunkat kitúrja. De valamely új fogalmat fedő vagy saját nehézkes kifejezésünket pótló szónak örökbefogadása a nyelv gazdagodását jelenti. Amerikában a jó magyar kifejezés kiszorul, ha a bevándorló a megfelelő angol kiejtést nagyon gyakran hallja. Így „jól van” helyett „órájt” (all right, persze helyett sur-sure, üzlet helyett biznic-business, bánya helyett majna – mine, van az amerikai magyar szájában) ... (A legérdekesebb pedig az a változás, melyen e szavak némelyikének jelentése a magyar használatban által meggy. Mást ért-alatta az amerikai, mást a magyar. Majdnem valamennyi szó pedig alkalmazkodik a magyar nyelv kiejtésének törvényeihez, s az olyannyira eltérő angol szóból magyar fülnek jól hangzó új szó lesz.”

Érdekes és szóelemzésekkel bizonyított elemző dolgozatot közölt az amerikai-magyar nyelv kiszólásairól az *Előre Naptár*.⁴⁶

Kemény György, aki életének minden pillanatában az amerikai magyarság kultúrájának terjesztésén munkálkodott, szintén írt „Amerika és a magyar nyelv” kapcsolatairól.⁴⁷ „Az Amerikába kerülő egyszerű magyar ember átlag nagyon nehezen tanul meg angolul. A kolóniákba verődő amerikai-magyarnak, különösen, ha számít a visszavándorlásra, sem ideje, sem kedve nincs az angol nyelv tanulására. Meg aztán azt hiszi, hogy nincs is rá valami nagy szüksége. *Magyar a papja, kocsmárosa, fűszerese*. Minek tanulná meg hát az angol nyelvet? Ha pedig néhanapján szüksége lenne rá, elvégzi azt helyette egy-egy régi amerikai, vagy törvénytudó bankár. De minden magyar tud néhány amerikai-magyar szót, saját szája íze szerint átváltoztatja, lecsiszolhatja, letördeli angolos ága-bogukat, s magyar bicskával kifaragva, úgy ragozza és fokozza őket, mintha csak tősgyökeres magyar szavak lennének. Az így kapott különös szavakat aztán egész nyugodtan használja, s a későbbjövők is természetesnek veszik azokat. A lecsiszolt, legömbölyített angol szótövekhez aztán

hozzáragasztja a magyar ragokat és képzőket. A szükség ráhajtja, hogy elfogadja a nyakatekert amerikai-magyar szótár kincseit. Az otthoni földműves elkerül a gyárba, bányába. Minden eszköznek meg kell tanulni az angol nevét. Így lett a bányából – majna; a gyárból – fektri; vasöntőből – módlis; fizetésből – peda. A helynevekből pl. Connecticut – Komját; Fairportból – Fejirpart; RossClub – Rossz kalap stb...”

Mindezek a századforduló első évtizedének problémái voltak. A 20-as évek végére ez már nem volt probléma. Az első generáció magyarjai, ha nem vándoroltak vissza, életlehetőséghez jutottak, többségükben megállapodtak, vagy eltávoztak az árnyékvilágból. Ha egy-két év alatt nem is, de 30 év alatt az angol nyelvet is megtanulták. Magánbeszélgetéseikben, otthoni körben pedig jórészt megőrizték szülőhelyük ízes magyar nyelvét, amelynek még ma is tanúi vagyunk, ha látogatóba jönnek az óhazába. Akik megfelelő anyagi körülmények közé kerültek, azok megengedhetik maguknak, hogy unokáikat egykori szülőházájukba küldjék, magyar nyelvet tanulni. Így kerek a világ! De ennek a problémának a továbbgondolása nem ennek a dolgozatnak a feladata.

Befejezésül ideiktatunk néhány, különböző időszakból való amerikás-magyar nyelven folytatott beszélgetést, mutatóba.

1.

– Hallo! Mr.Tóth! Ismeri a Szabó majnást, aki a mult héten muffolt ki innen az aptészről? – Jesze! És miért kérdezi? – Bróderja, aki kárpenter, tegnap, a reggeli trénnel érkezett meg az ókontriból. – Ne mondja! De hát minek jött erre a plézre? Hiszen itt nincs kárpenter sap! – Talán a majnába fog dolgozni, mint a bátyya. – Hiszen a majna most stappol, az öreg majnások se dolgoznak, s a bász azt mondta, hogy egy hónapon belül alig fog megindulni a munka. – Nem baj! Várhat, van hol burdon lennie, míg pedát kap! – Sietek a bucser sapa lancsért! Gudbáj! Mr. Balázs!

2.

– Halo Májk! – Halo Stif! – Vacuumer Májk, nó vork tedé? – Jesze! De a piknyiken vótam, oszt hogy mindé bigányt kell ládolni, hát mondok le nem akasztoma dzsekk numerát, oszt ma reggel aszongya a bász, hogy kiadi a pedámat, ha szandé drank vótam. – Osz kiadták a pedádat? – Noszeri, mert aszontam a básznak, hogy miszter bász mi nat drank, mi lili boj tu macs szik. Osz aszongya a bász, hogy acórajt Májk. – Hát akkor vegyünk be egy szkunert. – Hajdunkér mer hogy ügyis gyalog mék haza, hát a kárfért megiszom. Osz maj aszondom a misziszemnek, hogy kigyult a fánész. –Mér ládolsz te mindig bigányt, Májk?! Ijjen öreg amerikás létemre nem lennék léberes, de megtróbnám a módlisságot. Lám én csak kócos vagyok, oszt többet keresek, mint a léberesek. – Magam is gondútam már Stifi, hogy felcsapok módlisnak, de hát igen jó bodikkal dógozom együtt, osztég a bigbász is mindig biztat, hogy majd ad valami jobb csencset. – No mán akkor stikkolj a dzsábadhoz, merhogy családós ember nem dsampolhat minden hónapban, mint egy cingel ember. – Noszeri! Komám bodi oszt vegyük be mán azt a szkunert, mert a pitnyik óta úgy hiccet a gyomrom, mint a fánész, Jubecse!

Ehhez a szöveghez már fordítás szükségeltetik (bár a szavak mind, külön megtalálhatók a Szótárban) – valahogy ilyenformán:

„Hallo Miklós! – Halló Pista! – Mi újság Miklós, ma nem dolgozol? – Igen, uram! De a pikniken voltam és hogy mindig a nyersvasat kellett volna rakosgatni, hát mondok nem akasztom le a munkaszámomat, és ma reggel azt mondja a munkavezető, hogy kiadja a béremet, ha vasárnap részeg voltam. – És kiadták a béreDET? – Nem, uram! Mert azt mondtam a munkavezetőnek, hogy nem vagyok részeg, de a kisfiam nagyon beteg. Erre azt mondta a munkavezető, hogy jól van Miklós! – Hát akkor vegyünk be egy krigli sört. – Nem bánom, merthogy ugyis gyalog megyek haza, hát a villamosjegy árát megiszom. És majd azt mondom az asszonyomnak, hogy kigyulladt a kohó. – Mért rakod te még mindig a nyersvasat, Miklós. Ilyen öreg amerikai létemre nem lennék napszámos, de megpróbálnám az öntőmesterséget. Lám én csak acélszakmunkás vagyok, mégis többet keresek, mint a napszámosok. – Magam is gondoltam már Pista, hogy felcsapok öntőnek, de hát igen jó társakkal dolgozom együtt és a főmunkavezető is mindig biztat, hogy majd ad valami jobb munkát. – No, akkor már csak maradj meg a munkádnál, merthogy a családos ember nem utazhat a vonaton lógva, minden hónapban, mint egy magányos ember. – Nem, uram! Gyere pajtás, oszt vegyünk be már azt a kriglit, mert a piknik óta úgy éget a gyomrom, mint a kohó! Fogadj rá! (Szólamód)

3.

Az idegenbe került magyarnak az új közösség beszéde eleinte nemegyszer teljes halandzsa, blabla, epepe. Lassankint aztán megtanulja a befogadó ország nyelvét, ki hamarabb, ki később – és némelyik soha. Vannak akikre ráragad az életvitelükhöz szükséges minimum, a munka, a közlekedés, vásárlás stb., néhány tucat elengedhetetlen kifejezése, ezekkel aztán elboldogulnak, s ezen a szinten meg is rekednek, olykor tíz, húsz, harminc évig, olykor életük végéig. Otthon a feleségükkel, családjukkal magyarul beszélnek, úgyszintén barátaikkal, klubtársaikkal magyar újságot olvasnak, összefüveteleiken magyar népdalokat, operetteket énekelnek, magyar szindarabot játszanak és így tovább: az ilyenek száma nem csekély. Ám a jól-rosszul megtanult angol nyelv visszahat magyar beszédjükre is, átalakítja, deformálja, feltölti idegen szavakkal, vagy sután lefordított, idegenszerű kifejezésekkel, úgynevezett amerikanizmusokkal. Példáim – a magam gyűjtése és kinti barátaimé – főként ebből a rétegből valók.

Ezek az amerikai magyarok, ha dzsabjuk van (munkájuk, állásuk), kárét vesznek (car, vagyis kocs), azon soppingolni járnak (vásárolni), este pikcsersóba mennek (moziba), vagy a tivit vatszolják (a tévét nézik). S amint a fentiek is mutatják, bizony gyakran mikszolják a lengvidzset (keverik a nyelvet).

Egy New York-i hölgyismerősom mondta a telefonba: ne vorozzon, minden órájt lesz, vagyis ne aggódjam. S így folytatta: olyan ekszájted vagyok, már régen akartam mitolni magát, azaz izgatottan várja találkozásunkat. Ugyanő ezzel búcsúzott: majd adjon egy ringet, nagyon lukolok forward. Gyengébbek kedvéért: a ring csöngetés, telefonhívás, to look forward: várni, remélni. Amikor azt hallottam, hogy valaki egész nap ringolta a belemet, természetesen nem a panaszkodó belét húzkodták, hanem a csengőjét. S akkor se szabad rosszra gondolni, ha whiskyzés közben a barátom bizalmasan megvallja, hogy fölcsinálta a májndjét; ez pusztán szolgál fordítása az I made up my mind kifejezésnek, ami magyarul: döntöttem, határoztam. De mondják ezt is: megcséndzsoltam a májndomat, vagyis meggondoltam magam, másképp döntöttem.

Pikapolom a vájfot a vörk után, ez se valami gramofonozás, hanem egyszerűen annyi, hogy az illető munka után elszalad a feleségéért. Bilongolok egy organizésenhez, és minden frejdémiting van, e szörnyszülemény értelme: egy szervezethez tartozom és minden pénteken gyűlés van. Befiniselem a szappert, csináltam mitlfót másrummal: háziasszonyi dicsekvés a vacsora befejezéséről, s hogy a menü gombás hússzelet. Jó kis hecc lehetett ez is: a bucserek Dzsója ugy szomakon kikkölte a Stivit, hogy hoszpitalba kellett kerülni (a mézárósék Janija úgy hasba rúgta a Pistát, kórházba kellett vinni) — ami azért Amerikában sem öröm.”

Ezen eredeti beszélgetések során mintegy 60 évet fogtunk át s a szövegekből lemérhető, hogyan telítődött meg az amerikás-magyarok nyelve idegen elemekkel. Ami még a századforduló után ízes, színes, humoros beszűrődés volt, az napjainkra lényegében felfalta a magyar anyanyelvet. A folyamat kezdete, mint említettük a harmincas évek elejére tehető, azután rohamosan pusztult a beszélt nyelv: lassan megszűnt az addig vírulensen élő, sok új műfajt létrehozó és éltető amerikás-magyar folklór. A lélek lassan kialudt. De feldolgozott forrásainkban nyomon követhettük eddig az időpontig az amerikai magyarság nyelvi játékait, folklorisztikus leleményeit, kezdeményezéseit: bizonyosságul annak, hogy a szülőföld múlhatatlan szeretete, a gyermekkorban bevésődött emlékek, szokások, hagyományok, idegen környezetben is újjáéledhetnek, s megtermékenyíthetik, gazdagíthatják ismereteinket — a folklór vonatkozásában is.

Minderre talán ez a szerény szöveggyűjtemény is például szolgálhat.

Még többszáz eredeti forrásmunka vár kiaknázásra egy hazai célgyűjtés is elmélyíthetné ismereteinket; nem beszélve az Amerikában élő néprajzos szakemberek, nyelvészek, az eredeti helyszínen való gyűjtésének, kutatásainak szükségességére.

SZÓTÁR

(Amerikás-magyar – angol-magyar értelmezéssel. Itt köszönöm meg az angol szavak azonosításában nyújtott segítséget Tényi Mariannának.)

ágent – agent – ügynök

ájbecse – I beethe – szavamra

ájris – Irish – az ír bevándorlók neve

ájszkrim – ice-cream – jégkrém, fagyalt

állentoni – Allentown – város az USA-ban

ambrella – umbrella – esernyő

ambulanc – ambulance – mentőautó, rendelő

andertéker – undertaker – temetésrendező

aptész – upstairs – emelet

atrec – address – cím

balér – pallér – építésvezető

Bakarud – Buckeye Road – utcanév Clevelandban

baket – packet – csomag

bakett – bucket – ételhordó

bakszi – box – postáláda a telepek szélén

bánkvét – banquet – díszvacsera

banyána gyümölcsöt szopogattak – banánt ettek

baré – bar – emelvény a kocsmában, vályúhoz hasonlít

bártender – bartender – csapos, pincér

bász – boss – főnök, munkavezető

becsler – bachelor – agglegény

béker – baker – pék

bélelejük – bail – biztosíték, óvadék, jóállás

Bencs molderek – bench moulder – öntőmunkás

besztrájkol – abbahagyja a munkát

„beteg dollár” – a Dongó szóhasználatában a felesleges dollár neve

betyár burd – szállás nélküli emberre mondják

bigány – pig iron – nyersvas

bigbász – big boss – főmunkavezető, nagyfőnök

bitbósz – pit boss – tárnafelügyelő

Bivordéli – Beaverdale – helynév

biznic – business – üzlet

blekszmid – blacksmith – kovács

blokk – block – háztömb

bodi – body – test, alvótárs, koma, kosztos, földi, személy, ember

boisz – boys – a fiúk, legények többszáma

bojler – boiler – kazán, gőzgenerátor

botli – bottle – palack, üveg, flaskó

bottom – bottom – fenék, bányában a legalsó munkaszint
 bréka – breaker – vájár, széntörő
 Briccsport – Bridgeport – városnév az USA-ban
 bucser – butcher –mészáros
 burd – board – ellátás, élelmezés, penzió
 burdingház – Boarding House – az amerikai magyar nyelven így nevezik azt a házat,
 ahol a nőtlen magyar munkások laknak, egy-egy nős gazdánál (Vendégház)
 burdosgazda – boarding house-keeper – gazda, aki burdosokat tart
 Burnsájd – Burn Side – helységnév

Cingel – single – magányos, nőtlen ember
 cugpregent – superintendent – főfelügyelő (egyházi)
 Csáli – Charlie – Károly, Karcsi
 csám – chum – haver, cimbora, pajtás
 csádzs – charge – adagol, megbíz, megtölt
 császulló levél – elbocsájtó, leszámoló levél
 csekknumera, dsekknumera – check number – a munkások ellenőrző száma a gyárban,
 amit a munka kezdetekor egy szegre akasztanak
 Csencsel – cséncs – change – cserél, ad-vesz, munkahelyet cserél
 cseszt – chest – láda, szekrény, pénzesláda
 csuingamm – chewing gum – rágógumi

dansztéz – down stairs – földszint
 decol – That is all! – ez minden! –(tréfás levelek záróformulája)
 digol – csákányoz
 diner bakét – dinner bucket – ételhordó, zacskó, tarisznya
 dokk – dock – kikötő
 drank – drunk – részeg
 dzsáb – job – munka, állás
 dzsámpol – dzsumpol – jump – vonatra ugrik, ingyen utazik
 dzsél – jail – fogház, börtön, fogda
 Dzsiszesz Krájszt – JézusKrisztus

Elenyóra – Eleanor – helynév
 elevétor – elevator – személyfelvonó
 elspendolta – to spend – elkölteni, elköltötte
 Endi – Andy – András, Bandi
 erkihól – alcohol – (a boltba került italt a bodik csak „kohó”-nak nevezték)
 évnyu – avenue – sugárút

fandri – foundry – vasöntőgyár, öntöde
 fanesz – furnace – kohó, kemence
 fájtolni – ti fight, fought – verekedni, harcolni
 Fejirpart – Fairport – helynév
 fektri – factory – gyár, üzem

fenszi – fence – kerítés, sövény
 fér – fair – vásár, kiállítás
 fikszol – fix – erősít, hozzáfűz, megfikszol – megcsinál, kifikszol – kicsinál, megfikszol
 valakit – ellátja a baját, odafikszol a szemére – odaüt valakinek, földre fikszol –
 földhöz teremt
 fogplumber – plumber – fogorvos
 forgyuláj – Forth July – jul. 4. az USA-ban a szabadság napja (ezen a napon született
 a Függetlenségi Nyilatkozat)
 formán – foreman – munkafelügyelő, művezető, előmunkás
 főburdos – star boarder – az egy burdosháznál lakó magyarok vezérét jelenti, akitől
 rendszeren még a gazda is fél
 fréd – freight – tehervonat
 frém – free – üres, szabad munkahely
 frikontri – free country – szabad ország, haza

gerbics – garbage – konyhai hulladék, szemét
 girapp – gear up – felgyorsít, felgyorsul – gyerünk! Gyerünk!
 godehel – go to hell – menj a pokolba!
 gohám – go home – menj haza
 gombuc – gum-boots – gumicsizma
 görli – girl – leány
 graftol – graft – ügyeskedik, csal
 grószér – grocer – fűszeres
 grinór, gringó – greenhorn – zöldfülű, zöldszarvú, első éves amerikás
 Gudbáj – good-by – Isten vele
 Gyászton – Youngstown – város Ohio-ban

hájdunkér – I do not care – nem bánom. Bánom is én!
 hálé – hall – terem, csarnok
 hanki – hunky – szakképzetlen bevándorló, magyar segédmunkás neve; a magyarok gúny-
 neve az USA-ban
 hapták – vigyázállás neve az egykori K.u.K. hadseregben
 harjap – hurry up – gyorsan, sietve elmenni, sietni
 hell – hell – pokol
 help – segítség
 hiccel – heat – ég (a gyomra pl.)
 hil – heel – táncol
 hir – here – itt, ide
 hobo – csavargó
 Homestead – tanya, telepeseknek ingyen juttatott föld (helynév is)
 horszi – horse – ló

indzsáj – engine – gép, mozdony
 indzsuri – Insurance Company – biztosító társaság
 Járd – yard – kert

jégbakszi – ice-box – jég szekrény
 jesz – jesze, jeszeri – yes – yes sir – igen, igen uram
 jubecse – you bet . – fogadj rá (szólásmód)
 Juni – Union – szakszervezet
 Junitányi – Youngstown – városnév
 jurópi – European – európai

Kácengárda – Castle Garden – bevándorlási iroda

kács – coach – kocsi

Kanászvilla – Cansas City – helynév

Kánival – carnival – farsang

kantin – canteen – kantine

karbájt – carbide – karbid

karé – car – kocsi, villamos

kárfér – carfare – a villamosjegy ára

Kárneki – Carnegie – milliomos acélkirály neve

kárpenter . – carpenter – ács

kecsol – catch, cought – megfog

kekszi – keg – kis hordó (sör)

kászk – cask – hordó

kendi – candy – cukorka

kédzs – cage – kalitka, börtön

kicsin – kitchen – konyha

kiforkulni – fork – kimerni

kinappol – kidnap – elhurcol

klájer, szklájer – squire – békebíró, rendőrbíró

kócos – core maker – acélgyári munkás

Kolompos – Columbus – helynév

kollektálás – collect – gyűjtés

komán bodi – come in body – gyere társam

komának szólít a rendőr – come on – bekísér

Komját – Conneaut – helynév

kompania – Company – munkáltató társaság (munkaadó, munkáltató szavak nem használatosak)

kompania könyv – bevásárló könyv

kompania könyvet számol – a burdos segít a Mrs.-nek a bevásárlási könyv elszámolásában

kompanista – a company – megszemélyesítője, a munkáltató társaság képviselője

kondakter – conductor – kalauz, jegykezelő

kóneri – Connersville – helynév

kontri – country – ország, haza

konvenció – convention – nagygyűlés, főgyűlés

korzett – corsett – női fűző

kosztümer – kosztos lakó

krizmusz – Christmas – karácsonyi

Kuniba megyünk vasárnap – vagyis a Coney Islandra

kvencsol – quench – elolt
 kvóder – quarter – 1/4 dolláros nikkelpénz.
 ládolni – to load – rakodni, lapátolni
 lájkolni – to like – szeretni, kedvelni
 landri – laundry – mosoda
 lájszni – licence – irat, engedély
 léber, léberes – laborer – napszámos, tanulatlan segédmunkás
 lokup – lock up – bezárni, dutyi, áristom, börtön
 lot – lot – telek
 löncs – lunch – könnyű déli étkezés
 lukátoljunk – to lock out – kizárni (sztrájkolókat az üzemből)
 lukiher – look here – idefigyelj, idehallgass

majna – mine – bánya
 májner – miner – bányász
 mani – money – pénz
 masin sap – machine shop – gépgyártó műhely, forgácsoló műhely
 márcsolt – marsolt, masírozott
 megbította – to beat – üt, ver, megverte
 meglájkolni – I love you – szeretlek, megszeretni
 mérges – whisky, pálinka
 mikszolják a lengvidzset – mix the language – keverik a nyelvet
 Mi nat drank – I am not drunk – nem vagyok részeg
 miszisz – Mrs. – úrnő, a burdos életben – háziasszony
 miszter – Mr. – a burdos életben a gazda, háziúr
 módllis – moulder – öntőmunkás
 muffolni – move, remove – költözködik, hurcolkodik
 muli – mule – öszvér
 munsájn – moonshine – csempészett vagy engedély nélkül főzött pálinka
 muring – movie – mozi, film

néborja – neighbour – szomszédja
 necktáj – necktie – nyakkendő
 Nevijorki, Nyuljorki – New York
 niger – nigger – néger
 nikli – nickel – ötcentes
 Nosze! – No, sir – nem, uram!
 No vork tedé? – no work to day – nem dolgozol?

oberkót – overcoat – felöltő
 ó-kontri, old kontri – old country – óhaza
 órájt, acórájt – all right! – helyes, rendben van
 orderel – to order – rendel, megrendel

pablik szkul – public school – népiskola

- padrone – a gyár toborzó irodája
 pájl – pail – korsó
 pájp – pipe – pipa
 pók – poke – zsák
 pakett – pocket – zseb
 paketbuk – pocket book – pénztárca, levéltárca, csekk-könyv
 pászbuk – pass-book – betétkönyv
 Paszék – Passaic – városnév
 pásztájm – pastime – szórakozás, időtöltés, mulatság
 peda, pedája – pay day – munkabér, a fizetés napja
 pedlér – peddler – házaló kereskedő
 pel – pal – pajtás
 pél – pail – vödör
 pén – pain – büntetés
 Pencilvália – Pennsylvania – állam az USA-ban
 penidzs – peonage – visszatartás (arra vonatkozik, hogy utazási előleg vagy munkaszer-
 ződés betartása végett munkást visszatartani sok évi börtön terhe mellett – tilos!)
 picser – pitcher – korsó, kancsó
 pika – pike – csákány
 pikkelni – to pick – csákányozni
 pikcsé – picture – fénykép
 pikcsersóba mennek – picture show – moziba mennek
 pikizi – pick easy – olyan kocsmá, ahol engedély nélkül mérik az italt
 piknik, piknyik – picnic – társas kirándulás, batyubál
 plájer – player – játékos, zenész
 pledzs – pledge – zálog, fogadalom, ígéret
 pléz – place – hely, munkahely, település, apró gyár v. bányászvároska
 polic – police – rendőr
 policort – police court – rendőrbíróság
 porcs – porch – tornác, veranda
 porcsaft – porkchop – sertéskotlett
 pot – pot – fazék
 prájsz – price – díj
 prezedent – president – elnök
 prezent – present – ajándék
 prics – preache – prédikál, szónokol
 puskáros – pushcart man – utcai árus, a portékáját kézikocsin tolja

 raduvé – right away – rögtön, azonnal
 rajd – ride – kör, forduló, to ride – utazni, autózni
 Rakodfele – Rockefeller – a milliomos olajkirály neve
 rens – ranch – farm, tanya, állattenyésztő telep
 repper – viganó, szoknya
 rézindzsek – italféle
 Rossz kalap – Ross Club

sandi – shanty – bódé, egyszerű faházikó, melyekben a szegény munkások laktak
 sap – shop – bolt vagy műhely, főleg nagyvárosokban, ahol a nők dolgoznak
 sappol – shop – vásárol
 Sárom – Sharon – város az USA-ban
 szkeb – scab – sztrájkötő (var, ótvar, kosz, rüh)
 sékhendsz – shake hands – kézfogás
 serap! – shut up – Kuss! Ne pofázz!
 sift – shift – műszak
 slipic – slipper – papucs
 slop – hekus, zsaru
 spikézi – speak easy – tiltott italmérés
 stampoj – stamp – bélyeg
 stedi – steady – állandó, folyamatos
 stoppol, stapplo – stop – megáll, munkát beszüntet
 stappoló junyisták – sztrájkoló szervezett munkások – Stop Union
 stór – store – üzlet, vegyeskereskedés
 stón – stove – kályha, tűzhely, sparhert, kemence
 suflizni – shovel – lapátol, vasvillával megrak
 sur – sure – persze, bizonyára

szájdi – cider – almabor
 szájvók – side walk – járda, járdaszegély
 szalfer lámpa – sulfur – biztonsági lámpa
 szalon – saloon – amerikai kocsmá
 szalonus – saloon keeper – amerikai kocsmáros
 szandé – Sunday – vasárnap
 szaper – supper – vacsora
 szaszidzsal – sausage – kolbásszal
 szé – say – mondani, szólni
 széler – cellar – pince
 szemerágó – szerenád
 szidizen – citizen – állampolgár, aki polgárlevelet szerzett
 szkuner – schooner – korsó, krigli
 szkver – square – tér
 szlét – slate – tető (bányaműszó)
 sznájp – snip – szalonka, de mitugrász fickó is
 szorokrát – töltött káposzta
 Szótbend – South-Bend – városnév Ohióban
 szörifikét – certificate – bizonyítvány
 Szörköz – Syracuse – városnév
 sztedi dzsáb – steady job – állandó munka
 szték – steak – fasiozott
 sztikkolj a dzsábodhoz – maradj meg a munkádnál
 sztrittkár – street car – villamos
 szuper – super – felügyelő

szutkéz – suitcase – útitáska, bőrönd
szvithárt – sweethart – édesem

tájm – time – idő, munkaidő, kiadja a tájmot – felmond, munkából elbocsájt, kifizet,
elküld

tallér – dollár

temporenc – temperance – alkoholtól való tartózkodás, szeszmentes

tiket – ticket – hajó vagy vasúti jegy

tipli – tipple – csillebuktató hely, billenőcsille, vagonborító

a tivit vatcsolják – a tévét nézik

tramp – tremp – csavargó

trejberos – treiber – hajtó, kocsis, aki kordéval hordja a földet

trekk – track – vasúti vágány, töltés

trittozni – to treat – kocsmában italt kínálgatni. Ivás közben egymás kínálgatása szo-
kásos. A vendégek a kocsmárost is megkínálják

tumore – tomorrow – holnap

Ubrics – Woodbridge – városka New Jersey államban

vaccsolni – to watch – figyelni, nézni

Vándorbél – Vanderbilt – amerikai milliomos neve

vaspuder – wash powder – mosópor

Veszett Vergónia – West Virginia – állam az USA-ban

villbár – wheelbarrow – talicska, targonca

viszki – whiskey – angol szeszestital

vorkház – work house – dolgház, börtön

JEGYZETEK

- ¹ Móricz Zsigmond: Bújdosó magyarok szívhangjai. Első közlése: Az Est, 1921. Vál. Irodalmi tanulmányok. Bp. 1952. p. 149–52.
- ² Puskás Júlia: Magyar szervezetek Amerikában. 1880–1960. Történelmi Szemle. 1970. 4: 528–568. – U.ő.: Kivándorlás Magyarországról az Egyesült Államokba, 1914 előtt. Történelmi Szemle. 1974:1–2: 32–67.
- ³ Kovács József: A szocialista magyar irodalom dokumentumai az amerikai magyar sajtóban. 1920–1945. Bp. 1977. 439 p.
- ⁴ Amerikai Magyar Népszava Naptár, 1923. p. 190.
- ⁵ A magyar szent korona országainak kivándorlása és visszavándorlása. 1889–1913. M.Stat.Hivatal Közleményei. 66 sz. Bp. 1918.
- ⁶ Kemény György (Garadna 1875 – Detroit 1952) költő. Zircen két évig papnövendék volt, majd szüleivel és testvéreivel 1896-ban kivándorolt Amerikába. Előbb Clevelandban, majd 1916-tól Detroitban telepedett le. Clevelandban 1903-ban indította meg a DONGÓ c. élcslapot, amely az amerikai-magyar folklór kincsebányója. A lap 1933-ig élt. Ezenkívül több amerikai-magyar lap szerkesztője és belső munkatársa volt. Megalapította a Képes Családi Lapok c. folyóiratát, 1909-ben, amelyben először közölte amerikai-magyar folklórgyűjtésének eredményeit. Tízgyermekes családapa. Számos verskötete jelent meg A.-ban, melyek közül az első: Magyar énekek Amerikában, Cleveland, 1908. Az utolsó: A magyar élet könyve (versek 1892–1942) Detroit, 1944.
- ⁷ Összegyűjtötte: Rickert N. Ernő, amerikai magyar. Bp. 1920. 118. p. Előszó: Apponyi Albert; bevezető tanulmány Radványi Kálmán.
- ⁸ Csorba Zoltán: Ad. az amerikai magyar irodalom történetéhez. Pécs, 1936. 60 p.
- ⁹ Amerikás magyar nóták. Képes Családi Lapok, 1909. dec. (6 dal közlése) – A magyar nóta Amerikában. Dongó, 1913. jubileumi szám (1903–1913) júl. 15. p. 5–12. Huszonnyolc dalt közöl, de ezekben benne van az 1909-ben közölt 6 dal is. E dalgyűjteményt, a hozzá tartozó értelmező szöveggel leközölte a Pesti Napló 1913. aug.-i száma; tehát így az egész óhazában ismertekké váltak e szövegek.
- ¹⁰ Amerika a magyar népdalok tükrében. Szabad Nép 1952. okt. 10. Ebben cikkben idéz Hubay Takács Lajos: Népi verselők – hírvésírők. Ethn. 1951:1–2 sz. tanulmányából – Nagy István döbröközi, Amerikát megjárt „földműves költő” verseiből.
- ¹¹ Felszállott a páva... Bukarest, 1955. p. 142.
- ¹² A kiadás éve: 1955. Az amerikai dalok az I. kötetben találhatók. 8 dalt közöl. Forrásai: Nyelvőr 1936: 47; Három dalnak a már említett Sebestyén hagyaték; 4 dalnak Kemény Gy. említett antológiája, de ebből kettő Dégh Linda: Utmutató a munkásság néprajzi kutatásához (Bp. 1953) c. kiadványból van átvéve. E kiadványban Dégh a dalokat forrásmegjelölés nélkül közölte.
- ¹³ Elindultunk idegenbe. Bp. 1965. 142 p. 60 amerikai dallal, amelyek közé tévesen beleveszi és dallammal látja el Kemény György saját költői alkotásait. A dallamok és a gyűjtés hitelességét a szakemberek többsége megkérdőjelezi. A szerzőnek ez az egyetlen munkája. Több kiadvánnyal, még cikkekkkel sem jelentkezett.

- 14 A bakonyi szegényember dalai. Bp. 1966. 143 p. 13 magyar-amerikás, 5 német, 1 szlovák dalt közöl. A magyar kivándorló dalok szép és érdekes variánsai a Kemény Gy. által közölteknek.
- 15 Magyar népköltészet. Bp. 1970, 1976. I–II.k. – Ebben a gyűjteményben 13 dalt közölnek Keménytől. Körmeny „dallamaival”. A többi az említett Sebestyén hagyatékából származik, valamint Békefitől. Kálmánytól és mások gyűjtéseiből való. Itt kell kiigazítanom az 1.sz. dal forrását (Verd meg Isten...) Katona Imre u.is Takács József 1926-ban megjelent könyvéből vette a szöveget, holott a dal a Világszabadság c. szoc.dem. földmunkás lap 1908. júl. 15-i számában jelent meg először.
- 16 Bela Gunda: America in Hungarian Folk Tradition. = Journal of American Folklore. Vol.83.N.330. 1970. okt–dec. p.406–16. (Gunda értékes tanulmányában 17 amerikás dalt közöl.)
- 17 Lápok, falvak, emberek. Bp. 1975. 303 p.
- 18 Bán Oszkár: Az-amerikai-magyar költészetéről. Irodalomtörténet 1976:3 sz. p. 697–711.
- 19 Magyar munkásdalok. Bp. 1977. 87 p.
- 20 Szécskay György (Valkány 1880–) Számos verseskötete jelent meg az USA-ban. Részletes adatok találhatóak róla: Magyar Irodalmi Lexikon. Bp. 1965. III.k. p.168.
- 21 Kovács József: i.m. p. 57–58.
- 22 Dongó, 1911. jan. 15. p.3. Násznagyi köszöntő címmel. Annál is inkább tudhatta a násznagyi rigmusokat, mert az idézendő vőfélykönyvek már 1907-ben, illetve 1908-ban kerültek kiadásra, s így amerikaszerzte ismertek voltak vagy lehettek.
- 23 Magyarság Néprajza 3. kiadás. Bp. é.n. III.k. p.346
- 24 u.ott. p.435–6
- 25 u.ott. p.16
- 26 u.ott. p.68
- 27 Hoffmann Géza: Csonka munkásosztály az amerikai magyarság. Bp. 1911. p.243.
- 28 Dongó, 1903. febr.15. Kemény György szerkesztő Beköszöntője a folyóirat I.évf. 1. számában.
- 29 Az Ethn. 1971:2 sz. p. 266–68. Már közöltem mutatóba néhányat.
- 30 Kemény György: A szerkesztő vallomása... Dongó 1911. nov. 1. p.7.
- 31 E jegyzetek során alkalom nyílik arra, hogy a magyarok által legsűrűbben lakott amerikai városokról korabeli információkat közöljünk. Bridgeport, Connecticut államban van, amelynek magyar negyede egyike a legrégebbiekeknek s legismertebbeknek az USA-ban. Lakossága 1890–1920 között 50.000-ról 150.000-re emelkedett, 1901-ben a lakosság 31%-a bevándorlókból állott. Ekkor 3100 magyar élt itt. 1922-ben 10.000-re becsülték őket. A város ipari centruma az államnak. A magyar munkások főleg vas- és szövőgyárban dolgoznak. Itt alakult meg a legnagyobb magyar Betegség-lyező Egylet. A város legfontosabb magyar erődje volt a BS-nek, s jelenleg is (1922) derekas szervező munkát végeznek a környékbeli magyar telepeken. 1914-ig a kizsákmányolás valóságos eldorádója volt Br., ahol korlátlanul kizsákmányolták a szervezetlen bérmunkásokat, akiket a bennszülött munkások szervezetei gondosan távol tartottak maguktól a kiváltságok ellenében, amit a tőkésék a munkásarisztokratáknak nyújtottak... (Uj Előre Naptár, 1923. p.109.)
- 32 Cleveland az Erie tó mentén egy folyó torkolatánál terül el. Az USA egyik legnagyobb gyárvárosa. Száz évvel ezelőtt csak egy kis, palánkokkal védelt erőd, melyben néhány kereskedő az indiá-

okkal csereberélt, s néhanapján a bevándorlók is meglátogatták; most pedig (1922) 800.000 lakosa van, élénk kereskedelemmel. Áruforgalma évi 20 millió tonna; ipari termelése 1900-ban 100 millió dollár, amely 5 évenként 30%-kal emelkedett. A folyó völgye a várost két részre osztja: az East Side-ra és a West Side-ra. Mindkét városrésznek nagy magyar negyede van. A nyugati városrészben a Lorain Ave, a keleti városrészben a Buckeye Road szele át a magyar negyedet. A C.-i magyaroknak sokkal nagyobb százaléka tartozik az Unióhoz, mint New Yorkot és Chicagot kivéve bármely más városban. C. az amerikai munkásmozgalom termékeny talaja. Mindkét városrészben van a Munkáspártnak magyar osztálya, amelyek rendszeres és kitartó propagandát fejtenek ki. A C.-i magyar lakosság számát 60.000-re becsülik. (Uj Előre Naptár, 1923. p. 115.)

- 33 New Brunswick, ipari város a Raritan folyó partján. Kevéssel ezelőtt még a tipikus shetown-ok egyike, melyben a kapitalizmus a nőt gyári, a férfit házimunkára fogta. A dohánytröszt nagy gyára: a Johnston et Johnston gyógyszer és kötszer gyára voltak a város legnagyobb ipari telepei, s ezek majdnem kizárólag nőket foglalkoztattak. Csupán az utóbbi évtizedekben épültek ki és fejlődtek a gyártelepek, automobil és gépgyárak, ahol a férfiak is munkát kaptak. A magyar negyed centruma a Neilson street. 15–20 év előtt valóságos látványosság volt az amik számára ez a városnegyed: nyáron fejkendős és mezítlás magyar asszonyok és lányok százai az utcákon – egy kis darab Veszprém. Ma már a magyar negyed centruma a French Str. Tisztább-tágasabb városrész: viseletben, szokásban teljes a magyar lakosság asszimilációja. A magyarok száma kb. 6000. A munkásmozgalom fejlődésére hosszasan bémítólóg hatott, hogy a kisszámú osztálytudatos munkások is frakcióra töredezték. A Munkáspárt magyar osztálya erősödik, s hiába dühöng a reakció, amely egy Magyar Munkásotthon felépítése ellen igyekszik akadályokat gördíteni. (Uj Előre Naptár, 1923. p. 113.)
- 34 New York a bevándorlók átjáróháza. Évről-évre ezen keresztül özönlik a bevándorlók zöme az USA minden részébe, de NY. elég nagy arra, hogy minden évben sokezer bevándorlót állandó lakósl fogadjon be. Alig van nemzet a föld kerekén, amelynek kisebb-nagyobb gettóját ne találánk meg ebben az óriás városban. A magyar bevándorlók 95%-a is itt tette a lábát először az USA földjére és kb. 20%-uk itt is telepedett meg. A Downtown és a Gorkevillei negyedekben rendkívül jelentős a számuk a West Side-n, a Bronx-ban és Brooklyn-ben is. A magyar munkásmozgalom itt tekinthet vissza a legnagyobb multra. 25 évvel ezelőtt (1898) már volt NY.-ban magyar szocialista szervezet és magyar szocialista hetilap. Itt alakult meg a Magyar Munkásszövetség. Itt jelent meg a magyar munkásmozgalom mindkét hetilapja: a Népakarat és az Előre. A NY.-i magyar munkások teremtették meg a munkások napilapját az Előre-t, melyet az Uj Előre követett. Itt alakult meg az I. Munkás Betegsegélyező és az I. Magyar Munkásotthon. Innen indultak ki az első agitátorok szervezni a magyar telepek munkásait. A NY.-i magyar munkásoknak úgy a politikai, mint a gazdasági mozgalomban jelentékeny a szerepük. Vas és fém, építő, ruha, szörmeipari munkások nagyrésze a szakszervezethez tartozik, de találunk magyar munkásokat minden iparág szakszervezetében. Amerika osztálytudatos magyar munkásai úgy tekintenek New Yorkra mint úttörőkre, tanítóokra és szellemi vezetőkre. (Uj Előre Naptár, 1923. p. 120.)
- 35 Trenton, New Jersey állam fővárosa és a hírhedt Roebing Társulat székhelye. R. mérhetetlen vagonát a magyar és más bevándorolt munkások verejtékéből, véréből gyűjtötte. 10.000 magyar munkás lakik a városban. Engedelmes, türelmes alanyai voltak a kizsákmányolásnak, amíg másfél évtizede meg nem alakultak T.-i szervezeteink. Kemény munka várt reánk. A munkásokat könnyű meggyőzni a kizsákmányolásról, de nehezebb bátorságot önteni beléjük, hogy harcoljanak az elnyomás és kizsákmányolás ellen. Rádadásul olyan nagy hatalom állt velük szemben, mint a Roebing Társulat. Évek munkája után a R.T. munkásai sztrájkba léptek. Vereség következett, majd újra sztrájk. A Társulat tudta, hogy kik a szervezők s csak az alkalomra várt, hogy szervezetünket elpusztítsa. Az 1920 évi országos razzian börtönbe került T.-i szervezetünk legtöbb tagja. Hónapokig folyt a hajszja ellenük. A szervezet kibírta a hajszát és a fekete listát is. Megfogyva, de törhetetlenül folytatja a propagandát és újra izmosodik. (Uj Előre Naptár, 1923. p. 109.)
- 36 Piszka, New York, 1925. okt. 22. p. 5.

- 37 A „jókivánságok” elsőrendű forrása a már többször említett nagyszerűen szerkesztett „Dongó”, ahol ilyen meghatározások találhatóak a műfajjal kapcsolatban: „Egy-két szóban a „jókivánságok”-ban olyan jellemző képet nyerünk, amelyet hosszú leírás sem nyújthat. Pl. az angolul beszélő munkás mindenütt előnyben részesül; a magyar, nem értve az ország nyelvét tehetetlen, olyan mint a gyermek. Valóban jó a tanács: Tolmáccsal akarj te kitérni más munkából. (1910. ápr. 15.) A magyar nem vehet részt az amik multságain, külön szórakozik tehát: – Magyar bálban szorít-sanak ki a bálból az angolok! (1910. jun. 15.) Az előrelátó magyar kocsmá helyett a kedélyes egy-letet keresi fel: – Menj te az egyletbe és idd meg a havi díjat! (1910. máj. 15.) Megemlítjük még e műfaj hallatlan realitásérzékét és az aktualitásokhoz való kapcsolódást. A mindennapi világ és politikai események, világháború, Habsburg-ellenesség, kormányválságok mind-mind témát adnak e műfajnak.
- 38 Dongó 1906. febr. 1. p.11.
- 39 Dongó 1909. márc. 2. p.11. – A viccekre és egyéb beküldött anyagokra vonatkozó szerk. üzenetek egyetlen számból: N.J. A vicceket felhasználjuk; B.K. Hát, megfigyeljük a Mr.-t annak rendje és módja szerint; D.F. A kérdéses vicceket még nem kaptuk meg; H.H. Hogy meglegyen a kedve, le-közöljük a beküldött dolgokat; G.S. A röfögős história már máshol is megtörtént; N.I. A „big szandé” históriát a Dongó már inaskorában kihagyta, a többiből válogatunk. N.N. Hát órájt, majd lesz belőle valami; M.A. A viccet felhasználjuk; Többeknek: – Nem kell türelmetlenkedni, annyi itt a vicc,mint Ongán a cigánygyerek; K.I. A vicceket kidongjuk, a „kétszázjút” várjuk; N.A. – A be-teg is megjött s a vicc is. Mindkettőnek hasznát vettük. (Dongó 1909. ápr. 1. 15.p.9. – Szíves tudomá-sul, az ápr. 15.-i Dongó teljesen az előfizetők szerkesztésében jelenik meg. Elejétől-végéig min-den sorát az előfizetők írják. Dongó 1917. júl. 15. p.13: – Vicces magyarok! Aki valami jóízű histó-riát hall, vagy pedig jó viccet tud, ne rejtegesse véka alá, hanem küldje be a Dongó-nak. Minden jó viccet köszönettel veszünk.
- 40 Amerikai Hírlap 1908. január–május
- 41 Garabonciás 1908. dec. 18. – 1909. jul. 24.
- 42 Napsugár 1910. febr.–ápr. (E lap számai hazánkban nincsenek meg, így Hoffmann i.m.-ből vettük át az anyagokat. p.247–9.
- 43 Amerikai Magyar Felköszöntő Könyv. Irta Rudnyánszky Gyula. Cleveland, Ohio. 1907. 310 p.
- 44 Magyar Nyelv 1906: 259–262 p.
- 45 Hoffmann i.m. p.260.
- 46 Előre Naptár 1914. p. 39–44. (f.n.)jelzéssel: Fáy Nándor.
- 47 Amerikai Magyar Népszava Naptár 1914. p. 198–200.

A SZÖVEGEK FORRÁSAI

Közel 5000 közölt szövegünkhöz természetesen 5000 hivatkozás járulna, de területi megfontolásokról erre nem vállalkozhatunk. Ez ugyanis kb. 150 oldallal megnövelné dolgozatunk terjedelmét. Ezért csupán a kisebb terjedelmű fejezetek jegyzetanyaga szerepel itt külön bekezdésként. A nagy fejezetekhez a forrásként felhasznált lapok, folyóiratok pontos jelzését a szövegek után adjuk.

Nagy Dezső

Népköltészeti anyagok

1. Amerikai magyarok búsala címmel Egyetértés 1889. jun. 3. száma közölte, Ungvári Tamás dolgozta fel az Irodalomtörténet 1959. p.233–34. sz. Ez t.képpen egy verses levél, s az első híradások közé tartozik. Huszonöt évvel később Maller László, Rédén megtalálta Vadász István volt amerikai magyar daloskönyvében és írta ki ezt és még sok hasonlót, amelyek külb. antológiák „slágerdarabjai” lettek. (Lásd E.A. 121. sz. 1914-es gyűjtés.) A 25 év elteltével szép változatok keletkeztek ebből, s ez mutat a folklorizálódás folyamatára. Az idézett közleményben Ungvári közölt egy másik amerikai dalt is: Libera emigráció címmel: első közlése ennek az Egyetértés 1890. jan. 19. száma.
2. Kálmány Lajos: Történeti énekek és katonadalok. Bp. 1952. p.723. A közölt 304.sz. dal a századfordulón keletkezhetett, s Kálmány hozzáfűzte: „Amerika is kezd már a népköltészetben szerepelni.”
3. U.ott: p.723–4, E dalnak egy változata szerepel az Ethn. 1923:43. Vrbácról, vagyis Egyházaskérről, az otthonmaradottak életéről: „Elment a szeretőm Dél-Amerikába...” Lásd még E.A. 121. sz. Maller László gyűjtése, 1914. 11.sz.
4. Majnások dala. Megszörkesztötte Suba Vendel majnás úr. – Magyarok Vasárnapja, 1901. aug. 22. p.11.
- 5–6. Dongó, Cleveland, Ohio 1906. jan. 1. p.9.
7. Első közlése Világszabadság 1908. jul. 25. Ortutay–Katona, 1976. II.k.1.sz.dal. Ők, Takács József: A földmunkásmozgalom története c. könyvéből idézik. Bp. 1926. p.123–4. (T.J. maga is a Világszabadságból vette át, amelynek hosszú időn át egyik szerkesztője volt.)
8. Garabonciás, 1909. febr. 6. p.10.
9. Gyásztoni jelentés. Kétféle nóta: 1. ez a nóta járta, amikor a dollárok forogtak, 2. mióta rossz világ jár, így szól a nóta. Dongó, 1909. febr. 15. p.4.

10. Énekelték a bodik, amikor becsiccentettek a mérgesből. Dongó, 1909. máj.15. p.11.
- 11–12. Ezeket a nótákat New York egyik magyar csárdájában írta össze egy kivándorló. Így dalolják ezt Amerikába szakadt magyar testvérek. És ezek a nóták a legbeszéde-
sebb tanúi annak, hogy milyen a magyar munkás sorsa a nagy tengeren túl. – Magyar
Iparosok Naptára, 1909. p.129.
- 13–17. Első közlésük: Képes Családi Lapok, Cleveland, 1909. dec. Kemény György volt
a lap főszerkesztője, s dalokat ő gyűjtötte South Bend egyik magyar szalonjában
Ádám Pista magyar népénekestől. Ez a 6 dal az első antológiászerű közlés az ameri-
kás népdalokból, s Kemény 1913-as antológiájába ezeket is beleveszi. Minden későbbi
antológia ezeket közli újfent. Az eredeti forrásban szó sincs a „Ne csudálkozz raj-
ta...” kezdetű dal 2. strófájáról, ezt tévesen vette át Ortutay–Katona: Magyar nép-
dalok, I–II., 1976–Körmendytől. Bár jelzik, hogy invariáns, annyira nem illik oda;
tehát ez utólagos és önkényes betoldás Körmendynél.
18. Szántó Miklós: Magyarok a nagyvilágban. Bp. 1970. p.77. (Először közölte Kemény,
1913.)
19. Robert Dale-ban gyűjtött bányásznota: „Jó dolguk volt itt a majner bodiknak, mert-
hogy becsületük volt a misziszeknél és a szalonos uraknál. Ott tanultam a nótát.”
Dongó, 1912. jul. 1. p.6.
- 20–22. Trentoni nóták: magyar katonanóták dallamára. Dongó, 1912. jul.15.
23. Trentoni nóta. Dongó, 1912. szept. 1. p.6.
24. „Reszinben (Racine) még igen nótás főburdosok vannak, oszt ez a nótájuk.” Dongó,
1912. szept. 15. p.7.
25. „Így dalolnak ma még a majner bodik Clevelandban.” A közismert vándorlegény dal
amerikás változata. Dongó, 1912. dec. 1.
26. Ez és a következő dalok mind Kemény György gyűjteményéből valók. Ezek az első
közlések. Itt kihagytam a Kemény által már közölt (1909) hat dalt. Ez a gyűjtemény
jelent meg a Dongó jubileumi számában, 1913-ban: „A magyar nóta Amerikában”
címmel. E jubileumi albumból több ezer példány készült és Magyarországra is sok el-
jutott belőlük. Széles körű elterjedését növelte, hogy a Pesti Napló 1913. aug. szá-
mában teljes terjedelmében közölte Kemény dolgozatát a dalszövegekkel egyetemben.
Ezután indult meg nálunk a hazai amerikai dalgyűjtés és 1914-ben az FFC gyűjté-
sekben már viszontlátunk közülük többet. A 26. sz. dalhoz hozzáfűzöm, hogy a ki-
vándorló magyarok nagyon tartottak az amerikai bevándorlást ellenőrző tisztviselők-
től, akik a legkisebb betegség vagy alkalmatlanság gyanúja esetén, nem adták meg a
kiszállási engedélyt. E dalban, 4 deportálásra ítélt magyar így sírta el a bánatát a
„Magyar Menház” egyik tisztviselőjének. A későbbi kiadványok protestálási dalnak
vélték – nem ismerve a körülményeket –, pedig egyszerűen arról volt szó, hogy ha
akarnának se mehetnének „Pencelvániába”. mert az egészségügyi vizsgálaton fenn-
akadtak.

- 27–28. „A szülőföld utáni vágyakozás váltja ki leghamarabb a kivándorlókból a nótát.”
Dongó, 1913. u.ott.
29. A kivándorlás egyik fő okának a „pénzügyeket” mondhatjuk. Ez volt a legkedveltebb és legnépszerűbb nóta. Dongó, 1913. u.ott.
30. „A dal egy jól ismert kuruc dalnak a bújdosó magyar viszonyokra való alkalmazásában jelentkezik.” Dongó, 1913. u.ott.
31. Dongó, 1913. u.ott. – Ortutay–Katona, i.m. Körmendy nyomán tévesen közli a kezdősört „Akdéli”-nek.
32. Dongó, 1913. u.ott. A költőzködő (muffoló) legény nótája. – Ortutay–Katona, i.m. Körmendytől veszi át ezt is, aki az *Ohio-t* – a *hajó*-ra értelmezte, s félrehallotta, mintha az illető legény hazavándorolna.
33. Dongó, 1913. u.ott. A hazautazással kapcsolatos nóta. A Kárpátia hajó, az akkori idők legnagyobb tengerjáró hajói közé tartozott, amely a ki- és visszavándorlás szolgálatában állott. Egyszerre több ezer személyt szállíthatott. Az amerika-magyar lapokban a hirdetésekben látható a fényképeis.
34. Dongó, 1913. u.ott. Ezt közli Faragó, p. 141. Feltehetőleg műdalból alakult ki. Hamilton, Kanadában van. Megemlítjük még, hogy az amerikás-magyar költők számos bányászballadát írtak és közöltek. Pl. Kemény György: Gyilkol a bánya (3x8 sor) Dongó, 1913. jul. 15. Ezt a verset Körmendy, mint amerikás folklórt találja – tévesen – dallammal ellátva.
35. Dongó, 1913. u.ott. „A magyar még a sztrájkot is nótában jelenti be. Az angollal kevert nyelv érthető, ha meggondoljuk, hogy a változott viszonyok között az egyszerű magyar ember nem találja meg a megfelelő magyar kifejezést és így amerikai-magyar nyelven szólal meg.” – Egyébként a közismert magyar vándordal egyik változata ez a nóta.
36. Dongó, 1913. u.ott. Foglalkozás-dicsérő. Közismert hazai, új típusú népdal adaptációja.
37. Dongó, 1913. u.ott. „Tudvalevő, hogy a magyar földműves az új hazában nehezen adja magát földmunkára, s így ez a foglalkozásmód kevés nótát váltott ki a lelkéből. Azonban ilyent is találtunk a Louisiana állambeli Árpádhon nevű magyar telepről.” E helyről több idillikus hangulatú verset gyűjtöttünk forrásainkból. Pl. Árpádhoni dal. Lásd: Árpádhoni Kertészlap, 1913. dec. 1. (8x4 sor)
38. Dongó, 1913. u.ott. „Igy kesereg a csalódott kivándorló.”
40. Dongó, 1913. u.ott. „Jellemző, hogy a csalódott kivándorló farmer visszamegy Magyarországra, de otthon sem tud megmaradni, s újból kivándorol, immár Kanadába. Faragó, p.143. szintén közli e dalt, amely erdélyi gyűjtésből származik, de az elejéről nála 9 sor lemarad. Népi panaszdal egyik változata, adaptációja. Címe: Kanadai magyar farmer nótája.

41. Dongó, 1913. u.ott. „A burdosház viszonyaira világít rá ez a nóta.”
42. Dongó, 1913. u.ott. „A felesége munkájából élőt, a parazitát így figurázza ki a nóta.”
43. Dongó, 1913. u.ott. „A változó viszonyok közé kerülő magyar nem hagyja magát, sőt túljár az őt kibeszélni akarók eszén.”
44. Dongó, 1913. u.ott. „A nótás hajlandóság megmutatkozott az egyházi énekekben is. A templomi előénekes lokálpatriotizmusból így kezdi a szenténeket.” Kár, hogy Kemény több egyházi népének szövegét nem közli gyűjteményében, s később sem. A fentiek is csak a kezdősorait. — „A régi magyar nóták, a helyi viszonyokra való alkalmazása határtalan. Amerikai-magyar szavakkal való megtűzdelésük miatt is érdekes... Több évig gyűjtöttem e magyar dalokat, sok van még gyűjteményemben, de ezek nem bírják a nyomdafestéket. A magyar ember ebben sem és itt sem tagadja meg önmagát.” — E szavakkal fejezi be Kemény antológiáját, amely 1909 és 1913-tól kezdve ősforrása az amerikai daloknak.
45. Burdos nóta, Pittsburgban énekelték. Dongó, 1916. jul. 1. p.4.
46. Katonanóta dallamára énekelték a hazakészülő májner bodik. Dongó, 1920. febr. 1. p.3. ·
47. Harsányi István gyűjtése, 1913/14. Sárospatakon. E.A.930. 195.sz. Ez és a további dalok hazai gyűjtésekből származnak. Lásd még: Sebestyén hagyaték: E.A. 1987; Söreghy János gyűjtése.
48. U.ott. 163 sz. dal. Ugyanezt a dalt felgyűjtötte Gell Antal is a Heves megyei Makád-ról. E.A. 441 sz. 37. sz. dal.
49. Maller László népköltési gyűjteménye 1914-ből. E.A. 121 sz. p. 196.
50. Keserű humor élethű képekben. Amerikás-magyar nyelven írt hivers. Szerzője Jovicza István munkásköltő. Lásd: Hoffmann Géza: Csonka munkásosztály az amerikai magyarság. Bp. 1911. p. 229–31. — Közli Rickert is, i.m.p. 74–78. (1920) és Móricz Zsigmond említett tanulmányában e vers egyes stórfáit használja fel gondolatai kifejtésére. A szerző kilétéről annyit sikerült megtudni, hogy hírlapokhoz küldögette verseit, nótáit. Kötete hazánkban nem található. E hiversben megtaláljuk az amerikás-magyar élet teljes foglatát.
51. Harsányi István kéziratos népköltési gyűjteménye, 1913.E.A. 930.sz. Verses levélként jegyezte föl. „Irta egy átányi leány.” p.271–2. (Részletek) Egyike legszebb kivándorló balladáinknak. Többek által újraközölve. Ortutay, i.m. hat stórfáját közli.
52. Uj Előre Naptár 1928. p.41. — Forradalmi osztályharc címen Marx Károly verseként közlik, 1837-es évszámmal.
53. Amerikai Népszava, 1895. okt. 1. p.3. — Amerikai nóták címmel közlik.

54. Amerikai Népszava, 1895. nov. 1. p.4. — A Marseillaise névtelen fordító által készített lendületes fordítása Gáspár Imre 1879-es, és Csizmadia Sándor 1903 körüli adaptációja között foglal helyet ez az 1895-ben, az USA-ban készült fordítás; ezzel is gazdagítja a magyar Marseillaise adaptációkat.
55. Amerikai Népszava 1896. jan. 1. p.3. — Toborzó címmel.
56. 1897. márc. 17. p.2. — Béresnóta címmel.
57. 1897. márc. 31. p. 2. — Adaptációk „Népdalok” címmel.
58. Amerikai Hírlap 1908. ápr. 12. p.12. — Népdalforma felé mutató rigmus.
59. Dongó, 1908. szept. 1. p.4. — Az első sor jelentése: megállt a gyárban a kazán, s a bodi munkanélküli lett.
60. Dongó, 1909. jun. 1. p. 9. — Keserű akasztófahumorról festi a dal az amerikai-magyar munkás életét.
61. Dongó, 1912. jul. 15. p.4. — Trentoni nóták címmel.
62. aug. 15. p. 11.
63. szept. 15. p. 11. —
64. okt. 15. p. 15. —
65. u.ott.
66. nov. 1. p.7. —
67. Kajla 1913. máj. 8. p.8. — Burdosnóta címmel a Páros élet a legszebb a világon — dallamára.
68. Árpádhoni Kertészlap 1913. dec. 1. p. 5. — Egy texasi magyar farmer küldte be ezeket a rigmusokat. Egyike a kevésszámú farmerletről szóló rigmusoknak.
69. U.ott. 1913. dec. 1. p.3. — Az Árpádhon nevű, magyar település Louisiana államban van.
70. Dongó 1915. febr. 25. p.3. (Átvétel: a Magyar Bányászlapból) — A magyar bányaplézek meséiből. A zempléni fiúk betyárburda, azaz a maguk burdjára, Mrs. nélküli burdra mentek, és egészen jól megvoltak egy darabig. Ugy, hogy a szomszéd burdosházban már irigykedtek rájuk. — A szomszédban a danoló gép — (gramofon, fonográf) az „adok csókot, kapok is” nótát játszott, de a betyárburda magyarjai ezt a szöveget énekelték rá.
71. Magyar Bányászlap 1915. ápr. 1. p.7. — A magyar bányaplézek meséiből sorozatban, a „Hármat rikkantott a rigó” dallamára.

72. Dongó, 1917. aug. 15. p.7. és szept. 1. p.4. — Sorozónóta, az USA-béli magyar legények sorozásakor keletkezett.
73. Dongó, 1920. jun. 1. p.11. — Májner Frank levele az ő kedves bodijához. A bevezetőben elmondja, hogy májner esküvőn volt, s régi majnás módi szerint elhúzatta a junitányi rücskösökkel a fenti nótát.
74. Dongó, u.ott. — Erre a komája is elhúzatta az ő májner nótáját. Majd a szomorú nótákat énekelve maguk is elszomorodtak, de utána valzert húzattak és vidáman járták reggelig a micickekkel.
75. A „Bridgeport” Képes naptára, 1921. p.53–54. — Minta Amerikás címmel. Kellő iróniával érzékelteti az emigráns magyar léthelyzetét. A dal utolsó sora, az egyleti segítség és pénz nélkül elpusztult embereknek könyöradományokon való eltemetése utal.
76. Dongó 1923. szept. 15. p.14. — Toledoi nóták címmel. — A közismert magyar katonanóta adaptációja. — A holdvilág a titokban való ivást jelképezi az amerikásoknál. A prohibíciós időkben, csak titokban lehetett szeszest inni.
77. Kanadai Magyar Bevándorlási Iroda Naptára 1927. p.174. Honvágy dal.
78. Harc! DMASZ lapja. USA. Károlyista Közlöny. 1942. ápr. 10. p.4. — Azt fűzik hozzá, hogy a kápolnai és debrői gyűjtésű népdal 1928-tól ismert a „Mátészalka gyászban van” dallamára.
79. Magyar Jövő Naptára 1942. p.88. — Dal a spanyol polgárháborúról. Egy ott harcoló magyar antifasiszta jegyezte fel és fordította le, mikor az internacionalista brigádok résztvettek a spanyol nép heroikus küzdelmében. Milicistáktól hallotta.
80. Harsányi István kéziratos népköltési gyűjteménye, Sárospatak. 1913. E.A. 930 sz. A gyűjtemény 64. sz. dala. p.22.
81. U.ott. 195 sz. dal. p.68.
82. U.ott. 163 sz. dal. p.56.
83. U.ott. p.271–2. — Verses levél Amerikából, írta egy átányi leány — áll a gyűjtő jegyzetében.
84. Gell Antal kéziratos népköltési gyűjteménye a Heves megyei Makádról, 1914. E.A. 441.sz. 37 sz. dal. p.23–24.
85. Maller László kéziratos népköltési gyűjteménye a Veszprém megyei Rédé-ről. 1914.E.A.121 sz.p.5. — A gyűjtő lelkész volt és iskolás gyermekekkel gyűjtött.
86. U.ott. 337 sz. p.122.
87. U.ott. 381 sz. p.124. — Vadász Maritól gyűjtötte. A népszerű katonadal hazai applikációja az amerikás dalra utalva. „Három éve nem láttalak...”

88. U.ott. p. 183–190. Vadász István amerikai magyar ember dalosgyűjteményéből, aki már hazajött Amerikából. Ez a daloskönyv az amerikai magyar élet foglalata. Verses levelek szakítják meg a dalok szövegeit. Ezekből a dalokból közöl egyes strófákat Ortutay és Ortutay–Katona i.m. Legutóbb egyes szövegrészeket közölt, forrásmegjelölés nélkül, Balassa i.m. Első közlése, Ungvári, lásd 1. sz. szövegünket. Jelen szöveg szép változata az Ungvári által közöltnek és megérdemli, hogy felfedezése után 63 évvel újra közöljük a prózai átvezető részekkel egyetemben.
89. Sebestyén Gyula kéziratos hagyatéka. E.A. 1987 sz. – Borsod és Zemplén megyei gyűjtések. (Cigánd, Átánd) 194-ből. Gyűjtők Kiss Ernő, Cseh István. Közismert népdalunk szép változata.
90. U.ott. Kriston Kukoró gyűjtése, 1914. Szép változata 7.sz. szemelvényünknek, amelyet már 1906 óta ismerünk.
91. U.ott: Sőreghy János gyűjtése, Cigándról, 1914. Lásd még 47, 80, 81. sz.
92. U.ott: Deák Geyza gyűjtése, Agárd, Bodroglakról, 1914.
93. U.ott: Sőreghy János gyűjtése, Cigándról, 1913.
94. U.ott: Kriston Kukoró gyűjtése, 1914.
95. U.ott: Kriston Kukoró gyűjtése, 1914. (lásd: 29.sz.)
96. U.ott: Kiss Géza gyűjtése. – Közismert népdalunk változata.
97. U.ott: Sólyom Zoltán gyűjtése, 1914.
98. U.ott: Kriston Kukoró gyűjtése, 1914. – Hazai börtöndalunk amerikai változata.
99. U.ott: Kriston Kukoró gyűjtése, 1914.
100. U.ott: Cseh István gyűjtése, 1914.
101. U.ott: Kriston Kukoró gyűjtése, 1914.
102. U.ott: Kriston Kukoró gyűjtése, 1914.
103. U.ott: Kriston Kukoró gyűjtése, 1914.
104. U.ott: Kriston Kukoró gyűjtése, 1914.
105. U.ott: Bacsó József gyűjtése, 1914 (lásd: 18. sz.)
106. U.ott: Kriston Kukoró gyűjtése, 1914.
107. U.ott: Papp János gyűjtése, 1914. – A 93. sz. dal 6. strófájának változata.
108. U.ott: Szabó István gyűjtése, 1914. – Verses levél az Amerikában lévő férjnek, amikor a család a fényképét küldi. Ezek a verses levelek, amelyek 3 részből állnak, félnépi eredetűek: a kántorversekre, vőfélyrigmusokra emlékeztetnek. Balassa, i.m. közli a II. és III. részt – forrásmegjelölés nélkül. Hiteles forrása az általunk közölt jegyzet.

109. Balassa, i.m. p.256.
110. U.ott: p.207–8. — Csáki Kú József amerikai magyar verses naplójából közöl 124 sort; itt csak ezt a néhány sort adjuk ízelítőül.
111. U.ott p.260.
112. U.ott p.272.
113. U.ott p.276
114. U.ott p.279. — Eredetije a Sebestyén hagyatékban található. E.A. 1987. Kriston-Kukoró gyűjtése, 1914.
115. U.ott p.283
116. U.ott p.285
117. U.ott p.285–6
118. U.ott p.286
119. U.ott p.286. — A szerző 1960-ban az egyik amerikai újságban olvasta.
120. Dongó 1914. okt. 15. p.2. — Hazai szegényparaszt dal a kivándorlás okairól.
121. Békefi i.m.p.86. dallammal, Csatár, Komárom megye.
122. U.ott p. 89–90 ” Bakonybéli gyűjtés
123. U.ott p.90 ” ”
124. U.ott p.91 ” ”
125. U.ott p.93 ” Borzavári gyűjtés
126. U.ott p.95–96. ” Bakonybéli gyűjtés
127. U.ott p. 97–98 ” Borzavári gyűjtés
128. Nemcsik Pál: Magyar munkásdalok. Bp. 1977. 21 sz. Gyűjtő: Vikár László, Mátra-szele, Nógrád m. 1952. dallammal.
129. U.ott: 50 sz. Ősi, Veszprém m. Gyűjtő Kiss Lajos, 1964, dallammal.
130. U.ott: 55.sz. Pétervására, Heves m. Gyűjtő Nemcsik Pál, 1974, dallammal.
131. U.ott: 57 sz. Homokterenye, Nógrád m. Gyűjtő: Nagy Zoltán, 1972. dallammal.
132. U.ott: 73 sz. Gerska-Ves, Sánkfalva, CSSR, gyűjtő Nemcsik Pál, 1975, dallammal.
133. Mérey Klára: A mezőgazdasági munkásság mozgalmi a Dunántúlon. 1905–7-ben. Bp. 1956. p.164–5. — UjraKözli Ortutay–Katona, i.m. II.k. p.599. (Pincehely, Tolna m.)

134. Ortutay–Katona i.m. II.k. Hódmezővásárhely, Csongrád m. p.637–8.
135. Berta István: Egy kivándorló szegényember emlékkönyve. Folia Historica 2.sz. Bp. 1973. p.197–228. – A szerző Konczos Pál 1888-ban, Várkeszőn, Vas m. született szegényember emlékkönyvét kutatta fel, aki kétszer is megjárta Amerikát és élményeit prózai és verses sorokban rögzítette. Az emlékkönyv az amerikai folklór szép darabjait tartalmazza. I–XX sz. Berta István az eredeti egymásbafutó sorformában és helyesírással közli az emlékkönyv anyagát. Én a mai helyesírási szabályokat alkalmaztam. (N.D.)
136. „Zúgion dalunk, miként a fergeteg” munkás és summásdal feldolgozások. Bp. 1975. p. 77–84. – Borgulya András és dr. Tömöry Márta gyűjtése. A dallam Borgulya A. feldolgozása vegyeskarra. – a gyűjtők a fenti gyűjtőakció keretében gyűjtötték a közkedvelt kivándorló dalt Budapesten. Bizonyítékául annak, hogy napjainkban is élnek és gyűjthetők a kivándorlás dalai.
137. U.ott p.85–95. – Szűcs Gergely és Nagy Eta gyűjtése. Cser Gusztáv feldolgozása vegyeskarra.
138. Uj Előre, New York. 1926. okt. 10. p.3. – Peyer Károly bányászdala címmel. A hazai anyagban eddig ismeretlen volt. Első közlése: Párizsi Munkás 1925. okt. 12.
139. Uj Előre, New York. 1926. okt. 14. p.4. – A horthysta rendőrség hirhedt vérebeit gúnyoló munkásdal a hazai anyagban eddig ismeretlen volt. Első közlése ennek is: Párizsi Munkás 1925. okt. 9.
140. Magyarok Dalos Könyve. Szerk.Dura Máté. Bp. 1906. p.461. – A legszebb magyar népdalok motívumaiból állt össze ez a kivándorló dal.

Emlékkönyv rigmusok

- 1–7. Amerikai Felköszöntő Könyv. Az amerikai magyaroknak írta: Rudnyánszky Gyula. Cleveland, Ohio. 1907. p. 122–137.

Amerikai-magyar vőfélykönyvek

1. Forrásként lásd az előző jegyzetet: Vőfélyek könyve alcímmel. p.287–310. 45 részből áll. – Mint a fentiekben láttuk R.Gy. jeles magyar költő a századfordulón néhány évig Amerikában kísérletezett a karrierrel. Rengeteget írt, számos lapot szerkesztett, könyveket adott ki. Sajnos a megfeszített szellemi munkát nem bírta: megvakult, lelkileg összeomlott és letörtén hazatérve az óhazában hunyt el 1913-ban. Itthon, még kivándorlása előtt is sokat kísérletezett a ponyvairodalommal, Felköszöntőkönyvek írásával, amelyek igen népszerűek voltak egykor hazánkban. E Felköszöntőkönyvet Méhes András álneven írta. Én csak az 5. kiadását találtam meg, ezt 1918-ban adták ki. Feltehetőleg az első kiadások közvetlen a századfordulón keletkeztek és ez szolgált alapul az 1907-es amerikai kiadásnak. Ugyanis, ha összevetjük, az amerikai Felköszöntő könyv egyes darabjai szószerint megegyeznek Méhes A. szövegeivel. Ezért joggal tételezzük fel, hogy Rudnyánszky elővette saját korábbi szövegeit, s

belevette az amerikai könyvébe. Mi az amerikai Felköszöntő könyvből, csak az amerikai életre, életformára, foglalkozásokra vonatkozókat idézzük szöveggyűjteményünkben. (N.D.)

2. Dongó 1908. aug. 15.—nov.18. között jelentek meg az itt közölt vőfélyrigmusok, „Amerikai-magyar Vőfélykönyv” címmel. „Megfikszoalta egy veterán amerikai.” Hasznos tanácsadó és útmutató amerikai-magyar vőfélyeknek és násznagyoknak. Ez is egyike a laphoz beküldött olvasói anyagoknak, amelyre a szerkesztői üzenetekből következtetünk: „lakodalmi dolgait későbbi számainkban közöljük”. (1908. febr.1.) Ez a vőfélykönyv abban különbözik az előbbtől, hogy ebben, a valóságos helyzetnek megfelelően több az angol szó. Ez azonban nem megy a megértés rovására, inkább színesítik a jól eltalált rigmusokat. *13 részből áll.* A prózában írt, külb. alkalmakra való felköszöntőket, hátrább – a prózai anyagok között mutatjuk be. (N.D.)

Nevető fejfák:

1. Dongó 1906. febr. 1. p.11.
2. Dongó, 1909. máj. 15. p.2.
3. Dongó, 1913. márc. 15. p.8.
4. Dongó, 1928. máj. p. 8.
5. Dongó, 1929. márc. 15. p.6.
6. Dongó, 1929. jul. 1. p.11.
7. Dongó, 1929. okt.15. p.4.
8. Dongó, 1929. okt. 15. p.7.
9. Dongó, 1930. máj. 1. p.3.
10. Dongó, 1930. jun. 1. p.3.
11. Dongó, 1930. okt. 1. p.8.

Siratók:

1. Dongó 1913. máj. 1. p.14.
- 2–4. Dongó, 1917. márc. 15. p.13.
5. Dongó, 1918. ápr. 15. p.7. (Szalonos búcsúztató címmel). Ezekkel a rigmusokkal búcsúztatták el a detroiti magyar szalonosokat a Magyar Társaskörben, mert a prohibíós törvény következtében megszűnt a szeszes italok kimérése az USA-ban, s a magyar szalonosok közül sokan tönkrementek vagy más foglalkozás után néztek. A kezdő rigmusok Tatár Péterre vagy Bagó Márton egykori ponyván is megjelent vőfélykönyvének rigmusaira emlékeztetnek.

6. Dongó, 1920. jun. 15. p.6. – (Tolvaj versek és egyéb bűnözők rigmusai, sírversei.) – A tolvaj egy színésznő lakásába tört be, elvitte értékeit, s az alábbi rigmust hagyta hátra.
7. U.ott. – Bűnöző sírverse.
8. U.ott. – A Lontay-féle Városház utcai fűszer és csemegeboltba betörtek, s a betörők az alábbi rigmust hagyták hátra.
9. Dongó, 1927. nov. 15. p.5. – Kutya gyászvers.

Litániák

1. Dongó 1908. dec. 1. p.10. – Özvegyek, és árvák litániája Magyarországon. – Beküldött anyag. – Közöltem a Szocialista zsoltárok c. tanulmányomban. MMM Évkönyve 1966/69. – Ezt a szöveget használta fel – engedélyemmel – Jancsó Miklós Még kér a nép ... c. filmjében.
2. Dongó, 1909. szept. 15. p.3. – Konvenciók litánia. A delegátusok könyörgése.
3. Dongó, 1923. jun. p.p.9. – A Dongó litániája.
4. Dongó, 1909. ápr. 15. p.6.
5. Dongó, 1915. szept.1. p.15.
6. Dongó, 1927. szept. 15. p.7. (Rothermere Miatyánk, Reiner Mihály Wellingtoni magyar farmer küldte be a Bridgeport c. magyar laphoz. Kihagyásokkal.)

Tízparancsolat

1. Amerikai Hírlap, Cleveland. 1908. ápr. 5. p.7. – Az angol szöveg értelme: Segíts magadon!

Amerikai-magyar imádságos könyv

1. Amerikai-magyar imádságos könyv. Connelsville, Passaic, 1906. p.3. (További imák vannak: Kezdetre; Dicsőségre; Felajánlásra; Szent-szent-re; Urfelmutatásra; Áldozásra; Utolsó áldásra. p. 4–7. – A templommal bíró egyházközségi tagok imádsága. p. 7–8.)
2. U.ott p.8–9.
3. U.ott p.9–10.
4. U.ott. p.10.
5. U.ott p.11.
6. U.ott p.11–12
7. U.ott p.12–13.
8. U.ott p.13–14.

9. U.ott. p. 14–15. (Majd a további imádságokat találjuk: A szolgálatban álló cseléd imádsága; Egyleti gyűlés előtti imádság; Egyleti gyűlés utáni imádság; Amerikában élő magyarok imádsága a Magyarok Nagyszombatjához) Esterházy Pál herceg és nádor imádsága után az amerikai viszonyokra alkalmazva; Könyörgés az USA ezidei elnökéért; A törvényhozókért; Az ország tisztviselőiért. p. 15–23.)
10. U.ott. p.23.
11. U.ott. p.24.

Katonanóták

1. Dongó 1912. okt. 15. p.14. – Hazai bakanóta.
2. Dongó, 1913. dec. 15. p.12. – Bakanóta az USA-ból.
3. Magyar Bányászlap New York. 1915. jul. 29. p.5. – A lap szerint Magyar Lajos infanterista a szerzője a katonanótáknak. Neki tulajdonítják az „Ellőtték a jobbkaromat...” s a „Hideg szél fúj édesanyám...” kezdetűeket is.

Kortesnóták

1. Magyar Néplap, Cleveland, 1906. jun. 2. p.3. – K.F.-re hazai működésének kezdetén a magyar társadalom minden rétege nagy várakozással tekintett.
2. Dongó, 1927. jan. 15. p.13. – Régi magyar kortesnóták címmel. Ilyen alcímekkel: „Majd minden kerületben danolták”; „Pesten énekelték egykor”; „Debrecenben énekelték”; „Borsod megyében divatos kortesnóta”; „Zalaszentgróton énekelték”; „A tiszaháti járásban énekelték”.
3. Dongó, 1922. máj. 1. p.15.
4. Dongó, 1922. jun. 1. p.9,15.
5. Dongó 1931. jan. 15. p.5. – Szesztilalmi rigmusok. Budapesten a városi választások idején szesztilalom volt és este 6 óra után nem adtak italt nyilvános helyen. Ez a körülmény az alábbi bánatos rigmusokat csalta ki a szomszéd budapestiekből.

Hírversek, munkásversek:

1. Dongó, 1930. dec. 15. p.8. – Jankovics Ferenc, Montréal: Kanadai munkásélet címmel. (Stétsz – USA)
2. Kanadai Magyar Ujság 1924. dec. 23 p.3. és 1925. febr. 24. p.2. és 1925. dec. 5. p.2. – Az alábbi versek a kanadai magyar tanyák levegőjében születtek. Él bennük a magyar nyelv és haza szeretete. Karácsony: beküldte Szakács Gábor, Kipling; Vágy – beküldte L.Kiss Sándor, Wakaw, Tanyán lakunk – beküldte Kiss Gyula, Kipling; Fázom –; Otthon; Egy év után: beküldte Csendes Imre; Szabó János halálára – Izsák Gyula, Kipling. (Szabó János a Békevár nevű kanadai település első magyar telepese volt. 25 évet élt Kanadában.)
3. U.ott: 1930. márc. 20. p.2. – Ahol én születtem. – Névtelen.

4. U.ott: 1930. márc. 27., p.3. – Fel munkás a lobogóhoz! – címmel S.S. munkástárs írta.
5. U.ott: 1930. márc. 27. p.6. – Tengerparti rakodások: Nagy Jenő verse.
6. U.ott: 1930. ápr. 30. p.4. – Ha majd egyszer... írta Arady.
7. U.ott: 1930. jun. 26. p.2. – Készüljetek – Pelez Gézától.
8. U.ott. 1930. aug.7. p.4. – Gép-rit-mus-ban: Rédey Gézától.
9. U.ott: 1930. dec.11. p.6. – Vers címmel. József A. motívumokkal.
10. U.ott: 1931. jan.8. -2. – Átvétel a „Torontói Munkás”-ból.

Kalendáriumi rigmusok, időjósok versben:

1. Amerikai Magyar Népszava Naptára 1906. p. 5–12. – Öreg gazda jóslata cím alatt.
2. Dongó 1920. febr. 15. p.10. – Amerikai Naptár Versek – címmel (a megjegyzés olvashatatlan)
3. Uj Előre Naptár, New York 1923. – A munkásember esztendeje címmel írta Gábor Andor, aki ebben a műformában is megmutatta, hogy az évszázados, kiélt, konzervatívává vált formát, hogyan lehet forradalmi tartalommal megújítani.
4. U.ott: 1924. – Versezetek a hónapok elé címmel.

Verses és prózai hirdetések:

(A tételek nagy száma miatt itt csak a forrásul szolgáló lapok évfolyamait van módunkban megadni.)

Amerikai Magyar Hírlap 1908
 Amerikai Magyar Népszava 1923–28
 Canadai Magyar Figyelő 1912.
 Dongó 1904–1932
 Garabonciás 1908–9
 Kajla 1913–14
 Magyarok Vasárnapja 1903
 Mesemondó 1913
 Pitty-Palatty! 1903–4
 Szabadság Naptár 1916
 Városi Élet Naptára 1924

Szólás-mondások

forrásai kizárólag a Dongó 1903–1932 évfolyamai, részletes hivatkozások minden közölt szöveg alatt megtalálhatók.

Anekdóták:

forrásai kizárólag a Dongó 1903–1930-as évfolyamai (részletes hivatkozások a szöveg alatt. N.D.).

Igaz történetek:

Dongó 1904–1923, Garabonciás 1908–9, Kajla 1913. (Részletes hivatkozások a szövegek alatt. N.D.)

Jókívánások:

- 1–8. Dongó 1907. márc. 1. p. 7,9
 9–12. Dongó, 1908. febr. 1. p.5.
 13–16. Dongó, 1908. máj. 15. p.2.
 17–25. Dongó, 1908. aug. 15. p.6.
 26–29. Garabonciás, szept. 26. p.7.
 30–34. Dongó, 1908. okt. 1. p.9.
 35–39. Garabonciás, 1908. okt. 10. p. 3,4
 40–43. Dongó, 1908. okt. 15. p.10.
 44–46. Dongó, 1908. nov.1. p.4.
 47–52. Garabonciás okt. 31. p.10 (Pátent Iczig mondja.)
 53–56. Dongó, 1908. nov.15. p.5.
 57–60. Garabonciás, 1908. dec. 28. p.8. (Pátent Iczig mondja.)
 61–64. Dongó, 1909. jan. 1. p.6.
 65–68. Dongó, 1909. febr. 15. p.6.
 69–72. Dongó, 1909. márc. 15. p.6.
 73–79. Dongó, 1909. jún. 1. p.6.
 80–83. Dongó, 1909. nov. 1. p.2.
 84–86. Dongó, 1911. ápr. 1. p.7.
 87–91. Dongó, 1912. nov. 15. p.15.
 92–93. Dongó, 1912. dec. 1. p.3.
 94–95. Dongó, 1913. márc. 24. p.2.
 96–100. Dongó, 1914. ápr. 15. p.10.
 101–107. Dongó, 1915. dec. 15. p.2. (Az első háborús karácsony alkalmából.)
 108–112. Dongó, 1917. febr. 15. p.9.
 113–119. Dongó, 1917. márc. 1. p.2.
 120–124. Dongó, 1917. ápr. 1. p.7.
 125–128. Dongó, 1917. ápr. 15. p.13.
 129–131. Dongó, 1917. jún.1. p.3.
 132–135. Dongó, 1917. jul. 15. p.2.
 136–138. Dongó, 1917. szept. 15. p.3.
 139–144. Dongó, 1917. dec. 1. p.11.
 145–151. Dongó, 1920. máj. 15. p.5. (A lap kérdőíveket közölt, hogy olvasói kívánják-e a Habsburgokat a magyar trónon látni. A beérkezett válaszok 99%-a nem szavazat volt, s a kérdőívre a válasz mellett még „jókívánásokat is írtak” a közismert átkok formájában. Ezek azonban nem bírják el a nyomdafestéket – írja a lap szerkesztője. (ND)

- 152–156. Dongó, 1922. ápr. 1. p.14.
157–162. Dongó, 1922. ápr. 15. p.4.
163–168. Dongó, 1922. aug. 16. p.7.
169–174. Dongó, 1923. okt. 15. p.10.

Álmoskönyv

- 1–5. Dongó, 1904. okt. 6. p.8.
6–14. Dongó, 1906. febr. 1. p.8.
15–19. Dongó, 1907. márc. 1. p.10.
20–29. Dongó, 1908. márc. 2. p.10.
30–33. Dongó, 1908. jan. 15. p.11.
34–39. Dongó, 1908. febr. 1. p.11.
40–44. Dongó, 1908. márc. 15. p.10.
45–53. Dongó, 1908. ápr. 15. p.6,10
54–56. Dongó, 1908. máj. 15. p.8.
57–60. Dongó, 1908. jun. 1. p.10.
61–70. Dongó, 1908. jun. 15. p.11.
71–75. Dongó, 1908. jul. 1. p.11.
76–80. Dongó, 1908. jul. 15. p.7.
81–87. Dongó, 1908. aug. 1. p.1.
88–93. Dongó, 1908. szept. 1. p.1.
94–102. Dongó, 1908. okt. 15. p.11.
103–105. Dongó, 1908. nov. 1. p.11.
106–110. Dongó, 1908. nov. 15. p.11.
111–113. Dongó, 1908. dec. 1. p.4.
114–118. Dongó, 1908. dec. 15. p.11.
119–122. Dongó, 1909. jan. 15. p.11.
123–126. Dongó, 1909. febr. 15. p.10.
127–130. Dongó, 1909. febr. 1. p.10.
131–145. Dongó, 1909. márc. 2. p.10.
146–148. Dongó, 1909. ápr. 1. p.9.
149–153. Dongó, 1909. ápr. 15. p.9.
154–158. Dongó, 1909. máj. 1. p.9.
159–164. Dongó, 1909. máj.15. p.11.

- 165–169. Dongó, 1909. jun. 1. p.11.
 170–171. Dongó, 1909. jun. 15. p.11.
 172–176. Dongó, 1909. jul. 1. p.11.
 177–179. Dongó, 1909. jul. 15. p.11.
 180–184. Dongó, 1909. aug. 15. p.9.
 185–189. Dongó, 1909. szept. 1. p.9.
 190–195. Dongó, 1909. szept. 15. p.9.
 196–203. Dongó, 1909. okt. 1. p.9.
 204–207. Dongó, 1909. nov. 1. p.9.
 208–211. Dongó, 1909. nov. 15. p.9.
 212–213. Dongó, 1909. dec. 1. p.9.

Időjósok

1. Kath. Magyarok Vasárnapi Naptára 1937-re. Detroit, Michigan.
2. Amerikai Magyarok Kossuth Naptára 1936-ra. – Egy 1786-ban megjelent Kalendárium-ra hivatkozik a *pók-jóslással* kapcsolatban. N.B. – Pethe Ferenc nevével jelezve 1815-ben megjelent egy pókjóslásokkal foglalkozó könyvecske. (ND)
3. A Magyarok Vasárnapja Egy Naptára az Ur 1941. esztendejébe. Detroit, Michigan.p.61.

Közmondások:

- 1–3. Garabonciás 1908. szept. 26. p.4.
 4–17. Garabonciás, 1908. okt. 24. p.10.
 18–27. Garabonciás, 1909. jan. 16. p.9.
 28–30. Dongó, 1912. márc. 1. p.2.
 31–35. Canadai Magyar Farmer 1914. jan. 15. p.10.
 36–40. Canadai Magyar Farmer 1914. febr. 15. p.13.
 41–45. Kajla 1913. jan. 8. p.6. (Walzer Pepike szellemes mondásai.)
 46–48. Dongó, 1917. febr. 15. p.9.
 49–52. Dongó, 1917. márc. 1. p.12.
 53–56. Dongó, 1917. jul. 15. p.15.
 57–58. Amerikai Magyarok Kossuth Naptára, 1936. (A többször idézett közmondásokból néhányat közlünk csupán, miután a szövegekből kitetszik, hogy többségükben óhazai eredetűek.)
 88–96. Előre 1912. máj. 1. p.4. és Uj Előre Képes Folyóirat 1916.okt.8,15. p.3.
 97–108. Uj Előre Képes Folyóirat 1916. nov. 25. p.9.

109–117. Uj Előre Vasárnapi Melléklete 1926. 49. sz. p.2–3, 15.

118–129. U.ott: 1926. 50. sz. p.1, 6.

Néger mosónő jóslatai:

- 1–2. Pitty-Palatty, 1909. okt. 1. p.3.
- 3–5. Pitty-Palatty, 1901. dec. 1. p.6.
- 6–8. Pitty-Palatty, 1902. jan. 1. p.8.
- 9–10. Pitty-Palatty, 1902. febr. 15. p.8.
- 11–12. Pitty-Palatty, 1902. márc. 1. p.8.
- 13–15. Pitty-Palatty, 1902. ápr.1. p.8.
- 16. Pitty-Palatty, 1902. máj. 1. p.8.
- 17–18. Pitty-Palatty, 1902. jun. 1. p.8.
- 19. Pitty-Palatty, 1902. aug. 1. p.8.
- 20. Pitty-Palatty, 1902. szept. 1. p.8.
- 21. Pitty-Palatty, 1902. dec. 1. p.8.
- 22. Pitty-Palatty, 1903. jul. 1. p.8.
- 23. Pitty-Palatty, 1903. szept. 1. p.8.

Egy tramp tünődései:

- 1–4. Pitty-Palatty, 1901. okt. 1. p.3.
- 5–10. Pitty-Palatty, 1901. nov. 1. p.3.
- 11–15. Pitty-Palatty, 1901. dec. 1. p.3.
- 16–19. Pitty-Palatty, 1902. jan. 1. p.3.
- 20–23. Pitty-Palatty, 1902. febr. 1. p.3.
- 24–26. Pitty-Palatty, 1902. márc. 1. p.3.
- 27. Pitty-Palatty, 1902. ápr. 1. p.3.
- 28–31. Pitty-Palatty, 1902. máj. 1. p.3.
- 32–33. Pitty-Palatty, 1902. jun. 1. p.3.
- 34. Pitty-Palatty, 1902. nov. 1. p.3. (T.i. a lap rovata, ahol a trampot közlik.)
- 35. Pitty-Palatty, 1902. dec. 1. p.3.
- 36. Pitty-Palatty, 1903. jan. 1. p.3.
- 37–38. Pitty-Palatty, 1903. febr. 1. p.3.
- 39. Pitty-Palatty, 1903. márc. 1. p.3.
- 40. Pitty-Palatty, 1903. ápr. 1. p.3.
- 41. Pitty-Palatty, 1903. máj.1. p.3.

42. Pitty-Palatty, 1903. jun. 1. p.3.
 43. Pitty-Palatty, 1903. jul. 1. p.3.
 44. Pitty-Palatty, 1903. szept. 1. p.3.
 45. Pitty-Palatty, 1904.jan.1. p.3. (A lap többi száma nem található hazánkban.)

Aforizmás hasonlatok:

- 1–10. Pitty-Palatty, New York, 1901. okt. 1. p.3. (Ez a lap közölte a hasonlatokat: „Ha olyan? -akkor” cím alatt.)
 11–20. Pitty-Palatty, 1901. nov. 1. p.3.
 21–27. Pitty-Palatty, 1901. dec. 1. p.3.
 28–35. Pitty-Palatty, 1902. jan. 1. p.3.
 36–44. Pitty-Palatty, 1902. febr. 15. p.3.
 45–53. Pitty-Palatty, 1902. márc. 1. p.3.
 54–60. Pitty-Palatty, 1902. ápr. 1. p.3.
 61–68. Pitty-Palatty, 1902. máj. 1. p.3.
 69–77. Pitty-Palatty, 1902. jun. 1. p.3.
 78–85. Pitty-Palatty, 1902. aug. 1. p.3.
 86–92. Pitty-Palatty, 1902. jul. 1. p.3.
 93–98. Pitty-Palatty, 1902. szept. 1. p.3.
 99–103. Pitty-Palatty, 1902. okt. 1. p.3.
 104–113. Pitty-Palatty, 1902. nov.1. p.3.
 114–123. Pitty-Palatty, 1902. dec.1. p.3.
 124–132. Pitty-Palatty, 1903. jan. 1. p.3.
 133–137. Dongó, 1909. nov. 15. p.2.
 138–140. Dongó, 1909. dec. 1. p.5.
 141–146. Dongó, 1911. dec. 1. p.12.
 147–150. Képes Világlap, Cleveland, 1915. nov. 20. p.12.
 151–158. Pitty-Palatty, 1902. dec. 1. p.2.
 159–165. Pitty-Palatty, 1903. jan. 1. p.6.
 166–177. Pitty-Palatty, u.ott. p.3.
 178–182. Pitty-Palatty, 1902. aug. 1. p.3.
 183–187. Dongó, 1908. szept. 15. p.5.
 188–192. Dongó, 1909. febr. 15. p.5.
 193–201. Dongó, 1909. máj.15. p.2.

- 202–206. Pitty-Palatty, 1912. máj. 15. p.10.
 207–219. Pitty-Palatty, 1917. márc. 15. p.12.
 220. Amerikai Magyarok Kossuth Naptára, 1936.

Viccek, adomák:

- 1–2. Pitty-Palatty, 1902. febr. 15. p. 15, márc.1. p.3.
 3–4. Pitty-Palatty, 1902. jul.1. p.7., szept. 1. p.7.
 5–8. Pitty-Palatty, 1904. jan.1. p.2.
 9–11. Dongó, 1907. márc. 1. p.7. és 1908. jan. 1. p.7.
 12–13. Dongó, 1908. jan. 1. p.8.
 14–16. Dongó, 1908. jan.15. p.9.

Göre Gábor szövegek:

1. Garabonciás 1908. dec. 28. p.4.
 2. Napsugár, 1910. febr. 6.
 3. u.ott
 4. Napsugár, 1910. febr. 16.
 5. Napsugár, 1910. ápr. 3.

Felköszöntő könyv:

1. Rudnyánszky István: Amerikai felköszöntő könyv. Cleveland, 1907. p.202–3.
 2. u.ott: p.205–6
 3. u.ott: p.208–9
 4. u.ott: p.210
 5. u.ott: p.219–20
 6. u.ott: p.220
 7. u.ott: p.221
 8. u.ott: p.226–7
 9. u.ott: p.227–8
 10. u.ott: p.230
 11. u.ott: p.232
 12. u.ott: p.232

Amerikai-magyar életképek, foglalkozások:

1. Dongó 1922. máj. 15. p.9. (Kemény György írása.)

2. Dongó, 1922. jun. 1. p.9. (Kemény György írása)
3. Dongó, 1922. jul. 1. p.14. (Kemény György írása) (K.Gy. a továbbiakban bemutatja a „nagyaságos urat”; a „gavallért”; és Mr. Apponyit. De ezek már nem típusként jelennek meg az írásokban, ezért nem idéztük őket. (ND)

Az amerikai magyarság nyelve és szótára:

1. Spissák Ferenc: i.m.p.259. (1906)
2. Hoffmann: i.m.p.245–246. (1910)
3. Karinthy Ferenc: Makaróni. Népszabadság, 1969. okt. 26.

IRODALOM

Könyvek, tanulmányok

- Abet Ádám: Magyar levelek Amerikából. New York, 1899. 92 p.
- Amerikás kivándorlás és visszavándorlás. Bp.1908.112 p.
- Az amerikai-magyar baptisták története 1908–1958. Cleveland, 1958. 206 p.
- Amerikai-magyar kath. imádságos könyv. Connellsville, 1906. 245 p.
- Az amerikai Vöröskereszt ünnepélye. Bp. 1922. 48 p.
- Antal Géza: Az amerikai magyarság. Bp. 1924. 200 p.
- Apponyi Albert: Magyar benyomások Amerikából. Kg.Szemle 1908. márc.
- Árkövy Richárd: Az USA a bevándorlás ellen. M.Gazdák Szemléje 1903.
- Balaton Gyula: A kivándorlásról. Óbecse, 1902. 11 p.
- Balás Károly: Kivándorlás és visszavándorlásunk. Kassa, 1908. 52 p.
- Balassa Iván: Lápok, falvak, emberek... Bp. 1975. 303 p.
- Bán Oszkár: Az amerikai-magyar költészetről. Irodalomtörténet, 1976.
- Barcza Imre: A magyarországi kivándorlások irodalma. Bp. 1908. 12 p.
- Becski László: Utikalandok Amerikában. Bp. 1899. 70 p.
- Békefi Antal: A bakonyi szegényember dalai. Bp.1966. 143 p.
- Benamy Sándor: Amerikában éltek. Bp.1920.145 p.
- Bilkei Ferenc: Magyar ember Amerikában. Székesfehérvár, 1910. 80 p.
- Bilkei Ferenc: Túl az Óceánon. Székesfehérvár. 1909. 242 p.
- Bíró Zoltán: Amerikában. Bp. 1908. 157 p.
- Bodó Jenő: Utiképek Amerikából. Bp. 1890. 216 p.
- Bodnár János: Egy darab Amerika. Bp. 1928. 185 p.
- Bodnár Péter: Bodrogszék a kivándorlás szempontjából. Bp. 1901. 32 p.
- Bolgár Elek: Magyarok Amerikában. Népakarat, New York. 1908. nov. 13.
- Böszörményi Géza: Egy szívvel két hazában. Cleveland, 1920. 85 p.
- Braun Marcus: Immigration abuses glimpses of Hungary and Hungarians. New York, 1906. 163 p.
- Buday Barna: A kivándorlási törvényjavaslat. Bp. 1908. (Bp.-i Hírlap máj.29.)
- Buday Barna: A mg. munkások vizsgálata a kivándorlás szempontjából. Bp. 1909. 37 p.
- Bujanivics Sándor: A felvidéki, különösen a Sáros m.-i kivándorlásról. N.Gazdasági Szemle, 1881. III. füzet. p.47–63.
- Buzel, J.: Das neue ungarische Auswanderung-Gesetz. — Nationalökonomie und Stat. 1903. 6. füzet.
- Chester D. Frank: Emigration from Croatia-Slavonia to the United States. — Consuler Reports Nr.295. 1905 p. 281.
- Csorba Zoltán: Ad. az amerikai magyar irodalomtörténethez. Pécs, 1936. 60 p.
- Cukás Géza: Társadalmi bajaink és a kivándorlás. Pozsony, 1908. 48 p.
- Diener-Dénes József: Auswanderung und Einwanderung in Ungarn. — Die Neue Zeit, 1907. p.621–34.
- Drózdly Győző: Amerika. Bp. 1924. 153 p.

- Éber Ernő: Munkabér és kivándorlás. Bp. 1907. 91 p.
- Egán Ede: A kivándorlás üzeme és a fiumei—New York vonal jelentősége. Bp. 1903. 12 p.
- Egy öreg munkás: Munkások Amerikában. Cleveland, 1911. 270 p.
- Egy darab Amerika. (Kivándorlók és visszavándorlók feljegyzései. Nagyvárad, 1928. 64 p.
- Emlékirat az amerikai kivándorlás és visszavándorlás tárgyában a TTE.-től. M. Társadalmi Szemle, 1908. 4 sz.
- Emlékirat a Sáros vm. Gazdasági Egyletnek a képviselőházhoz a kivándorlás tárgyában. (9. levél(1901. máj.15.
- Az Énekő Ifjúság Amerikában. Bp. 1940. 16 p.
- Érkövy Adolf: A telepítési kérdéstről... a kivándorló bukovinai véreink visszatelepítésére... Bp. 1883. 12 p.
- Eszenyi József: Utibeszámoló Amerikából. Bp. 1937. 110 p.
- Évkönyve, a Szegedi Ker. Kamara 1906. évi jelentései. Kivándorlás: p.15—20. Debrecen, 1907. 220 p.
- Faragó János: Magyar kivándorlók Canadában. Kg. Szemle, 1901. p. 810—20.
- Faragó János: A canadai magyarság. U.ott. 1902. p.593—98.
- Farkas Jenő: Munkásviszonyok egy amerikai gyárban. Bp. Szemle, 1899.
- Farkas Pál: Az amerikai kivándorlás. Bp. 1907. 91 p.
- Farkas Pál: Kivándorlás és visszavándorlás. M. Társ. Szemle, 1908. p. 150—163.
- Felszállott a páva... (Forradalmi nép és munkásdalok. Szerk. Faragó József.) Bukarest, 1952
- Ferenczi Lajos: Amerikai magyarok élete. Zombor, 1909. 64 p.
- Gárdonyi Géza: Vesződelmek, vagyis Amerikáról. Bp. 1899 és még 10 kiadásban
- Gárdonyi Géza: Göre Martsa lakodalma. Bp. 1901 és még több kiadás.
- Gerényi József: Az amerikai kivándorlás okai és hatása. Bártfa, 1913. 132 p.
- Gerster Béla: A kivándorlásról. Földrajzi Közlemények, 1901.p. 149—156.
- Glenn, A.S.: Amerikai levelek. Bp. 1903. 54 p.
- B. Goldberger Leó: Felfedeztem Amerikát. Bp. 1932, 46 p.
- Gondos Viktor: Munkásviszonyok az USA-ban. Bp.1928. 78 p.
- Gonnard, R.: L'emigration hongroise. Párizs, 1907.
- Grünwald, József: A magyarországi kivándorlás okai és csökkentésének módja. Bp. 1908. 32 p.
- Gyetvai János: Ezt láttam Amerikában. Bp. 1952. 200 p.
- Halász Rózsi: A mai Amerika. Bp. 1940. 130 p.
- Hegedűs Lóránt: A magyarok kivándorlása. Amerikai magyarok helyzete. Bp. 1899. 102 p.
- Hegedűs Lóránt: A dunántúli kivándorlás és a szlavóniai magyarság. Bp.1905. 35 p.
- Hegedűs Lóránt: A kivándorlások közgazdasági eredményei. Bp.1904.
- Hegyí Jenő: A magyar kivándorlás állapota és rendezése. Fiume, 1902. 40 p.
- Hegyí Jenő: A kivándorlási törvény revíziója. Bp. 1904. 13 p.
- Hegyí Sándor: Levél Amerikából. Mezőtúr, 1931. 16 p.
- Hoffmann Géza: Csonka munkásosztály az amerikai magyarság. Bp. 1911.
- Holitscher Arthur: Amerika ma és holnap (németül). Berlin, 1913.
- Holitscher Arthur: Wiedersehen mit America. Berlin. 1930. 177 p.
- Izsóf Alajos: Túl a nagy vizeken. Bp. 1910. 140 p.
- Jakab Ödön: Az USA-ba kivándorló magyarok gyászos története. (ponyvafüzet) Bp. 1886. 14 p.

- Jakabffy Istvánné: A nagy számok honában. Amerikai utazás. Bp. 1893
 Jelentés és Statisztikai Évkönyv, 1905. 347+523 p.
- Jelentése a Miskolci Ker. Kamarának. (Kivándorlás p. 6–14) Miskolc, 1907. 127 p.
- Jelentése, a Temesvári Ker. Kamarának 1906 évről. (Kiv.: p. 69–71) Temesvár, 1907.
 151 p.
- Jelentése, az Aradi Ker. Kamarának 1906 évről. (Kiv.: 74–76) Arad, 1907
- Jelentése, a Kolozsvári Ker. Kamarának 1905 évről. (Kiv.: 82–85) Kolozsvár, 1906.
 210 p.
- Jonas, Charles: Bohemian and Hungarian emigration of the US. (Konzuli jelentések.
 1890. p. 493–4.)
- Kacziány Géza: Magyar rabszolgák az USA-ban. Bp. 1952. 452 p.
- Káldor Kálmán: Az USA-ban élő magyar úttörők életrajza. St.Louis, 1937.
- Káldor Kálmán: Amerika írásban és képben. St.Louis, 1937.
- Kálmány Lajos: Történeti énekek és katonadalok. Bp. 1952. 780 p.
- Kecskeméthy Arnold: Utazás az USA-ban. Bp. 1888. 420 p.
- Kende Géza: Az amerikai magyarság története. I–II. New York, 1927.
- A kivándorlás. A MGYOSZ által tartott orsz. ankét tárgyalásai. Bp. 1907. 416 p.
- A kivándorlás. Törvények, rendeletek. Szombathely, 1938. 12 p.
- Kivándorlási kongresszusok dokumentumai: Felvidéki kg. Bp. 1902. 307 p.; Dunántúli
 kg. 1902. 157 p.; Délvidéki kg. Bp. 1903. 275 p.; Székelyföldi kg. Bp. 1902.
 696 p.
- A kivándorlás és visszavándorlás tárgyában a TTE Emlékirata. Bp. 1908. 20 p.
- A kivándorlás jövője. M. Gazdák Szemléje. 1903. III. k.
- A kivándorlás és visszavándorlás ügye Az 1907 évi szakértekezlet jzk-ve. Közlemények
 1908. VII. 38. sz. A GYOSZ kiadása.
- Kivándorlási törvényjavaslat. Huszadik Század, 1908. jun. p.528–582.
- A kivándorlás zsebkönyve. Irta egy kivándorló. Bp. é.n. (1906) 114 p.
- Kohányi Tihamér: Az amerikai magyarság. Cleveland, 1901. 256 p.
- Kompolthy Tivadar: Amerikában. Bp. 1885. 159 p.
- Kompolthy Tivadar: Tengeren és szárazföldön. Bp. 1890. 130 p.
- Kovács Andor: A kivándorlás statisztikai okai. Bp. 1909. 10 p.
- Kovács Ernő: Utazásom Amerikában Apponyi A.-al. Bp. 1911. 90 p.
- Kovács Imre: A kivándorlás. Bp.1938. 199 p.
- Kovács József A szocialista magyar irodalom dokumentumai az amerikai magyar sajtó-
 ban 1920–1945. Bp. 1977. 439 p.
- Kovács Pál: Amerikai tanulmányútam. Bp. 1895. 231 p.
- Kovács Kálmán: Amerikai magyarok jövője. A.-i Magyar Népszava, 1903. Karácsonyi
 szám
- Gy. Körmeny Mária: Elindultak idegenbe (amerikás dalok). Bp. 1965, 142 p.
- Kutas István: A kivándorlás. Bp. 1912. 18 p.
- Laky Dezső: 15 év a kivándorlás történetéből. Bp. 1918. 136 p.
- Lányi Mór: A szabadkai kivándorlás. (kérdőíves feldolg.) Szeged, 1902.
- Lengyel A.: Ad. a Győr m.-i kivándorlási mozgalom történetéhez. Századok, 1969. p. 717–
 730.
- Lengyel Menyhért: Amerikai napló. Bp. 1922. 200 p.

- Lenkei Zsigmond: Ez Amerika! Bp. 1929. 175 p.
- Leopold Lajos: A visszavándorlás mérlege. Huszadik Század, 1908. II.
- Lévay Lajos: A kivándorlás és városaink pénzügyeinek rendezése. Bp. 1907. 65 p.
- Liégard Armand: A bevándorlás az EÁ.-ba. Nemzetgazd. Szemle, 1885.
- Linek István: Elkésett emberek. New York, 1917.
- Löherer Andor: Az amerikai kiv. és visszavándorlás. Bp. 1908. 263 p.
- Lőrík Béla: Amerika és az odavándorolt magyar nép sorsa. Balassagyarmat, 1909. 54 p.
- Majláth József: A kivándorlásról. M.Gazdák Szemléje. 1901. és 1907.
- A Magyar Szent Korona országainak kivándorlása és visszavándorlása 1899–1913.
M.Stat.Közl. 1918. 66 k.
- Márki Sándor: Amerika és a magyarság. Föld.Közlemények. 1893. p. 49–94.
- Matlekovich Sándor: A kivándorlás. Kg.Szemle, 1907. p. 577–612.
- Máthé Elek: Az ismeretlen amerikai magyarság. Bp. 1942. 256 p.
- Mészáros Zoltán: Búzavirágok. New York, 1926. 124 p.
- Mihályi Imre: Vigasztalás könyve. New York, 1921. 400 p.
- Mikecz Ödön: Magyarok Amerikában. Bp. 1936. 240 p.
- Miklós Ödön: Budapest–Chicago. Bp. 1893. 118 p.
- Mit mondott a győri püspök a kivándorlásról? Győr, 1904. 32 p.
- Móricz Zsigmond: Vál. irodalmi tanulmányok. Bp. 1952. 314 p.
- Nemcsik Pál: Magyar munkásdalok. Bp. 1977. 87 p.
- Neményi Bertalan: A kivándorlás. Bp. 1906. 150 p.
- Németh József: Hasznos Utmutató. New York, 1906. 90 p.
- Ocskay Géza: A kivándorlás okai. Bp. 1906. 14 p.
- Ortutay Gyula: Magyar népköltészet. Bp. 1955.I.k.
- Ortutay–Katona: Magyar népköltészet. II.k. Bp. 1970, 1976.
- Paikert Alajos: Amerika és Magyarország. Bp. 1904. 34 p.
- Paizs Ödön: Magyarok Kanadában. Bp. 1928 és 1930, 218 p.
- Perényi Béla: A kiv. irányítása és hasznosítása. Bp. 1904. 14 p.
- Perczel Lajos: Levél Amerikából. Bp. 1902. 13 p.
- Pivány Jenő: Magyarok az amerikai polgárháborúban. Cleveland, 1913.
- Pivány Jenő: Magyar-amerikai történelmi kapcsolatok. Bp. 1927. 36 p.
- Polányi I.: A kivándorlás kérdéséhez. Szeged, 1964. 26 p.
- Porszem: Akié a föld, azé az ország. (IV. fejezet: Kivándorlás) Bp. 1908.
- Puskás Júlia: Amerikai magyar szervezetek. Történelmi Szemle, 1970. p. 528–568.
- Puskás Júlia: Kivándorlás M.-ről az EÁ.-ba, 1914 előtt. – Történelmi Szemle, 1974:
1–2 sz. p. 32–67.
- Putnik Béla: A magyar kivándorlás Galacon. Kg. Szemle, 1901.
- Rábel László: Kivándorlás Sopron vm.-ből. Soproni Napló 1900/1901
- Rác István: A kivándorlás és a magyar uralkodó osztály. 1849–1914. Debreceni Egyetemi Évk. 1962. p. 85–107.
- Rác István: Kísérletek az EÁ.-ba irányuló magyarországi kiv. korlátozására. – Egy.Tört.
Tanulmányok 5.sz. Debrecen, 1971. 91 p.
- Raffay Sándor: Amerikai útinapló. Bp. 1935. 146 p.
- Rickert Ernő: Amerikai magyar költők. Bp. 1920. 118 p.
- Rózsa Mihály: Argentina kg. viszonyai és bevándorlása. Kg. Szemle 1902. p.598–617.

- S.D.: A kiv. mozgalmának és az amerikai magyarok helyzetének ismertetése az OMGE-ban. Bp. 1904. 31 p.
- Serényi Béla: A kivándorlás irányítása és hasznosítása. Bp. 1904. 80 p.
- Shvoy Lajos: Amerikai levelek. Székesfehérvár, 1937. 214 p.
- Somogyi Gyula: Tímár Lajos vándorútja (Népiratkák) Bp. 1905. 16 p.
- Somsich Gyula: Amerika. Bp. 1908. 118 p.
- Statisztikai Évkönyvek a magyar kormány 1904–1918 évi tevékenységéről. Bp.
- Steiner Eduard: On the trail immigrant (Little Hungary) New York, 1966. 374 p.
- Szabó János: A mai Amerika. Bp. 1935. 266 p.
- Szabó Lajos: Az igazi Amerika. Bp. 1926. 297 p.
- Szabó László: A Niagarától... New York, 1934.
- Szabó László: Az igazi Amerika. New York, 1936.
- Szántó Miklós: Magyarok a nagyvilágban. Bp. 1970. 210 p.
- Szászi Ferenc: Az A.-ba irányuló kivándorlás Szabolcs m.-ből 1914–ig. Nyíregyháza, 1972. 118 p.
- Szávay Gyula: Túl a tengeren. Győr, 1900. 350 p.
- Szentiványi Gyula: A magyar kivándorlás okairól. Bp. 1892. 56 p.
- L. Szlivek: Kivándorlás. Esztergom, 1903. 76 p.
- Tábori Pál: Amerika. Bp. 1935. 128 p.
- Takács József: A földmunkásmozgalom története. Bp. 1926. 204 p.
- Téglás Károly: A kivándorlásról. Bp. 1902. 28 p.
- Thirring Gusztáv: Magyarok kivándorlása Amerikába. Bp. 1896. 25 p.
- Thirring Gusztáv: A felvidéki kiv. hatása népesedésünkre. Bp. 1998. 17 p.
- Thirring Gusztáv: A Sáros m.-i kivándorlásról. H.é.n. 28 p.
- Thirring Gusztáv: A m.-i kiv. és a külföldi magyarság. Bp. 1904. 366 p.
- Thirring Gusztáv: Vándorlások és vándormozgalom. Közgazd. Lexikon. Bp. 1928. III.k. p. 672–692.
- Timon Zoltán: Magyar kivándorlás és a nemzeti megújulás. Arad, 1904. 228 p.
- Tonelli Sándor: Ultónia, egy kivándorló hajó története. Szeged, 1929.
- Tonelli Sándor: Utazás magyar kivándorlókkal Amerikába. Közgazd. Szemle 1908. p. 427–44.
- Törvénycikk a kivándorlásról. (1903. évi tc.) Bp. 1904. 134 p.
- Ügyvédi üzelmek, mint a kivándorlás okai. Bp. 1902. 29 p.
- Vándorló magyarok. Bp. 1901. 31 p.
- Vásáry István: A New Yorki Kossuth zárandoklatról. Debrecen, 1928. 35 p.
- Várnai Sándor: Kivándorlás és telepítés. Bp. 1905. 14 p.
- Vay Ádám Péter: Amerikai napló. Bp. 1910. 150 p.
- Vértes László: Krónikás Amerikában. Zombor, 1908. 826 p.
- Vetési László: Boldogországi. (Egy magyar munkás levelei Amerikából) Munkás Füzetek. Bp. 1902. 24 p.
- Völgyesi Ferencné: Ujra itthon. Bp. 1942. 120 p.
- Zágonyi Sámuel: Kanada. Egy európai bevándorló megvilágításában. Bp. és Bridgeport 1926. 208 p.
- Zerkovitz Emil: Amerikai kereskedők. Bp. 1905. 272 p.
- Zseni József: Nemzeti zászlónk Amerikában. Bp. 1903. 164 p.

Zseni József: Üdvözet amerikai magyar véreinkhez. Bp. 1904. 5 p.
Zsoldos Géza: Ez Amerika! Bp. 1942. 248 p.

Naptárak

Amerikai Magyarok Almanachja. New York. 197-től
Amerikai Magyarok Kossuth Naptára. Bo. 1923–1937 (Mezőfi Vilmos sz.)
Amerikai Magyar Naptár és Utmutató, New York. 1902
Amerikai Magyar Népszava Diszalbuma, 1899–1909.
Amerikai Magyar Népszava Képes Naptára, New York, 1906–1931
Amerikai Magyar Ref Egyházmegye Naptára, New York, 1906–1914
Bérmunkás Naptár, New York, 1944–1952
A „Bridgeport” Képes Naptára, 1920–21
Clevelandi Kath. Magyarok Naptára. 1937–
Délamerika Első Magyar Képes Naptára, Buenos Aires, 1925–30.
Délamerikai Magyar Hírlap Nagy Képes Naptára, Sao Paolo, 1930. 1940.
Egyetértés Naptár, New York, 1913
Előre Naptár, New York, 1914
Az I.W.O. BSE Jub. Albuma 1900–1950 és Naptára 1940.
Kanadai Magyar Bevándorlási Iroda Naptára, Winnipeg, 1926–40.
Magyar Bányász Naptár, New York 1918–1928
Magyar Iparosok Naptára, Bp. 1909
Magyar Jövő Naptára, New York, 1941–1944
Magyarok Vasárnapja Kath. Népnaptára, Detroit, 1937–8, 1941
Május elseje! New York, 1933–1948. A Magyar Szoc. Munkásszöv. kiadása
Mindentudó Kalendárium. Amerikai Magyarok Évkönyve. New York, 1955.
Népakarat Naptár, New York. 1911
Szabadság Naptár, Cleveland 1905–
Uj Előre Naptár, New York, 1923, 1929, 1936
A Városi Élet Naptára, South Bend, 1924–1950.

Folyóiratok, hetilapok, napilapok

Akroni Magyar Hírlap, 1927
Amerika, Bp. 1923
Amerikai Hírlap, New York, 1908
Amerikai Magyarország, New York, 1914–16
Amerikai Magyar Ujság, New York, 1911–12
Amerikai Népszava, New York, 1895–98
Árpádhoni Kertészlap, Hammond, 1913–14.
Bérmunkás, New York és Cleveland 1912–1939
Bevándorló, New York, Passaic 1907–12
Buffalo és Vidéke 1912–13
Bukfenc, Cleveland 1919–1922
Californiai Magyar Farmer, Oakland, 1913–14
Canadai Határvárosok Híradója, Winnipeg, 1929

- Canadai Magyar Farmer, Winnipeg 1910–16
 Canadai Magyarság 1908–10
 Canadai Magyar Ujság 1924–26
 Családi Lapok, Cleveland, 1910–14
 Dongó, Cleveland, Detroit 1903–1933
 Előre, New York, 1905–, Uj Előre, New York 1921–
 Garabonciás, Cleveland 1908–1909
 Haladás, Cleveland 1911–12
 Himler Márton Hetilapja 1927
 Harc! New York 1941–1945
 Kajla, Cleveland 1913–14
 Kanadai Magyar Hírlap, Welland 1916–29
 Kanadai Magyar Munkás, Montréal 1929–31
 Képes Magyar Ujság, New York 1922–23
 Képes Világlap, Cleveland 1915–16
 Kivándorlási Értesítő Bp. 1903–7, majd Külföldi Magyarság 1920–25
 Közös Társadalom, San Francisco 1912–14 (később beolvadt a Bémunkásba/New York)
 Kritika, Cleveland 1914
 Kultúrharc New York 1931–33
 Magyar Bányászlap, New York 1913–1963
 Magyar Fórum, New York 1942–43 (sz. Vámbéry Ruzstem)
 Magyar Hírlap, Trenton 1909–10
 Magyar Hírlap, Cleveland 1914–16
 Magyar Hírmondó, Cleveland 1900–1913
 Magyarok Vasárnapja, Cleveland 1901–1905 és 1940–41.
 Mesemondó, New York 1911–13
 A Munka, Detroit 1920
 A Munkás, Cleveland 1912–13
 Népakarat, New York, 1907–1911
 New Brunswicki Magyar Hírnök 1927
 Ösvény, Cleveland 1920
 Otthon, Cleveland 1911–1931
 Pizskafa, New York 1920–25
 Pitty-Palatty!, New York 1901–1904
 Pipacs, Youngstowne, 1913
 Pittsburgi Magyar Ujság, 1927
 Szabadság, Cleveland 1933–38
 Színházi Ujság, New York, 1911–12, 1921, 1930, Cleveland 1930
 St. Louis és Vidéke, 1913–16, 1920–39, 1947–49, 1957
 Testvériség, New York 1911–13
 Uj Világ, St. Louis 1905–6
 Vasárnap, a Szabadság Hetilap Melléklete, Cleveland 1917–1933
 Világszabadság, Bp. 1906–1919.
 A kézirat lezárása után került a kezembe Ujváry Zoltán: Gömöri népdalok és népballa-
 dák című kötete. Miskolc, 1977. 623 p. (8 amerikai népdal található benne) N.D.

SUMMARY

Dr. Dezső Nagy: The Folklore of the American Hungarians

With this chrestomathy, which is the result of some fifteen years of collecting work, the author would like to redeem some of the great debt of the Hungarian ethnographic science.

Az undeservedly neglected area of our contemporary folkloristics and folklore is the research into the folklore of the American Hungarians. Still, this material is rich and multi-genre, and by presenting it we might get some insight into the lives of our own flesh and blood living outside of the frontiers of their mother country.

True, in numerous anthologies and folklore publications of the past half-century we do encounter extracts of the American Hungarian popular poetry, yet these signals appear as a mere nothing in comparison with the formal richness which preserves, as a shell does the orient pearl, the gems of the spirit, escaping into the past, of our own flesh and blood who have settled in foreign parts. The American Hungarian folklore, if looked back upon from the present, is closed, no longer developing; it unfolded after the turning of the century, and had declined by the late 'twenties, it had failed to reproduce itself or to continue to diversify.

Zsigmond Móricz, one of our most eminent realist writers, writes, in the early twenties, about the Magyars living in America, in connection with their poetry: „The Magyar in exile, cast off by his home! The Magyar in exile, who crouches between-decks on the ship-monsters, and lives from hand to mouth off the haversack as he crosses the Water, dreading the examination, asking himself if he will be found strong enough, able-bodied enough to become a pariah of the American machine-horrors...” He quotes the folk-song:

„Virginia, Colorádó telistele majnával,
Tele vannak robotoló, bevándorló hangyával...”

(Virginia and Colorado are all crammed with miners,
An anthill of drudges, brought over by the liners...)

„These ants, who are coming in bands, by the million, and their hope is riches, their dream is wealth, and who are scarcely able to keep body and soul together, knocking about, some of them ending up in mines, some of them in factories, silently though the years... and at the stroke of whose arms stone-mansions shoot up, treasures break forth, wherever they tread cities rise, damming the flowing of waters...”

It is these wandering Hungarians that we wish to speak about, who laboured not merely in the factories and mines of America, but have also created one of the last reserves of the domestic folklore, an adaptation of the domestic folklore and the possibility of the survival of that folklore farremoved from the mother-country, in an American ambience, and have kept it alive until, in the course of the pressure of historical-social circumstances the process of the „extinction of the soul” has supervened.

In the past decade the domestic science has turned with great attention towards the problems of the Hungarian expatriates: historians and literary historians are scrutinising, not without success, the historical and literary legacy of the American Hungarians.

The author undertook to research into the folklore of the American Hungarians, to compile, as far as was possible, and interpret their traditions.

The causes and the scale of the emigration. Attila József's well-known verse-lines might serve as a substitute for a library-full mass of data:

„Sok urunk nem volt rest, se kába
birtokát óvni ellenünk,
s kitántorgott Amerikába
másfél millió emberünk.”

(Many of our lords were not too dull or dazed
to guard their estates against us,
and one and a half million of our people
have staggered out to America.)

But let us walk round this question in the light of the column of figures, appearing to be objective, of statistics. In our country emigration assumed mass proportions from the 1880s onwards, the emergence of the agricultural crisis. The majority of the emigrants sought their fortune in the USA. Approx. 30 per cent of the emigrants were Hungarians, 70 per cent belonging to the nationalities living in the Hungary of that period. The main cause of the mass-scale emigration was the maintenance of the system of large estates, which reduced millions of the peasantry to landlessness; at the same time, a considerable part of the have-nots the undeveloped manufacturing industry was also powerless to employ. After the First World War, between 1921 and 1942, the number of emigrants, according to official figures, topped the 52.000 point.

We mention as a summarising datum that the number of those emigrating between 1882 and 1921 from all the countries of the world to the USA was 34,435.332; from Austria-Hungary: 4,078.500. According to official statistical figures between 1871 and 1913 2,038.233 persons had emigrated from the Hungarian empire; the statistics of the European harbours (from Fiume to Bamberg) put the figure at 2,028.266. The overwhelming majority (60 per cent) of the emigrants were agricultural labourers and day-wage men, in smaller proportions, primary producers, industrial unskilled workmen, and other day-workers. There were even an insignificant number of independent tradesmen, merchants, and intellectuals amongst the emigrants.

On the American Magyar popular poetry. The collection of the American Hungarian folk-poetry was two-directional. One of them started in America itself. György Kemény, a leading figure of the American Hungarian literature, who had been active for half a century, published appeals in his papers for American Magyar folk-songs to be sent in as far back as the first years of the century. And following the publication of the individual pieces he publishes his anthologies as early as 1909 and 1913. It is to this very day on the ground of these publications that numerous subsequent publications present the American Magyar folk-songs. The other collecting area is the old country itself: Hungary. As

far as folklore is concerned, it is Lajos Kálmány, intuiting always and everything that is new, who who heads the line, and, aside from the publication of the individual songs, he was the one whom, at intervals of ten or twenty years, the anthologies of the different authors and collectors followed. The author enumerates and evaluates the publications and studies of those who, in the course of the past 70 years, have brought out American Hungarian songs, and points out that the publications of the overwhelming majority of them can be traced back to the primary source: the anthology from the early part of the century of György Kemény.

He propounds the pivotal questions: what has made the characteristic folklore phenomenon survive? How has it diversified further? What are its characteristic features? And how long has it continued to supply the Hungarians living in the States with spiritual „munition”? It is these questions that he seeks to answer, corroborating his findings with a rich chrestomathy.

The Hungarian emigrés endeavoured to rally round their fellow-countrymen who had left the country before them. The groundwork of this solidarity, which meant, at the same time, the preservation of spiritual values for decades, was the „burdos” system. One or the other of our compatriots, who had already attained a certain material level in the alien world, was all but invariably looking for, and chose, a Hungarian wife or partner (this is what was valid for the first generation of emigrants). They rented — now already as Mr and Mrs — a wooden house having more than one storey in the Hungarian-inhabited „pléz”-s (place), and entertained boarders, that is, „burdos”-s; whose spokesman was the chief „burdos”, chosen by them. Thus our Hungarians were together at all hours of the day in the „pléz”-s, the „majna”-s (mines), the factory, and at home in the „burdos”-house. They lived together, singing, and remembering. They had adapted their folklore memories brought from the old country and, sweetening it through the multi-hued rainbow of homesickness, they shaped the experiences of their new environment on Hungarian folklore patterns. The basis of their melody-world was the old country’s folk-songs, non-popular songs, soldiers’ songs, and songs from popular art-musical plays about peasants. In the American big cities (New York, Cleveland, Detroit, Toledo etc.) there were hosts of Hungarian salons, where even the Hungarian musical bands gathered together. In these salons it was possible to drink Hungarian drinks, eat Hungarian food, and they lived their everyday life as if they were at home. As the outcome of the working relations, sokat muffoltak and carried their folk-songs originating in the old country or in America from one „pléz” to the other. These they had collected, and sent in to Hungarian papers, which in turn published them, and thus several hundreds of thousands of Hungarians could get acquainted with, and acknowledge as their own, these works of popular poetry and their variants.

The character of this popular poetry was given by the manner of living. In the old country, as has been mentioned already, their overwhelming majority had been agricultural labourers. In America, as soon as they had been set free from the stringent supervision of the immigration office, they became workers. There was hardly anyone amongst them who went to do earthwork. (In America farming is a seasonal work.) There it is impossible to subsist on it all the year round. They had no capital to enable them to acquire land from the enormous open areas, and to wait, under the unknown climatic and productional conditions, for the fields to become tillable. This inevitable workers’ life, then, determined the keynote and mood of the folk-songs. This keynote is sad,

nostalgic, imbued with a longing for the fatherland, and at the same time romantic. In the course of our source-studies we have scarcely encountered a single American Magyar song that would have been gay. The songs created have hardly brought any novelty, as far as form is concerned; they are characterised by patriotism and home-sickness-centricity. The other perceptible difference from the domestic folk-song is that in the case of the American Hungarian folk-songs the problems of the worker's life find their way into the folklore, in which sublimation of the feelings of the working masses, of the sweat of toils, in short, of the life of the Hungarian community in America into poetry is observable. Even the professional American Hungarian poets write exclusively about themes connected with the working-class, the reason for this being that the majority of them have earned their bread by manual labour, and they write exclusively for a public consisting of working people.

The Hungarians have preserved their zest for singing even in America. Their feelings and disposition have given birth to songs and popular airs even in that country. The formal value of the songs is not of a particularly high standard, nor are the ideas contained in them original: it is only on account of the sincerity of their feelings that they are so precious to us. Diving together in smaller and greater factory grounds and mining districts, and forming entire separate sections, in the big cities, they have better preserved the characteristic marks of their Hungarian nationality. The Hungarian milieu, the protean American Magyar life is the scene, background, and frequently the motive of the American Hungarian folk-song. The Hungarian popular poetry of that place is nothing other than a mirror of their lives, shaped and formed into song. But in the depth of the mines worked by Hungarians there are numerous genuine Hungarian songs to be heard – write our sources.

József Kovács, in connection with the situation in America of the socialist Hungarian literature, writes about the folk-song: „The atrophying, paralysing influence of the new ambience was mirrored first in the American Hungarian folk-song. The sole positive feature of the metamorphosis of the folk-song is that the song expressive of the earlier rustic manner of living adjusts itself to the new environment, it expressed with more or less success the process of becoming an industrial worker, the contents of the new mode of life. True, there have been born variants corresponding in value to the indigenous ones, which have preserved their original expressive force, eg the workers' song version of the well-known „betyár”-song (betyár = a Hungarian outlaw or highwayman):

„Ne csodálkozz rajta, hogy én hervadt vagyok,
Kilenc esztendeje, hogy köszörűs vagyok...”

(Don't be amazed that I languish and wither,
It's been nine years now since I've been a whetter...)

It is not this, however, that is characteristic of the change of the folk-song. The transformation has brought with it a deterioration in the lyrics. The major part of them has been created not by means of re-writing, but only by the altering of one or another of the words, namely by the interpolation of an English instead of a Hungarian word... He concludes his train of thought with these words: „...The history of the American Hungarian workers' literature is... an unremitting struggle against this paralysing influence...”

We cannot know how far the author was acquainted with the various anthologies and folk-song publications, and what was the quantity and quality of the materials and genres he had knowledge of when he pronounced his dictum in respect of the American Hungarian folk-poetry. Yet, with full knowledge of the rich materials and genres contained in our collection, we may say that Kovács is summing up a final issue, in which there is no contradiction between us; while we are presenting a process from its virulent state of decay which supervenes of necessity. The presentation of our material will be a proof of what we have set forth.

Till when did, till when could the Hungarian song really exist in the alien surround? I would put the caesura to the post-World War I times, the end of the 'twenties, when as a result of the historical events, only a few of the first-generation emigrants had the opportunity to return to the old country. What business would they have had in the shadow of gendarme's bayonets who, even if with many restraints, were yet accustomed to a more free mode of life? As for the second generation, at that period it had but one possibility left, viz. to be completely assimilated to the great melting-pot of humanity, the everyday life of their native land, America.

The majority of the Hungarian salons closed down in consequence of the introduction of prohibition: many of the one-time Hungarian frequenters had died, grown old, grown tired. The social life had slackened, they hardly got any fresh patrons from the old country, as the emigration laws had been tightened up. Their Hungarian, which they had brought with them and cherished, had become more and more filled up and saturated with the English vocabulary: and the Hungarian soul keeping its vigil had slowly gone to sleep. In the 'twenties the line of new folk-songs and versions had petered out. This is what is driven home to us by our sources. Yet the Hungarian community living for a long time together in America deserve credit for the fact that for a whole generation our language and folklore had resisted the temptation of assimilation.

Prayers: these creations appearing in both verse and prose verse form are to be found in the indigenous Hungarian as well as the American Hungarian folklore. Sometimes these are serious social, but more often than not, jocular texts, each of which projects a new colour onto the palette of American Hungarian folklore. The Lord's Prayer texts are typical examples of the verbal folklore. We have been familiar with the texts from the domestic folklore from as far back as the nineteenth century. Many soldier Lord's Prayer texts are known, in which they raise their problems: partly in a plaintive, and partly in a humorous form. Very rich in this genre is the domestic agrarian socialist folklore. In the American Magyar folklore too we have found the texts characteristic of this genre: applied to the life of the Hungarians living in the USA. Our emigrants have reacted vividly to the First World War and also to irredentism manifesting itself in its wake in the old country. Decalogue: this genre had become general and popular in the domestic agrarian socialist movements. In this they sum up and draw up point by point their claims, complaints, conceptual and ideological notions. Researchers are well aware of how many religious rite-motifs mingle with, and colour, their Weltanschauung in the initial period of the old-country agrarian socialist movements. In the American Magyar material too we have lit upon one which bears the title American Hungarian Ten Commandments. Soldiers' songs: The recent domestic folklore is a rich thesaurus of paradigms of marching songs. The American Hungarian folklore also contains such specimens: both indigenously

conceived pieces and such as have been born in America. All this shows the great interest that our compatriots living far-removed from their native country evinced in those events of the First World War having a bearing on European and Hungarian developments.

Laments: Laments have a great tradition in domestic folklore. Here, in the American Hungarian folklore too we have lit upon a few specimens of this genre. But here, in contrast with the indigenous Hungarian dirges, it is the humorous motifs that are characteristic. As in all American Magyar popular poetical creations, here too we can locate the domestic material, authenticated with Hungarian place-names. These have risen to the surface from the deeper shafts of the soul, and so to the columns of the American Hungarian papers, which have served as sources.

Canvassing songs: one of the traditional genres of occasional poetry is the canvassing song. In the major collections of popular poetry we can scarcely find pieces of this kind, albeit they reveal a lot about the social conditions, political struggles of the given period. The author analyses the typical formal peculiarities of the domestic canvassing songs, and adverts to the fact their melody is based for the most part upon the Kossuth-song. Canvassing poetry can be traced, in domestic sources, only from the early part of the nineteenth century, when the elections of deputies had for the first time caused some major commotion. And even since then, they are rather to be encountered in memoirs, reminiscences, and the columns of daily newspapers: collections of popular poetry seem to disregard them. Still, these periodically reviving popular trivia have their own interest in the same way as any genre of folk-poetry. In the American Magyar folklore too a number of canvassing songs have been found: interestingly enough, all of them are old-country vintage, authenticated by place-names. Perhaps they have already sunk in oblivion in their original birth-places during the past half a century; thus an opportunity presents itself for their feedback, enriching with these as well the basic material of Hungarian popular poetry.

Almanac verses, rhymed weather-forecasts: in the domestic folklore the almanac verses had been richly flourishing from as far back as the Middle Ages. These too fall within the genre of occasional poetry; but part of them is bound to a particular day or month, keeping in view certain practical purposes as well and also versifying experiences, so that it should be easier to preserve the lesson. In the American Hungarian folklore too there are traces of these. While it is hard to find out from the weather-forecasting verses whether they refer to the weather of the old country or that of America, nevertheless the path of a very old popular tradition is followed by the publication of these in the American Hungarian almanacs. We can appraise as a new qualitative element the almanac verses of the American Hungarian workers' newspapers, in which the authors picture the indigence of a worker's life with strikingly marked motifs.

Rhymed and prosaic advertisements: this genre may claim special attention in the American Hungarian folklore. These could only have been born there, in America, under the social conditions of that place and that period. Hence this genre is of an exclusively American origin and inspiration. In the domestic literature hardly any equivalents could be traced. Perhaps only the rhymed advertisements of the Porter-beer at the turn of the century, or those of the Palma rubber works from the 'thirties could be instanced as parallels. Out there in the quarters inhabited by Hungarians of the American great cities

the role and function of rhymed advertisements may be interpreted in several ways. The way of their coming into being might have been this, viz. that the Hungarian merchants, salon-owners, bakers, hauliers, storekeepers, and others engaged in multifarious services, precisely because of their great number, stood in need of the advertisements, customary in the USA, for the plying of their trade, offering their store, person, and merchandise. The dominant motive of „Even the good wine needs a bush” might be met with in this country too up to the present day. The majority of the rhymed advertisements we may qualify as collective products: these rhymed tags were the outcome of the joint authorship of the advertiser, the redactors of the papers (where the advertisement was inserted), and the customers, buyers who happened to be present at the time. The best of these rhymed sayings have a flavour, a colour, and a suggestive force all their own. In their texts they refer to the memories brought over from the old country, to the Hungarian nation: they relate that the advertiser had been a „Honvéd” (=a Hungarian soldier) taking part in the Struggle for Liberty of 1848–49, or the way in which he had held his ground in the subsequent campaigns; he receives his fellow-countrymen with a hospitality becoming a Hungarian; he has great big „szkuner”-s (schooner); his hands and feet do not rest idle whilst he waits on his customers. And they employ other interesting, emotive motifs in their endeavour to render the advertisements effective. In the sources we have surveyed we have located everywhere these verses: hence this genre was pullulant in the quarters and settlements inhabited by Hungarians. The reminiscences of old-country folk-tunes, sequences of folk-songs appear in these texts. We may say that this is virtually the only genre which is not an adaptation of native materials, but exclusively the result of the invention of the American Hungarians. We have assorted our corpus in the alphabetical order of the professions, within that, in chronological order. Prosaical advertisements: these materials are closely associated with the former, rhymed texts. In the same way as those, they are half-popular works. They offer such fantastic possibilities that those, precisely because of their absence of reality, can be assessed only on the level of folklore, of tall talk. In these too we may detect the folkloristic tone, the characteristically Hungarian, folksong-like openings, as in the versified advertisements. Such apostrophes as „Már azt csak mindenki tudja” (Surely, that’s something that everybody knows); „De mán csak azt mondom öcsém” (Well, say what you will, my dear fellow); „Öregapátok sem ivott jobbat” (Not even your granddaddy has ever drunk anything better than this); „A régi ruhát úgy kifikszolja, hogy jobb lesz az újnál” (He fixes up an old garment so well it will be as good as new); „Amerikában a barátság ritka, mint a fehér holló” (In America friendship is as rare as blue diamond); „Aki boldog új évet akar” (He who wants a Happy New Year); „Farmra magyar” (Hungarians to the farms); „Akibe markolatig döfte bicskáját a bánat” (Someone into whom Sorrow has plunged his knife up to the haft); etc. These texts are all such as to evoke the atmosphere of a nineteenth-century market in the Hungarian provinces. That is why we publish, after the verse-texts, the prosaic advertisements, because by this too we preserve for posterity a dash of colour of the lives of the Hungarians living in America.

American Hungarian locutions: the emigrating Hungarians, as we have seen in the foregoing, stayed together both in the work and after work, they lived together if they had the smallest opportunity to do that: if only on account of the initial language difficulties. These collective beingstogether were the „schools” of the revivescence, of the evolution

of the verbal traditions. Our Hungarians could usually come by only the most difficult unskilled labour, the worst places of employment. Their education — in view of the fact that they could with difficulty lay hold of domestic literature — reached no further, aside from the organised workers, than a slight knowledge of the English language. In every town or city inhabited by Hungarians a number of Hungarian newspapers, journals, periodicals, and other Hungarian-language publications appeared, and these papers made a special point of, and set great store by, promoting the education of the Magyar community living in that country. These papers, with good perception, wished to cultivate the folkloristic traditions of the old country as well, in which invariably the nostalgic sentiments were the dominant ones. The redactors invited their readers to give an account in the columns of the paper of the smaller of greater events that had occurred in their place of residence. They were especially fond of the humorous stories. These are no great occurrences: misunderstandings, blunders made under the influence of drink, and the quotidian happenings of life formed the nucleus of these stories. The paper had collected the ones coming from the same region, bound them in a bunch, and, having polished them somewhat, had brought them out. Through the papers these anecdotes in turn found their way to other regions as well: that is how they got into circulation, and, after the always needful collective touching-up, they got back to the papers, bringing at least a little wry smile into the hard work and life of our Hungarians. The more primitive, the more naive the soul, the greater propensity it has for hilarity and laughter. They are seeking the opportunity for frolic, badinage, laughing at other people's expense. This penchant has undergone special transformation under the American, only too peculiar conditions. There the gaucheries, gawkinesses of our Hungarians were even more blatant; these they in turn put off with a jest. They had a special penchant for telling each other locutions brought over from the old country: calling to mind the native soil that they had left behind by the transmission of humorous stories. The author, in this genre, has divided his material into two: he first publishes the stock phrases which were born in America, in the order of the place-names, also indicating the state; then the old-country material, comitat by comitat, likewise in the alphabetical order of the place-names. Géza Hoffmann, a distinguished connoisseur of the Magyars living in the States, has also taken note of these humorous texts, and of the manner in which they become public and general in the „pléz"-s inhabited by Hungarians: „The Hungarians in America open their hearts better in humour than in popular poetry. The funny stories are sent in to the papers by the readership: accordingly, it is a faithful reflector of their thought-world. Part of them is sensual; in certain instances the ditties are spiced by ambiguities, the overwhelming majority of them, however, is characterised by innocuous, somewhat clumsy and naive humour. The American Hungarian is resourceless in the unwonted surroundings, and, through his ignorance of the conditions, lands in a tight corner: this is the stock content, which provides a diverting, ironical anecdotal picture, but not a joke as defined in its customary sense. We are waiting in vain for a point. These are highly characteristic pictures of the life of the Magyars living in America." But let us see how such a paper, publishing stock phrases and other folkloristic materials sent in by the readers (which had served the American Magyars with gaiety and humour for close to 30 years) formulates its own mission for its readership, and for us posterity, in 1903:

„Adjon Isten a magyarnak jó napot! A „Dongó” egész váratlanul nyitotta ki szárnyait, hogy berepülje Amerika magyarlakta helyeit, elhíntvén a jókedv csíráit. Testet-lelketölő munkában keresi a pénz a magyar Amerikában. Szüksége van a derűre. A „Dongó” kidongja az amerikai magyarság fattyúhajtásait is. Beszárnyalja a „Dongó” Amerikát, összeszed minden szépet és vidámat. Széthordja azokat. Zsinórmértéke az oszthatatlan igazság lesz...” (God give a good day to the Magyar! The „Dongó” has opened its wings quite unexpectedly to fly over those places of America inhabited by Hungarians, showing the seeds of jollity. The Hungarian is doing body- and soul-destroying work to earn his living in America. He stands in need of gaiety. The „Dongó” drones out even the wild off shoots of the Hungarians living in the States. The „Dongó” winnows over America, picking up everything that is beautiful and merry. It spreads them broadcast. Its standard will be indivisible truth...”)

The author, in 1971, did publish in the *Ethnographia* a few of these paroemias, also outlining certain theoretical inferences. The folkloristic character of this genre is corroborated by the fact that on a few basic themes variants had been born by the hundred in the regions farremoved from one another. An extremely rich linguistic inventiveness manifests itself in these dicta. Eg New Jersey, which provides the title, they translate, deform, and pronounce as „Nyúl-Győzi”, for this word does have a meaning in Hungarian as well. Numerous similar linguistic inventions may be observed in the American Hungarian folklore, which we elucidate in a separate glossary at the end of our volume. The indigenous Hungarian common sayings retold in America: the American Hungarian papers and their readers were inexhaustible in sending in and publishing paroemias. The domestic adages were revived as a token of remembrance on the old country. They had just as hearty a laugh over these little droll insignificant quotidian stories as over those which had been born on the pattern of these in their new country. These have perhaps already been lost to memory in the old country, but have endured in the traditions of the Hungarian community resident in the United States. This it is that warrants their publication. The material we are setting forth in alphabetical order within the counties. Anecdotes: the anecdote rates amongst the small epic genres; it is convenient to include under the same heading several species of bantering, sarcastic, or amusing, mirthful texts. These are petty, minor events, quotidian stories, treating of strange or peculiar occurrences, making people laugh. It was these stories founded on fact that the readers had sent in to the papers, hoping for the sympathy or laughter of their fellow sufferers and coevals. The anecdote is a traditional Hungarian genre, therefore we must not be surprised to have found it in America also, since it is a faithful reflector of the spiritual life of the Magyars living in America. Part of them is, in certain instances, added relish to by ambiguities. Yet, the majority of them is inoffensive. Their contents is, just as in the case of the proverbs, that the American Hungarian is, in the unfamiliar linguistic and social environment, heavy-handed and ungainly, and owing to this ignorance of the conditions and a lack of accommodation, he ends up in a tight squeeze over and over again. This is the opinion and objective of a newspaper-editor concerning the publication of anecdotes and other humorous writings: „Well, I really have to admit that I am doing it not for the sake of the standards, but to enliven my bitterly struggling Hungarian flesh and blood, and that in such a way that I should encourage them in a jocular manner to do well, and remind them of their failings...” As for our own opinion, we are summarising

it in this way: the essence of the utterances of the Hungarian expatriates living in the USA, in the folkloristic field, is this, viz. in a worker's body – a peasant's soul!

We know sent-in anecdotes characteristic of the Hungarian community from virtually all regions inhabited by Hungarians. In the course of publishing them, we have effected the following divisions: anecdotes born in America; stories founded on fact from America; the retelling of original Hungarian anecdotes, and the American echoes of the domestic anecdotes of the First World War. Stories founded on fact: the „true stories” are a variety of the harvest of contemporary anecdotes. They give expression to the perversity, the smaller or greater pleasures of the American way of life. They contain a substantially greater core of reality than the par excellence anecdotes. These too had been sent in to the papers in the same manner as the genres we have presented up to now, and the senders-in could see their „reports” again in print. One of the American Hungarian papers calls these „Amerikai magyar históriák” (American Hungarian Stories). They are that, in all conscience, and they elaborate the stories seen or heard on the ground of the formulae and motifs of anecdotes. Their perspective is the „distance which lends enchantment to the view”, and, by dint of their factual core, they hold up a mirror to the spiritual manifestations of the Magyar population inhabiting the thitherward side of the Atlantic. Indigenous anecdotes: having set forth our collection of American Hungarian anecdotes, we now present a few domestic anecdotes – in the chronology of publication – with which the redactor of the comic periodicals sought to afford his country cheerful divertissement. The purpose of their retelling (publication) might have been to enable those living outside of the frontiers of the mother country to hear, even though these, about the old country, so distant, and to give a vivid picture of the homeland, just as in the case of the common sayings. These domestic stories tell of priests, people and episodes of local celebrity, and the oddities of life in the provinces. The domestic anecdotes of the First World War in American Hungarian papers; we have to speak a few words about this genre as well. The outbreak of the First World War had created great excitement among the Hungarian community settled in the United States. Not knowing the real situation in Hungary, or knowing it only through several transmissions, here too the entry into war of the old country was loudly acclaimed. Here too it was fashionable to say „Kutya Szerbia!” (Scurvy Serbia!). Many, and these represented the majority, surmised in the first year of the war that in the war, or directly in its wake, it will be feasible to shake off the centuries-old yoke of the Habsburgs. And the war-time Hungarian cabinets did reckon on this unconditional and exclusive national loyalty, and they invested great organisational work in enlisting the subscription of the American Hungarians to the war-loan: as a matter of course, in dollar! Gradually, however, recognising the strategical situation and the disagreeable part the Hungarians played, here too came the great awakening, and when America entered into war in 1917, no single war anecdote was to be found in the American Hungarian papers any more. The sources of the materials published were, almost invariably, the similar notices of the domestic papers, which even during the war had found their way to the New World. I am not giving the complete material, only a selection in the time-order of the publications. Here, in America, these materials appeared under such summarising titles as: „Háborús megymás” (Odds and Ends about the War); Háborús történetek” (Stories about the War); Népfölkelők egymás között” (Militiamen amongst themselves); „A háború humora” (The Humour of the War); etc.

American Hungarian dream-book: while on the topic of the narrative genres, we must not neglect to mention among the folkloristic genres of the American Magyar community's life the dream-book either. We might have observed already from the foregoing that the life of the Hungarians living in America is a projection and adaptation in the new ambience of the life they had led in their original homeland. Our domestic dream-books have „served” the existing demands through some 100 years; and the cultivation of this tradition has not deterred even such illustrious writers as Gyula Krudy, whose Dream-book, which had appeared before 1914, has recently been re-issued, and was completely sold out in the bookshops within the space of a few days. Adverting to the adaptation – as accomplished by the Hungarian resident in America – of this traditional Hungarian genre, we might make the observation that, in accordance with the American style of living, it contains realistic, grimly humorous, and concrete „readings”. We can follow their traces, and appearance, from the turning of the century to the 'tens; in the very historical period when the scale of emigration from Hungary was near to culmination-point. We may usually get acquainted with one-sentence, poignant, sometimes – as far as their humour is concerned – somewhat wearier texts. In the domestic folklore the gay, humorous material is the scarcest, which phenomenon is perfectly understandable if we consider the hardships our people had to put up with. Here, in the American Magyar material, as is manifest even from the genres listed so far, it is this gay, sometimes perhaps acrid humour that comes into prominence.

Weather-forecasts: weather-lore was a great vogue in the almanacs from as far back as the Middle Ages. In the domestic folklore material also we may come across these attempts, relying on certain popular experiences. Until agriculture was the primary economic factor our people had a penchant for buying these calendars and almanacs. All these, in conformance with the old traditional customs, are also to be discovered in the American Hungarian almanacs. (The verse material we have presented in the section dealing with folk-poetry.) In these a lot of popular experience has accumulated; albeit it is scarcely possible to determine whether these weather-forecasts refer to the local weather-forecasts refer to the local weather or that of the old country. At all events, they served as reading, as topic of conversation for our expatriate fellow-countrymen, even as late as the 'forties.

Paroemias: this one-sentence narrative genre too is an adaptation of domestic forms and contents: falling into this category are all such works which do not contain more than a germane expression or proposition, and express what they seek to convey within this framework. These were called into being and kept alive in the old country by popular demands and practice, and it is small wonder that they also appeared in America, in the sections of towns inhabited by Hungarians. These are texts which are meant to be laughed at and handed on: containing as they do the lessons of the percepts brought over from the old country. We are presenting our texts in the chronology of appearance, and this circumstance may perhaps refer to the then topical social-political rapports, too. The prognoses of the Negro washwoman: the figure of the „Negro washwoman” was created in America by the first Hungarian comic periodical; a lady free in her speech, who is never afraid to speak her mind. The real explanation of her plain speaking lies in the fact that from the „status” of a laundress it is impossible to sink lower on the social ladder of that country. And the humorous form also makes possible an outright criticism

of the absurdities of the American way of life. These texts too had been sent in for publication by the readers, and accordingly they may be interpreted as a collective creation. The reflections of a tramp: this too was a constant figure of one of the comic periodicals, and the texts or captions accompanying the drawings representing him had evolved by the agency of the readership: variations on a theme! — this is the characteristic of the tramp-texts. Their edge is levelled against a none too laudable form of behaviour of the Magyars: slothfulness, tramping, the time dallied away without work. In the depth of the droll, humorous texts and rhymed tags, however, we do find ideas as well; re-echoing in them are the idioms and paroemia-motifs brought over from the old country. Aphoristic similes: a characteristic narrative genre in the folklore of the Hungarian population of the United States, where it became implanted in the early part of the century. In these succinct, pointed texts our Hungarians could gratify the salty and mordant humour so characteristic of their high spirits. These too we regard as collective creations, sent in to the papers by the readership, which for a long while kept alive in the Hungarian colonies the striking phrases and word-groups of the Hungarian language, enriching them with never and never linguistic inventivenesses. They have the special virtue that this rigid text, apart from the attributive construction, applies an associational technique. Almost all the texts refer to the fatherland. We also come across such words as „részeg asszony kontya” (the chignon of the drunken woman); „halászlé” (chowder); „kubikméter” (cubic metre); „kemence” (oven); „diáktartozás” (a student's debt); etc. Jokes, anecdotes: in the papers used as sources there are innumerable jokes and anecdotes characteristic of the lives of the Hungarians who have settled in the USA. These we are not publishing now in our volume, but let a few instructive notes stand here, for the compiler of the volume has collected these too. These are terse and pointed little stories which reveal all the strangeness and irregularity of the life there just as the genres we have described so far. The better part of them have a tone and flavour that unmistakably testify to their having been born in that country. It is symptomatic of the cautiousness of the Hungarian papers that there are scarcely any political jokes to be encountered amongst them, yet, if they do occur, they refer to far-distant parts of the world, or jeer at the follies of the Monarchy. What we do find, however, is a superabundance of the characteristic specimens of genuine Hungarian humor — the Budapest joke, coffee-house humour, and countless variants of the so-termed drawing-room stories, gleaned by the papers of that place too from the Hungarian press. Of the several thousand jokes and anecdotes collected we are presenting a few specimens which are characteristic of the sort of life the Hungarian community leads in America. The American Hungarian papers, in the early part of the century, had launched a joke-competition to encourage their emigrant compatriots to retell their stories which had once been the source of gaiety, or those humorous anecdotes which had been born already here, in the United States.

„Senki se feledkezzék meg a Dongó nagy vicckversenyéről, amely a húsvéti számban lesz megtartva! Minden magyarnak joga van pofázni, még újraoltási bizonyítvány sem kell hozzá. A versenyképes viccek közül a legtöbb szavazatot elért beküldőjének jutalma: egy ragyogó tízdolláros arany! Föl tehát magyarok! A humor iránti érzék, mindig jó ajánlólevele egy népnek. Hadd lássa a világ, hogy az amerikai magyarokból sem halt ki a híres magyar humor és életkedv.”

(Let no-one forget about the great joke-competition of the „Dongó”, which will be held

in our Easter issue! Every Magyar will have a right to jaw, without even first having to acquire a revaccination certificate. The person entering the joke that chalks up to greatest number of votes amongst the competitive stories will win the prize of a ten-dollar gold piece! So arise, Hungarians! A sense of humour is always a good letter of recommendation for a people. Let the world see that the Hungarians of America either have not lost the famous Hungarian sense of humour and passion for life.)

Toasting book: it is a tradition brought over from the old country that the dime novel publication houses invited skillful writers or clever, well-read experts to write Toasting books, of which a great number of copies were on sale in markets and all such places as were frequented by large crowds, precisely for meeting the demands of these crowds. These toasts encompassed all possible situations of life, from birth to death. They considered festive occasions and name-days, and furnished the occasional speakers, and toasters, who could have no practice in this kind of activity, with sample speeches and texts. These are semi-popular creations, although popular practice has brought about much alteration in these printed texts: in accordance with the occasion and the feted person. These toasts are also to be met with in a versified form (we have given an account of them in connection with the bridesman-books), but also in prose. These are the pieces presented below. The genetical connections of the texts presented are to be sought for in the old country: in András Méhes's Toasting Book, which had appeared in a trashy form. In point of fact, this was the allonym of the American Hungarian poet and newspaper-editor, Gyula Rudnyánszky, who has recast and expanded here in America his one-time Toasting Book from the old country —applying it to the conditions of the life the Magyar community was leading in the US. Amongst them there are basic texts to be found applicable to styles of living and professions pursuable exclusively under the American conditions: to the „majnás” (miner), the „burdos”, the farmer, the „régí amerikás” (a Hungarian belonging to the first generation of American immigrants), the „módlis”, the salon-owner, the iron-founder, new immigrants, and other professions pursued by the Hungarians who have struck up their abode in the United States. It is from these texts that we are presenting a few specimens in our collection.

Pictures from the life of the Hungarian community living in America, and the professions pursued by them: In the multigenre materials presented we have got a glimpse of numberless dashes of colour in the lives of our compatriots resident in the USA. In practically all the proverbs and anecdotes as well as the other genres the professions of the „főburdos”, the „pedlér”, and that of the „szalonos” have occurred in some connection. These lifesome figures were determinants of the first-generation Hungarian emigrants to the United States, and their determinative significance may be traced up to the 'twenties. At that time, as the result of the restricting laws, the mass-scale emigration of Hungarians had already ceased to exist. As for the „old” American Hungarians, those of them who had lived to see it, had come by their own place of abode, house, better means of subsistence, had accommodated themselves to the American way of life, and there was no longer a need for the Magyars to press close together to guard against the various dangers. Thus the institution of the „burdosház”-s has lost its function: the need for a „főburdos” ceased to exist; in the same way, the old American Hungarians had, during the past decade or two, mastered the English language after a fashion, and hence it was no longer possible — not even under the pretext of humour — to publish jokes playing upon a lack

of familiarity with the language; that is how the function, too, of the itinerant vendor, the „pedlér” (peddler) had ceased to exist. And when prohibition was introduced, it also cut the ground from under the feet of the many thousand „szalonos” or salon-keepers; the „szalon” was the place where the one-time American Hungarians spent their after-work life. For a reminder, we are giving a description of these three typical professions.

American Hungarian prayer-book: research into the religious life of the Hungarians inhabiting the northern part of the American continent would be conducive to highly interesting results. Here we cannot expatiate upon it, but we nevertheless do mention the fact that one of the factors holding together the community of emigré Hungarians was the Hungarian churches of different denominations founded in the Hungarian „pléz”s. Our emigrating agricultural population was strongly religious, and when in a particular Hungarian settlement enough people had gathered together for them, growing in strength and forming an alliance, to set up an association, the church too had shortly been established, with clerics and ministers, graduates in theology, invited from the old country. On their arrival, these urged their congregation to provide for the raising of a Hungarian church in the settlement. We know of several hundred Hungarian churches and parsonages on the basis of our sources, and we even have photographs of the churches. The lives of those rallying round the church was, in all the aspects of their activity, held together by those busying themselves in religious life. This has survived up to our own days: the associations and circles having an ecclesiastical character cover with a network the regions of the United States inhabited by Hungarians. We are speaking about religious life apropos of the prayers revealed by our sources. These prayers give guidance to the believers concerning all life situations, so that they, by means of their fervent prayers, should place themselves under providence. These prayers were applicable in all situations: eg prayer for those living in settlements far removed from the church; the prayer of the family man starting for the mine; the prayer of the miner returning from work; prayer for the Hungarians living in America; prayer for Hungarian families about to start off for the old country, etc. It is from these that we are presenting a few examples.

The Hungarian Language as Spoken in the USA and its Dictionary: our collection would be incomplete without presenting at its end the Hungarian language as spoken by the Hungarian expatriates in America. We have every reason to regard this as the outstanding intellectual work of the American Hungarians. In our texts numerous American Hungarian words are to be encountered: without elucidating these, we would not be able to understand either the texts or the intellectual activity which has given birth to them. The Hungarians emigrating to the United States have perforce — since it was indispensable for their assimilation — taken over the English words, adapting them, with their strong sense of language and culture, to suit their own requirements. In this process linguistic games, word-twistings have come into being, displaying the linguistic invention and creative ability of the Hungarians. To interpret, receive, and transform everything, Hungarian fashion: this was their first response in the alien surroundings. Later, however, in the great melting-pot, blurring the borderline between everything, of American life, these characteristically Hungarian phonetical variants came to serve chiefly the purpose of humour, and the Hungarian language the emigrants had brought with them from their native country had transformed, become saturated with English words; and this was no more than

a logical consequence. Yet the initial attempt of adapting everything to their own needs, this tragi-comical quixoticism must meet with the recognition of posterity. The Hungarian language as spoken by the Hungarians living in America has been treated by several authors both in the old country and in the New World. The first analysing writings come from after the turn of the century, when the wave of emigration was at its highest point. The speech of the Hungarians was attacked by the foreign element in respect of the noun and the verb. (For the examples see the Dictionary.) The deterioration of the language even the pristine Hungarian speech of the new emigrants after the turn of the century was powerless to offset, for until they had mastered at least the American Hungarian language their name was „grinór”, and they were the butt of ridicule. Part of the emigrants had not returned to Hungary, and their language had further deteriorated. According to another conception, the force of a particular language is shown not by the absolute avoidance of foreign words, but by the reception – transshaping according to its own laws – of novel expressions. And the most interesting change is the one which affects the signification of some words in the Hungarian usage. Almost all words conform to the laws of the pronunciation of the Hungarian language, and the English word, so dissimilar, becomes a vocable congenial to the Hungarian ear. All these were the problems of the first decennium of the turning of the century. By the late 'twenties they had ceased to represent a problem. The Magyars of the first generation, provided they had not repatriated, had obtained means of subsistence, settled down, or died. They had even mastered the English language, even if not within the span of a year or two, but during the course of thirty years. And in private conversations, and in the domestic environment, they for the most part preserved the idiomatic Hungarian speech of their birth-place, which we can still witness whenever they come to pay a visit to the old country. Those who are comfortably off can afford to send their grandchildren to their one-time native land to study the Hungarian language. In our chrestomathy we are giving a few conversations conducted in American Hungarian, from different periods, as samples.

In the course of these original conversations we have embraced some sixty years, and these texts reveal the way in which the language of the Hungarians in America has become imbued with foreign elements. What, as late as after the turn of the century, was idiomatic, colourful, humorous infiltration has by now, in effect, devoured the Hungarian mother tongue. The inception of the process, as we have mentioned, could be put at the end of the 'twenties, subsequent to that, the spoken language has been rapidly eroding, and gradually the American Hungarian folklore, which had until then been keenly alive, generating and subtaining a host of new genres, has ceased to exist. The spirit had slowly extinguished. Yet in our sources processed we could trace, up to that point, the linguistic games, folkloristic inventions, and initiatives of the Hungarians living in America: in witness of the fact that the undying love of the fatherland, the memories, customs, and traditions engraved upon the mind in one's tender years may re-suscitate also in an alien ambience and they may fructify and enrich our knowledge also with regard to folklore. All this may perhaps be illustrated by this modest chrestomathy as well. There are several hundred sources still to be exploited; a domestic target-collection too may deepen our knowledge; not to speak of the need for ethnographers, linguists and historians living in America to carry out on-the-spot research and collecting work.

Notes: we have worked a rich material of information and source-revealing references into the notes, from which all rapports may be enucleated.

The sources of the texts: Our texts, which number close upon 5000, would, as a matter of course, call for 5000 references, but out of considerations having to do with space we could not undertake this, for this would increase the size of our collection by some 150 pages. Therefore only to those popular poetical chapters that we deem to be of paramount importance do we attach detailed source-revealing and reference notes: folk-poetry; album verses; bridesman-books. To the rest of the genres we give the volume number of the papers and periodicals used as sources. Naturally, the exact and detailed bibliographical data of all the texts published are recorded on the author's original slips.

The collection is rendered authentic and serviceable by a rich Dictionary and bibliography.

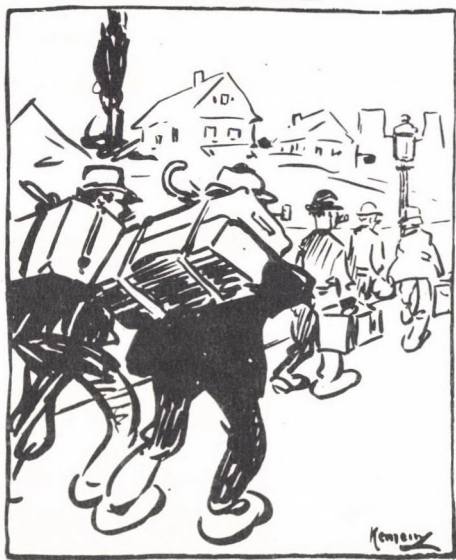
KÉPEK

AMERIKAI MAGYAR LAPOKBÓL

A reprodukciókat készítette:

Bardócz-Farkas

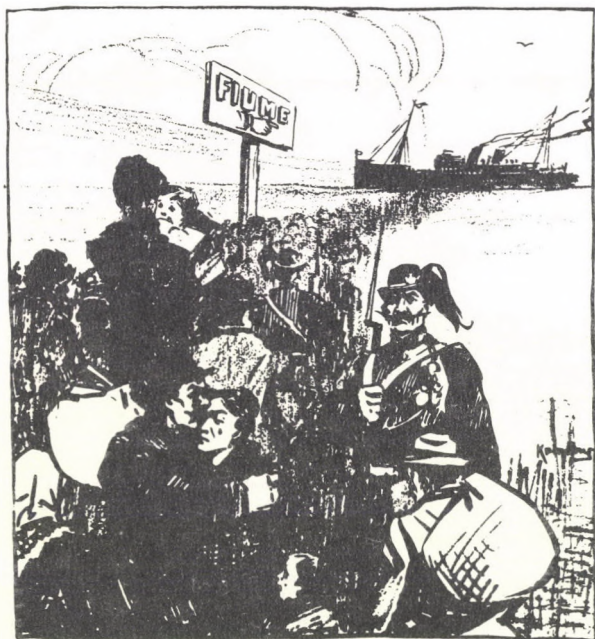
MUFFOLÁS TOLEDOBAN.

MUFFOLÁS CLEVELANDBAN.

OKTÓBER 6-ÁN.
(A mai vértanúk.)

DONGÓ

8. oldal.

AMERIKAI MAGYAR ÁLMOSKONYV.

Siralomházban lenni = nem gyönyörűség.
"Beteget" várni = csalódás.
Botrányt keresni = magyar virtus.
Magyar lapot kiadni = korai ösztűlés.
Bezületésnek lenni = könnyelműség.
Betyárnak lenni = hason.
Vicceket gyártani = gyönyörűség káinikulában.
"Indaajt" venni = fölösleges kiadás.
Csoda-rabbit látni = vesztegés.

□□□

VEGYES HIREK.

Pennsylvania-ban nincs elég szakértő hóhér. No mi ennél sokkal jobban állunk: mert a mi köztgyónknek sok a hóhérja.

A spanyolok ugyancsak megmozdultak és a spanyol király dolga csöhül 311 mostanában.

A new yorki magyarok ünnepre készülnek. Jó lesz a pénztári titkár megválasztására ügyelni.

Némely magyar azt hiszi, hogy a Dongó virág hó is mekélhet. Pedig hát ez vanis tévedés.

Az ubricai magyarok erősen készülnek a bevezetésre, s már az általános is tanulnak magyarul. Különben azt tudják: már jól, hogy "isten útvesztésen!"

AMERIKAI MAGYAR KATHOLIKUSOK
IMÁDSÁGOS KÖNYVE

AZ AMERIKAI ÉLETHEZ ALKALMAZVA.

SZERKESZTETTE ÉS KIADJA

A CONNELLSVILLEI (Pa) RÓM. KATH. MAGYAR
EGYHÁZKÖZSÉG KÁNTOR-TANITÓJA.

AZ ESZTERGOM-MEGYEI EGYHÁZI FŐHATÓSÁG
JÓVÁHAGYÁSÁVAL.

MINDEN JOG FENTARTVA.

CONNELLSVILLE, Pa. 1906.

23

dicsőült szentjeivel együtt, esedeztetek
értünk a mi Urunk Jézus Krisztusnál.
Amen.

Ó-hazába visszatérő magyar család
imádsága.

Oh jóságos Istenem, aki kegyelmessé-
geddel megengedted, hogy itt a halálos
veszedelmek ezen országában hosszú fára-
dozásaim gyümölcseit családom számára
összegyűjtögethettem, úgy magam, mint
családom nevében alázatosan kérlek, ne
vond meg tőlem isteni támogatásodat
továbbra sem, különösen most, hogy ezen
hosszú, veszedelmes út áll előttünk, őriz-
tess bennünket szent angyalaiddal, hogy
arra a földre, ahol születünk, szerencsé-
sen épségben legyen megérkezésünk, hogy
megláthassuk az otthon való hozzánk-
tartozókat, szülőfalunkat és kis templom-
kánkat, hogy abban térdeinkre borul-
hassunk és a Te dicsőségedet hirdetve,
ezer hálával megköszönhessük Neked,
hogy kint az idegenben támaszunk és
gyámolítónk valál és bennünket magyar
hazánk számára megtartottál. Amen.

Miatyánk. Üdvözlégy.

ENTERED AS SECOND CLASS MATTER AT THE NEW YORK N. Y. POST OFFICE OCT 14 1901

Elő évfolyam

New York N. Y. 1901 december 1.

3-ik szám

UNCLE SAM HAJÓJÁRA FOGADJA KOSSUTHOT.

UNCLE SAM: Erre a portára no száll, te jómódú!

Publikálók
Laj 20 újság
608 W 134 St
New York N Y

VOL. IV. ÉV

NUMBER 1 SZÁM

bu'kefenc

CLEVELAND, O., 1922 APRIL 1.

Amerikai vizeken

Kék to, tista to,
Ez a tunet biatato
Majland, Bazo, edes szolgom
Tulipantol lexo a dollar.

Lincé Lajos rajza

A Garabonciás

1. FOLYAM CLEVELAND, O. 1908. SZÉPT. 26. 1. SZÁM

8 1619 Kivándorlók.

— Miért is vándorolnók kentelek Amerikába? — Hát nem tanulták, hogy: " itti éined, halmod kell?"
 — Házzen, megkivettem a melissás gróf urat, megmondták azt már pulya korunkban, hogy itt élünk KELL, csak azt nem, hogy miből.

DONGÓ

A Garabonciás

XII. év. 12. szám 1914. június 15. Cleveland, O.

Idegen világban.
 — A bevándorlók vonatán. —

14. SZÁM

DONGÓ

5. OLDAL

DONGÓ

I. ÉV 1. SZÁM.

1903. FEBRUÁR 15.

CLEVELAND, OHIO.

A DONGÓ ELŐS SZÁMÁNAK TITKOSZÁMA.

VOL. 25. ÉV

1927 március 15.

DETROIT, MICH.

DONGÓ

1080-26 STREET, DETROIT, MICH.
ÁRA EGY ÉVRE 3 BETEG DOLLAR

BOROTU ALJAK A FOBURDOST

A tramp [csavargó] tünedése!

Asi mondják hogy a...rest kétzer fárád! — pedig én egyszer se fárádok.

Nekem még senki se hányhatta szememre, hogy más dolgaim avatkozm.

Ha a dolog temet-sére megnék, „tán” asi mondanák hogy „hivat an vendég vagyok.”

As a híre, hogy a rendőr engem bevitt! — pedig behozott vitt — „csak” — ugy vezetett.

Kimaradhatatlan

1. helyen a sapkák be a sádot.
Nemz Indulása. Híaz nálunk még nincs sádot.
2. helyen. Majd lesz.

Ha olyan? — akkor

A szépméretű asszony olyan mint a must: csipős.
A turemetlen férj olyan mint a magvas tojás: kihel.
A friss bevándorló olyan mi? az egy dolláros bankó: sáid.
A sánta olyan mint a tolvaj: rumtol jár.
A jó barát olyan mint a háziasszony: ritka.
Az amerikai magyarság olyan mint a mágnos: hus.
A bakahorju olyan mint a roma diák: hátra tosmik.
A fröcsög asszony kosztja olyan mint az árótyékos hely: fél-reosó.
A fülkezm olyan mint a házasság: ráföcsök.
A háziasszony kölcsönösösti péns olyan mint a kacska: uszik.

A beszerkány dümmögésel.

Jány koromban nagyra jöngtettem a szép mulatásod ér. de hisz nem is jány, aki ért nem szereti, aszér is a mindég lemozgókötöm, ha vala mejjik fiatal lélok a táncru lé maradt.
— Most már mögött országosírte hogy a magyar mulatásod, de bográcsom íspetgére mondóm, hogy azokat a fiatalokat, kik e mulatásokra várandók voltak és még se voltak ott, „hát meggyomom” őket — a jányokat még meggyomom.
Az már nem lehet.

A: — Ha egy hibetelenéget mondán, adok öt dollárt.
B: — Isterek oly megkeresettél sádot, aki akkor is használja a mellől viset, mikor senki se látja.
A: — Meglátat.
B: — Az éjszakai jánybonyok a nappal egybeivadnak a egy testet fognak képseni.
A: — Az is meg lehet.
B: — Egy Európából (levendábe visszautasod) magyart lapserkerető Antwerpenben nagyreményűgü gyómdástól vándorolt — magának.
A: — Itt az ok dollárod! — As már nem lehet.....

“ÉS MÉGIS MOZOG A FÖLD”...

Megmondult a vén föld, megmozdult a kőzetek; Látnakat lárték a rohamos-édek. Bőrdobódi kitér foglyul újott lélek. Amolynek bilimésd szarnok kócsk verték. Dörög a népiak égl-hőberuja. Nagyok szorvóddát véresem bomsuja.

Többet terem egy nap, mint előbb egy esztendő; Tetterés emberré válik a sok asziga. Akinék előbb csak halgatás volt dolga. Mémiként valomennyi szarnok olyan lézard. És mert a népi a hatalom forrás, Bitorvitt jogaimnak hamis strjúd ósna.

Megmond. It a vén föld, megmozdult a szarnok; Pörög hull sok szarnok kócsok korondja. Fővánd édek győnek, csak a magyar várja Nyitott szájjal jöttét meők galambjának. Van a magyar föld: olyan langor kócsk: Fővánd: édek mindent, ha egyszer kócsk.

S Z Á L L Ó - I G É K.

Megmutatja, mint a pászta! „mister” a lécsák. Pászta! a „bódi” alapszám borsodogottak a „bódi” és a magyar szókész aszerint toruk szakkadid-bódi dalolt a az egyig hás el’it’ e-ó löc’n Játa a ..ó a vesettél!

“Kati gyere ki. De ó nem gyöttki... A Kati helyett ason’an kiött a szomszéd “mister”, a ki ugyancsak ostogotta az áldást a dólárlátásra akik miatt nem tu’ a’ndni. Küldögette is a potolba az ordítókat, de azok nem igen hallgattak a szóra. Erre a “mister” nagyfőbösen ömet a fákamrába és kihosta az őreg fejését, csak: hogy nem látóvársa a “bódi” kócsk mentt me’; azok sokan voltak.

Magában asomban ugyancsak mondogatta a “mister”:

— No, majd megmutatom én nektek! Nagyok’ra mégis csak elcséldték a “bódi” a akkor a dőbbő “mister” előlést az őreg fejével az mérgeben borsavardosta a l’cét amiért másnap meg kellett f’ernie.

Asóta Parascou ha valki szűkületleni virtakodól, azt on’j’k róla: — Meg-utatta, mint a “mister” a löcsák.

Megborotváltak, mint a bródorotli magyar a kacsát. As egyik bródorotli magyar (dóh kócsk) volt. Is lahó és pedik ólódni. Meg-utatta azt a szomszéd sine: Pus “mister” és kérte a magyart, hogy odjon át egyér kacsát neki.

A magyar kedveskedni akar; a szomszédnak és gondolta, hogy megiltatja előbb a kacsákat. Csak hogy a kacsák igen tokosak voltak a nehezen ment a tisztítás. A mi magyarunk gondolt egyet és annak, módja aszerint győmőrdőben beszapornosta és megborotvátta a kacsákat.

A szomszéd ángyus másnap azt mondta a magyaroknak, hogy a kacsák finom volt csak hisz tul-tul-rusan rojogott a bőre a fog alatt. Bródorotlon most aszjéri-aszjára adták: — Meg-utav’itja ma! a magyar a kacsát.

3.

Tekerjék ki a nyakadat, mint a new brunswicki tyuknak.

New Brunswick, N. J., a magyar negyolbu egy sváb-magyar óráshos bódilt egy magyar-ót tyukkal a hósa alatt; hogy előbb megfőzött, de ismét elvontott órájt megbocsulja. S a követkző párbeszéd fejlődött ki:

A té: Jó napot, frás karika csakokolomson képdet becsapad engem éra repercediódd.

A sváb: Per, néhég nyavalyát csavargál orrod csombokját, még szavotluk nem érteke óráshos soha nem.

A té: Krucifikus zapad teremése, add viestt senyim pénesed.

A sváb: Kitakarodjál, ger, mert hasba rugok, hogy pokol felekén találd fel Szavotluk bódde Lucifer.

Erre a tót atyafi kihossa hósa alól a tyukot és a sábot rofon törüll vele. S a parász verekedés körözet a sváb megkapta a szegény tyukot a mérgeben kócskavarta a nyak’it és a l’cét as-embébe vágta em’ aszaklák!

— Nezz vacsorádat, bódde löcs! Asóta ha valki megharagult bódjára azt a asz’-lőkére repti felé:

— Kitékerem a nyakadat, mint a sváb a l’cét tyukjának!

A “boronyica” ára.

Er’ me’-töl “mister” sok “boronyicát” asz’-tél, a az árszót ugyancsak borsodogott. Ez is a l’cét a mérgetől hamarosan, a egy éjjelében fővándott mert szűkületét érette a szabad levegőnek. Sokkig tapogatózott a “mister”, de nehogy se találta az újót, a dűbőben avitda a hás gándját, a ki borsóvason beszőkötötte az atókat. Hogy pedig asz’-tél elvaradt a “mister”, a “mister” keresésére indult. Hát a “mister” ett’ borsult az asz’-tél a hósa nem csak “magnehezen lehetett lecsalni.

“Ubricat” jékvánrágok.

— Kínkülában truj te töl becsereket!

G. V. HÁMORY BANKHÁZAI
 az Eric vezető társaság legújabb.
 19 North Phelps Str., YONKERSVILLE, OHIO,
 Cor. South & Blake Str., BRIDGE, PA.

PAJTY a legelőcsésben az leggyorsabb mód az a-hamib. **REKLAZSÓK** az a-hamib. **HÁMORY** az a-hamib. **REKLAZSÓK** az a-hamib. **HÁMORY** az a-hamib. **REKLAZSÓK** az a-hamib.

Dr. MAX HOSCHOFFER
 212 Broad St.
 PHILADELPHIA, PA.

A legújabb magyar nyelvű könyv **Dr. Max Hoschoffer** az a-hamib. **REKLAZSÓK** az a-hamib. **HÁMORY** az a-hamib. **REKLAZSÓK** az a-hamib.

BOBOSZ HÁMORY,
 Budapest, O.

Aki jól akar csinálni, az a-hamib. **BOBOSZ HÁMORY,** az a-hamib. **REKLAZSÓK** az a-hamib. **HÁMORY** az a-hamib.

Magyarom, ha meggyőződés,
 Párizsban élek **HÁMORY**,
 A Kín Sándor találja
 Minden helyét **HÁMORY**,
 Ha jó kedved van **HÁMORY**,
 Kín Sándor találja **HÁMORY**,
 A mit a név az a-hamib.
 A név az a-hamib.
 1479 Woodland, Cleveland, O.

A legjobb magyar nyelvű könyv
 minden **HÁMORY** az a-hamib.
 A legjobb magyar nyelvű könyv
 minden **HÁMORY** az a-hamib.
 A legjobb magyar nyelvű könyv
 minden **HÁMORY** az a-hamib.

LOUISIANA az a-hamib.
 Az a-hamib. **LOUISIANA** az a-hamib.
 Az a-hamib. **LOUISIANA** az a-hamib.
 Az a-hamib. **LOUISIANA** az a-hamib.

Dr. Max Hoschoffer
 az a-hamib. **REKLAZSÓK** az a-hamib.
 Dr. Max Hoschoffer az a-hamib.
 Dr. Max Hoschoffer az a-hamib.
 Dr. Max Hoschoffer az a-hamib.

A legjobb magyar nyelvű könyv
 minden **HÁMORY** az a-hamib.
 A legjobb magyar nyelvű könyv
 minden **HÁMORY** az a-hamib.
 A legjobb magyar nyelvű könyv
 minden **HÁMORY** az a-hamib.

DOBOSZ MIKLÓS
 90. LOMB ST., D.

SZUNYOG JÁNOS
 83 CORTLAND STR.

WEISZ J., 48 Market Street.

DR. WINTER ARTHUR
 Iroda: FOREST CITY BANK BUILDING
 Detroit és Pearl sarkán.
 Tel. Cuy: Central 6440 L.
 Hivatásos óra: d. u. 3-4-ig; este 6-8-ig.
 Lakás: 1130-1132 Ave. W.
 Tel. Cuy: Central 5348 W.
 Bell East 1714 Ia

A. J. WENHAM'S SONS
 PÁLINKA KÖNYVEKEDÉS.
 Mindenféle brandy, bitess és pálinka kapható.
 Valódi finom törökly rakítáron.
 Cleveland legnagyobb pálinka kereskedése.
 A Sheriff és Huron utcák szögletén.

A D. E. C. COLLINS MEDICAL INSTITUTE
 Amerika legrégibb és legjobb nevű gyógyintézete.

Nincs ember a világon aki nem hallott vagy nem olvasott volna róla, és nincs oly betegség a világon a melyt ki nem gyógyították. Férfi és női nemű bajok, belső és külső betegségek a legnagyobb szakértelemmel és lelkiismeretességgel gyógyítottak ki. Ezer és ezer azoknak a száma akik a legszebb hálaival köszönik meg az intézet tudományos képzését.

Akár beteg valaki, akár pedig egészséges, irjon azonnal a Dr. E. C. COLLINS „Egészségi Útmutató” Kényvére, csüdjön be néhány posta bélyeggel és a 160 oldalas, gyönyörű „Receptum” katalógust IRJANAK RÖGTÖN ÉS CIMRE: **DR. E. C. COLLINS MEDICAL INSTITUTE, 140 West 34th Street, NEW YORK, N. Y.**

Up! Up! Up!
 Amerikai honfitársaink dollárokkal megfizetett ajándék tárgyakat küldenek az ó hazába, s fizetik érte a drága szállítási díjakat, e bajon most annyiban van segítve, hogy aki ezután az ó hazába valami ajándékot akar küldeni, tehát csak egy forint-jába [2 kor.] fog kerülni ugyan oly tárgy a melyért eddig egy dollárt fizetett. ha a lupunk más oldalán található úrcépai hirdetőnkkel teszi meg a rendelést.

A pénz-szeget legelőcsés-rübb dollár bankóba s egyszerű levélben tekerha a hirdetőnek elküldeni.

HARMON ÉVI PRÓBA IGAZOLJA hogy a legújabb amerikai **DR. RICHTER** éle világhírű „**HORGONY**” **PAIN EXPELLER** mint a legújabb és legelőcsés-rübb gyógyszer. **DR. RICHTER** FALOM, KISZÉNY, FÉNY-ÉRTÉKELÉS ÉS EGYSZÁLLÁS az éle világban minden nemű ellen. 25 és 50 cent. kapható minden gyógyszerháznál, vagy **F. AD. RICHTER & Co., 215 Pearl Str., New York.**

FIGYELD a helyet a JÖVŐBEN!!

MAGYAR JOGUCYI IRODA
 Elvállal minden hazai peres és perenkívüli ügyeket. Válgörseket, szerződéseket, megállapodásokat és minden jogi iratot elkészít. Könyveket és könyvtárakat rendez, és elvállal minden jogi ügyet. Kétszázötven év óta a legelső magyar jogi iroda. Tíz év óta a legelső magyar jogi iroda. Tíz év óta a legelső magyar jogi iroda.

BLEYER & BROS., STATIONERS 61. 4-TH AVE. N. Y.

L. Gottheimer
 1-3. UNION SQUARE, NEW YORK
 férfi ruha szövetek nagyban és kicsinyben eladása.

METROPOLITAN DYE WORKS,
 CHAS. H. WEIGLE, PROP.
 FANCY DYEING AND CLEANSING.
 Dry cleaning in its most perfect form.
 WORKS WEST FARMS. BRANCH OFFICES: 10, E. 120th ST. CHRYSTIE ST.
 302 COLUMBIA AVE. 150 THIRD AVE.
 Specialty: Dry Cleansing of Theatrical Costumes.

E. TAKÁCS 426. W. 24. STR., NEW YORK.
 Elvállal Crayon és olaj festményeket. Kívánatra árjegyzéket küld.

TARTALOM

Bevezető	7
„Amerikába gyűttem ki munkásnak” (Az amerikai népköltészetéről)	9
„Vándormadár – vándorfelleg” (Emlékkönyvbe való rigmusok)	57
„Helperjei vagyunk lakodalmas háznak” (Vőfélykönyvek)	59
„Ejnye komám, Kanál Vendel” (Nevető fejfák)	80
„Ki kocsmázik ezentúl hétszámra...” (Siratók)	82
„A kivándorlástól ments meg Uram minket!” (Imádságok)	86
„Légy hű fogadott hazához.” (Tízparancsolatok)	88
Amerikai-magyar imádságos könyv.	88
„Békegalamb szállott a határra.” (katonanóták)	92
„Lónyai az ispánságból kicsúszott, mint zab a zsákból!” (kortesnóták.)	93
„Keserves az élet itten Montreálban!” (hírverések, munkásversek)	97
„Derűs Petronella nap, magas és szép kendert ad” (kalendáriumi rigmusok.)	102
„Cleveland városának van egy híres pékje” (verses és prózai hirdetések.)	110
„Nyúl-Győziben rámondják!” (Amerikai-magyar szólások)	128
„Házasságközvetítés borotvával” (Hazai anekdoták)	180
„Főburdos létedre, kétszer fizess te burdot!” (Átkozódások – jókívánságok formájában)	213
„Kivándorolni – szomorúság! – Visszavándorolni – nem öröm!” (Amerikai-magyar álmoskönyv.)	220
„Jó idő lesz, ha Szent János bogara igen fénylik!” (Időjósok.)	226
„Aki szelet vet, gyakran elsöpri a vihart!” (Közmondások.)	229
„Magyarul nem tudok, s így sohase mondhatok – nemet.” (A néger mosonő jóslatai.)	234
„Korán kelek, mert még rámfognák, hogy aranyat lelek!” (Egy tramp /csavargó/ tünődései.)	236
„Az amerikai magyarság olyan mint a mágnes – húz!” (Aforizmás hasonlatok.) ..	239
„Miben halt meg a felesége? – Agylágyulásban...” (viccek, adomák.)	245
„A lepéni bíró úr balfogásai és tapasztalatai Amerikában.” (Göre Gábor történetek.)	247
„Megint többen vagyunk eggyel!” (Felköszöntőkönyv.)	249
Népszokások	253
Amerikai-magyar életképek, foglalkozások	254
Az amerikai magyar nyelv- és szótára	256
Jegyzetek	269
A szövegek forrásai	273
Irodalom	293
Angol nyelvű összefoglaló	300

CONTENTS

Introduction	7
On the Popular Poetry of the Hungarians in America	9
Rhymed Tags to be included in Keepsake Albums	57
Bridesman-books	59
Laments	80
Prayers	82
Ten Commandments	88
Soldiers' Songs	92
Canvassing Songs	93
News Verses, Workers' Verses	97
Almanac Verses	102
Versified and Prosaic Advertisements	110
Narrative Traditions	128
American Hungarian Stock Phrases	128
Anecdotes	180
American Hungarian Dream-book	220
Weather Forecasts	226
Proverbs	229
The Prophecies of the Negro Laundress	234
The Reflections of a Tramp	236
Aphoristic Similes	239
Toasting Book	245
Anecdotal Pictures, Professions	247
American Hungarian Prayer-book	
The Hungarian Language as Spoken by the Hungarian Population in America, and its Dictionary	256
Notes	269
The Sources of the Texts	273
Literature	293
Summary in English	300

FOLKLÓR ARCHIVUM

Editor: dr. Mihály HOPPÁL

Institute of Ethnography
of the Hungarian Academy of Sciences
Folklore Department
Budapest, I., Országház u. 30.

1973. No. 1. NAGY, I.: Aetiological Tales
BOSNYÁK, S.: Táles from Karcag
KÁKA, J.: Folk Beliefs and Customs from Nagydobrony
HOPPÁL, M. – ISTVÁN, L.: Belief Stories and Anecdotes Collected
in Transylvania
BOSNYÁK, S.: Folk Belief Stories from Csongrád country
KAKAS, Z.: On a Medical Plant from Transylvania
KOVÁCS, Á.: AaTh 810A and AaTh 1725 – Text and Variation
(pp. 109)
1974. No. 2. NAGY, D.: The Hungarian Wooden Grave Posts and their Decorative Art
(pp. 287 with 639: drawings)
1975. No. 3. FEHÉR, Z.: Folk Beliefs of Bátya village: a Collection (pp. 207)
1976. No. 4. Folk Beliefs from Jászdózsa – Collected by
GULYÁS, É.: Belief System of a Hungarian Peasant Women – Collected
by Mrs. dr. M. SÁNDOR
1976. No. 5. Changing Folk Customs and Beliefs after.
Three Decades – Collected by Mrs. B.L. IRÁNYI
Folk Belief Stories – Collected by M. HOPPÁL
KOVÁCS, S.: Notes on the Hungarian Ethnomedicine from Transylvania
SZILÁGYI, M.: On the Folk-Humor (pp. 123)
1977. No. 6. The Mytical world-view of the Bukovina Hungarians – Collected and select-
ed by S. BOSNYÁK (247 p. with an English summary)
1977. No. 7. Grave-yards and grave-signs in Transylvania. Collected by P. IMREH;
commented by M. HOPPÁL. Carved tomb-stones and their decorative
art – Collected and drawn by L. PÉTERFY)
(163. p. with cc. 300 drawings)
1978. No. 8. Dr. NAGY, D.: The Folklore of the American Hungarians

In Preparation

1978. No. 9. Love Symbolism in the Hungarian Decorative Art.
1978. No. 10. Folk Customs and Belief Stories from the Northern Part of Hungary –
Collected and commented by I. HORVÁTH.

Please write directly for exchange copies to our library:

MTA Néprajzi Kutató Csoport

KÖNYVTÁR

1250 Budapest, Pf. 29.

HUNGARY

20-